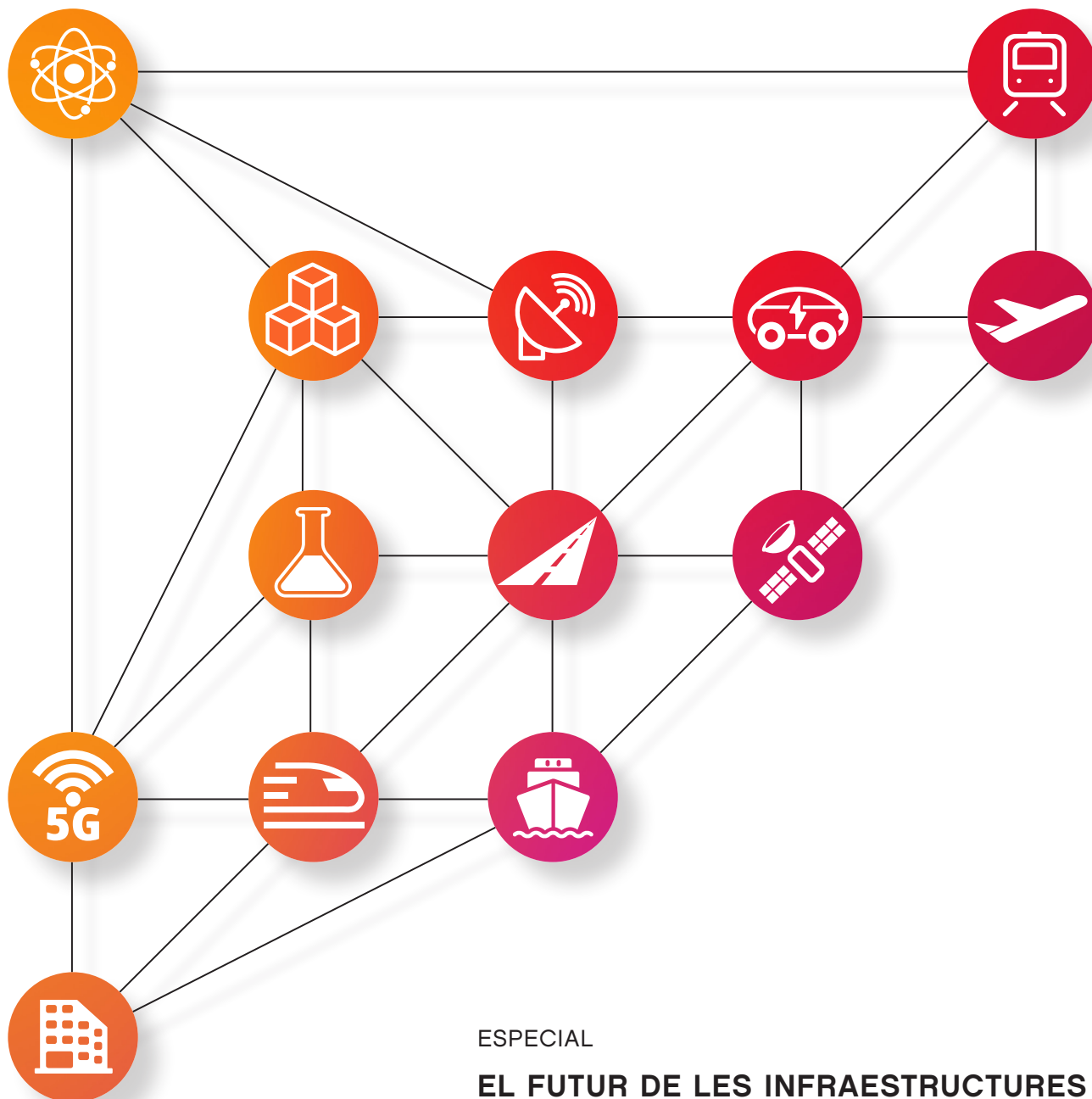

MEMÒRIA ECONÒMICA DE CATALUNYA

2019

ESPECIAL

EL FUTUR DE LES INFRAESTRUCTURES A CATALUNYA

Una visió postCovid-19

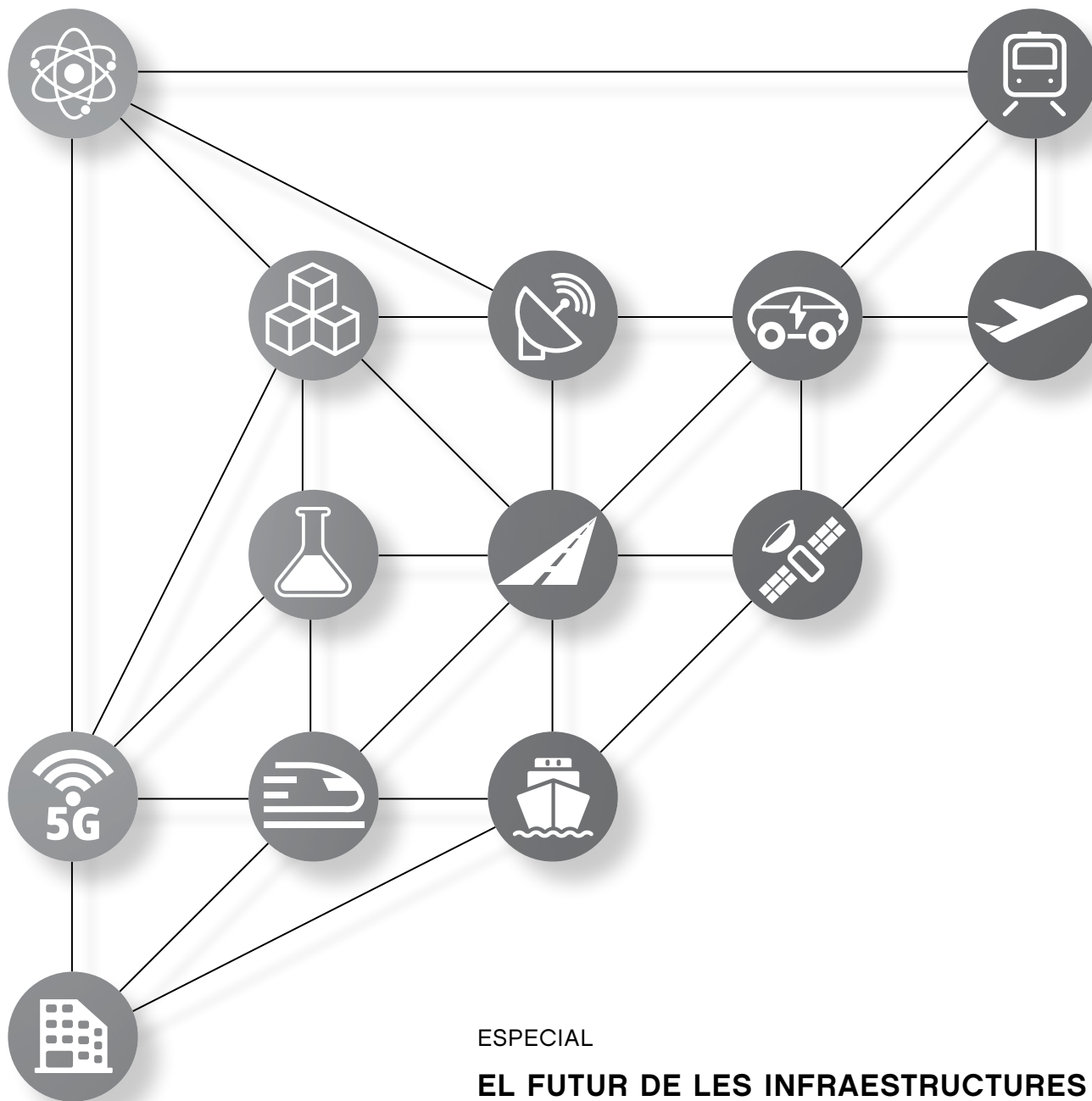
MEMÒRIA ECONÒMICA DE CATALUNYA

Dirigida per la Cambra Oficial de Comerç, Indústria, Serveis i Navegació de Barcelona,
i realitzada en col·laboració amb les Cambres Oficials de Comerç, Indústria i Serveis
de Lleida, Manresa, Sabadell, Terrassa, Tàrraga i Valls,
i les de Comerç, Indústria, Serveis i Navegació de Girona, Palamós, Reus,
Sant Feliu de Guíxols, Tarragona i Tortosa

MEMÒRIA ECONÒMICA DE CATALUNYA

2019

ESPECIAL

EL FUTUR DE LES INFRAESTRUCTURES A CATALUNYA

Una visió postCovid-19

Memòria econòmica de Catalunya: any 2019

Juny de 2020

© Cambra Oficial de Comerç, Indústria, Serveis i Navegació de Barcelona

Coordinació i direcció

Carme Poveda

Elaboració de continguts

Carme Poveda

Jaume Martí

Alejandra Marly

Col·laboradors externs:

Oriol Amat

Enric Genescà

Els textos signats són responsabilitat exclusiva dels autors i no reflecteixen necessàriament l'opinió del Consell de Cambres de Catalunya

Disseny gràfic:

Cambra Oficial de Comerç, Indústria, Serveis i Navegació de Barcelona

Autoedició i fotocomposició:

Cambra Oficial de Comerç, Indústria, Serveis i Navegació de Barcelona

MEMÒRIA econòmica de Catalunya: any 2019/Dirigida per la Cambra Oficial de Comerç, Indústria, Serveis i Navegació de Barcelona, i realitzada en col·laboració amb les cambres oficials de comerç i indústria de Lleida, Manresa, Sabadell, Terrassa, Tàrrrega i Valls, i les de comerç, indústria i navegació de Girona, Palamós, Reus, Sant Feliu de Guixols, Tarragona i Tortosa.
Barcelona: cambres oficials de comerç, indústria i navegació de Catalunya, 2019.
186 pàg.
ISSN 1698-5559 Memòria econòmica de Catalunya en edició impresa
ISSN 2444-7978 Memòria econòmica de Catalunya en edició online
1. Catalunya. 2. Economia. 3. Memòria. 4. 2019. 5. Cambres de comerç. I. Cambra Oficial de Comerç, Indústria i Navegació de Barcelona. II. Cambres oficials de comerç, indústria i navegació de Catalunya
338(467.1)

NOTA PRELIMINAR

D'acord amb l'article 34.k de la Llei 14/2002, de 27 de juny, de les cambres oficials de comerç, indústria i navegació de Catalunya i del Consell General de les Cambres, es presenta la Memòria econòmica de Catalunya corresponent a l'any 2019, que ofereix una visió global de l'economia catalana d'aquest any.

Han contribuït a la preparació i la recollida de dades que figuren en aquesta Memòria econòmica de Catalunya els electors que formen part del cens de les cambres, i també els diversos organismes de les administracions públiques estatal, autonòmica i local. Als uns i als altres, que possibiliten i faciliten la tasca de les nostres corporacions, els agraïm la col·laboració, amb la confiança que aquest treball sigui d'utilitat per al coneixement de l'economia de Catalunya i el seu territori.

Barcelona, juny del 2020

Presentació

La *Memòria econòmica de Catalunya*, que edita anualment el Consell de Cambres de Catalunya, arriba aquest any a la 55a. edició, sent la publicació anual econòmica amb més història de Catalunya. Des de fa cinc anys, al tradicional balanç econòmic de Catalunya s'afegeix una anàlisi territorial de les províncies i comarques catalanes, que es distribuirà per totes les cambres catalanes. Aquesta anàlisi territorial permet que empresaris, professionals i institucions tinguin un coneixement més profund de la seva realitat econòmica més propera.

Des dels seus orígens, l'objectiu de la publicació ha estat donar a conèixer les principals dades econòmiques de Catalunya en el marc internacional i espanyol, així com aportar reflexions sobre temes d'actualitat econòmica. Aquest any, el tema central de la *Memòria* és **El futur de les infraestructures a Catalunya. Una visió postCovid-19**. Es tracta d'analitzar el futur de les infraestructures a Catalunya enteses aquestes amb una definició ampla, que inclou tant les infraestructures de transport (terrestres i aeroportuàries), com les infraestructures tecnològiques, les de recerca o fins i tot les oficines. Amb aquest objectiu s'inclouen sis col·laboracions d'experts que aprofundeixen en el coneixement d'aquests àmbits temàtics i apunten quin serà l'escenari que trobarem després de la crisi del coronavirus que sens dubte deixarà importants efectes econòmics. Concretament, la *Memòria* inclou articles d'Anna Gener (Savills Aguirre Newman) sobre el mercat d'oficines a Catalunya; d'Anna Matas, Josep Lluís Raymond i Josep Lluís Roig (UAB), sobre l'impacte econòmic de l'AVE en el teixit empresarial; de César Trapote (consultor i UPC) que fa una anàlisi sobre el futur dels aeroports; de Germà Bel (UB) en el qual analitza les infraestructures a Catalunya en un futur incert; d'Eduard Martin (Director 5G MWC) que ens parla de les oportunitats de la nova connectivitat 5G; i, finalment, un article de Francesc Xavier Grau (secretari d'Universitats i Recerca) sobre les infraestructures de recerca i innovació en el marc del Pacte Nacional per a la Societat del Coneixement. A banda d'aquestes col·laboracions externes, la *Memòria* inclou un article elaborat pel Gabinet d'Estudis Econòmics i Infraestructures de la Cambra de Comerç de Barcelona en el qual es presenta com serà el mapa de les infraestructures de transport a Catalunya el 2030. Aquest article s'emmarca dins el Pla Catalunya 30/40 elaborat per les cambres de comerç catalanes, i concretament desenvolupa l'eix 2 que té com a objectiu assolir una xarxa d'infraestructures de transport descentralitzada.

El balanç econòmic de 2019 és la part central de la *Memòria* i aquest any el podem definir com a positiu entès dins un context d'elevada incertesa, de tensions comercials i de crisi industrial, especialment al sector automobilístic europeu. L'alentiment econòmic que s'ha produït durant el transcurs de l'any 2019 ha estat un fenomen d'escala mundial, si bé les principals regions protagonistes d'aquesta desacceleració han estat la Unió Europea i els Estats Units degut al seu pes econòmic. El continu deteriorament de les xifres macroeconòmiques ha propiciat que les principals institucions internacionals hagin anat revisant a la baixa les seves previsions de creixement. Així, si l'FMI pronosticava a principis de 2019 un creixement de l'economia mundial del 3,5%, finalment ha resultat ser del 2,9%.

En aquest context mundial de desacceleració econòmica, la situació a Catalunya el 2019 ha estat globalment positiva però també ha alentit el ritme de creixement respecte a l'any anterior. El PIB ha crescut un 1,9%, segons Idescat, set dècimes menys del 2,6% registrat l'any 2018. El PIB català ha crescut gràcies a les aportacions positives tant de la demanda interna com de la demanda externa.

Cal destacar l'aportació positiva de dues dècimes del sector exterior en un moment d'intensa desacceleració del comerç mundial, el que reflecteix la resiliència de les exportacions catalanes i els resultats rècords assolits pel sector turístic. La indústria, en canvi, ha registrat un increment mínim per l'impacte de la crisi del sector de l'automòbil. Tanmateix, el mercat laboral ha continuat oferint resultats positius: la taxa d'atur ha baixat a l'11% el 2019, la xifra d'ocupats ha assolit les 3.440,7 milers de persones, dada que s'aproxima al màxim històric de 2008, i els salaris reals han augmentat per segon any consecutiu. Quant als comptes públics, el dèficit públic de la Generalitat de Catalunya s'ha ampliat fins al 0,56% del PIB, després d'anys de contenció, i el nivell d'endeutament públic s'ha situat en un 33,4% del PIB català.

Com cada any, la Memòria presenta una anàlisi econòmicofinancera de les empreses catalanes. La realització d'aquest capítol és possible gràcies al suport del Departament de la Vicepresidència i d'Economia i Hisenda de la Generalitat de Catalunya, i a la col·laboració del Banc d'Espanya així com dels seus autors, Oriol Amat i Enric Genescà. Els resultats empresarials mostren que el 2019 ha estat un any globalment positiu per a les empreses catalanes (en activitat, beneficis i rendibilitat), continuant així amb la tendència iniciada el 2014. Per exemple, la rendibilitat del patrimoni net ha estat del 14,7%, que es pot considerar una dada excel·lent, atès que és molt superior al tipus d'interès de mercat i al cost d'oportunitat dels accionistes. Aquest increment de la rendibilitat per als accionistes ha anat acompanyat per un augment dels salaris reals dels treballadors i per una major despesa en R+D, dades que reforcen el balanç positiu de l'any.

De cara a l'any 2020, la Cambra pronosticava a principis d'any un creixement de l'1,7% el 2020, dues dècimes menys que el 2019. No obstant això, l'emergència del nou coronavirus SARS-CoV-2 i les mesures de confinament aplicades per evitar-ne la seva propagació, suposarà una caiguda de l'activitat econòmica per al conjunt del 2020 sense precedents històrics al nostre país. Les previsions d'activitat econòmica per al 2020 i 2021 elaborades pel Gabinet d'Estudis Econòmics i Infraestructures de la Cambra de Comerç de Barcelona i per AQR-Lab de la UB apunten que si les polítiques públiques no són prou contundents per evitar una destrucció significativa de teixit productiu, la contracció del PIB català podria arribar a superar el 10% el 2020, seguit d'un efecte rebot positiu de l'activitat del 5,3% el 2021. Per tant, no serà fins ben entrat el 2022 que el PIB català tornarà als nivells anteriors a la crisi sanitària. Cal destacar la importància d'aplicar unes mesures econòmiques ambicioses, eficaces i ben orientades, no només per contrarestar la caiguda de l'activitat del 2020, sinó sobretot per assegurar una recuperació el més sòlida possible i que tinguin com a objectiu maximitzar el potencial econòmic de Catalunya en l'horitzó 2030.

Les crisis porten oportunitats i en concret aquesta portarà a una nova transformació econòmica en la qual Catalunya, estic convençut, tindrà un paper fonamental al sud d'Europa. És el moment de repensar el model econòmic i d'aprofitar les inversions europees que vindran per avançar en la transformació digital i sostenible que necessita la nostra economia.

En nom del Consell General de Cambres de Catalunya vull agrair a tot l'equip redactor del Gabinet d'Estudis de la Cambra de Comerç de Barcelona i als experts que han col·laborat en la *Memòria* d'enguany, el seu esforç i dedicació així com les seves reflexions i aportacions. És important que donem continuïtat a projectes d'interès general per a la societat catalana com és la *Memòria Econòmica de Catalunya*, una publicació de referència que ens dona informació objectiva i analitzada de l'evolució de l'economia catalana i les demarcacions i comarques que la componen.

Joan Canadell i Bruguera

President del Consell General de Cambres de Catalunya

L'índex és interactiu. Feu un clic sobre l'apartat que voleu consultar per accedir-hi directament.

Per tornar a l'índex, cliqueu directament sobre el número de pàgina.

Índex

11	LA MEMÒRIA EN SÍNTESI
17	I. MARC EXTERIOR
18	1. Economia mundial
28	2. Economia espanyola
37	II. ECONOMIA CATALANA
38	1. Població
39	2. Activitat econòmica
46	3. Sector exterior
51	4. Mercat de treball
54	5. Preus i salaris
57	6. Sector públic
61	7. Previsions econòmiques pel 2020 i 2021: l'impacte del coronavirus sobre l'economia catalana
65	III. L'EMPRESA CATALANA
66	1. Presentació
67	2. Anàlisi economicofinancera de les empreses catalanes
83	3. Anàlisi de l'empresa catalana per sectors, per dimensions i comparació amb la resta d'Espanya
90	4. Conclusions
93	IV. ANÀLISI TERRITORIAL
94	1. Barcelona i comarques
107	2. Girona i comarques
119	3. Lleida i comarques
131	4. Tarragona i comarques
147	V. MONOGRÀFIC: EL FUTUR DE LES INFRAESTRUCTURES A CATALUNYA. UNA VISIÓ POSTCOVID-19
149	Com serà el mapa de les infraestructures de transport a Catalunya el 2030 (Cristian Bardají i Rubén López, Cambra de Comerç de Barcelona)
157	Alta velocitat ferroviària i activitat econòmica: hi ha alguna relació? (Anna Matas, Josep Lluís Raymond i Josep Lluís Roig, UAB)
161	Les infraestructures a Catalunya en un futur incert (Germà Bel, catedràtic UB)
165	Sobre els aeroports: una pausa per a la reflexió (César Trapote-Barreira, consultor i UPC)
170	Mercat d'oficines a Catalunya al 2019: un any de xifres rècord (Anna Gener, CEO Savills Aguirre Newman)
173	El futur de les infraestructures de recerca i innovació en el marc del Pacte Nacional per a la Societat del Coneixement (Francesc Xavier Grau, secretari d'Universitats i Recerca de la Generalitat de Catalunya)
176	5G: oportunitats de la nova connectivitat (Eduard Martín, director 5G MWCcapital i CEO 5G Barcelona)
182	VI. CRONOLOGIA
187	VII. CATALUNYA ESTADÍSTICA

Marc exterior

- El 2019 l'**economia mundial** ha experimentat un procés de desacceleració econòmica que s'ha estès a la majoria de països avançats i a algunes economies emergents importants, com ara la Xina, l'Índia i Rússia. El debilitament del comerç internacional fruit de la guerra comercial entre Estats Units i la Xina, la crisi del sector automobilístic, la incertesa causada pel Brexit, les tensions geopolítiques a diferents regions del món i la inestabilitat d'alguns països emergents, així com la consolidació de moltes economies en una posició més madura del cicle econòmic, han estat els principals factors explicatius de l'alentiment de l'activitat econòmica durant el 2019. Malgrat que l'escenari macroeconòmic mundial ha empitjorat sensiblement amb relació a l'any 2018, el creixement econòmic del 2019 ha estat del 2,9%, una xifra relativament positiva entesa dins un context d'elevada incertesa.
- L'economia de **la zona euro**, principal soci comercial de l'economia catalana, ha alentit el seu ritme de creixement fins a l'1,2% el 2019, un registre set dècimes inferior al de 2018. Els principals factors explicatius de la desacceleració de l'activitat han estat la forta contracció de l'activitat industrial i l'alentiment del comerç internacional, afectats per l'augment de la incertesa política. Per països, Alemanya ha estat el que ha patit una desacceleració més pronunciada, passant d'un creixement de l'1,5% el 2018 al 0,6% l'any 2019. A més, França i Itàlia han registrat un creixement de l'1,3% i el 0,3% el 2019, quatre i cinc dècimes menys que l'any anterior.
- L'any 2019 l'**economia espanyola** ha moderat el creixement econòmic amb un avenç del PIB del 2%, quatre dècimes menys que el 2018. El motiu principal que explica la desacceleració de l'activitat és que l'economia es troba en una posició més madura del cicle econòmic i el ritme de creació d'ocupació és cada cop menor, el que dificulta poder sostenir les taxes de creixement observades entre el 2015 i 2017. En segon lloc, l'economia espanyola s'ha ressentit de la crisi que ha viscut la indústria de l'automòbil en el 2019, sector que depèn molt de l'evolució del comerç internacional. Tot i així, cal destacar que Espanya ha estat, un any més, un dels països de la zona euro amb un creixement de l'activitat econòmica més elevat el 2019.

Economia catalana

- En el conjunt de l'any, el **PIB** a Catalunya ha crescut un 1,9% segons Idescat, set dècimes menys que el 2,6% registrat l'any 2018. L'evolució del creixement intertrimestral de l'activitat econòmica ha mostrat símptomes de debilitat de forma progressiva a mesura que avançava el 2019, des del 0,6% el primer trimestre al 0,0% en l'últim trimestre de l'any. El PIB català ha crescut gràcies a les aportacions positives tant de la demanda interna (1,4 p.p.) com de la demanda externa (0,5 p.p.), tot i que l'aportació de la demanda interna ha estat vuit dècimes inferior a l'any anterior i la del sector exterior dues dècimes superior. Aquest fet s'explica per un major creixement de les exportacions el 2019 i, sobretot, per una clara desacceleració de les importacions. A més, cal assenyalar que el saldo exterior positiu de béns i serveis de 0,5 punts durant el 2019 és resultat d'una contribució negativa del sector exterior amb Espanya de 0,6 punts i d'una contribució positiva del saldo amb l'estranger d'1,1 punts percentuals.
- En referència als **sectors econòmics**, l'agricultura ha patit una forta contracció de l'activitat (-3,1%) durant el 2019. Aquest també ha estat el cas de la indústria, tot i que la caiguda ha estat molt més moderada (-0,3%). Els increments més importants s'han donat al sector serveis (2,7%) i a la construcció (2,3%). No obstant això, aquest últim sector és el que ha patit una desacceleració més forta, atès que el 2018 va créixer un sòlid 4,8%. Dins els serveis, els sectors més dinàmics han estat, igual que l'any anterior, les activitats immobiliàries i professionals, que han registrat un creixement del 3,2% (una dècima més que l'any 2018) i les administracions públiques, salut, educació i serveis socials, amb un avenç del 2,9%, com a resultat fonamentalment d'un increment del salari dels funcionaris i d'una major contractació de personal. En canvi, el sector del comerç, el transport i l'hostaleria ha patit una desacceleració important, amb un avenç de l'activitat de només el 2,0% el 2019 (set dècimes inferior a l'any anterior).
- L'economia catalana presenta un **saldo exterior** positiu amb l'estranger de 20.365 M€ el 2019, que sumat al saldo positiu amb la resta d'Espanya (13.778 M€), dona un saldo exterior total favorable de gairebé 34.143M€, el 13,6% del PIB. Contràriament al que va succeir l'any anterior, el creixement de les

exportacions de béns i serveis ha superat àmpliament el de les importacions, que en part s'explica per la desacceleració de la demanda interna, la caiguda del preu del petroli, la major competitivitat dels productes catalans i l'augment del turisme estranger. Catalunya continua sent la comunitat autònoma líder quant a fluxos de béns amb l'exterior, ja que les seves exportacions representen el 25,5% de les estatals i les importacions gairebé el 29%.

- Pel que fa als **fluxos d'inversió**, el 2019 ha tancat de manera provisional amb un descens de la inversió estrangera a Catalunya del 0,4%, fet que l'ha situada en 3.222 M€, una xifra molt similar a la dels dos últims anys, tot i que inferior als nivells excepcionals d'inversió del 2015 i 2016. Per contra, la inversió de Catalunya a l'estranger ha caigut amb força, passant dels 5.368 M€ el 2018 als 995 M€ el 2019 (-81,5%), i que es deu a una correcció després de l'extraordinari creixement que va experimentar l'any 2018 (110,5%). La inversió estrangera a Catalunya l'any 2019 ha suposat el 14,4% de la rebuda al conjunt de l'Estat i la inversió catalana a l'estranger el 5,9% de la realitzada pel total estatal.
- El mercat laboral a Catalunya ha continuat registrant uns resultats positius el 2019. L'**ocupació** ha crescut un 2,3% en mitjana anual, el que equival a uns 78.500 ocupats més que un any enrere. En xifres absolutes, l'ocupació ha assolit les 3.440,7 milers de persones de mitjana el 2019, una dada que s'acosta al màxim històric assolit el 2008. Les dades d'afiliats a la Seguretat Social confirmen aquesta tendència positiva en l'ocupació, atès que a Catalunya ha experimentat un creixement del 2,4% el 2019, dues dècimes per sota del 2,6% registrat a Espanya.
- La **població aturada** a Catalunya es va situar en 426.400 persones de mitjana el 2019, un 2,3% inferior a la xifra de 2018. En valor absolut, l'atur s'ha reduït en 10.000 persones el 2019, un descens que es produeix com a resultat d'un gran augment de l'ocupació (78.500 persones més), que ha compensat sobradament l'ascens del nombre d'actius (68.500 persones més). En el seu conjunt, l'any 2019 la taxa d'atur s'ha situat en l'11%, cinc dècimes inferior a la dada del 2018.
- La **inflació** a Catalunya ha estat del 0,9% en mitjana el 2019, nou dècimes menys que l'any anterior (1,8%). Aquest descens respecte al 2018 s'explica, en gran part, per una contribució negativa del component energètic, atès que el preu del petroli en termes interanuals ha estat inferior al de l'any 2018 durant la major part de l'any. La caiguda del

creixement dels preus ha estat una tendència generalitzada entre les economies avançades.

- Els **costos laborals** de les empreses han augmentat a Catalunya un 2,9% de mitjana el 2019, el major augment registrat des de l'any 2009. Aquest increment és significativament superior al de la inflació catalana durant el 2019 (0,9%), per tant, el poder adquisitiu dels treballadors s'ha incrementat un 2%. Aquesta dada positiva consolida la tendència del 2018, any en què el poder adquisitiu va augmentar en 0,2 punts. Per tant, en els darrers dos anys es comença a observar una recuperació dels salaris reals, després de sis anys de reducció o contenció salarial, que en part s'explica per la reducció progressiva de la taxa d'atur i consolidació del creixement econòmic.
- Pel que fa als **ingressos impositius**, l'administració tributària estatal ha recaptat 43.061 M€ a les administracions d'hisenda radicades a Catalunya, és a dir, un 0,1% més que l'any anterior, molt inferior a l'increment de l'11,3% de 2018. Això s'explica per tres motius principals. En primer lloc, l'augment de les bases imposables de l'IRPF han estat inferiors a les de l'any anterior, el que ha provocat que la recaptació d'aquest impost hagi passat d'un increment del 7,6% el 2018 al 4,3% l'any 2019. En segon lloc, l'alentiment del consum privat ha originat una menor recaptació de l'IVA, que ha crescut un 0,4% el 2019, enfront del 7,9% de l'any anterior. Finalment, cal recordar que l'exercici de 2018 va ser anòmal pel que fa a la recaptació de l'impost de societats (va augmentar un 48,2% a Catalunya) i el 2019 s'ha reajustat amb un descens del 8,7%. La suma d'aquests tres elements, juntament amb la menor recaptació de taxes i de l'impost sobre la renda dels no residents, ha provocat que la recaptació de l'administració d'hisenda a Catalunya pràcticament s'hagi estancat el 2019. Per la seva banda, la recaptació total de tributs de la Generalitat ha estat de 3.566 M€, dels quals 3.434 M€ provenen d'impostos cedits (amb un augment del 6,1% respecte al 2018) i 132 M€ d'impostos propis (descens de l'11%, que s'explica fonamentalment per la devolució de la recaptació de l'impost sobre risc mediambiental d'elements radiotòxics en ser declarat inconstitucional).
- Les **finances catalanes** han tancat el 2019 amb un dèficit públic de 1.329 M€, un 32,2% superior al de l'any anterior. En percentatge del PIB, el dèficit ha passat del 0,44% el 2018 al 0,56% el 2019, més de quatre dècimes per sobre de l'objectiu assignat pel Ministeri d'Hisenda a les comunitats autònomes. Si bé aquest repunt del dèficit en el 2019 no és molt considerable, suposa un canvi de tendència respecte als dos anys ante-

riors. No obstant això, segons la Generalitat de Catalunya el gruix d'aquesta desviació correspon a pagaments que el Govern esperava ingressar de l'Estat durant l'exercici del 2019, per un import total de 924 M€, i que haguessin situat el dèficit en el 0,17%, lleugerament per sobre de l'objectiu. Aquests pagaments correspondrien a tres conceptes: la part proporcional de l'IVA recaptat a Catalunya (458 M€) durant el 2017, però que no ha ingressat a les comunitats autònomes en el 2019; l'incompliment de la disposició addicional tercera de l'Estatut d'Autonomia (200 M€ en l'exercici 2019); i la integració del cos dels Mossos d'Esquadra en el sistema de finançament, el que implicaria que l'Estat transferís 266 M€ addicionals. En relació amb el deute públic de la Generalitat, l'any 2019 s'ha situat en el 33,4%, sis dècimes inferior al 2018, gràcies a un creixement del PIB més ràpid que l'estoc de deute.

Perspectives 2020

- De cara a l'any 2020, la Cambra pronosticava a principis d'any un creixement de l'1,7% el 2020, dues dècimes menys que el 2019. No obstant això, l'emergència del nou coronavirus SARS-CoV-2 i les mesures de confinament aplicades per evitar-ne la seva propagació, suposarà una caiguda de l'activitat econòmica per al conjunt del 2020 sense precedents històrics al nostre país. Les previsions d'activitat econòmica per al 2020 i 2021 elaborades pel Gabinet d'Estudis Econòmics i Infraestructures de la Cambra de Comerç de Barcelona i per AQR-Lab de la UB apunten que si les polítiques públiques no són prou contundents per evitar una destrucció significativa de teixit productiu, la contracció del PIB català podria arribar fins al 10,1% el 2020, seguit d'un efecte rebot positiu de l'activitat del 5,3% el 2021. És important advertir que no seria fins ben entrat el 2022 que el PIB català tornaria als nivells anteriors a la crisi sanitària. Cal destacar la importància de les polítiques públiques, no només a l'hora de contrarestar la caiguda de l'activitat del 2020, sinó per assegurar una recuperació el més sòlida i ràpida possible. En aquest sentit, la Comissió Europea ja ha advertit dels riscos que suposa la recuperació a dues velocitats entre els diferents països de la Unió Europea. Mentre que estats com Alemanya, Dinamarca, Països Baixos i França han aprovat mesures contundents d'impuls fiscal, ajornament d'impostos i crèdits recolzats amb avals públics en percentatge del PIB, Espanya i Itàlia (que s'han vist més perjudicats per la pandèmia i han hagut d'aplicar mesures d'aïllament social més restrictives) s'han quedat enrere. Aquest és un dels motius pels quals s'espera que Espanya (i també Catalunya) presenti una caiguda més forta de l'activitat el 2020 i una recuperació més lenta de cara als propers anys.

Empresa catalana

- El capítol dedicat a l'**anàlisi economicofinancera del teixit empresarial** mostra que el 2019 ha estat un any globalment positiu per a les empreses catalanes (en activitat, beneficis i rendibilitat), continuant així amb la tendència iniciada el 2014. El 2019, la rendibilitat del patrimoni net ha estat del 14,7%, que es pot considerar una dada excel·lent, atès que és molt superior al tipus d'interès de mercat i al cost d'oportunitat dels accionistes. Entre les causes d'aquesta bona rendibilitat, cal destacar l'augment del resultat ordinari generat per les empreses. En canvi, el resultat net ha empitjorat a causa de l'evolució negativa dels resultats excepcionals. El palanquejament financer també ha contribuït molt favorablement a la rendibilitat, atès que el deute és rendible perquè el seu cost és inferior al rendiment dels actius. Per altra banda, el creixement ha estat desequilibrat des del punt de vista financer perquè els actius i els deutes han augmentat molt més que les vendes. Si es comparen les empreses catalanes amb les de la resta d'Espanya es pot comprovar que les segones estan més capitalitzades, però han obtingut menor rendibilitat el 2019. Entre els factors diferencials que expliquen la major rendibilitat de les empreses catalanes estarien les millors dades de valor afegit, productivitat, palanquejament i d'amortitzacions i provisions; així com la reducció de les despeses financeres. Tanmateix, els resultats excepcionals han evolucionat pitjor. En resum, les dades de les empreses catalanes es poden qualificar com a positives perquè han augmentat tant els salaris com la rendibilitat, és a dir, les dues principals parts interessades de les empreses (treballadors i accionistes) han tingut bons resultats a Catalunya el 2019.

Anàlisi territorial

- L'economia de la província de **Barcelona** ha evolucionat favorablement el 2019 i amb una tendència similar a la de la mitjana catalana, malgrat que també es fa palesa la desacceleració global. El VAB hauria augmentat un 2,1% en termes reals, segons estimacions de la Cambra, la mateixa taxa que s'ha registrat a Catalunya. Les dades de l'Enquesta de clima empresarial mostren uns resultats molt positius de la marxa dels negocis a la construcció i als serveis (sense comerç i hostaleria). A la indústria el saldo es manté en positiu, però força per sota del de 2018, mentre que al comerç la situació és d'estancament, un resultat que contrasta amb el de l'any anterior. En relació amb el sector turístic, el nombre de viatgers i pernoctacions a hotels han augmentat un 4,4% i 4,3%, respectivament, i l'oferta d'establiments hotelers ho

ha fet un 3,8%. El creixement econòmic ha estat impulsat tant per la demanda interna com l'externa. Malgrat el descens de les matriculacions de vehicles, tendència que s'ha observat a nivell global, les transaccions immobiliàries s'han incrementat significativament. Per la seva banda, la província ha exportat un 2,4% més que el 2019 i registra un altre màxim històric. Per sectors, el químic és el que ha fet una major contribució al creixement de les exportacions de béns, alhora que guanya quota sobre el total. A més, el nombre d'empreses exportadores ha augmentat per sobre del 2% i de la mitjana catalana. El mercat de treball ha evolucionat positivament tot i que amb menys empenta que l'any anterior. Les afiliacions, impulsades principalment pels serveis i, en menor mesura, per la construcció, han crescut un 1,8%, igual que el conjunt de Catalunya, però força per sota del 3,3% del 2018. Dins dels serveis, els tecnològics i de la informació concentren el 13% de les noves afiliacions. A nivell comarcal, és el primer any des de la recuperació on l'augment dels afiliats no s'ha produït a tots els territoris. Així doncs, en termes relatius les variacions han oscil·lat entre el -1,6% del Garraf i el 5,3% del Baix Llobregat i Osona.

- **Girona** és la província que, en termes globals, ha evolucionat més positivament dels quatre territoris. El VAB a preus constants hauria augmentat un 2,2% el 2019, lleugerament per sobre del conjunt de Catalunya i cinc dècimes més que el 2018. La marxa dels negocis ha estat molt positiva a la indústria –amb el millor saldo de les quatre províncies– i a la resta dels serveis. La construcció s'ha desaccelerat respecte de l'any anterior, tot i que manté un saldo positiu, mentre que al comerç l'evolució ha estat negativa. De fet, aquest sector s'ha mantingut estancat al llarg de tota la fase de recuperació. Pel que fa al balanç turístic a hotels, els viatgers han augmentat un 2,2% fins a superar els 4 milions i les pernoctacions un 4,3%, alhora que el nombre d'allotjaments s'ha mantingut estable. Per marques turístiques, els visitants han augmentat tant a Pirineus com a la Costa Brava, segona destinació per darrere de Barcelona amb quasi 3,7 milions de persones. El dinamisme de l'activitat econòmica s'ha mantingut tant per la demanda interna –tot i que en menor mesura–, com, sobretot, per les exportacions. Per exemple, les transaccions immobiliàries han crescut amb força: un 10,3% més i per sobre de la mitjana catalana. En la mateixa línia, Girona registra el major augment relatiu de les vendes a l'estranger de les quatre províncies amb una taxa del 10,3%. Segons activitat, la indústria càrnica ha exportat més d'un terç del total. Tot i que amb menys intensitat, l'impuls de la demanda interna s'ha fet notar en les importacions, que han augmentat un 3,4% el

2019. Girona i Lleida són les úniques províncies que presenten saldos comercials amb l'estranger positius. Quant al mercat de treball, les afiliacions han mantingut un creixement del 2,5% a la província, la major taxa dels quatre territoris i set dècimes per sobre la mitjana catalana. Per sectors, els serveis i la indústria han registrat variacions superiors al 2%. Per branques, l'administració pública fa la major aportació als serveis i els productes alimentaris a la indústria. Tot i el notable augment a nivell global, aquesta tendència no s'ha traslladat a totes les comarques, atès que les variacions han fluctuat entre l'únic descens al Ripollès (-0,6%) i l'increment del 5,9% a la Selva (al Gironès ha estat de l'1,7%).

- L'any 2019, **Lleida** ha recuperat el dinamisme econòmic després de l'alentiment que va experimentar l'any anterior. Així doncs, el creixement del VAB real hauria estat d'un 2,1% segons estimacions pròpies, igual que la mitjana catalana i tres dècimes per sobre de l'increment de 2018. Aquesta ha estat l'única província que ha presentat saldos positius i superiors a zero a tots els sectors econòmics pel que fa a l'evolució de la marxa dels negocis. Els millors resultats s'han observat a la construcció i la resta de serveis amb valors superiors als del conjunt de Catalunya i als de 2018. La indústria també ha presentat un resultat positiu, tot i que s'ha mantingut la desacceleració iniciada l'any anterior. Finalment, el saldo al comerç és positiu, però modest, el que reforça l'estancament generalitzat que pateix el sector a Catalunya. Pel que fa al turisme hotelier, Lleida és l'única província amb creixements a totes les variables de demanda. En total, els viatgers han augmentat un 3,1% i les pernoctacions un 3,3%. Tanmateix, l'oferta d'establiments, habitacions i places han disminuït el 2019. Per marques turístiques, tant Pirineus com Terres de Lleida i la Vall d'Aran han rebut més viatgers que el 2018. Els indicadors de demanda interna, juntament amb els de comerç exterior –tot i que en menor mesura–, han impulsat el creixement econòmic al territori. D'una banda, les matriculacions de vehicles s'han mantingut estables i les compravendes immobiliàries s'han incrementat amb força. Igualment, les exportacions han augmentat un 1,9%, i recuperen en certa mesura el ritme perdut el 2018, alhora que les importacions ho fan un 5,9%. Quant al mercat de treball, les afiliacions han crescut a una taxa positiva (1,8%), però inferior a la de l'any anterior. Per sectors, els serveis han fet la major contribució amb diferència, dels quals l'administració pública ha aportat un tercera part. Per comarques, les afiliacions han augmentat a totes excepte a l'Alt Urgell i l'Alta Ribagorça (al Segrià l'increment ha estat de l'1,7%). Lleida és la província que presenta una taxa d'atur registral més baixa (10%).

- L'activitat econòmica hauria avançat un 1,5% a **Tarragona** el 2019, el menor creixement dels quatre territoris, segons estimacions pròpies. Aquesta taxa s'ha situat força en línia amb l'augment del VAB real del 2018 (1,6%). Segons l'Enquesta de clima empresarial, la marxa dels negocis ha estat favorable a la construcció i la resta de serveis –tot i que amb resultats inferiors als de l'any anterior–, estable a la indústria i negativa al comerç. Aquests darrers sectors partien de resultats molt positius el 2018, i aquest darrer any s'ha produït un gir de tendència significatiu. Quant al sector turístic, Tarragona ha registrat el menor augment absolut i relatiu (0,7%) en el nombre de viatgers allotjats a hotels de les quatre províncies i una reducció global de les pernoctacions del 2,1% (tot i que amb menor intensitat que el 2018). Aquesta pauta s'ha replicat també per marques turístiques, atès que a la Costa Daurada i a Terres de l'Ebre han augmentat els viatgers, però han disminuït les pernoctacions. En relació amb els indicadors de demanda, les matriculacions de vehicles s'han reduït amb més intensitat que al conjunt de Catalunya, però les compravendes immobiliàries han augmentat a major ritme. Així mateix, les exportacions han reprès el creixement amb un augment de les vendes del 3,4% (per sobre de la mitjana catalana). Igualment, les importacions ho han fet en gairebé un 6%. Per sectors, la venda de productes químics s'ha reduït, mentre que la de petrolis i derivats, tèxtils i confecció i maquinària s'ha incrementat. Pel que fa al mercat de treball, les afiliacions han augmentat un 1,9% amb resultats positius a tots els sectors menys a l'agricultura. Tant els serveis (74%), com la construcció (16%) i la indústria (13%) han fet una aportació al creixement dels afiliats. Dins dels serveis, l'administració pública i l'hostaleria han generat més del 40% de les afiliacions netes. A més, la taxa d'atur registral ha continuat baixant, fins al 13,4%, si bé continua sent la més alta de les quatre províncies. A nivell comarcal, excepte a l'Alt Camp, les afiliacions han augmentat a tots els territoris, en un rang que aniria des del 0,6% al Baix Camp al 4,5% al Baix Penedès (al Tarragonès l'augment ha estat del 2,7%).

Monogràfic: “El futur de les infraestructures a Catalunya. Una visió postCovid-19”

- La *Memòria* ha dedicat aquest any el monogràfic a analitzar el futur de les infraestructures a Catalunya amb una visió àmplia, que inclou tant les infraestructures de transport clàssiques (carreteres, ferrocarril, ports i aeroports), com les infraestructures tecnològiques (5G), de recerca o fins i tot les d'edificis d'oficines. Amb aquest objectiu s'inclouen 7 articles d'experts que aprofundeixen en els coneixements d'aquests àmbits temàtics i apunten quin serà l'escenari que

ens trobarem després de la crisi sanitària del coronavirus i que deixarà importants canvis econòmics i socials.

- L'article monogràfic “**Com serà el mapa de les infraestructures de transport a Catalunya el 2030?**”, elaborat pel Gabinet d'Estudis de la Cambra de Comerç de Barcelona, assenyalava que la xarxa d'infraestructures catalana necessita solucions urgents per garantir la competitivitat del teixit empresarial. Amb una dotació eficient d'infraestructures portuàries i les aeroportuàries en ple procés de revisió de la seva planificació, el repte de futur més urgent passa per resoldre amb eficiència els desequilibris actuals de la xarxa viària i de la xarxa ferroviària de passatgers, a més de la xarxa ferroviària de mercaderies i les noves necessitats logístiques del territori. En primer terme, això passa perquè l'administració de l'Estat executi les inversions de la seva competència sense dilacions, i si es dona el cas que el sector públic estatal no pot sostenir el ritme d'execució compromès, hauria de transferir directament a la Generalitat de Catalunya els corresponents recursos econòmics o els actius equivalents. Tot això, sense oblidar que el context de limitació dels recursos públics (encara que augmenti la disponibilitat de fons europeus) tindrà conseqüències importants perquè serà encara més necessari l'anàlisi cost-benefici, la racionalització de les despeses, l'agilitat i la transparència dels procediments administratius, com l'obtenció de finançament no només per a la construcció de noves inversions, sinó sobretot per al manteniment de les ja construïdes. En aquest sentit, s'albira una etapa d'increment dels mecanismes de col·laboració públic-privada, de pagament per disponibilitat i de pagament per ús com a complement a l'execució d'inversions en infraestructures de mobilitat per la via pressupostària ordinària. Finalment, l'article apunta a que la maduresa de l'oferta de la xarxa de transport existent a Catalunya (malgrat les mancances descrites) i la necessitat d'avançar cap a un creixement econòmic més sostenible requeriran dedicar una major atenció a la gestió de la demanda (intensitat d'ús, qualitat del servei...), factible en un context de creixent digitalització i automatització. Totes les dades generades (i publicades en format obert) durant el confinament provocat per la pandèmia de la Covid-19 apunten decididament en aquesta direcció, superant reticències i vells prejudicis sobre la conveniència de destinar recursos a la seva obtenció i explotació.

1. Economia mundial

El 2019 l'economia mundial ha experimentat un procés de desacceleració econòmica que s'ha estès a la majoria de països avançats i a algunes economies emergents importants, com ara la Xina, l'Índia i Rússia. El debilitament del comerç internacional fruit de la guerra comercial entre els Estats Units i la Xina, la crisi del sector automobilístic, la incertesa causada pel Brexit, les tensions geopolítiques a diferents regions del món i la inestabilitat d'alguns països emergents, així com la consolidació de moltes economies en una posició més madura del cicle econòmic, han estat els principals factors explicatius de l'alentiment de l'activitat econòmica durant el 2019. Malgrat l'escenari macroeconòmic mundial ha empitjorat sensiblement amb relació a l'any 2018, el creixement econòmic del 2019 ha estat del 2,9%, una xifra relativament positiva entesa dins un context d'elevada incertesa.

De cara el 2020, les principals institucions internacionals pronosticaven a principis d'any un repunt d'unes poques dècimes de l'activitat en comparació amb el 2019, fruit de la disminució de les tensions geopolítiques i la recuperació del sector de l'automòbil. No obstant, l'emergència del nou coronavirus SARS-CoV-2 i les mesures de confinament aplicades per evitar-ne la seva propagació, suposarà una caiguda de l'activitat econòmica per al conjunt del 2020 sense precedents històrics des de la Segona Guerra Mundial. Per tant, els organismes internacionals han revisat significativament els seus escenaris econòmics previstos per al 2020 i de cara els propers anys. Per exemple, segons estimacions del Fons Monetari Internacional (FMI) a l'abril de 2020, es preveu una contracció del 3,0% del PIB mundial i del 7,5% a l'Eurozona en el 2020. Per posar en context aquestes dades, l'any 2009 (el pitjor any de l'episodi conegut com la Gran Recessió), el PIB mundial va patir una contracció de només el 0,1% del PIB i la Unió Econòmica Monetària (UEM) va caure fins al 4,5%, és a dir, 3 p.p. menys que les previsions actuals de l'FMI per al 2020 en el cas de la zona de l'euro ([quadre 1.1](#)).

Pel que fa a l'any 2019, l'economia mundial ha moderat significativament el seu dinamisme i ha avançat un 2,9%, set dècimes menys que l'any anterior, segons l'FMI. Des de l'entrada al nou mil·lenni, l'economia mundial només havia registrat una taxa de creixement inferior al 3% el 2009, any

posterior a la caiguda de Lehman Brothers i que marcà l'inici de la Gran Recessió. L'alentiment econòmic, que s'ha produït de forma gradual durant el transcurs de l'any, ha estat un fenomen d'escala mundial, si bé les principals regions que expliquen aquest descens han estat la Unió Europea i els Estats Units degut al seu pes econòmic. El continu deteriorament de les xifres macroeconòmiques, juntament amb l'empitjorament de les perspectives al llarg de l'any, ha propiciat que les principals institucions internacionals hagin revisat a la baixa les seves previsions de creixement pel conjunt de l'economia mundial i per regions durant el 2019. Per exemple, l'FMI pronosticava, el gener del 2019, un creixement per aquell any del 3,5% a nivell mundial i de l'1,6% per la zona euro. No obstant, les dades definitives pel 2019 proporcionades per aquesta mateixa institució situen el creixement en el 2,9% a nivell global i en un 1,2% per l'Eurozona, és a dir, -0,6 p.p i -0,4 p.p. per sota del previst a principis d'any, respectivament.

El debilitament de l'escenari macroeconòmic global ha estat marcat per un augment considerable de la incertesa econòmica, provocada per les restriccions al comerç internacional, les dificultats per assolir un acord de sortida del Regne Unit de la Unió Europea, així com la creixent inestabilitat política i social en determinats països d'Amèrica Llatina. La guerra comercial entre els Estats Units i la Xina no només ha condicionat el creixement econòmic d'aquestes dues regions, sinó que ha afectat negativament les cadenes de valor globals i ha suposat un repunt de la incertesa degut al debilitament del multilateralisme econòmic mundial. A més a més, el desafiament envers l'ordre liberal d'alguns partits polítics i líders mundials ha suposat un debilitament de la confiança, fet que ha afectat negativament sobre el consum privat i la inversió. Un dels sectors que més ha patit les conseqüències de l'augment de la incertesa durant el 2019 ha estat la indústria i, molt especialment, el sector de l'automòbil, que ha patit una forta contracció durant el 2019. Addicionalment, el sector es veu immers en una crisi del seu propi model de negoci derivat del canvi tecnològic, la introducció de noves normatives de caràcter mediambiental i a causa de les noves modalitats de consum i mobilitat del transport privat urbà.

Un dels pocs instruments que ha calmat els inversors i contribuït a una major estabilitat econòmica durant el 2019

Quadre 1.1
Principals indicadors econòmics mundials
 Taxes de variació anual (en %)

	2017	2018	2019	2020(P)	2021(P)
PIB real					
Món	3,9	3,6	2,9	-3,0	5,8
Països avançats	2,5	2,2	1,7	-6,1	4,5
Estats Units	2,4	2,9	2,3	-5,9	4,7
Canadà	3,2	2,0	1,6	-6,2	4,2
Japó	2,2	0,3	0,7	-5,2	3,0
Zona Euro	2,5	1,9	1,2	-7,5	4,7
Alemanya	2,5	1,5	0,6	-7,0	5,2
França	2,3	1,7	1,3	-7,2	4,5
Itàlia	1,7	0,8	0,3	-9,1	4,8
Espanya	2,9	2,4	2,0	-8,0	4,3
Regne Unit	1,9	1,3	1,4	-6,5	4,0
Països emergents i en desenvolupament	4,8	4,5	3,7	-1,0	6,6
Europa emergent	4,0	3,2	2,1	-5,2	4,2
Àfrica subsahariana	3,0	3,3	3,1	-1,6	4,1
Amèrica Llatina i Carib	1,3	1,1	0,1	-5,2	3,4
Brasil	1,3	1,3	1,1	-5,3	2,9
Països asiàtics emergents i en desenvolupament	6,7	6,3	5,5	1,0	8,5
Índia	7,2	6,8	4,2	1,9	7,4
Xina	6,8	6,6	6,1	1,2	9,2
Orient Mitjà i Àsia Central	2,3	1,8	1,2	-2,8	4,0
Rússia	1,6	2,5	1,3	-5,5	3,5
IPC, mitjana anual					
Països avançats	1,7	2,0	1,4	0,5	1,5
Estats Units	2,1	2,4	1,8	0,6	2,2
Canadà	1,6	2,3	1,9	0,6	1,3
Japó	0,5	1,0	0,5	0,2	0,4
Zona Euro	1,5	1,8	1,2	0,2	1,0
Alemanya	1,7	2,0	1,3	0,3	1,2
França	1,2	2,1	1,3	0,3	0,7
Itàlia	1,3	1,2	0,6	0,2	0,7
Espanya	2,0	1,7	0,7	-0,3	0,7
Regne Unit	2,7	2,5	1,8	1,2	1,5
Països emergents i en desenvolupament	4,3	4,8	5,0	4,6	4,4
Volum del comerç mundial	5,4	3,8	0,9	-11,0	8,4
Exportacions					
Països avançats	4,4	3,3	1,2	-12,8	7,4
Països emergents i en desenvolupament	7,2	4,1	0,8	-9,6	11,0
Importacions					
Països avançats	4,3	3,3	1,5	-11,5	7,5
Països emergents i en desenvolupament	7,5	5,1	-0,8	-9,6	11,0
Preus de les matèries primeres					
Petroli (mitjana anual en euros)	20,8	29,4	-10,2	-42,0	6,3
Matèries primeres sense combustibles (mitjana anual en euros)	4,3	1,3	0,8	-1,1	-0,6

(P) Previsions

Font: FMI. World Economic Outlook, abril 2020

ha estat la política monetària. La Reserva Federal dels Estats Units (FED) i el Banc Central Europeu (BCE), contràriament al que s'esperava a principis d'any, han canviat el seu to discursiu i han adoptat polítiques monetàries acomodaticies amb l'objectiu de contrarestar l'empitjorament de l'escenari macroeconòmic. Concretament, la FED va efectuar tres baixades consecutives dels tipus d'interès de referència (Fed Funds) durant la segona meitat de l'any, situant-lo en l'interval l'1,75-1,50 a partir d'octubre del 2019. Per la seva banda, el BCE va decidir reactivar el seu programa de compra massiva de deute (expansió quantitativa) i baixar en 10 p.b. el tipus d'interès de la facilitat de dipòsits fins al -0,5%.

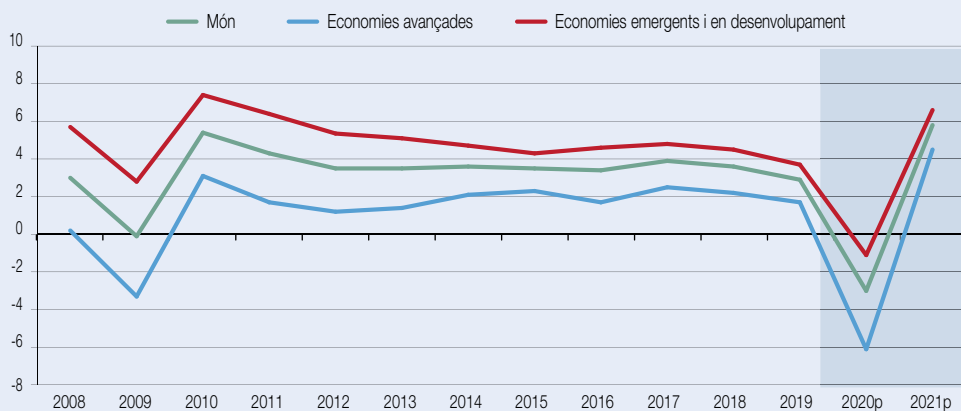
En aquest marc global de referència, la desacceleració del **PIB mundial**, des del 3,6% el 2018 fins al 2,9% el 2019, s'explica fonamentalment per la reducció del ritme de creixement a pràcticament totes les regions del món, tot i que amb diferències significatives en intensitat segons el cas. Les economies desenvolupades redueixen el seu creixement en cinc dècimes fins a l'1,7% el 2019, i les economies en desenvolupament ho fan en vuit dècimes, fins al 3,7%. Entre les economies desenvolupades destaca la disminució del creixement de la zona euro, que passa de l'1,9% a l'1,2%, especialment intensa a Alemanya (-0,9 p.p.) però també notable a la resta de països de la Unió Monetària (-0,5 p.p. a França i Itàlia i -0,4 p.p. a Espanya i Portugal). Fora de la Unió Europea, les estadístiques tampoc són massa encoratjadores. La taxes de creixement als Estats Units i al Canadà es redueixen fins al 2,3% i l'1,6% el 2019, -0,6 p.p. i -0,4 p.p. en relació amb l'any anterior, respectivament. Dels pocs països que aconsegueixen es-

capar aquesta tònica negativa generalitzada és el Japó, amb un creixement de 0,4 p.p. més que l'any passat, assolint el 0,7% el 2019; i el Regne Unit que ha crescut una dècima més que l'any anterior, situant-se en l'1,4% el 2019. Per la seva banda, els països emergents d'Àsia i Amèrica Llatina també registren increments menors en comparació amb el 2018. Per exemple, la Xina i l'Índia redueixen el seu ritme de creixement fins al 6,1% i el 4,2% (-0,5 p.p. i -2,6 p.p. respecte el 2018) l'any 2019. Finalment, a Rússia la taxa de creixement del PIB cau en -1,0 p.p. respecte l'any anterior, fins a l'1,3% el 2019.

Aquests resultats posen de manifest que el conjunt de factors anteriorment esmentats –les tensions comercials, les dificultats per les quals passa la indústria de l'automòbil, la incertesa causada pel Brexit, el conflictes socials a països d'Amèrica Llatina– han tingut un impacte generalitzat fruit de l'elevada sincronització del cicle econòmic en un context de forta globalització econòmica (gràfic 1.1).

Les **economies emergents i en vies de desenvolupament**, tot i la desacceleració, encara registren un creixement (3,7%) força superior al de les economies avançades (1,7%) en el 2019. Si bé l'alentiment en les taxes de creixement ha sigut heterogènia segons la regió i el país en concret, la major part d'economies han patit una desacceleració important. A l'Àsia, la Xina modera el creixement cinc dècimes respecte a l'any anterior fins al 6,1%, tot i que es va situar dins l'objectiu del govern xinès marcat a principis d'any (entre el 6,0% i el 6,5%). El gegant asiàtic es troba en un moment de transició degut a la terciarització de la seva economia, fet que implica un ritme de creixement més mo-

Gràfic 1.1
Evolució del PIB mundial
(taxes de variació interanual a preus constants, en %)

p: previsions
Font: FMI, World Economic Outlook, abril 2020

derat. A més, la incertesa causada per les tensions comercials amb els EUA ha reduït la confiança dels consumidors i les empreses, el que ha ocasionat una caiguda de la venda d'automòbils i del ritme creixement de les exportacions.

Pel que fa a l'**Orient Mitjà** i l'**Àsia Central**, l'activitat s'ha desaccelerat fins a l'1,2% el 2019, -0,7 p.p. per sota del creixement de l'any 2018. La reducció del preu d'algunes matèries primeres, les tensions geopolítiques pels conflictes civils (a Síria, Líban, Iemen i Iraq) i estratègics (estret d'Ormuz), l'impacte de noves sancions dels Estats Units a l'Iran a la indústria metal·lúrgica o la correcció encara pendent dels desequilibris macroeconòmics en la major part de països de la regió han truncat les perspectives de millora a curt i mig termini.

De forma similar, l'**Amèrica Llatina** i el **Carib** experimenten també un alentiment molt pronunciat del creixement del PIB, ja que aquest s'estanca en un 0,1% el 2019 (-1 p.p. respecte al 2018). Els principals països que expliquen aquesta forta desacceleració són Xile, Mèxic, Perú, Equador i Paraguai. Per exemple, en el cas de Xile i Mèxic, el creixement del 2019 ha estat -1,8 p.p. i -2,2 p.p. inferior al de l'any anterior, respectivament. A més, cal destacar que Mèxic ha entrat en recessió durant el 2019, amb un decreixement del -0,2%. Aquest fet s'explica per una forta caiguda de la inversió (especialment en el sector de la construcció) a causa de les incerteses provocades pel procés de negociació del tractat de lliure comerç entre Mèxic, Estats Units i Canadà (T-MEC) aprovat a principis de 2020 i pels dubtes que genera el canvi de rumb de les polítiques econòmiques de la nova administració liderada per president López Obrador. Aquesta caiguda de la inversió ha provocat un menor ritme de creació d'ocupació, fet que ha debilitat el creixement del consum intern durant el 2019. Per la seva banda, el Brasil ha desaccelerat el seu creixement en dues dècimes respecte l'any anterior, registrant un avenç de l'activitat de l'1,1% en el 2019. Finalment, com ja va succeir el 2018, Argentina ha patit una nova recessió del 2,1% de l'activitat el 2019 fruit d'una gran inestabilitat financera i de la forta devaluació del peso argentí, que ha provocat un augment considerable del seu deute extern denominat en dòlars.

També han notat els efectes de la desacceleració les economies en desenvolupament a Europa, ja que el 2019 han registrat un augment del PIB del 2,1%, 1,1 p.p. per sota en comparació al 2018. Concretament, Rússia ha reduït el seu creixement del 2,3% el 2018 a l'1,3% el 2019, en part degut a la caiguda del preu de petroli. A més, Turquia ha

patit una forta contracció de l'activitat econòmica el 2019 fins al 0,9%, 1,9 p.p. inferior a l'any 2018. La causa principal d'aquesta forta desacceleració és la devaluació de la lira turca, el que va provocar una pujada dels tipus d'interès de referència per part del banc central turc fins al 24% el mes de setembre de 2019. Aquesta política va originar una forta reducció del crèdit i de la confiança empresarial, alhora que va causar una davallada de la confiança dels consumidors.

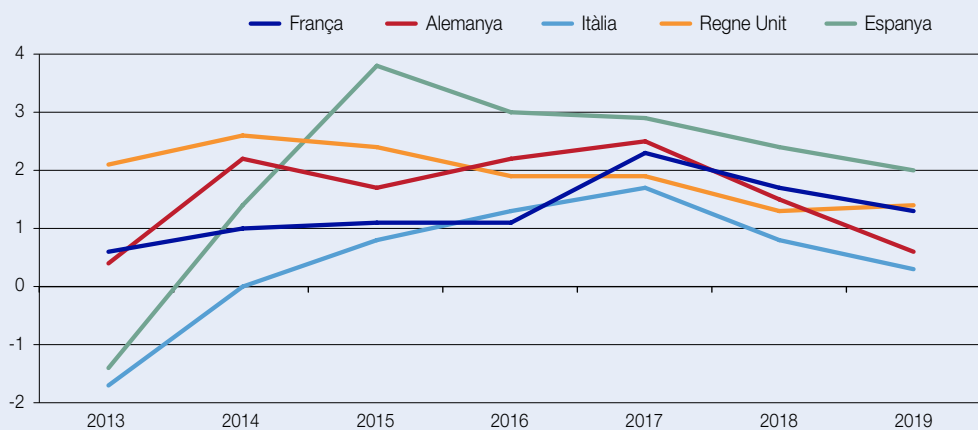
El PIB dels **Estats Units** va créixer un 2,3% el 2019, sis dècimes per sota de l'any anterior. Aquest creixement s'ha recolzat principalment en el consum privat i públic, gràcies a un fort creixement dels salaris, al gir acomodatiu de la política monetària per part de la Reserva Federal i a l'augment del dèficit públic fins al 4,6% del PIB, set dècimes més que l'any 2019.

En canvi, el component que explica gran part de la desacceleració que ha experimentat l'economia nord-americana ha estat la inversió no residencial, que només ha contribuït en dues dècimes al creixement econòmic del 2019 (6 dècimes menys que l'any 2018). Si bé aquesta dada és força negativa, cal tenir en compte que l'any 2018 aquesta xifra va ser extraordinàriament positiva degut a la important reducció de l'impost de societats del 2017, fet que va impulsar el creixement de la inversió durant el transcurs del 2018. Per tant, era d'esperar una certa correcció a la baixa de la inversió de cara al 2019. A més, la incertesa causada per la guerra comercial amb la Xina ha debilitat les perspectives de creixement, fet que ha reduït la inversió productiva. Addicionalment, el comerç exterior va detreure dues dècimes al creixement del PIB en el 2019, com a resultat d'un estancament de les exportacions (0,0%) i del creixement moderat de les importacions (1,0%).

Al **Japó**, l'activitat va créixer un 0,7%, 0,4 p.p. més que l'any anterior. Si bé aquesta dada no és especialment positiva, l'economia nipona ha estat una de les poques que ha estat capaç de créixer a un ritme superior en comparació al 2018. Tot i així, una part d'aquest repunt en l'activitat s'explica per la forta caiguda que va registrar el PIB en el tercer trimestre del 2018 com a conseqüència dels desastres naturals que va patir el país a l'estiu. Curiosament, el PIB del **Regne Unit** ha avançat un 1,4%, una dècima més que l'any anterior malgrat la incertesa causada pel procés de negociació amb la Unió Europea. El motiu que explicaria que el país anglosaxó no ha patit aquest procés de desacceleració generalitzat és que ja partia de nivells de creixement inferiors a la majoria països europeus i que la crisi de l'auto-

Gràfic 1.2
Evolució del PIB als principals països europeus
(taxes de variació interanual a preus constants, en %)

Font: Eurostat

mòbil l'ha afectat en menor intensitat, especialment si ho comparem amb països com Alemanya, França o Espanya.

L'economia de la zona euro, principal soci comercial de l'economia catalana, ha alentit el seu ritme de creixement fins a l'1,2% el 2019, un registre 7 dècimes inferior al de 2018. Els principals factors explicatius de la desacceleració de l'activitat han estat la forta contracció de l'activitat industrial i l'alentiment del comerç internacional, afectats per l'augment de la incertesa política, així com la consolidació envers una posició més madura del cicle econòmic. La demanda nacional es manté com el principal motor del creixement a la zona euro, aportant 1,7 punts percentuals a l'avanç del PIB, dues dècimes més que el 2018, que s'explica per una major contribució de la inversió. Per altra banda, el component que explica la desacceleració del PIB en el 2019 és la demanda externa, que va restar cinc dècimes al creixement. Aquest fet suposa un canvi tendència en comparació a anys anteriors. Per exemple, en el 2017 i el 2018, la demanda externa va contribuir positivament amb quatre dècimes al creixement. Aquesta evolució negativa de la demanda externa a l'Eurozona s'explica pel context de menor creixement de la demanda global, llastada al seu torn per les tensions comercials i per l'elevada incertesa política.

Dins la **zona euro**, totes les grans economies han moderat la taxa de creixement del PIB el 2019. Alemanya és l'economia que més s'ha desaccelerat, ja que ha passat de créixer un 1,5% el 2018 a un 0,6% el 2019. Per altra banda, les taxes de creixement a França i Itàlia s'han reduït fins

a l'1,3% i el 0,3% el 2019, el que implica una caiguda de -0,4 p.p. i -0,5 p.p. amb relació al 2018, respectivament. Si bé el creixement de l'economia espanyola també s'ha desaccelerat respecte l'any anterior (-0,4 p.p.), continua sent l'economia de la zona euro, d'entre les grans, que més ha crescut el 2019, un 2,0% (gràfic 1.2).

Els principals factors de suport al creixement durant el 2019 han estat la política monetària acomodaticia del BCE, que ha seguit facilitant unes condicions de finançament favorables, el bon funcionament del mercat de treball i la depreciació de l'euro, que ha permès compensar parcialment l'efecte negatiu de la desacceleració del comerç mundial. A més, malgrat la volatilitat experimentada durant el 2019, el preu del petroli s'ha mantingut comprès dins la forquilla de preus entre els 60 i els 70 dòlars (un nivell inferior en relació amb el 2018 per al conjunt de l'any), fet que ha contribuït a la millora de la balança comercial.

Dins l'apartat de la inestabilitat política, cal remarcar que el passat 31 de gener de 2020 es va acabar materialitzant la sortida del Regne Unit de la Unió Europea. De cara el 2020, any de transició en el que se segueixen aplicant els tractats i normatives europees al Regne Unit a l'espera del nou acord amb la Unió Europea, s'espera un període de negociació complex i de certa confrontació política. Els alts representats europeus ja han declarat que, com més s'allunyi el Regne Unit dels principis i valors de la comunitat europea (la lliure mobilitat de persones serà un dels punts més conflictius de la negociació), més difícil serà que l'economia britànica tingui ple accés al mercat únic. A mitjà termini, la

major part d'analistes esperen que s'acabi produint un acord mútuament beneficiós, atès que els costos econòmics, especialment per al Regne Unit, de no arribar a un acord de lliure comerç de béns i serveis serien molt elevats.

En relació amb les **previsions de PIB per al 2020**, la pandèmia del coronavirus ha provocat un allau de correccions a la baixa sense precedents històrics pel que fa a la seva intensitat. Per exemple, en el seu informe del mes de gener de 2020, l'FMI preveia un creixement de l'economia mundial del 3,3%. Tres mesos més tard, la mateixa institució pronosticava una contracció del PIB global del 3,0% per al conjunt del 2020, és a dir, una reducció de -6.3 p.p. Per regions, l'organisme preveu que la crisi de la Covid-19 tingui un major impacte entre les economies avançades (curiosament, la pandèmia s'ha estès molt més ràpidament als països rics, el que ha provocat que els seus governs apliquessin mesures de distanciament social més contundents) que als països emergents i en vies de desenvolupament. En termes de PIB, les previsions de l'FMI del mes d'abril esperen una caiguda del 6,1% per a les economies avançades el 2020, -7,7 p.p. en comparació amb les previsions del gener. En canvi, per les economies emergents i en vies de desenvolupament la correcció ha estat menor, de -5,4 p.p. respecte les previsions d'abans de l'esclat de la pandèmia, amb una caiguda del PIB del -1,0% en el conjunt del 2020. Per països, Espanya i Itàlia són les economies que han patit una revisió més significativa respecte a l'escenari pre-Covid, amb caigudes del PIB del 8,0% i 9,1% en el 2020, respectivament. En canvi, si bé l'FMI preveu una forta contracció de l'activitat per a tots els països europeus, l'impacte de la crisi sanitària no serà homogeni. Per exemple, la institució espera que a França i Alemanya la caiguda del PIB se situï en el 7,2% i 7,0%, respectivament.

Pel que fa a les previsions d'activitat econòmica per al 2021, l'FMI preveu un creixement de l'economia mundial del 5,8%, amb un efecte rebot més intens per aquells països que han patit més greument la crisi sanitària. Val a dir que es tracta d'un fenomen purament estadístic, atès que els nivells d'activitat seran especialment baixos en les regions que han experimentat una caiguda més significativa del PIB en el 2020. Una conclusió important que es deriva de les previsions de l'FMI és que l'economia mundial i una part significativa de països no recuperaran durant el 2021 el nivell d'activitat previ a l'esclat de la pandèmia del coronavirus. Per tant, malgrat el fort repunt del PIB el 2021, no serà fins ben entrat el 2022 que s'assoliran els nivells d'activitat anteriors a la Covid-19.

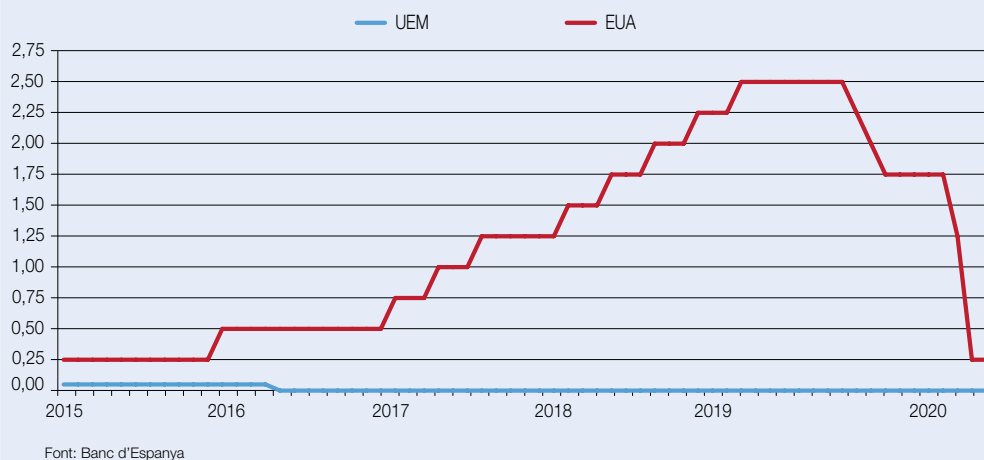
Tot i la importància de disposar d'escenaris econòmics que ajudin a la presa de decisions en matèria econòmica i entendre quins col·lectius són els més afectats per la crisi sanitària, és important destacar que aquestes previsions, i les de qualsevol altra institució, cal prendre-les amb molta cautela, atès que resulta molt complicat realitzar previsions acurades en un context de tanta incertesa. La magnitud de la caiguda de l'activitat dependrà, entre altres factors, de la durada del confinament, del procés de reactivació i de posada en marxa del teixit empresarial, de l'impacte de les polítiques públiques, de la resposta dels agents econòmics un cop es recuperi la normalitat, així com de l'efectivitat dels tractaments, la descoberta de la vacuna i la possibilitat d'un rebrot a la tardor.

En relació amb l'evolució dels **preus** al llarg del 2019, la inflació als països avançats també ha crescut a un ritme inferior en comparació a l'any anterior, registrant un creixement de l'1,4% (sis dècimes menys que el 2018). En part, aquesta reducció s'explica per un debilitament de l'avenç de l'activitat econòmica i per una menor contribució del component energètic fruit de la caiguda del preu del petroli al llarg del 2019. En canvi, la inflació en el cas dels països emergents i en vies de creixement ha romàs estable respecte el 2018, amb un creixement del 5,0% (dues dècimes més que l'any anterior). Pel que fa la inflació subjacent (que detrau l'efecte de les matèries primeres i el component energètic), indicador que serveix de referència per a la presa de decisions en política monetària, durant el 2019 s'ha situat força per sota dels objectius dels bancs centrals als països desenvolupats, especialment a l'Eurozona (1,2%).

Així doncs, per països, tot i que la inflació general s'ha desaccelerat en el 2019 als EUA i a Canadà, aquestes dues economies són les que han presentat un avenç més considerable del nivell de preus respecte l'any anterior, amb un 1,8% i un 1,9% pel conjunt del 2019, respectivament.

A la zona euro persisteix un escenari de baix creixement dels preus malgrat l'avenç important dels salaris en el 2019. Això s'explica per la contribució negativa del component energètic durant la segona meitat de l'any i degut a l'estancament de la inflació subjacent. La inflació es va situar en l'1,6% al desembre (mitjana anual de l'1,2%), arribant al màxim de l'1,7% a l'abril en el moment de major contribució del factor energètic fruit de la pujada interanual del preu del petroli. A més, la inflació subjacent ha estat de l'1,2% de mitjana anual el 2019 ([gràfic 1.8](#)), el mateix ritme que la inflació general. Dins la zona euro, països com Alemanya i França ha mantingut un diferen-

Gràfic 1.3
Tipus d'interès oficial del BCE i de la Reserva Federal
(en %)

cial positiu respecte a països com Espanya i Itàlia. Concretament, mentre a Espanya i Itàlia la inflació pel conjunt del 2019 s'ha situat en el 0,7% i el 0,6% respectivament, a França i Alemanya ha estat de l'1,3%. Malgrat això, la caiguda dels preus en el 2019 ha estat molt similar per a la majoria de països de l'Eurozona. Finalment, el Japó ha trencat amb l'evolució positiva dels darrers dos anys (període en el que els preus van augmentar gradualment fins assolir l'1% el 2018) i la inflació s'ha situat en el 0,5% pel conjunt del 2019.

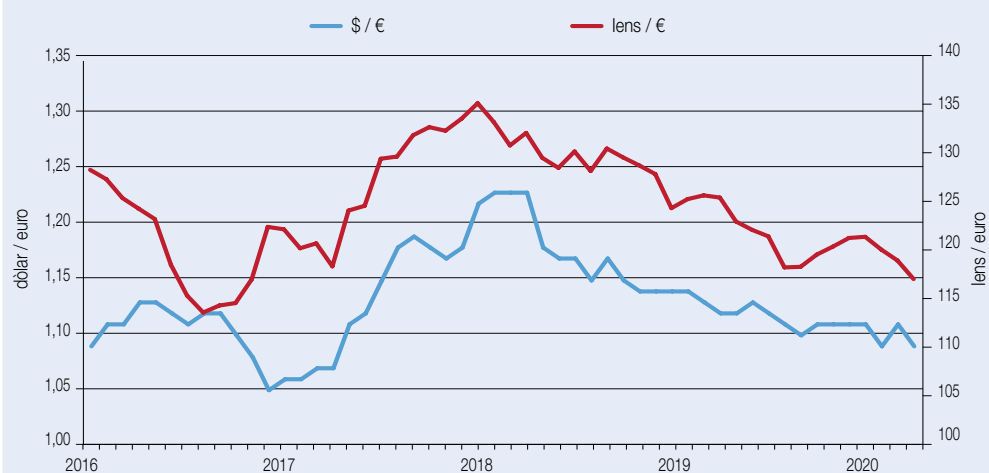
Pel que fa a les previsions d'inflació del 2020, l'FMI pronostica una caiguda generalitzada en el ritme de creixement dels preus entre els països desenvolupats. Per exemple, per al conjunt d'economies avançades preveu una inflació del 0,5% el 2020, nou dècimes inferior a la xifra de l'any anterior. Aquest descens s'explica per la caiguda de l'activitat econòmica, que generarà una menor demanda agregada i provocarà menys tensions inflacionistes a la majoria de sectors econòmics. A més, el preu del petroli ha patit una davallada històrica fruit d'una caiguda sense precedents de la demanda de cru arrel de les mesures de confinament, fet que propiciarà una contribució negativa del component energètic. En canvi, l'organisme ha mantingut les previsions d'inflació per al conjunt d'economies emergents i en vies de desenvolupament de 2020 i 2021, que situa en el 4,6% i 4,5%, respectivament.

Durant el 2019, un dels principals canvis en matèria de **política monetària** ha estat el gir acomodatiu efectuat per diversos bancs centrals en economies avançades, com ara la FED i el BCE. En particular, el Consell de Govern del BCE va fer oficial el mes de setembre de 2019 un nou paquet

d'estímul monetari. Concretament, va reactivar la compra neta d'actius financers en 20.000 milions d'euros mensuals, va retallar en 10 punts bàsics el tipus d'interès de la facilitat de dipòsits (fins al -0,5%) i va anunciar una millora de les condicions de finançament de les injeccions de liquiditat (conegudes com a LTRO), estenent els terminis de pagament i el seu cost. El BCE va justificar aquestes mesures per fer front a la desacceleració econòmica de la zona euro i al repunt de la incertesa i els riscos geopolítics, així com el diferencial existent entre la inflació observada i l'objectiu del seu mandat (entorn al 2%). Finalment, també va informar que mantindria els tipus d'interès oficials en els nivells actuals durant el temps que sigui necessari amb l'objectiu de convergir a una inflació del 2% a mitjà termini.

A l'altra banda de l'Atlàntic, la FED va canviar la dinàmica dels últims tres anys d'increments moderats del "Fed Funds", fins a arribar al límit superior del 2,5% el desembre de 2018. No obstant, a partir de l'agost del 2019 la FED va decidir efectuar tres baixades consecutives de 25 punts bàsics en el tipus d'interès oficial, fins a situar-lo en el rang 1,50-1,75% a l'octubre de 2019, neutralitzant en gran mesura les quatre pujades del 2018 (gràfic 1.3). La FED va atribuir el canvi d'orientació de la política monetària a la desacceleració econòmica i a l'empitjorament del context geopolític internacional. En part, aquesta moderació de l'activitat econòmica ja es va anticipar per molts analistes, degut a l'esvaïment de determinades palanques de creixement que van impulsar l'economia nord-americana durant el transcurs del 2018. La més important va ser la reforma fiscal de l'Administració Trump a finals del 2017, que va contribuir al creixement econòmic durant el 2018.

Gràfic 1.4
Evolució del tipus de canvi de l'euro

Font: Banc Central Europeu

Pel que fa a la política monetària de l'Eurozona durant el primer semestre de 2020, Christine Lagarde, nova presidenta del BCE, ha hagut de fer front a una crisi econòmica de gran magnitud només quatre mesos després d'ocupar el càrrec. Després d'un inici tímid en relació amb l'aprovació de noves mesures de liquiditat per contrarestar els efectes de la Covid-19 i dubitatiu pel que fa a la comunicació amb els mercats financers –durant una roda de premsa va declarar que l'objectiu del BCE no era reduir les primes de risc-, Lagarde va rectificar el 18 de març de 2020. En essència, va fer públic un nou paquet de compra de deute públic i corporatiu (Pandemic Emergency Purchase Programme) per un valor de 750.000 M€ fins a finals de 2020. Un dels elements importants d'aquest nou programa és que el BCE pot adquirir actius sense cap restricció de quotes, el que implica que pot comprar de forma il·limitada bons dels països que pateixin un repunt de la seva prima de risc. Aquest punt serà clau per permetre que tots els països puguin finançar a cost raonable l'elevat augment del dèficit públic en el 2020.

Per la seva banda, la Reserva Federal dels Estats Units ha pogut actuar amb més contundència que el BCE gràcies al major marge d'actuació pel que fa als tipus d'interès de referència. Concretament, la FED va anunciar el 3 de març de 2020 una reducció de l'1,75% a l'1,25% del tipus d'interès oficial, i dues setmanes més tard una segona baixada, fins a situar-lo en el 0,25%. Addicionalment, va anunciar un paquet de 500.000 milions de dòlars destinats a la compra de deute públic per ajudar a finançar l'increment del deute públic fruit de les mesures d'impuls fiscal per pal·liar la contracció de l'activitat econòmica durant el 2020.

En relació amb la cotització del **tipus de canvi** euro-dòlar, l'euro s'ha depreciat enfront del dòlar nord-americà en el conjunt del 2019 degut a la caiguda que va experimentar durant els primers tres trimestres de l'any, seguit d'una estabilització entorn als 1,11 dòlars/euro a partir del mes d'octubre (gràfic 1.4). Concretament, l'euro es va debilitar front el dòlar en un -5,2% si es compara la cotització mitjana del 2019 amb la del 2018. Diversos factors expliquen aquesta evolució. En primer lloc, el repunt de la incertesa producte de la guerra comercial iniciada pels Estats Units contra la Xina, així com les represàlies emprades pel gegant asiàtic, va debilitar els indicadors de confiança durant el 2019 i va alterar el funcionament de les cadenes de valors globals. Irònicament, però, Europa ha estat la regió més perjudicada per l'augment de la incertesa degut a la seva major integració en el comerç mundial. La desacceleració més intensa de l'activitat econòmica a Europa en relació amb els Estats Units ha provocat una major desconfiança envers les perspectives futures de creixement del vell continent, debilitant l'euro front el dòlar nord-americà.

Per altra banda, a ambdós costats de l'Atlàntic el rumb de la política monetària va virar durant la segona meitat de l'any envers a polítiques de caràcter expansiu. Malgrat això, cal afegir que la FED disposava de més marge per incidir sobre els tipus d'interès a curt termini degut a l'augment progressiu del tipus d'interès oficial iniciat des del 2016. En canvi, el tipus REFI del BCE s'ha mantingut estable en el 0,0% en els últims quatre anys. En resum, les tres baixades consecutives dels tipus d'interès va fer menys atractiu el dòlar front l'euro durant l'últim tram de l'any, contribuint a estabilitzar la cotitza-

Gràfic 1.5
Evolució del preu del petroli Brent
(dòlars USA/barril)

Font: Energy Information Administration dels Estats Units

ció de les dues monedes al voltant d'1,10 dòlars/euro. Finalment, l'euro també s'ha depreciat respecte de ien japonès, amb una caiguda de la cotització del -6,4% de mitjana en el 2019 envers l'any anterior. Tot i així, en aquest cas s'observa una evolució oposada entre la primera i la segona meitat de l'any. Mentre que l'euro es va debilitar significativament front el ien (-5,0%) fins a l'agost, va recuperar part del terreny perdut amb un increment del 2,7% fins a finals d'any.

Des de l'inici del 2020, el comportament del tipus de canvi euro-dòlar ha experimentat episodis de certa volatilitat. Per una banda, l'euro va patir una lleu depreciació front el dòlar durant el mes de març atès que inicialment el virus es va propagar amb més força a Europa (especialment a Itàlia i Espanya). Això va provocar una reacció dels mercats financers, que es van refugiar d'aquest repunt d'incertesa adquirint actius denominats en dòlars. No obstant, la resposta per part de la Reserva Federal de baixar el tipus d'interès de referència fins al 0,25% va provocar que la cotització de l'euro s'apreciés front el dòlar nord-americà durant el mes d'abril, assolint els nivells previs a l'inici de la pandèmia.

Una de les altres variables que ha estat condicionada per la desacceleració de l'activitat econòmica i les tensions geopolítiques durant el 2019 ha sigut el **preu del petroli**. A finals del 2018 el preu d'aquesta matèria prima va patir una forta davallada degut al debilitament dels indicadors d'activitat econòmica i la crisi del sector de l'automòbil, fet que propicià una correcció baixista en els mercats financers de les expectatives a futur de la demanda de cru. No obstant, a partir de l'inici del 2019 el preu del petroli va pujar amb força fins al

mes de maig, assolint un nivell per sobre dels 70 dòlars per barril (gràfic 1.5). Les principals causes que expliquen aquest increment van ser l'acord en el mes de desembre de 2018 de reduir la producció de petroli per part dels països de la OPEP (1,2 milions de barrils diaris en comparació amb l'octubre de 2018), la millora de les expectatives en relació a un possible acord comercial entre la Xina i els Estats Units i, per últim, la caiguda de les exportacions de petroli iranianes i veneçolanes, en part per les sancions imposades per l'Administració Trump. En canvi, durant el segon tram de l'any el preu de petroli ha tingut un comportament força més volàtil. Concretament, el preu del cru va caure a partir del juny de 2019 degut tant a factors d'oferta (augment dels inventaris de petroli als EUA per sobre dels previstos, atacs a petrolers en el golf Pèrsic) com de demanda (increment de la incertesa fruit de les relacions comercials entre els Estats Units i la Xina). Finalment, el mes de desembre de 2019 la OPEP va anunciar noves retallades en la producció de petroli (0,5 milions de barrils diaris addicionals respecte el desembre de 2018), contribuint a incrementar el preu del petroli.

Pel que fa a la cotització del cru durant els primers mesos de 2020, la seva caiguda no té precedents històrics pel que fa a la intensitat en un període tant curt de temps. Concretament, el preu del petroli cotitzava dins la forquilla dels 65-70 dòlars a principis del 2020. El 22 d'abril va tocar fons amb un preu de 9,12 dòlars per barril, el que implica un descens del 80-85%. Aquests preus tan baixos no s'observaven des de la bombolla d'internet de finals del mil·lenni passat. El motiu de l'esfondrament del preu del petroli s'explica, principalment, per un fort descens de la demanda de cru arrel de les mesu-

res de confinament aplicades arreu del món. En segon terme, les tensions entre Rússia i l'Àrabia Saudita ha provocat que els països de la OPEP i els seus aliats no hagin assolit un acord prou ambiciós per reduir l'oferta de cru.

Els **mercats borsaris** van registrar increments pronunciats durant el 2019, tot i que amb certs episodis de volatilitat durant el segon i el tercer trimestres de l'any. Concretament, a nivell internacional el MSCI World Index (indicador que captura l'evolució dels mercats borsaris arreu del món), l'índex S&P 500 i el NASDAQ van créixer un 28,4%, 28,9% i un 35,2% amb relació a l'any anterior, respectivament. A nivell europeu, l'Euro Stoxx 500 i l'Íbex 35 van augmentar en un 24,8% i un 11,8%, respectivament. Un dels factors que han contribuït a aquest fort creixement de les borses mundials és el baix nivell del que partien a finals del 2018 degut als mals indicadors d'activitat i la crisi del sector de l'automòbil. Addicionalment, una altra causa important a l'hora d'entendre l'auge dels mercats borsaris durant el 2019 ha estat la política monetària. Com s'ha explicat anteriorment, el canvi d'orientació cap a una política monetària més expansiva va generar un augment de la demanda d'actius financers de renda variable, propiciant un increment del preu de les borses. A més, les bones notícies a finals d'any, com ara la Primera Fase de l'acord comercial entre els Estats Units i la Xina, així com la disminució de la incertesa en relació a la sortida acordada del Regne Unit el passat 31 de gener de 2020, van contribuir a recuperar la confiança dels mercats financers en l'últim tram de l'any 2019.

L'any 2020 les borses han patit una correcció històrica a la baixa fruit de la propagació del SARS-CoV-2, que ha paralitzat bona part de l'economia mundial diverses setmanes durant el primer i segon trimestre de 2020 (a l'espera de l'evolució del procés de desconfinament i la possibilitat d'un rebrot durant la tardor). En concret, l'IBEX va caure dels més de 10.000 punts a mitjans de febrer als 6.107 punts (el mínim en aquest episodi) que va registrar el 16 de març, el primer dilluns posterior a la declaració de l'estat d'alarma del Govern espanyol. Aquesta davallada va implicar una pèrdua de gairebé el 40% dels nivells previs a la crisi sanitària, però s'ha recuperat una part de la caiguda a finals del mes d'abril.

Resum 2019 i perspectives 2020

En resum, pel que fa a l'evolució de l'economia durant el 2019, no es pot qualificar com un any positiu. Al gener de 2019, el Fons Monetari Internacional pronosticava un creixement global del 3,5% i d'un 1,6% per l'Eurozona. Finalment,

el creixement s'ha situat en un 2,9% a nivell global i en un 1,2% a la UEM el 2019. Cal aclarir que el refredament de l'avenç de l'activitat econòmica no ha estat un fenomen que s'hagi concentrat només en determinats països del món, sinó que ha estat una tendència generalitzada en la majoria d'economies avançades i emergents.

Aquesta desaceleració més pronunciada de l'esperat s'explica per diversos factors. En primer lloc, durant la primera meitat del 2019 l'Administració Trump va prosseguir amb la seva agenda d'aranzels d'importacions xineses, amb les posteriors represàlies per part del gegant asiàtic.

En segon lloc, la indústria de l'automòbil ha estat la més perjudicada pel repunt de la incertesa fruit de les restriccions comercials imposades per l'Administració Trump i la resposta del govern de Xi Jinping. A Europa, la caiguda de la demanda de vehicles ha estat especialment profunda i ha causat un efecte arrossegament envers altres sectors industrials, produint un espiral de destrucció d'activitat econòmica. A més, les pròpia crisi interna que viu el sector automobilístic degut a una major demanda d'alternatives més sostenibles de transport urbà lligat al canvi de model de consum per part de les noves generacions, així com l'aprovació de normatives més exigents en relació a les emissions contaminants de vehicles per part de la Unió Europea, han afectat negativament la demanda i generat colls d'ampolla a la banda de l'oferta.

A més, les tensions geopolítiques han tingut un clar protagonisme durant l'any 2019. Per exemple, l'escalada en les tensions geopolítiques entre l'Iran i els Estats Units, la incertesa causada pel procés de sortida del Regne Unit de la Unió Europea, la inestabilitat política i el baix creixement a Itàlia, el conflicte social i empitjorament de l'escenari macroeconòmic a molts països llatinoamericans (Xile, Argentina), africans (Líban) i de l'Orient Mitjà han debilitat la confiança i han contribuït a reduir l'avenç de l'activitat econòmica durant el 2019.

Un dels pocs factors que han contribuït a generar confiança entre els consumidors, empreses i mercats financers ha estat l'adopció de polítiques monetàries expansives per part d'alguns dels bancs centrals més importants del món, com ara la FED i el BCE. Aquestes polítiques suposen un canvi de rumb clar respecte al que ambdues institucions tenien previst el 2017 i part del 2018, quan el missatge era anar pujant els tipus d'interès degut a la millora de l'activitat econòmica i al creixement dels salaris. Lligat amb aquest darrer punt, la

demanda interna i, més concretament, el consum privat ha estat el component que més ha arrossegat l'activitat econòmica aquest 2019 en la majoria de països desenvolupats, degut a la frenada del comerç internacional i del poc marge fiscal en alguns països europeus (exceptuant casos com ara Alemanya o Països Baixos) per dur a terme polítiques expansives de despesa o de reducció de la pressió fiscal.

De cara a l'any 2020, l'FMI ha modificat completament el seu escenari macroeconòmic global de cara als propers anys fruit de la Covid-19. En el seu informe d'abril, l'organisme pronostica una contracció de l'activitat mundial del 3,0%, seguit d'un repunt del 5,8% l'any 2021. Aquest escenari es sustenta en tres hipòtesis essencials. En primer lloc, durant la segona meitat del 2020 la pandèmia desapareix i no hi ha cap rebrot del virus. En segon lloc, gràcies a l'eradicació del SARS-CoV-2, les mesures de confinament van desapareixent de forma gradual durant el transcurs de la segona meitat del 2020 per a la majoria de l'economia mundial. Finalment, l'organisme emfatitza el paper decisiu de les polítiques fiscals per contrarestar la davallada de l'activitat econòmica, tant en termes quantitius com en termes d'efectivitat. L'FMI adverteix que la magnitud de l'impuls fiscal discrecional dels països hauria de ser proporcional a la severitat de les mesures de confinament i a la capacitat de recuperació de l'activitat econòmica un cop s'acabin aquestes mesures excepcionals.

Adicionalment, l'organisme posa de relleu que les previsions econòmiques de cara als propers trimestres són molt incertes i que, per tant, la magnitud exacte del xoc de la Covid-19 sobre l'activitat econòmica segueix sent una incògnita. El motiu d'aquesta incertesa s'explica per l'elevada quantitat i complexitat dels canals d'impacte de la crisi sanitària sobre l'economia. En primer lloc, suposa un xoc simultani d'oferta (atès que redueix temporalment la capacitat productiva de l'economia) i de demanda (les famílies i les empreses deixen de poder gastar una fracció de la seva renda disponible). En segon lloc, es tracta d'un fenomen sincronitzat a la majoria d'economies del món, fet que ocasiona una caiguda del comerç internacional i un procés disruptiu sobre les cadenes de valors globals. Finalment, el repunt de la incertesa generat per un empitjorament de les perspectives econòmiques pot provocar que els agents econòmics reaccionin amb un increment de la propensió a estalviar, el que podria contribuir al tancament permanent d'empreses i l'augment de la taxa d'atur. En aquest sentit, el paper dels estats serà fonamental per evitar una destrucció significativa del teixit empresarial i dels llocs de treball.

Més enllà de la incertesa econòmica fruit de l'esclat de la pandèmia del coronavirus, existeixen altres fronts oberts que també generen incertesa i podrien condicionar l'avenç de l'economia mundial durant el 2020. En particular, la creixement preocupació envers l'evolució dels acords comercials entre els Estats Units i la Xina, el procés de negociació entre la Unió Europea i el Regne Unit per concretar les noves relacions bilaterals, les tensions geopolítiques arreu del món (Estats Units i l'Iran, la Unió Europea amb Turquia, etc.) i el repunt de conflictivitat social en diversos països d'Amèrica Llatina i d'Àsia Central seran els principals factors que condicionaran el desenvolupament de l'economia durant el 2020 juntament amb la gestió de la crisi sanitària de la Covid-19.

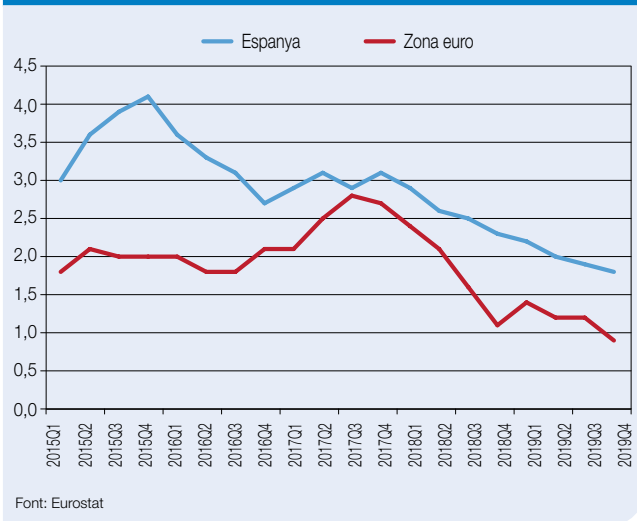
2. Economia espanyola

L'any 2019 l'economia espanyola ha moderat el creixement econòmic amb un avenç del **Producte Interior Brut** (PIB) del 2,0%, segons dades de comptabilitat nacional de l'Institut Nacional d'Estadística (INE). Aquesta xifra suposa una desacceleració del creixement de 0,4 p.p. en comparació a l'avenç de l'activitat econòmica del 2018. Malgrat que el procés de desacceleració ha estat considerable durant el transcurs del 2019, cal posar en context aquesta dada.

En primer lloc, la taxa de variació del PIB de l'economia espanyola es va suavitzar en cinc dècimes entre el 2017 i 2018, quan l'economia va passar del 2,9% al 2,4%, respectivament. El motiu principal que explica la desacceleració de l'activitat en els últims dos anys és que l'economia es troba en una posició més madura del cicle econòmic i el ritme de creació d'ocupació és cada cop menor, el que dificulta poder sostenir les taxes de creixement observades entre el 2015 i 2017. Per tant, part d'aquest fenomen s'explica per la convergència de l'economia espanyola a un creixement més en línia amb el seu potencial a mitjà i llarg termini. En segon lloc, l'economia espanyola s'ha ressentit de la crisi que ha viscut la indústria de l'automòbil en el 2019, sector que depèn molt de l'evolució del comerç internacional (les exportacions de la indústria automobilística representen el 4,5% del PIB espanyol i gairebé una quarta part de les exportacions d'automòbils de l'Eurozona)¹. A més, cal destacar que Espanya ha estat, un any més, un dels països de la Unió Econòmica i Monetària (UEM) amb un creixement de l'activitat econòmica més

¹ https://www.caixabankresearch.com/sites/default/files/documents/im_1906_21-22_ee_focus_4_es.pdf.

Gràfic 1.6
Evolució del PIB a Espanya i la zona euro
(taxes de variació interanual, en %)

elevat el 2019. Per exemple, l'avenç del PIB a França, Alemanya i Itàlia el 2019 ha estat de l'1,4%, 0,6% i 0,2%, respectivament. En resum, si bé no es pot parlar del 2019 com un any positiu per a l'economia espanyola en termes de creixement del PIB, tampoc podem qualificar-lo de negatiu, atès que ha resistit amb fermesa el xoc negatiu del sector de l'automòbil i al context polític a nivell intern.

L'avenç moderat del PIB ha permès continuar reduint els desequilibris macroeconòmics de l'economia espanyola, com ara la taxa d'atur, el dèficit exterior i el nivell d'endeutament públic i privat. Els bons resultats de l'activitat econòmica s'han recolzat en el creixement robust de la demanda interna, que s'ha vist afavorida pel bon comportament del mercat de treball, el fort augment dels salaris reals i unes condicions financeres molt favorables. A més, al contrari del que va succeir el 2018, les exportacions han crescut amb més força que les importacions, fet que ha provocat que el sector exterior contribueixi positivament al creixement econòmic en el 2019.

Pel que fa al comportament de l'activitat econòmica en periodicitat trimestral, la taxa de creixement interanual s'ha anat suavitzant a mesura que avançava l'any. Concretament, mentre que el primer trimestre del 2019 l'activitat econòmica creixia un 2,2% interanual, l'últim trimestre de l'any ho va fer a l'1,8%. En relació amb les taxes intertrimestrals de creixement del PIB, cal esmentar que s'han mantingut força estables al llarg de l'any, amb xifres d'entre el 0,4% i 0,5%.

Si comparem l'evolució de l'activitat econòmica dins el context europeu, des que s'inicià la recuperació a mitjans del 2014, el creixement del PIB espanyol s'ha situat sistemàticament per sobre de la mitjana de l'Eurozona. El 2019 no ha estat l'excepció, atès que l'economia espanyola ha tornat a créixer amb més força que el conjunt de la zona euro, amb un diferencial positiu mitjà en els quatre trimestres de 0,8 p.p. (gràfic 1.6). Tal i com s'ha comentat anteriorment, l'economia espanyola continua sent el país que més creix de les grans economies europees, per sobre de França (1,3%) i el Regne Unit (1,4%), i a molta distància de països com Alemanya (0,6%) i Itàlia (0,3%).

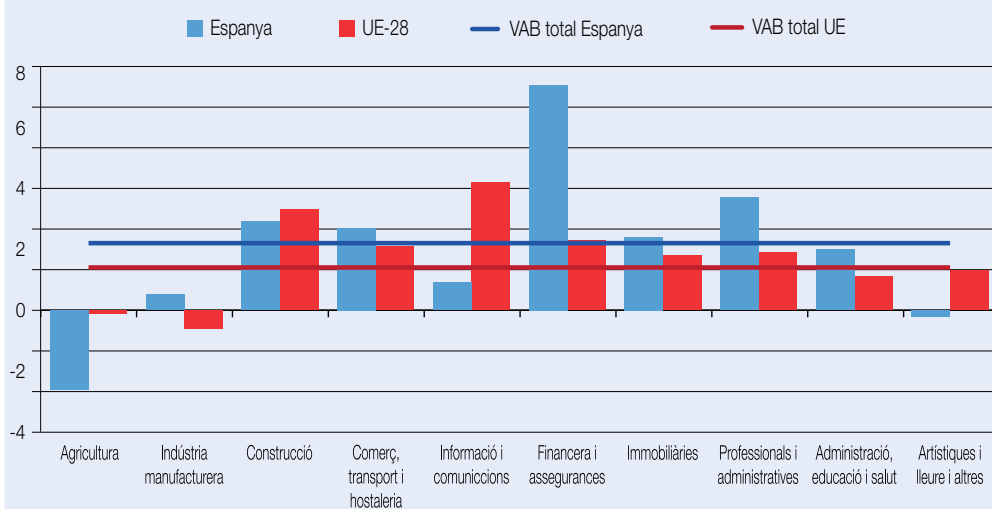
Respecte a la contribució al creixement del PIB, tot i que la demanda interna representa un any més el principal motor de creixement econòmic, aportant 1,5 punts percentuals a l'avenç del PIB el 2019, aquesta dada és 1,2 p.p. inferior a la de l'any anterior. A més, al contrari del que va succeir el 2018, la demanda externa també ha contribuït al creixement econòmic en cinc dècimes durant el 2019 a causa d'un lleu creixement de les exportacions i, sobretot, per una caiguda important de les importacions.

Dins la demanda interna, tot i que el component que explica bona part del creixement econòmic és el consum de les llars (representa el 57% del PIB), cal destacar que ha registrat un increment de l'1,1% el 2019, set dècimes inferior a la dada de l'any anterior. La desacceleració del consum privat s'explica per la pèrdua de dinamisme del mercat de treball respecte els anys anteriors i per un augment progressiu de la taxa d'estalvi. En canvi, el creixement del consum de les administracions públiques s'ha accelerat lleugerament, i ha passat de créixer l'1,9% el 2018 al 2,2% el 2019.

Per la seva banda, tot i que la inversió ha experimentat un creixement del 2,0% el 2019, aquesta dada és 4,1 p.p. inferior a la de l'any anterior, quan va registrar un avenç del 6,1%. Entre els principals factors de desacceleració de la inversió destaquen la davallada d'activitat en el sector industrial, la pèrdua de confiança de l'empresariat fruit de la guerra comercial i les tensions geopolítiques, així com la incertesa política a nivell intern. Malgrat la reducció substancial del creixement de la inversió, el baix cost del deute fruit d'un entorn sostingut de tipus d'interès molt reduïts, el procés de desapalancament de les empreses, i la robustesa del sistema financer pel que fa als indicadors de capital i liquiditat, han permès minimitzar l'alentiment de la inversió a Espanya aquest any. Per components, la inversió

Gràfic 1.7
Evolució del VAB per activitats, 2019
(taxes de variació interanual, en %)

Font: Eurostat

en habitatge i altres construccions ha registrat una evolució molt més feble que la de l'any anterior, amb una taxa de creixement del 0,8% (6,6% el 2018), mentre que la taxa de variació de la inversió en béns d'equipament s'ha desaccelerat 2,4 p.p. fins assolir el 2,7% l'any 2019.

Com ja s'ha esmentat anteriorment, l'any 2019 s'ha tancat amb una aportació positiva de la demanda externa neta al creixement mitjà del PIB de cinc dècimes, enfront a una contribució negativa de tres dècimes el 2018. Aquesta canvi de tendència s'explica, en gran mesura, per una desacceleració pronunciada del creixement de les importacions totals, passant del 3,3% el 2018 a l'1,2% el 2019, i per l'avenç moderat de les exportacions, assolint el 2,6% el 2019 (enfront el 2,2% de l'any anterior). Cal destacar que, en un context de forta desacceleració del comerç mundial i de crisi del sector de l'automòbil, l'avenç de les exportacions espanyoles és una gran notícia atès que certifica l'augment de la competitivitat espanyola envers els principals competidors europeus.

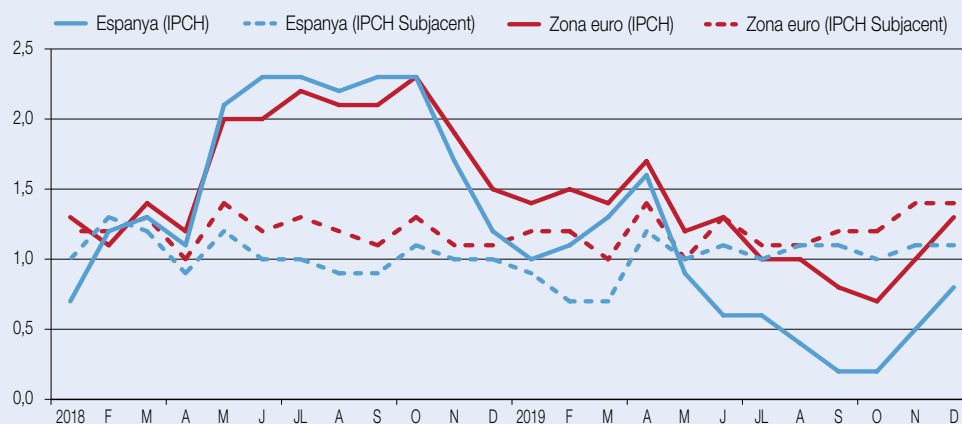
Aquests resultats han permès consolidar el superàvit exterior i avançar en la correcció del nivell d'endeutament amb l'estranger. En el conjunt del 2019, l'economia espanyola ha generat capacitat de finançament enfront de l'exterior per vuitè any consecutiu, per import de gairebé 29.000 milions d'euros, el 2,3% del PIB, una dècima menys que el registrat l'any anterior. Aquest resultat s'explica per la positiva evolució del superàvit per compte corrent, en concret de la balança de béns i serveis,

que va augmentar una dècima fins al 2,0% del PIB, i que va compensar només en part la reducció del superàvit de la balança de capital, des del 0,5% del PIB el 2018 fins al 0,3% el 2019.

Pel costat de l'oferta, el [gràfic 1.7](#) permet comparar l'evolució del **Valor Afegit Brut (VAB)** per sectors a Espanya amb la UE el 2019. Els sectors que expliquen bona part del diferencial positiu de creixement de l'economia espanyola respecte l'europea pel seu pes relatiu són les activitats professionals i administratives i el sector de l'administració pública, la sanitat i l'educació, que han crescut un 3,7% i 2,0% a Espanya, respectivament. En canvi, a la UE ho han fet a l'1,9% i un 1,1%. A més, la contracció del sector manufacturer ha estat força més considerable a la UE, amb una caiguda del -0,6% respecte el 2018, mentre que a Espanya l'avenç ha sigut del 0,5%. No obstant, altres sectors a la UE han crescut més que a Espanya, fet que ha contribuït a reduir el diferencial del VAB entre ambdues regions. Per exemple, aquest ha estat el cas dels sectors de la informació i les comunicacions, l'agricultura, i les activitats artístiques.

L'evolució durant el 2019 dels **preus del consum** a Espanya s'ha caracteritzat per tres etapes ben diferenciades. Concretament, la inflació, mesurada per la variació interanual de l'IPC general, va presentar un perfil ascendent durant els primers quatre mesos de l'any, passant de l'1,0% al gener a l'1,6% el mes d'abril ([gràfic 1.8](#)). No obstant, l'evolució va ser exactament l'oposada durant el transcurs dels següents sis mesos de l'any, en els que la inflació general va disminuir fins al 0,2% du-

Gràfic 1.8
Evolució de l'IPC harmonitzat
(taxes de variació interanual, en %)

Font: Eurostat

rant els mesos de setembre i octubre. Finalment, els mesos de novembre i desembre van veure com la inflació creixia amb força, fins a situar-se en el 0,8% a finals del 2019. Aquesta evolució respon gairebé íntegrament a la contribució del component energètic i, més específicament, a l'evolució erràtica del preu del petroli durant el 2019. Tal i com s'ha explicat amb anterioritat, el preu del cru va retrocedir amb força a finals del 2018, el que va motivar una reducció de l'oferta per part dels països de l'OPEP a partir del desembre de 2018, provocant un fort increment dels preus del petroli. Això explica l'evolució a l'alça de l'IPC general durant els primers mesos de 2019. En canvi, a partir del mes de juny de 2019 els preus del petroli van tornar a disminuir, situant-se per sota dels nivells de l'any 2018. Aquest fet va provocar una contribució negativa del component energètic fins al mes d'octubre, ocasionant una forta caiguda de la inflació. Finalment, l'alça del preu del petroli a finals d'any va provocar el repunt de la inflació general durant els últims dos mesos de l'any 2019.

Pel que fa a l'evolució de la inflació subjacent, que exclou els elements més volàtils de l'IPC com són l'energia i els aliments no elaborats, cal destacar que s'ha mantingut molt estable (excloent els primers tres mesos del 2019) a l'entorn de l'1,0%. Aquesta dada d'inflació, que es manté força estable per quart any consecutiu, constata que no hi ha pressions inflacionistes de fons en l'economia espanyola malgrat l'avenç important dels salaris reals durant el 2019.

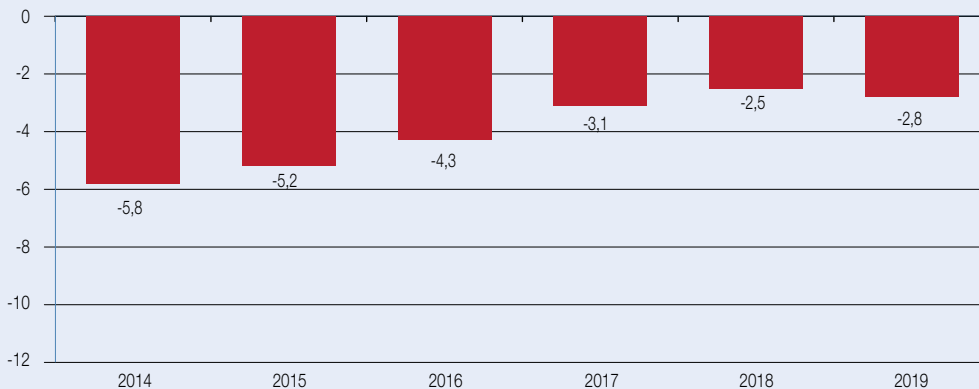
El conjunt de l'any 2019 s'ha tancat amb una inflació mitjana anual del 0,8%, nou dècimes inferior a la de 2018. Si comparem

la inflació harmonitzada a Espanya amb el conjunt de la zona euro s'observen unes fluctuacions molt semblants, tot i que l'Eurozona presenta un diferencial positiu en tot el període. Això es deu a la major sensibilitat del component energètic sobre l'economia espanyola en comparació amb els principals socis europeus.

El **mercat laboral** ha mantingut una evolució positiva durant el 2019, tal com assenyalen les xifres d'afiliats a la Seguretat Social. No obstant, en consonància amb la desacceleració de l'economia espanyola, l'afiliació va créixer un 2,6% de mitjana en el 2019, el que suposa una reducció sis dècimes en comparació amb la taxa del 3,2% del 2018. En la mateixa línia, segons l'Enquesta de Població Activa (EPA), el nombre d'ocupats va créixer un 2,3% l'any 2019, fins als 19,78 milions de persones de mitjana. Aquest augment se situa per sota de les taxes registrades els últims dos anys (2,6% el 2017 i 2,7% el 2018). En termes absoluts, el 2019 s'han generat 451.900 llocs de treball nets, uns 50.000 menys que en la mitjana dels quatre anys anteriors. De fet, entre 2013 i 2019 s'han creat més de 2,6 milions de llocs de treball, el que implica un augment mitjà de 440.000 llocs de treball a l'any.

Tots els grans sectors econòmics, a excepció de l'agricultura (amb una reducció de l'1,9% en el nombre d'ocupats), han tingut una evolució positiva de l'ocupació el 2019. Així, la indústria ha moderat en 0,3 p.p. el ritme de creixement de l'ocupació, des del 2,3% el 2018 al 2,0% l'any 2019. Per altra banda, la taxa de creixement dels serveis -que representa el

Gràfic 1.9
Saldo de les administracions públiques
(en % del PIB)

Font: Ministeri d'Hisenda

75% de l'ocupació- només ha estat una dècima inferior a la de l'any anterior, situant-se en el 2,4% el 2019. Finalment, el sector de la construcció és el que més s'ha desaccelerat tot i créixer a una taxa del 4,3%. Això s'explica pel fort increment de l'ocupació que va viure aquest sector el 2018, amb una taxa del 8,3% en el conjunt de l'any. En termes absoluts, dels 451.600 nous llocs de treball, el 79% es van crear al sector serveis, el 12% a la construcció i el 12% a la indústria.

Per grups d'edat, les franges de més de 55 anys i d'entre 45 a 54 anys són on més ha augmentat l'ocupació, 220.000 i 200.000 persones respectivament, mentre que en el grup d'edat de 35 a 44 anys l'ocupació ha caigut en 53.000 persones.

El nombre d'aturats el darrer trimestre de 2019 era de 3.191.900 persones, 112,4 mil menys que en el quart trimestre de 2018. A finals de 2019, la taxa d'atur s'ha situat en el 13,8%, 0,7 punts inferior a l'assolida a finals de 2018 i la més baixa des del tercer trimestre de 2008. Si bé la reducció de la taxa d'atur no ha estat tan important durant el 2019 en comparació a anys anteriors, cal recordar la rapidesa amb que la taxa d'atur queia abans de la crisi de la Covid-19, atès que en només sis anys ha disminuït en 12,2 p.p. des del màxim assolit el 2013 (26% en mitjana anual).

L'increment salarial pactat per al 2019 se situa en el 2,3% de mitjana per als treballadors coberts per convenis col·lectius registrats fins a desembre de 2019 (equivalent al 55% del total de 16,2 milions d'assalariats segons l'EPA). Aquesta pujada és de sis dècimes superior a la de l'any passat. Per la seva banda, el

cost laboral per treballador i més ha augmentat un 2,2% el 2019, una xifra que se situa força per sobre de la inflació (0,7%), segons l'Enquesta trimestral del cost laboral de l'INE.

Pel que fa al **sector públic**, el dèficit fiscal durant el 2019 s'ha situat en el 2,8%, tres dècimes per sobre respecte el 2018 i més del doble de l'objectiu de l'1,3% pactat amb les institucions europees (gràfic 1.9). És important aclarir que el Ministeri d'Hisenda va publicar el passat 31 de març que el dèficit del 2019 s'havia situat en el 2,64%. No obstant, la Comissió Europea va corregir aquesta xifra, elevant-la fins al 2,83%, entenent que el dèficit per part de l'administració central havia estat dues dècimes superior al que estimava el Govern espanyol. Concretament, mentre el Ministeri quantificava el dèficit de l'administració central en l'1,12%, Eurostat el situa en l'1,30%. En qualsevol cas, aquest augment del dèficit suposa un canvi de tendència en comparació amb els anys anteriors, marcats per un esforç progressiu de consolidació fiscal. Així, el dèficit dels comptes públics del conjunt d'administracions ha tancat el 2019 en el 2,83% del PIB, enfront al 2,54% de l'any 2018. D'aquesta forma, el dèficit de 2019 s'ha incrementat un 15,4% al passar de 30.495 milions el 2018 als 35.195 milions d'euros que estima la Comissió Europea per a l'any 2019.

Malgrat l'empitjorament del saldo públic durant el 2019, cal recordar que el dèficit s'ha reduït intensament des de l'episodi de crisi del deute sobirà (el 2011 el dèficit públic va arribar a assolir el 9,3% del PIB). La reducció progressiva del dèficit fins a situar-se per sota del 3% ha permès que el Consell Europeu anunciés al juny del 2019 que Espanya sortia del Protocol de Dèficit Excessiu, procés en el

que portava immers des de l'any 2009, sent l'únic país europeu que encara hi era el 2018. Malgrat tractar-se d'una molt bona notícia, cal puntualitzar que bona part de la reducció del dèficit és de caràcter cíclic, és a dir, gràcies a l'augment dels ingressos producte del cicle expansiu, mentre que el dèficit de caràcter estructural pràcticament no s'ha reduït.

Per nivells administratius, una part significativa de la desviació del dèficit respecte a l'objectiu s'explica per l'administració central, que ha tancat l'any 2019 amb un saldo negatiu de l'1,30% del PIB (d'acord amb l'estimació de la Comissió Europea), quan l'objectiu establert era el 0,3%. Aquesta dada és molt similar a la de l'any anterior, quan el saldo de l'administració central es va situar en el 1,32%. A més, el fons de la Seguretat Social ha experimentat un dèficit de l'1,29% del PIB, 0,4 punts per sobre de l'objectiu. Tot i així, cal destacar que és l'únic àmbit administratiu que ha reduït el seu saldo negatiu, atès que l'any 2018 es va situar en l'1,44%. Les comunitats autònomes també han sobrepassat l'objectiu inicial del -0,1% del PIB i han registrat un saldo negatiu del 0,55% el 2019 (sense incorporar la no liquidació d'un mes de l'IVA del 2017 que corresponia a les comunitats autònomes), el que implica un augment de gairebé tres dècimes respecte a l'any anterior (si s'inclou l'efecte de l'IVA no liquidat, el dèficit de les comunitats autònomes se situa en el 0,34% del PIB, dues dècimes menys). En canvi, les corporacions locals han estat l'únic àmbit administratiu que ha contribuït amb un superàvit fiscal de gairebé tres dècimes el 2019, tot i que el seu objectiu és la neutralitat fiscal. Malgrat això, el superàvit fiscal de les corporacions locals ha estat inferior al 2018, any en el que es va situar en el 0,51% del PIB (quadre 1.2).

Quadre 1.2 Saldo de les administracions públiques (en % del PIB)			
	2018	2019	Objectiu 2019
Administració Central ^{1 2}	-1,32	-1,30	-0,30
Comunitats Autònomes	-0,28	-0,55	-0,10
Corporacions Locals	0,51	0,31	0,00
Seguretat Social	-1,44	-1,29	-0,90
Total Administracions Públiques¹	-2,53	-2,83	-1,30
Ajudes financeres	-0,01	0,00	-
Total Administracions Públiques	-2,54	-2,83	-1,30

¹ Excloent l'adjudada financera
² La Comissió Europea va corregir la dada estimada pel Ministeri d'Hisenda de l'Administració Central (-1,12%) de l'any 2019, situant-lo finalment en el -1,3%.
 Font: Ministeri d'Hisenda

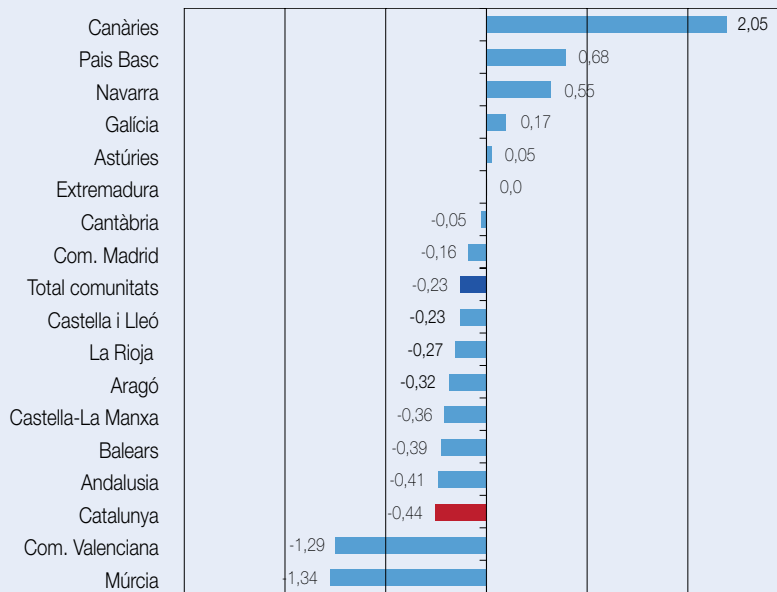
Segons les dades del Ministeri d'Hisenda, aquesta evolució es deu a un menor creixement dels ingressos no financers (excloent la Seguretat Social) que l'any 2019 s'ha situat en el 2,7% (1,6 p.p. menys que el 2018). En canvi, s'ha produït un repunt de les despeses durant el 2019, que han augmentat fins al 3,4% (sis dècimes més que l'any anterior). En valors absoluts, els ingressos i les despeses de les administracions s'han situat en 481.931M€ (38,7% del PIB) i 498.784M€ (40,1% del PIB), respectivament. Pel costat de la despesa, l'únic àmbit administratiu que ha aconseguit reduir el seu creixement han estat les comunitats autònomes, que han passat del 5,4% el 2018 al 5,1% durant el 2019. En canvi, l'administració central, la seguretat social i les corporacions locals han incrementat el ritme de despesa amb relació a l'any 2018. Concretament, l'augment de la despesa de l'administració central ha estat de l'1,5% (vuit dècimes més que el 2018), d'un 6,1% en el cas de la seguretat social (1,6 p.p. superior a l'any anterior) i del 5,2% en el cas de les corporacions locals (1,8 p.p. més que el 2018).

En relació amb l'àmbit territorial, si comparem el dèficit fiscal del 2018 amb el del 2019 sense tenir en compte la no devolució d'un mes de l'IVA del 2017 que pertocaria a les comunitats autònomes (una quantitat que rondaria els 2.500 M€), només Andalusia ha millorat el saldo dels seus comptes públics respecte a l'any 2018. En canvi, si es neutralitza l'impacte sobre el dèficit de l'IVA no retornat a les comunitats autònomes (el Ministeri d'Hisenda fa servir aquesta estadística per calcular quines regions estan per sobre i per sota de l'objectiu del -0,1%), només Canàries, Navarra i el País Basc han complert amb aquest objectiu (gràfic 1.10).

El **deute públic** al conjunt d'administracions ha pujat fins a 1,19 bilions a finals de 2019, el que equival a un 95,5% del PIB en el quart trimestre del 2019, 2,1 p.p. menys que el mateix trimestre de l'any anterior. En concret, el volum de deute públic del quart trimestre de 2019 va augmentar un 1,3% en comparació amb el mateix període del 2018. Tot i així, atès que el creixement del PIB nominal ha estat més intens que el creixement del deute, la ràtio del deute com a proporció del PIB ha disminuït en el 2019, fet que ha permès assolir l'objectiu del deute del 95,8% que el Govern espanyol es va proposar a principis d'any.

Per nivells administratius, l'administració central va assolir un nivell de deute públic del 85,2% del PIB en l'últim trimestre de 2019 (1,9 p.p. menys que l'any anterior), tot i

Gràfic 1.10
 Dèficit (-) o superàvit (+) de finançament de les comunitats autònomes. Any 2019
 (en % del PIB)

Font: Ministeri d'Hisenda

que la seguretat social el va incrementar del 3,4% al 4,4% del PIB. Pel que fa al conjunt de les comunitats autònomes i les corporacions locals van reduir les seves ràtios de deute sobre el PIB en set i dues dècimes respectivament, situant-los en el 23,7% i l'1,9%. En termes absoluts, el deute que més va augmentar va ser el de la seguretat social (33,6%) com a resultat de l'augment del nombre de pensionistes, la revalorització de les pensions i la incorporació de nous pensionistes amb una prestació més elevada que la pensió mitjana. A l'administració central, el deute va augmentar un 1,3%, en part degut a pujada dels salaris dels empleats públics. Les comunitats autònomes van elevar el seu passiu un 0,6%, mentre que les corporacions locals van reduir el seu volum de deute un 9,9%.

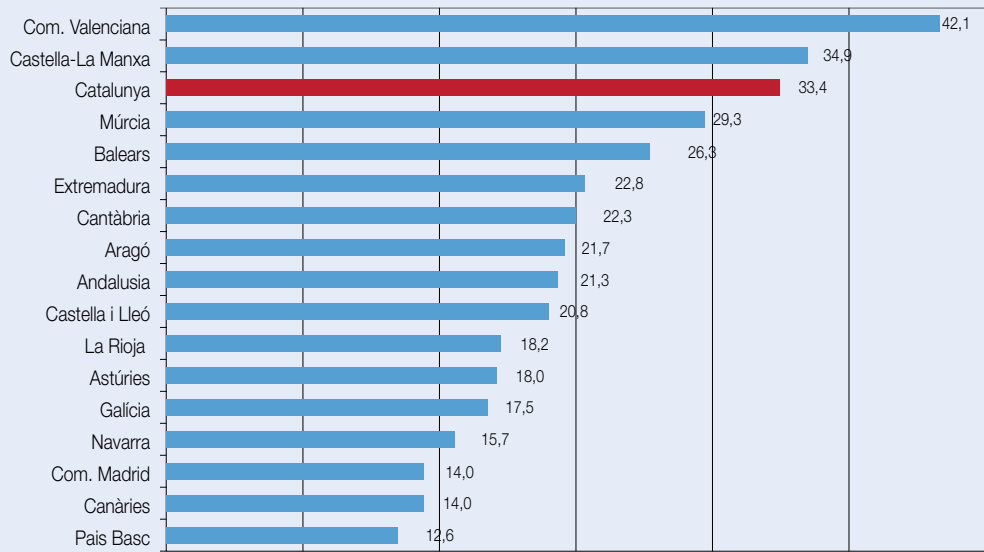
La comparativa del deute per comunitats autònomes mostra que Catalunya se situa tercera en percentatge del PIB (33,4% l'any 2019), només per darrera de la Comunitat Valenciana (42,1%) i Castella la Manxa (34,9%). En l'altre extrem, les regions que presenten uns comptes públics més sanejats són les comunitats forals del País Basc (12,6%) i Navarra (15,7%), les Canàries i la Comunitat de Madrid, ambdues amb un ràtio del deute sobre el PIB del 14,0% (gràfic 1.11).

Si bé el principal propòsit d'aquesta memòria és fer balanç del que ha estat l'any 2019 i analitzar-ne els esdeveniments més destacats, és inevitable referir-se al 2020 a

causa de les dues grans crisis que estan patint la majoria de països arreu del món, és a dir, la sanitària i l'econòmica. Tal i com s'ha explicat anteriorment, els principals organismes internacionals eren optimistes a principis d'any pel que feia a l'escenari macroeconòmic mundial, gràcies a l'esvaïment o millora de determinats factors que havien condicionat l'avenç de l'activitat econòmica durant el 2019, com ara la guerra comercial entre els Estats Units i la Xina, el procés del Brexit, la crisi de l'automòbil, etc. No obstant, la pandèmia de la Covid-19 ha fet saltar pels aires tots els escenaris positius i ha forçat a les institucions nacionals i supranacionals a revisar les seves previsions econòmiques, no només de cara el 2020 sinó també dels propers anys, afectant amb especial intensitat a les projeccions de dèficit i deute públic dels estats.

D'acord amb les previsions de diverses institucions de prestigi, Espanya serà un dels estats que es veurà més afectat econòmicament per la crisi sanitària provocada pel coronavirus. Per exemple, el Banc d'Espanya, en el seu escenari més optimista (vuit setmanes de confinament i sense destrucció permanent d'empreses ni llocs de treball) pronostica una caiguda del -6,8% pel 2020 i una recuperació de l'activitat en el 2021 del 5,5%. No obstant, en el seu escenari central (en aquest cas s'assumeix que una proporció moderada d'empreses es veuen obligades a tancar), la davallada del PIB el 2020 arriba fins al -9,5%, amb un creixement una mica més accelerat el 2021 en

Gràfic 1.11
Deute públic de les comunitats autònomes. Any 2019*
(en % del PIB)

*dades del quart trimestre
Font: Banc d'Espanya

comparació amb l'escenari anterior, que es situaria en el 6,1%. És important destacar que en ambdós casos el nivell d'activitat en el 2021 no assoleix els nivells previs a la crisi de la Covid-19 i que, no és fins ben entrat el 2022 que l'economia espanyola tornaria a assolir un PIB d'una magnitud similar al d'abans de la pandèmia. Altres institucions internacionals també pronostiquen caigudes similars per a l'economia espanyola. Concretament, les previsions de la Comissió Europea del mes de maig auguren una contracció del -9,4% pel 2020 i un repunt de l'activitat que arribaria fins al 7,0%.

Hi ha diversos factors que expliquen perquè les previsions per Espanya són més pessimistes que les de la majoria de països europeus. En primer lloc, Espanya és, a tancament d'aquesta memòria, uns dels països amb més contagis i morts per miler d'habitants. Això ha provocat que les mesures d'aïllament social, així com la seva vigència temporal, siguin de les més estrictes del món. Altres països com Alemanya, Holanda i la majoria de països nòrdics han pogut aplicar polítiques menys restrictives a la mobilitat i durant una durada més breu. En segon lloc, l'economia espanyola està més especialitzada en sectors que patiran una caiguda més intensa de l'activitat i on la tornada a la normalitat serà més lenta. Un cas paradigmàtic és el sector turístic que, inclòs els efectes d'arrossegament, representa el 15% del PIB a Espanya, molt per sobre de països com Alemanya i França, on el pes total d'aquest sector és

aproximadament un 8% i un 9%, aproximadament. Finalment, Espanya presenta un seguit de vulnerabilitats internes que la fan menys resilient davant de xocs econòmics, com ara l'elevat grau de temporalitat del mercat de treball, la major presència de petites i mitjanes empreses (tenen menys capacitat de suportar una caiguda abrupta dels ingressos) i un elevat deute públic, que ha condicionat l'aprovació de polítiques fiscals més contundents per protegir les rendes de les famílies i el teixit productiu. De retruc, aquest fet no només provocarà una major caiguda del PIB en el 2020, sinó que dificultarà la recuperació de cara als propers anys.

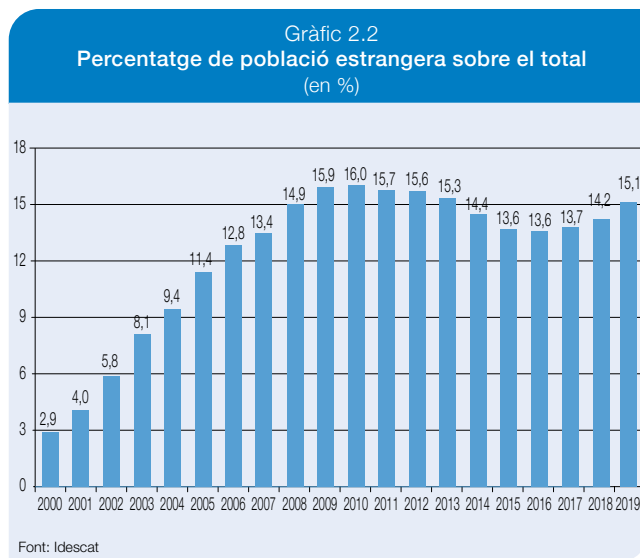

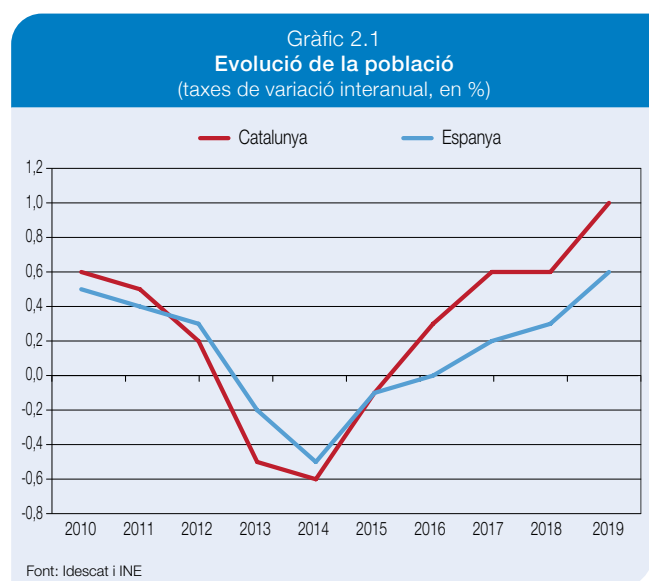
1. Població

El 2019, la població catalana ha augmentat per quart any consecutiu, després del parèntesi de descens demogràfic que es va viure entre el 2013 i 2015. El nombre total de persones residents a Catalunya ha arribat a 7.619.494 a 1 de gener de 2019, 75.669 habitants més que un any abans, assolint una xifra rècord d'habitants. Aquest increment de població és superior al que es va produir el 2018. Cal tenir en compte que en els tres anys de descens (2013-2015) la població catalana es va reduir en 90.644 habitants, mentre que en els quatre anys de recuperació (2016-2019) l'augment acumulat ha estat de 194.740 persones, per tant, el 2019 s'ha superat la xifra de població rècord que s'havia assolit el 2012. En taxes de variació, l'augment de la població resident a Catalunya ha estat de l'1,0% el 2019, una xifra superior a la registrada pel conjunt de la població espanyola (0,6%). Cal assenyalar que la població catalana no només creix amb més força que l'espanyola sinó que, a més, va començar la tendència ascendent un any abans ([gràfic 2.1](#)).

Per edats, l'increment de la població entre l'1 de gener de 2018 i de 2019 ha estat protagonitzada pels grups de persones d'entre 40 i 59 anys i d'entre 60 i 79 anys, que representen el 31% i el 19% de la població total, respectivament. La població en aquestes franges d'edat ha augmentat en 35 i 37 mil persones, respectivament, el que suposa un increment de l'1,5% i el 2,7% en cada grup d'edat. Per

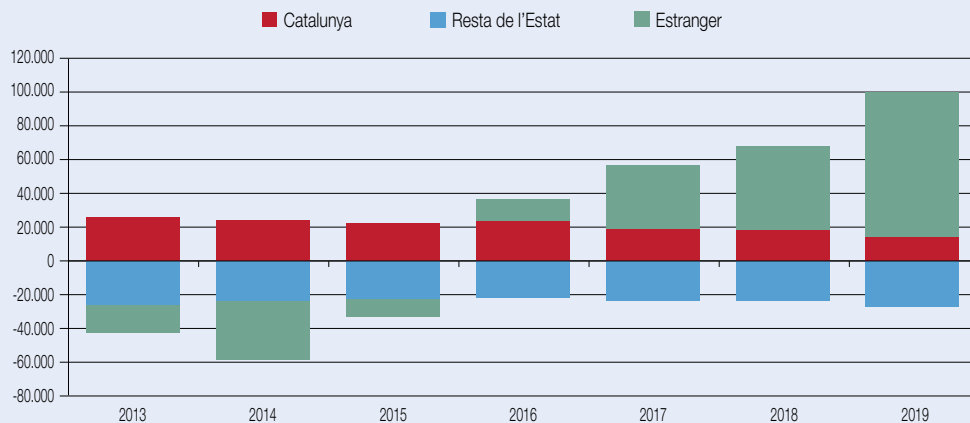

contra, disminueix la població jove (de 20 a 39 anys) en un 0,2%, tot i que cal esmentar que aquesta reducció ha estat molt menor a la d'anys anteriors (per exemple, el 2017 va ser de l'1,8% i el 2018 de l'1,4%). Aquest fet s'explica per l'entrada a Catalunya d'immigració amb un perfil demogràfic jove i perquè, en els últims anys, la recuperació econòmica ha fet que el nombre de joves catalans que emigren a altres països europeus sigui menor. El grup de població de menor edat (de 0 a 19) creix lleugerament, un 0,7% respecte a l'any anterior, una dada molt semblant a la de l'any anterior. Finalment, el nombre de persones de més de 80 anys ha caigut en un 0,8%.

El creixement demogràfic que està vivint Catalunya els darrers dos anys s'explica, en gran mesura, per l'augment de la població de nacionalitat estrangera. De fet, el 2019, la població amb nacionalitat espanyola ha disminuït en 2 mil persones i, en canvi, la població estrangera ha sigut la que ha contribuït exclusivament al creixement demogràfic, amb 77 mil habitants més. En termes absoluts, la població estrangera resident a Catalunya és d'1.159.427 habitants l'any 2019, un 7,1% superior a la dada de l'any anterior. Tal com es pot veure al [gràfic 2.2](#), la taxa d'estrangeria (percentatge de població estrangera sobre el total) es va reduir durant la crisi, passant d'un màxim del 16,0% assolit el 2010 fins al 13,6% de l'any 2016, però des de 2017 ha iniciat una tendència clarament a l'alça. Així, el 2019 la taxa d'estrangeria ha tornat a augmentar per tercer any consecutiu, situant-se en el 15,1%.

Gràfic 2.3
Variació anual de la població resident a Catalunya per origen
(en nombre de persones)

Font: Idescat

La descomposició de l'evolució de la població resident a Catalunya atenent al seu lloc de naixement (no confondre amb nacionalitat) mostra un comportament diferenciat (gràfic 2.3). Mentre la població nascuda a la resta de l'Estat disminueix un 2,1% respecte al 2018 seguint la mateixa tònica que els anys anteriors (en bona part a causa del retorn dels jubilats al seu lloc de naixement), la població nascuda a Catalunya augmenta un 0,3%, similar a l'increment registrat els últims set anys. A més, seguint amb la tendència dels últims anys, la població nascuda a l'estranger resident a Catalunya ha augmentat un 6,2%, més que els últims dos anys. En resum, l'increment de la població total resident a Catalunya és el resultat d'un augment moderat de la població nascuda a Catalunya (14.019 persones més, estadística que ha anat a la baixa des de l'esclat de la crisi econòmica) i, especialment, del fort repunt de la població nascuda a l'estranger que s'ha produït el 2019 (més de 86.000 persones), mentre que la població nascuda a la resta de l'Estat segueix la tendència descendent dels últims anys (27.500 persones menys que el 2018). Això provoca que, en els últims anys, l'entrada neta de nous estrangers que resideixen a Catalunya és el factor que està contribuint en major magnitud a l'expansió demogràfica de Catalunya.

2. Activitat Econòmica

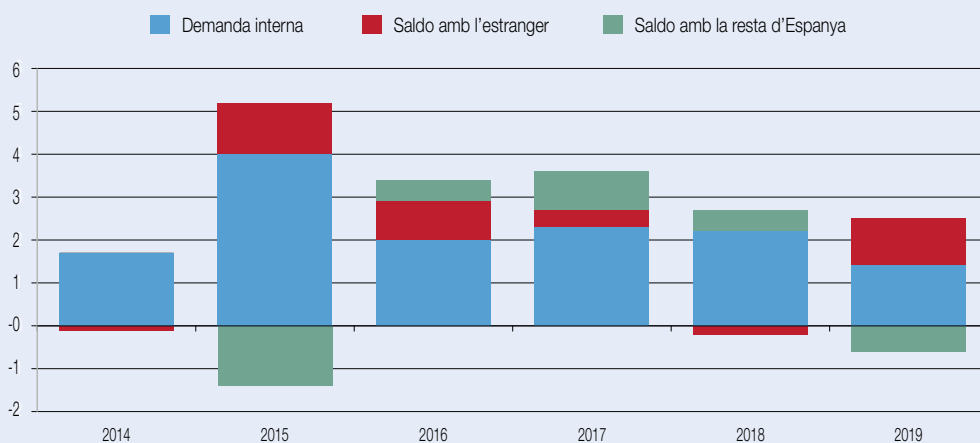
L'economia catalana ha continuat en expansió el 2019 però ha moderat el ritme d'augment respecte als quatre anys anteriors, quan creixia a ritmes per sobre del 2,5%. Tot i això, Catalunya ha crescut força per sobre de la mitjana de països de la zona euro. Aquest dinamisme de l'economia ha continuat traduint-se en una evolució positiva del mercat de

treball, fet que ha permès continuar augmentant el nombre d'ocupats, reduir la taxa d'atur i impulsar els augments dels salaris després d'anys de contenció.

En el conjunt de l'any, el **PIB** ha crescut un 1,9% segons Idescat, sis dècimes menys que el 2,5% registrat l'any 2018. Al llarg de l'any, el PIB ha mostrat una tendència força estable de la taxa interanual durant els primers tres trimestres de l'any, al voltant del 2,1%. No obstant, el quart trimestre el creixement del PIB interanual es va situar en l'1,3%, fet que va provocar que en el conjunt de l'any el creixement fos només de l'1,9%. En canvi, l'avenç intertrimestral de l'activitat econòmica ha mostrat símptomes de debilitat de forma progressiva a mesura que avançava el 2019, des del 0,6% el primer trimestre fins al 0,0% en l'últim trimestre de l'any.

Aquest creixement s'ha produït gràcies a les aportacions positives tant de la demanda interna com de la demanda externa. Malgrat això, tot i que la demanda interna continua sent el principal motor de creixement del PIB català (1,4 p.p. en el 2019), l'aportació ha estat vuit dècimes inferior a l'any anterior. En canvi, la contribució al creixement del sector exterior ha passat de les 3 dècimes el 2018 a les 5 dècimes el 2019, compensant part de la caiguda de la demanda interna. Aquest fet s'explica per un major creixement de les exportacions el 2019 (3,8%, tres dècimes més que l'any 2018) i, sobretot, per una clara desacceleració de les importacions, que han passat del 5,2% el 2018 a l'1,4% per al conjunt del 2019. Tot i així, el major saldo positiu de béns i serveis durant el 2019 és el resultat d'una contribució negativa del sector exterior amb Espanya de sis dècimes i d'una contribució positiva del saldo amb l'estranger d'1,1 p.p. (una aportació tan significativa al creixe-

Gràfic 2.4
Contribucions al creixement del PIB a Catalunya
(en punts percentuals)

Font: Idescat

ment del PIB català no s'observava des del 2015). Aquest fet contrasta amb l'evolució de la demanda externa l'any 2018, atès que el saldo amb Espanya va contribuir en cinc dècimes al creixement de Catalunya i, per altra banda, el saldo amb l'estranger va restar dues dècimes al PIB català (gràfic 2.4).

Pel que fa al desglossament per components de la demanda interna, el consum de les llars (que representa el 52% del PIB català), ha contribuït al creixement del PIB en 5 dècimes (sis

dècimes menys que el 2018) del total d'1,9 punts. Aquesta reducció substancial de l'aportació del consum privat al creixement és degut a un avenç del 0,9% per al conjunt del 2019, 1,1 p.p. menys que l'any anterior (quadre 2.1). El descens de la contribució del consum al PIB català és conseqüència d'una evolució positiva però més continguda del mercat laboral en comparació al 2018 i fruit d'una major propensió a l'estalvi després d'anys de fort creixement del consum. Aquest segon fenomen es coneix com a "consum embassat",

Quadre 2.1
Evolució del PIB a Catalunya. Demanda
(taxes de variació interanual en volum, en %)

	2017	2018	2019	2019			
				I trim.	II trim.	III trim.	IV trim.
PIB	3,6	2,5	1,9	2,1	2,1	2,0	1,3
Demanda interna	2,7	2,5	1,6	2,2	1,2	2,4	0,6
Consum llars	2,3	2,0	0,9	1,5	0,7	0,9	0,4
Consum adm. públiques ¹	1,7	1,4	2,4	1,1	1,8	3,4	3,4
Formació bruta de capital ²	4,9	5,2	3,0	5,3	2,0	5,7	-1,0
Béns equipament i altres	3,8	2,9	2,7	3,9	0,1	8,2	-1,2
Construcció	5,9	4,9	2,8	6,0	3,9	2,4	-1,2
Saldo exterior ^{3,4}	1,3	0,3	0,5	0,6	-0,3	0,2	1,1
Saldo amb l'estranger ⁴	0,4	-0,2	1,1	-0,1	-0,1	-0,3	1,5
Exportacions totals amb l'estranger	6,6	3,5	3,8	1,1	6,6	4,4	3,1
Importacions totals amb l'estranger	7,1	5,2	1,4	2,2	3,4	3,6	-3,5

(1) Inclou la despesa en consum de les institucions sense finalitat de lucre al servei de les llars.

(2) Inclou la variació d'existències.

(3) Inclou el saldo amb l'estranger i amb la resta d'Espanya.

(4) Aportació al creixement del PIB.

Font: Idescat. Comptes econòmics anuals de Catalunya (PIB)

és a dir, els consumidors durant la crisi econòmica van decidir posposar l'adquisició de determinats béns i serveis per un estalvi precaució, però materialitzen aquest consum en els anys posteriors de recuperació econòmica. No obstant, aquest efecte es dilueix a mesura que l'etapa expansiva es consolida. Finalment, les incerteses econòmiques i polítiques a nivell extern i intern probablement tampoc no han contribuït a animar les famílies a augmentar el seu consum el 2019.

El **consum del conjunt d'administracions públiques** que operen a Catalunya ha registrat un augment força més intens que l'any anterior, ja que ha passat de créixer un 1,4% el 2018 al 2,4% el 2019. Aquest increment és el resultat d'un augment salarial del 2,25% per als treballadors públics i del pagament d'endarreriments, així com d'una millor evolució de les despeses corrents gràcies a la lleugera recuperació dels ingressos impositius.

La **inversió** o formació bruta de capital ha tingut un comportament relativament positiu el 2019, amb un creixement del 3,0% -clarament superior a l'evolució del conjunt de l'economia catalana. No obstant, és rellevant emfatitzar que és el component que ha patit una desacceleració més intensa durant el 2019, atès que el creixement de la inversió va ser del 5,2% l'any 2018. Malgrat això aquesta desacceleració no ha estat uniforme segons el tipus d'inversió. Mentre que el creixement de la inversió en béns d'equipament i altres actius només ha caigut en dues dècimes respecte el 2018 (situant-se en el 2,7% el 2019), la desacceleració ha estat molt més pronunciada a la construcció, atès que el creixement ha passat del 4,9% el 2018 al 2,8% el 2019 (2,8%).

Si parlem únicament de la inversió industrial, els resultats de l'Enquesta d'inversió industrial de la tardor de 2019 elaborada per l'Observatori del Treball i del Model Productiu de la Generalitat de Catalunya, indiquen un increment interanual de la inversió de les empreses industrials de l'1,5% el 2019, molt inferior al 9,6% de l'any anterior. La principal finalitat de la inversió realitzada el 2019 ha estat l'ampliació de la capacitat productiva de les empreses i, a continuació, la reposició de l'equipament en el cas de les pimes i les millores de rendiment en el de les grans empreses. En 2019, la inversió industrial ha caigut en diversos sectors d'activitat, com ara en el sector de l'automòbil, en els béns d'equipament i els béns de consum durador, on la inversió s'ha reduït en un 8,4%, 9,6% i 10,2%, respectivament. La nota positiva ha estat el sector de l'energia i l'aigua, amb un creixement notable del 7,4% respecte el 2018. A més, tot i que han experimentat augments força més reduïts, la inversió també ha crescut en els productes alimentaris, begudes i tabac (2,3%), en els béns de consum no durador (2,2%) i en els béns intermedis

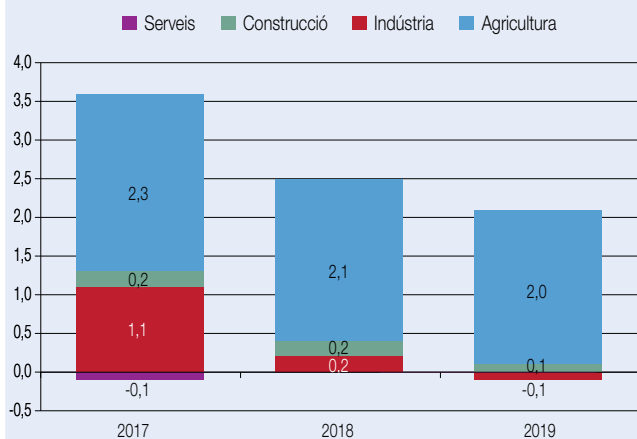
(0,6%). En la major part dels sectors, l'evolució de la demanda i la situació financera han estat els principals factors que han afavorit la inversió industrial a Catalunya, tot i que en el cas del sector de l'automòbil aquests dos elements són precisament els que han condicionat la caiguda de la inversió durant el 2019.

Finalment, el **sector exterior** també ha actuat, un any més, com a element impulsor del creixement econòmic. La seva contribució positiva ha estat de cinc dècimes (dues més que l'any 2018) gràcies a l'aportació positiva dels fluxos econòmics amb l'estranger (1,1 p.p.), fet que ha compensat amb escreix l'aportació negativa dels fluxos amb la resta d'Espanya (0,5 p.p.). Cal recordar, però, que tant els intercanvis comercials amb l'estranger com amb la resta d'Espanya presenten superàvit, és a dir, les vendes superen les compres.

Per una banda, el saldo positiu dels intercanvis comercials i de serveis amb la resta d'Espanya ha arribat als 13.778 milions d'euros, un 1,0% més que l'any anterior, la xifra més elevada des de 2007. Tot i així, cal remarcar que l'avenç el 2019 ha estat força més discret que l'any anterior (5,4%). Per altra banda, el saldo amb l'estranger ha estat positiu, de 20.365 milions d'euros, el que implica un creixement del 9,4% respecte a l'any anterior. Aquesta dada positiva s'explica per un increment de les exportacions fins al 3,8% (tres dècimes més que l'any anterior) i, sobretot, per una forta caiguda de les exportacions, que han passat del 5,2% el 2018 a l'1,4% el 2019. Aquest avenç positiu del saldo amb l'estranger ha compensat la forta caiguda que va experimentar l'any 2018, amb un descens del 6,5% (fins als 18.661 milions d'euros). En el seu conjunt, el saldo amb l'exterior ha estat de 34.143 milions d'euros, el que implica un creixement del 5,9% respecte el 2018.

Pel costat de l'oferta, l'agricultura ha patit una forta contracció de l'activitat (-3,1%) durant el 2019. Aquest també ha estat el cas de la indústria que, tot i que la caiguda ha estat molt més moderada (-0,3%), la taxa de creixement ha estat d'1,2 p.p. inferior a la de l'any 2018 ([quadre 2.2](#)). Els increments més importants han estat el del sector serveis (2,7%), només una dècima per sota de l'any anterior, seguit per la construcció, amb un avenç de l'activitat del 2,3%. No obstant, aquest últim sector és el que ha patit una desacceleració més forta, atès que el 2018 va créixer un robust 4,8%. Dins els serveis, els sectors més dinàmics han estat, igual que l'any anterior, les activitats immobiliàries i professionals, que han registrat un creixement del 3,2% (una dècima més que l'any 2018) i les administracions públiques, salut, educació i serveis socials, amb un avenç del 2,9%, el que suposa un augment de 0,6 p.p. respecte la taxa de variació de l'any anterior. Aquest major

Gràfic 2.5
Contribucions dels sectors al creixement del VAB a Catalunya
(en punts percentuals)

Font: Idescat

de 2 p.p. l'any 2019. En canvi, tot i que el creixement de la construcció no ha quedat molt lluny dels serveis (2,3%), el seu pes a l'economia catalana representa poc més del 5%, fet que ha provocat que la construcció només hagi contribuït en una dècima a l'avenç de l'activitat l'any 2019. Finalment, la indústria ha contribuït negativament al creixement del VAB de l'economia catalana durant el 2019 en una dècima (gràfic 2.5).

A la **indústria**, l'índex de producció industrial (IPI) ha disminuït un 1,3% a Catalunya el 2019. Cal destacar que no s'observava un creixement negatiu de l'IPI des del 2012, any en què diversos països de l'Eurozona van patir la crisi del deute sobirà. Aquesta dada contrasta amb els augments registrats els dos anys anteriors, del 3,7% i 0,8%, respectivament. Si es compara el creixement de l'IPI a Catalunya envers l'economia espanyola, l'evolució a Espanya ha estat força més positiva, amb un creixement del 0,6% per al conjunt de sectors industrials. Per països, el 2019 l'índex de producció a la indústria manufacturera a Alemanya ha caigut un 4,5% i a Itàlia un 1,7%. En canvi, a França ha pujat lleugerament fins al 0,4%. Donat que el sector manufacturer depèn molt del bon funcionament de l'economia germana, la contracció de l'IPI a Catalunya vindria explicada en bona part per la forta contracció de les manufactures d'Alemanya, i especialment del sector de l'automòbil.

creixement s'explica per un increment del salari dels funcionaris i fruit d'una major contractació de personal. En canvi, el sector del comerç, el transport i l'hostaleria també ha patit una desacceleració important, amb un avenç de l'activitat del 2,0% el 2019 (set dècimes inferior a l'any anterior).

Pel que fa a la contribució al creixement del VAB dels diferents sectors cal destacar que gairebé tota l'aportació l'ha fet el sector serveis per dos motius. El primer és perquè aquest sector representa gairebé el 75% del VAB a Catalunya i el segon és perquè la taxa de creixement ha estat força considerable en el conjunt dels serveis (2,7%). Aquests dos elements han provocat que l'aportació dels serveis al creixement sigui

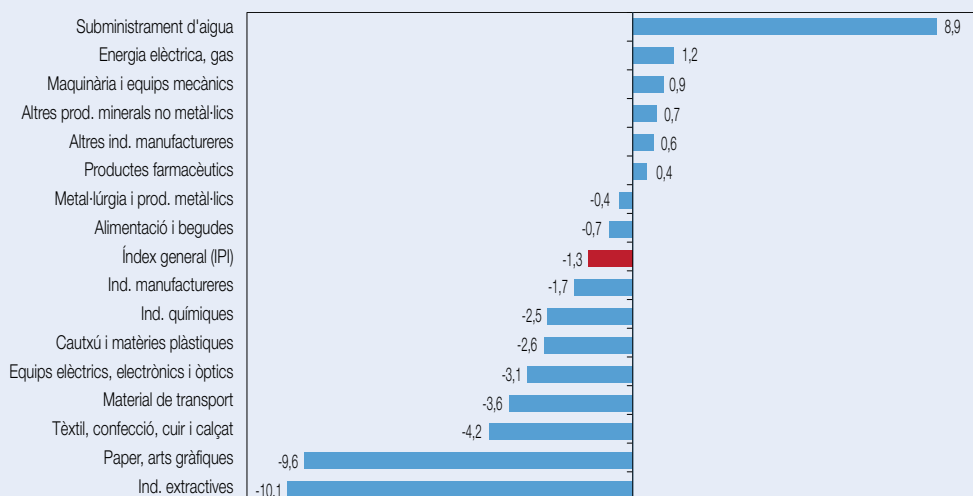
En general, pràcticament totes les branques d'activitat industrial han registrat un pitjor resultat el 2019 que el 2018. El sector que ha mostrat un major dinamisme el darrer any ha estat la relacionada amb el subministrament d'aigua (8,9%), seguida, molt de lluny, pel sector d'energia elèctrica i gas (1,2%) i el de maquinària i equips mecànics (0,9%). En

Quadre 2.2
Evolució del PIB a Catalunya. Oferta
(taxes de variació interanual en volum, en %)

	2017	2018	2019	2019			
				I trim.	II trim.	III trim.	IV trim.
PIB	3,6	2,5	1,9	2,1	2,1	2,0	1,3
Valor afegit brut	3,6	2,5	2,1	2,6	2,4	2,0	1,1
Agricultura	-6,1	-1,3	-3,1	-1,8	-3,2	-3,7	-3,5
Indústria	5,6	0,9	-0,3	-0,6	-0,1	-0,3	-0,4
Construcció	4,6	4,8	2,3	5,3	3,5	1,0	-0,5
Serveis	3,1	2,8	2,7	3,4	3,1	2,8	1,7
Comerç, transport i hostaleria	3,3	2,7	2,0	3,0	2,4	2,2	0,4
Act. immobiliàries, professionals i altres	4,0	3,1	3,2	3,8	3,6	3,2	2,3
Adm. pública, educació, sanitat i serveis socials	1,0	2,3	2,9	3,0	3,0	2,9	2,6
Impostos nets s/productes	3,5	2,8	0,0	-3,3	-1,6	1,3	3,6

Font: Idescat. Comptes econòmics anuals de Catalunya (PIB)

Gràfic 2.6
Índex producció industrial per seccions, Catalunya 2019 (p)
(taxes de variació interanual, en %)

(p) Dades provisionals
Font: Idescat

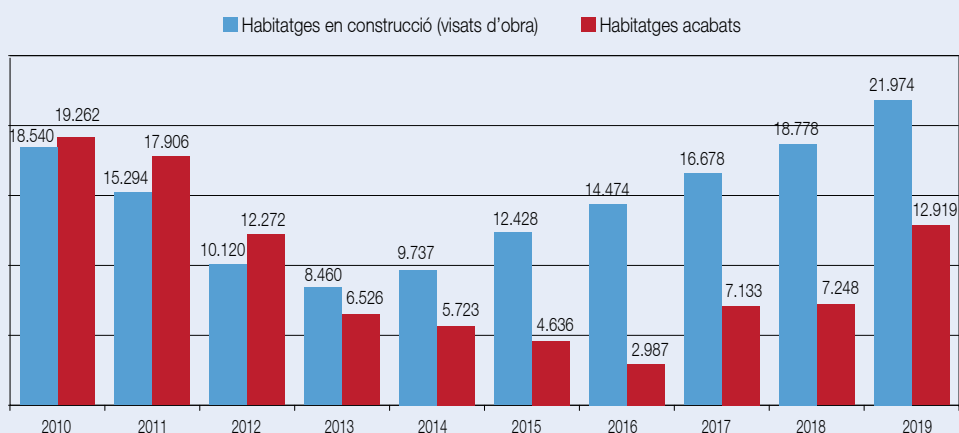
canvi, les indústries extractives (-10,1%), el paper i les arts gràfiques (-9,6%), el tèxtil (-4,2%) i el material de transport (-3,6%) són els sectors en els que la contracció de l'IPI ha estat més pronunciada durant el 2019 (gràfic 2.6).

El sector de la **construcció** ha tingut una trajectòria molt positiva al llarg de 2019, mantenint la bona dinàmica dels últims anys i recuperant així part de l'activitat perduda durant la crisi. Per exemple, el nombre d'habitatges en construcció ha augmentat un 17,0%, fins a les 21.974 unitats el 2019, la xifra més alta des de 2008. Tal com es pot veure al gràfic 2.7, persisteix el diferencial important entre el nombre d'habitatges iniciats i aca-

bats, fet que és indicatiu de la fase expansiva que viu el sector.

No obstant, en comparació amb l'evolució positiva dels dos darrers anys, el creixement de la licitació d'obres públiques (segons data d'apertura) per part de les administracions públiques ha estat negatiu el 2019. Concretament, el volum de licitació d'obra pública ha registrat una caiguda del 5,1%, fins als 1.883 milions d'euros. Aquesta dada contrasta amb l'evolució del 2017 i 2018, en què la licitació pública va augmentar un 39,9% i un 35,2%, respectivament. Per nivells d'administració, la reducció del 2019 s'explica íntegrament per la forta contracció de licitacions de les administracions

Gràfic 2.7
Evolució de la construcció residencial a Catalunya
(unitats)

Font: Idescat a partir del Ministeri de Foment

locals, amb una caiguda del 27,7% respecte l'any anterior. Cal aclarir, però, que aquesta dada s'explica per l'intens creixement del 2017 (82,4%) i 2018 (47,0%). Com a nota positiva, cal emfatitzar el creixement considerable de licitacions en el 2019 per part de l'Administració Central i de la Generalitat, amb un 44,1% i un 24,2%, respectivament. Per tipus de licitació, l'obra civil és la que explica el gruix de la reducció de licitacions del 2019, amb una caiguda del 8,1%.

Els indicadors de demanda en el sector de l'habitatge no han estat positius el 2019. D'una banda, el nombre de transaccions d'habitatges ha caigut un -2,1%, fins a les 79.999 compravendes. De l'altra, el nombre d'hipoteques constituïdes sobre habitatges —que representen el 78% del total d'hipoteques— ha estat de 57.800, un 0,5% menys que l'any anterior. Aquest debilitament de la demanda explica la desacceleració dels preus de l'habitatge a Catalunya, que han passat 8,8% el 2018 al 5,2% el 2019, segons dades de l'INE.

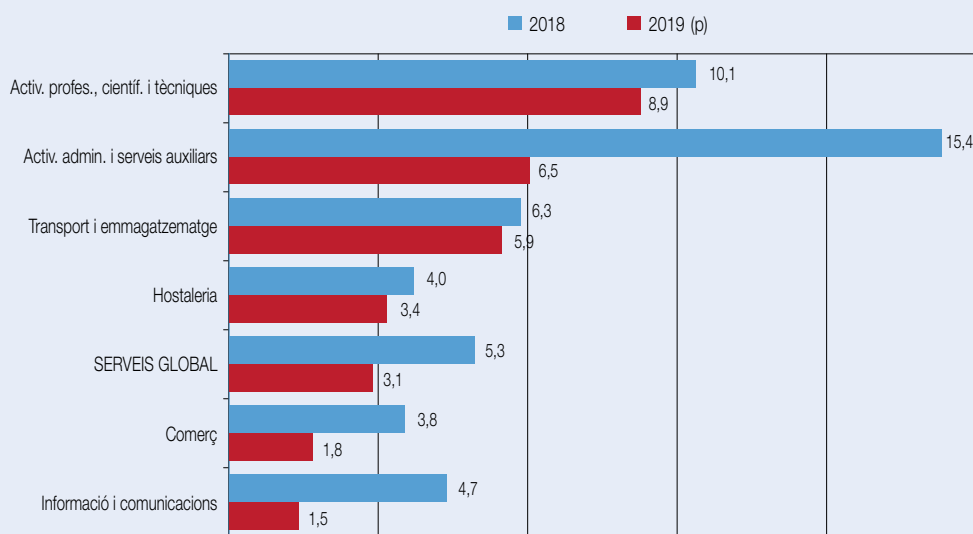
Tal i com s'ha comentat anteriorment, els **serveis** és el sector que més ha contribuït a la millora de l'activitat econòmica de Catalunya. En aquesta sentit, l'Índex general d'activitat dels serveis ha crescut un 3,1% el 2019, per sota del 5,3% registrat l'any anterior (gràfic 2.8). Cap de les set agrupacions sectorials ha registrat un creixement negatiu de l'índex d'activitat, tot i que algunes han patit una forta desacceleració en comparació amb el 2018. Per exemple, les activitats administratives i de serveis auxiliars han patit una desacceleració de 8,9 p.p., seguit del sector de la informació i les

telecomunicacions (3,2 p.p.) i del comerç (2,0 p.p.). Per altra banda, els sectors que més han crescut respecte el 2018 han estat el sector de les activitats professionals, científiques i tècniques (8,9%), les activitats administratives i auxiliars (6,5%) i els serveis de transport i emmagatzematge (5,9%).

Pel que fa al **sector financer**, després de les conseqüències del conflicte polític que es va viure els darrers mesos de l'any 2017 a Catalunya, els dipòsits s'han recuperat durant el 2018 i el 2019. Així, els dipòsits a la vista i d'estalvi van registrar un ascens del 6,1% el 2019 (per sobre del 4,2% al conjunt de l'Estat) i que s'acumula al 7,5% de l'any anterior, després del descens del 9,3% registrat a finals de 2017, segons dades del Banc d'Espanya. Cal tenir en compte que la territorialització de les dades de dipòsits es realitza en funció de la sucursal que capta el dipòsit, i el moviment de seus d'entitats financeres que es va produir a finals de 2017 ha afectat a aquesta estadística. Per la seva banda, l'estoc total de crèdit al sector privat a Catalunya va disminuir el quart trimestre de 2019 un 1,0% interanual (1,4% al conjunt de l'Estat), que se suma al descens del 8,1% el 2017 i del 4,0% el 2018. Aquí cal tenir també present l'efecte del canvi de seus d'empreses, atès que la territorialització de les dades d'estoc de crèdit es realitza en funció de la residència del deutor (empresa o particular).

L'alentiment en el ritme d'activitat econòmica respecte als exercicis immediatament precedents es referma en l'evolució del **trànsit de mercaderies**. Així, la intensitat mitjana diària (IMD) de vehicles pesats (mercaderies) en autopistes de

Gràfic 2.8
Índex d'activitat dels sector serveis a Catalunya
(taxes de variació interanual, en %)

Font: Idescat a partir de l'INE
(p) Dades provisionals

peatge ha augmentat un 13,9%, un increment superior al 8,8% de l'any anterior.

Així mateix, el **trànsit marítim** de mercaderies en tones ha moderat el dinamisme l'any 2019, amb un increment del 0,8% a Catalunya, per sota del 4,5% de l'any anterior. Aquest increment es deu tan sols al creixement del port de Tarragona (2,2% respecte el 2018), mentre que el port de Barcelona només ha registrat un avenç del 0,1%. El nombre de vaixells mercants que van transitar pels ports catalans l'any 2019 va caure fins als 11.452 vaixells (1,2% menys que el 2018), dels quals 863 van ser creuers que van fer escala en aquests ports. Quant al nombre de passatgers als ports catalans, es va arribar als 4,76 milions el 2019, dels quals 3,27 milions van ser creueristes de diferents modalitats, un 4,2% més que l'any anterior.

El **trànsit aeri** ha assolit un nou màxim històric el 2019. Pels aeroports catalans han passat 55.723.200 passatgers el 2019, un 4,6% més que l'any anterior. Destaca el bon comportament de l'aeroport del Prat (ara anomenat Josep Tarradellas), que amb un creixement del 5,0%, ha arribat als 52.686.300 passatgers el 2019, un rècord històric que a més suposa un creixement acumulat del 81% des de 2010. Per altra banda, el nombre de passatgers a l'aeroport de Reus s'ha mantingut pràcticament constant, amb un creixement del 0,8% i un volum total de 1.046.100 persones. En canvi, l'aeroport de Girona ha experimentat un descens significatiu, amb una caiguda del 4,3% i 1.932.300 passatgers en el conjunt del 2019.

Dins el sector serveis, cal dedicar una atenció especial al sector turístic per la seva importància en l'economia catalana. Recordem que el sector turístic en sentit ampli (inclou hostaleria i serveis de transport, per exemple) ocupa a

465.500 persones i representa el 13,5% de l'ocupació total. El 2019 el nombre d'ocupats al sector ha crescut un 4,0%, una xifra molt significativa si tenim en compte que l'avenç de l'ocupació al conjunt de l'economia ha estat del 2,3%.

L'**activitat turística** ha registrat una evolució força estable el 2019 en quant a nombre de turistes estrangers, però no així en quant a la despesa declarada per turista. Aquest any han visitat Catalunya 19.358.200 turistes estrangers, el que suposa un creixement del 0,8% respecte l'any anterior, segons l'Estadística de Moviments Turístics en Frontera que va començar a publicar l'INE a l'octubre de 2015. La xifra de despesa total declarada per aquests turistes ha ascendit a 21.325 milions d'euros, un 4,1% més que l'any anterior (el que suposa una desacceleració respecte l'any anterior, que va ser del 7,2%), i la despesa per turista i dia puja a 196,9 euros, un 6,3% més que el 2018. És un balanç positiu perquè significa que el model turístic s'està començant a enfocar envers un creixement més de caire qualitatiu que quantitatiu.

Les dues nacionalitats majoritàries continuen sent França (amb 4,1 milions de turistes, el 21% del total) i el Regne Unit (2 milions, amb un pes del 10,4%), seguides per Alemanya (1,4 milions i el 7,4% dels turistes estrangers), Estats Units (1,5 milions i 7,8% del mercat) i Itàlia (1,2 milions i un pes del 6,3%). D'aquests cinc principals mercats, ha crescut el nord-americà (un 9,4%), l'italià (2,5%) i l'alemany (1,4%), mentre el nombre de turistes provinents de França i Regne Unit han caigut un 2,5% i un 4,7%, respectivament. En resum, perden pes els països emissors tradicionals com França i el Regne Unit, mentre que augmenten els turistes provinents de països més allunyats geogràficament, com els EUA o els països asiàtics.

Quadre 2.3
Viatgers i pernотacions en establiments turístics, 2019

	Viatgers		Pernотacions	
	Nombre	% var. interanual	Nombre	% var. interanual
Establiments hotelers	20.723.625	3,4	58.237.682	2,6
Càmpings	3.403.592	4,8	17.136.249	2,1
Turisme rural	496.750	2,4	1.244.328	-1,6
Apartaments turístics	1.145.659	9,9	6.486.725	6,9
Albergs	370.024	3,9	982.072	3,9
To tal	26.139.650	3,8	84.087.056	2,8

Font: Observatori del Treball i Model Productiu. Generalitat de Catalunya

Al conjunt d'Espanya el nombre de turistes estrangers ha augmentat més que a Catalunya (1,1%), mentre que la despesa total declarada ha crescut menys (2,8%). Catalunya continua sent la comunitat amb un major pes en el sector turístic, atès que concentra el 23,1% tant dels turistes estrangers com de la despesa declarada per aquests.

Si s'analitza l'afluència turística (estrangers i nacionals) en el conjunt d'establiments d'allotjaments turístics s'obté un total de 26,14 milions de viatgers (un 1% més que l'any anterior) i 84 milions de pernотacions (+2,8% respecte al 2018) (quadre 2.3). Els establiments hotelers concentren la majoria d'aquesta ocupació (gairebé el 80% dels viatgers i el 70% de les pernотacions). El volum de viatgers allotjats en hotels ha augmentat un robust 3,4% fins als 20,7 milions i el nombre de pernотacions s'ha incrementat un 2,6%, situant-se en els 58,2 milions. El segon tipus d'allotjament més important quant a viatgers són els càmpings (3,4 milions i un creixement interanual del 4,8%), seguit pels apartaments turístics (1,1 milions, amb un avenç molt considerable del 9,9% respecte al 2018). Finalment, el nombre de viatgers allotjats en turisme rural ha crescut un 2,4% fins als gairebé 500.000, i el de viatgers en albergs no arriba als 400.000.

Per analitzar la distribució i l'evolució dels turistes per mercats d'origen s'han utilitzat les dades que proporciona l'Observatori del Treball i Model Productiu de la Generalitat de Catalunya. El 65% dels viatgers allotjats en hotels eren estrangers, el 21% catalans i el restant 14% de la resta de l'estat. L'any 2019, els viatgers que han explicat l'increment del nombre de turistes allotjats en hotels han estat, primer, els estrangers, que han augmentat un 5,3%, i continuació els turistes catalans, amb un lleu augment de l'1,1%. En canvi, els turistes procedents de la

resta d'Espanya s'ha reduït un 1,6%. Quant als allotjaments no hotelers (càmpings, allotjaments rurals, apartaments turístics i albergs), la majoria dels visitants són catalans (el 52%), seguits pels estrangers, amb un pes de gairebé el 40%. Tot i així, els visitants de la resta de l'Estat a establiments extrahotelers són els que han crescut amb més força, amb un increment del 15,3% respecte el 2018 (quadre 2.4).

L'anàlisi per marques turístiques en establiments hotelers mostra que la majoria han registrat un comportament positiu en el nombre de viatgers allotjats aquest darrer any, com és el cas de la ciutat de Barcelona (+5,6% respecte el 2018), les Terres de Lleida (7,0%) i la resta de regions, amb creixements entre l'1,5% i el 2,7%. Cal dir que Barcelona ciutat concentra el 43% del turisme a Catalunya, seguida de Iluny per la Costa Brava i la Costa de Barcelona, amb un 17,5% aproximadament cada regió. L'única nota negativa ha estat la de les terres de l'Ebre, que ha registrat una caiguda del 5,6% del nombre de turistes respecte a l'any anterior.

3. Sector exterior

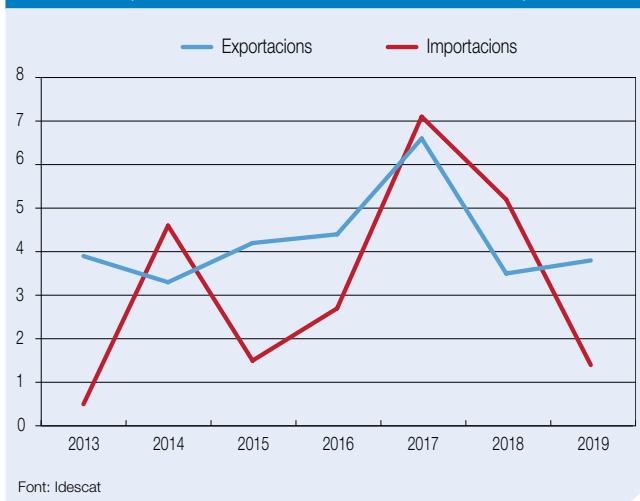
Un clar símptoma del debilitament de la demanda interna durant el 2019 és la forta desacceleració de les importacions de béns i serveis en volum, que han caigut del 5,4% l'any 2018 a l'1,4% el 2019 (gràfic 2.9). Un altre fet molt rellevant a destacar és l'increment de les exportacions de béns i serveis en un context marcat per la desacceleració del comerç mundial i de les pitjors perspectives econòmiques a la UE durant el 2019. Així, les exportacions de béns i serveis han accelerat lleugerament el seu creixement des

Quadre 2.4
Viatgers i pernотacions en establiments turístics per mercat d'origen, 2019

	Viatgers		Pernотacions	
	Nombre	% var. interanual	Nombre	% var. interanual
Establiments hotelers	20.723.625	3,4	58.237.682	2,6
Catalans	4.374.102	1,1	8.582.368	-0,2
Resta de l'Estat	2.954.091	-1,6	7.107.254	0,0
Estrangers	13.395.434	5,3	42.548.061	3,7
Establiments extrahotelers	5.416.025	5,2	25.849.374	3,2
Catalans	2.832.817	3,0	9.865.998	1,2
Resta de l'Estat	445.601	15,3	2.157.769	13,4
Estrangers	2.137.602	6,4	13.825.608	3,2

Font: Observatori del Treball i Model Productiu. Generalitat de Catalunya

Gràfic 2.9
Exportacions i importacions totals de béns i serveis
(taxes de variació interanual en volum, en %)

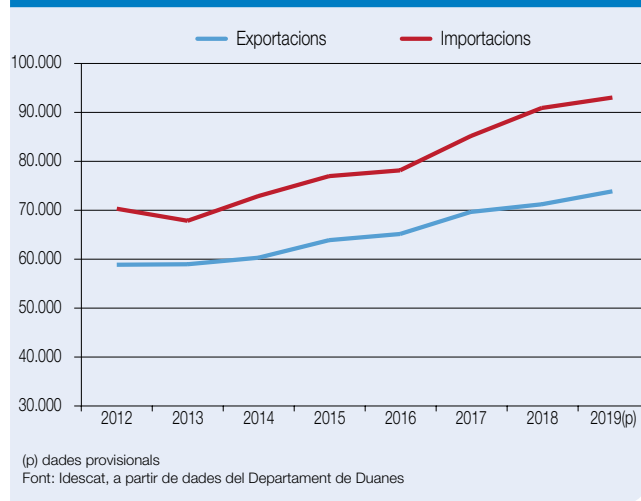

del 3,5% el 2018 al 3,8% el 2019. Com a conseqüència del major dinamisme experimentat per les vendes a l'exterior en comparació amb el PIB, el pes de les exportacions catalanes sobre el PIB s'ha situat en el 39,9% del PIB, mentre que el pes de les importacions totals en el PIB s'ha reduït fins al 31,8%.

En conjunt, l'economia catalana presenta un saldo exterior positiu amb l'estranger de 20.365 milions d'euros el 2019. Si a aquesta dada se li suma el saldo positiu amb la resta de l'Estat espanyol (13.778 milions), s'obté que l'economia catalana presenta un saldo exterior total favorable de 34.143 milions d'euros, el 13,6% del PIB.

Pel que fa als **fluxos exteriors de béns** i en valors corrents, les exportacions també han crescut amb més força que l'any anterior i les importacions han moderat de forma significativa el creixement respecte el 2018. Les dades provisionals publicades per l'Idescat a partir de Duanes mostren que sobretot s'ha moderat el ritme de creixement de les importacions, que han passat del 6,7% el 2018 al 2,5% el 2019. Aquest descens s'explica, en part, per la caiguda del preu del petroli respecte a la mitjana del 2018, factor que ha contribuït a reduir el valor de les importacions. En canvi, les exportacions de béns han tingut un comportament molt positiu tenint en compte el context internacional, elevant el ritme de creixement del 2,2% el 2018 al 3,1% l'any 2019. Aquest augment de les exportacions catalanes contrasta amb l'atonía de la demanda agregada que ha frenat l'avenç de les exportacions a nivell mundial. En valor, les exportacions

Gràfic 2.10
Fluxos comercials de béns amb l'estranger
(en milions d'euros a preus corrents)

han assolit els 73.878,8 milions d'euros el 2019, per sota del valor de les importacions, que han estat de 93.037,4 milions d'euros (gràfic 2.10). Per tant, el 2019 s'ha reduït lleugerament el saldo negatiu de la balança comercial de béns amb l'exterior respecte el 2018, tot i que encara continua sent considerable (19.160 milions l'any 2019). D'altra banda, la taxa de cobertura (definida com el quocient de les exportacions sobre les importacions) ha incrementat lleugerament respecte el 2018 fins assolir el 79,4% l'any 2019, la segona ràtio més baixa dels darrers vuit anys.

Les exportacions catalanes han registrat un nou màxim històric el 2019 en termes nominals. A més, les exportacions acumulen des de 2009, any en què es va produir una caiguda important, un creixement del 78%. El creixement continuat de les vendes a l'exterior durant els últims nou anys és el resultat d'un augment de la competitivitat dels productes fabricats a Catalunya derivada de la contenció dels costos laborals, de la inversió tecnològica realitzada, de les millores en eficiència i productivitat assolides, i dels esforços per diversificar mercats.

Aquesta expansió del volum de les exportacions ha anat acompanyada d'un increment del nombre d'empreses exportadores a Catalunya, que ha arribat a les 48.428 empreses el 2019, segons l'ICEX. D'aquestes, el 36% són empreses exportadores regulars, el que vol dir que han exportat de forma consecutiva durant els últims quatre anys. El nombre d'empreses exportadores regulars ha crescut un 0,5% el 2019, situant-se en un màxim històric a Catalunya, de 17.309.

Val a dir que el creixement registrat per les exportacions catalanes ha estat superior a les del conjunt de l'Estat, on les vendes a l'exterior han crescut un 1,8%, mentre que en el cas de les importacions el creixement de les espanyoles ha estat inferior al de les catalanes, del 1,0% enfront del 2,4%, respectivament. En termes relatius, les exportacions catalanes representen el 25,5% de les estatals, i les importacions catalanes gairebé el 29% de les del conjunt de l'estat, sent Catalunya la comunitat autònoma líder quant a fluxos comercials amb l'exterior.

La Unió Europea ha estat la principal destinació de les exportacions de béns catalanes i la principal emissora d'importacions, però Catalunya manté històricament un saldo negatiu de la balança comercial amb aquesta àrea (el 2019 va ser de 5.600 milions amb la UE). El 64,8% de les exportacions van tenir com a destí algun país de la UE el 2019, essent França el primer país receptor (16,7% del total), seguit de lluny per Alemanya i Itàlia (9,7% i 8,8%, respectivament). Per la banda de les importacions, les europees tenen un pes relatiu del 56,8%, essent en aquest cas Alemanya, amb un 16,5% el principal país emissor d'importacions, seguit a força distància de França (8,6%) i Itàlia (7,6%). Catalunya manté un elevat saldo comercial positiu amb França, Portugal i el Regne Unit, però la

suma dels tres és inferior al saldo negatiu que manté amb Alemanya i Itàlia. De la resta de països del món, cal destacar que Catalunya manté un saldo comercial favorable amb els països d'Amèrica central i del sud, mentre que té un saldo històricament negatiu amb els Estats Units, Xina i Japó. Concretament, aquestes tres economies representen aproximadament el 50% del dèficit comercial de Catalunya amb l'exterior (quadre 2.5).

Quant a l'evolució de les exportacions per àrees geogràfiques, cal assenyalar el creixement important de les vendes dirigides a la UE, que han avançat un 4,6% en el conjunt de l'any. Dintre d'aquesta zona cal destacar que el comportament de les exportacions ha estat heterogeni. Per una banda, les vendes han crescut amb força al Regne Unit (encara dins la UE en el 2019), registrant un increment del 10,0% respecte el 2018. A més, l'avenç de les exportacions a França i Itàlia també ha estat considerable (7,1% i 6,1%, respectivament). Per altra banda, el creixement ha estat negatiu a Alemanya (5,7%) i Portugal (0,8%). Les exportacions dirigides fora de la UE, que representen el 35% del total, han crescut amb força als països europeus que no formen part de la UE (amb un creixement del 8,1% respecte el 2018) i Amèrica del Nord (4,6%). En canvi, han retrocedit a Amèrica del Sud i a la resta de països no

Quadre 2.5
Evolució de les exportacions i importacions de béns per àrees i països, 2019 (p)

	Exportacions			Importacions			Saldo comercial	
	Valor	Variació	Pes	Valor	Variació	Pes	Valor	
	(MEUR) 2019	(%) 2019/2018	(% s/total) 2019	(MEUR) 2019	(%) 2019/2018	(% s/total) 2019	2018	2019
Unió Europea (UE-28)	47.898	3,5	64,8	52.862	3,0	56,8	-5.602	-4.965
Alemanya	7.198	-5,7	9,7	15.389	-3,1	16,5	-8.449	-8.190
França	12.316	7,1	16,7	8.044	-0,5	8,6	3.326	4.272
Itàlia	6.537	6,1	8,8	7.063	-0,9	7,6	-1.002	-526
Portugal	4.847	-0,8	6,6	1.891	6,4	2,0	3.104	2.956
Regne Unit	4.318	10,0	5,8	2.879	1,8	3,1	970	1.439
Altres països europeus	6.014	12,5	8,1	5.035	-13,3	5,4	-483	979
Suïssa	3.081	30,5	4,2	1.799	-27,9	1,9	-137	1.282
Amèrica del Nord	2.945	5,3	4,0	4.027	17,1	4,3	-632	-1.082
Estats Units d'Amèrica	2.664	5,3	3,6	3.659	15,1	3,9	-639	-995
Amèrica Central i del Sud	4.331	-3,5	5,9	2.980	-1,6	3,2	1.473	1.351
Resta del món	12.692	-0,4	17,2	28.134	3,6	30,2	-14.429	-15.442
Japó	884	4,2	1,2	1.992	-1,1	2,1	-1166	-1107
Xina	1.791	19,8	2,4	9.121	4,5	9,8	-7.263	-7.331
Total	73.879	3,1	100,0	93.037	2,5	100,0	-19.673	-19.159

Font: Idescat a partir de dades del Departament de Duanes i Impostos Especials de l'Agència Estatal d'Administració Tributària.

(p) Les dades del darrer any són provisionals i les seves taxes de variació estan calculades a partir de les dades provisionals de l'any anterior.

inclosos en cap dels grups anteriors, amb una caiguda del 3,5% i del 0,4%, respectivament. Pel que fa a les importacions, les procedents de la UE, que representen el 57% del total, han augmentat en el seu conjunt un 3,0%. Dins aquest grup, Portugal i Regne Unit han registrat taxes de variació interanual positives, amb un 6,4% i un 1,8%, respectivament. En canvi, les compres provinents de França, Alemanya i Itàlia han disminuït respecte el 2018. Finalment, fora de la UE destaca l'evolució de les compres realitzades als Estats Units, amb un creixement interanual del 15,1%, seguit molt de lluny per la Xina (4,5%).

Els sectors econòmics que constitueixen el nucli de les exportacions catalanes són la indústria química i la fabricació de vehicles de motor i material de transport. Aquests dos sectors, juntament amb la indústria alimentària i el tèxtil, sumen el 61,5% del total d'exportacions. A més, deixant de banda el sector de l'extracció i refinament de petroli i el carbó, aquests sectors són on més han crescut les exportacions durant el 2019 (exceptuant el sector de l'automòbil), destacant especialment els productes alimentaris i begudes, els tèxtils i la indústria química, amb

unes taxes de variació del 9,4%, 7,8% i 6,5%, respectivament. L'evolució de les exportacions ha estat negativa pel conjunt del 2019 al sector de vehicles de motor i material de transport (7,8% respecte el 2018), causant un efecte espiral envers els sectors que en depenen, com ara la maquinària i material elèctric i electrònic (2,3%) i la metal·lúrgia i els productes metàl·lics (1,3%). Pel que fa a les importacions, destaquen els sectors que també han experimentat un elevat avenç de les exportacions, com ara la indústria química (6,9%), els productes alimentaris i begudes (5,4%) i la indústria tèxtil (3,2%). Per contra, els dos sectors que han registrat un major descens són el de metal·lúrgia i els productes metàl·lics (4,3%) i el de maquinària oficina, precisió i òptica (4,8%) (quadre 2.6).

Pel que fa als **fluxos d'inversió**, el 2019 ha tancat de manera provisional amb un descens de la inversió estrangera a Catalunya del 0,4%, fet que l'ha situat en 3.222 milions d'euros, una xifra molt similar a la dels dos últims anys, abans que es produís el fort increment de la inversió que va caracteritzar els anys 2015 i 2016 (gràfic 2.11). En canvi, al conjunt de l'Estat la inversió estrangera

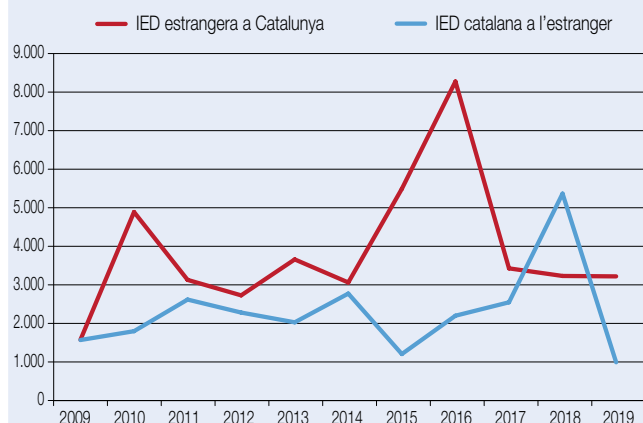
Quadre 2.6
Evolució de les exportacions i importacions de béns per activitats, 2019 (p)

	Exportacions			Importacions			Saldo comercial	
	Valor (MEUR) 2019	Variació (%) 2019/2018	Pes (% s/total) 2019	Valor (MEUR) 2019	Variació (%) 2019/2018	Pes (% s/total) 2019	Valor (MEUR) 2018	Valor (MEUR) 2019
Agricultura, ramaderia i pesca	1.579	3,2	2,1	3.594	-2,3	3,9	-2.145	-2.015
Extracció i refinació de petroli, carbons	3.007	33,9	4,1	8.837	3,2	9,5	-6.320	-5.830
Productes alimentaris i begudes	9.133	9,4	12,4	6.577	5,4	7,1	2.110	2.556
Tèxtils, cuir, calçat, confecció	6.310	7,8	8,5	9.147	3,2	9,8	-3.023	-2.837
Indústries químiques	18.324	6,5	24,8	19.456	6,9	20,9	-986	-1132,3
Metal·lúrgia i productes metàl·lics	4.231	-1,3	5,7	4.851	-4,3	5,2	-783	-620
Maquinària i equips mecànics	4.598	3,3	6,2	5.482	2,2	5,9	-932,4	-884
Maquinària oficina, precisió i òptica	962	1,1	1,3	2.352	-4,8	2,5	-1.523	-1.390
Maquinària i material elèctric i electrònic	4.697	-2,3	6,4	6.653	0,9	7,2	-1.848	-1.956
Vehicles de motor, material transport	11.634	-7,8	15,7	15.865	1,8	17,1	-3.435	-4.231
Resta de branques	8.345	0,3	11,3	10.144	0,7	10,9	-1787	-1799
No classificats en altres apartats	1.060	1,6	1,4	80	45,2	0,1	999	980
Total	73.879	3,1	100,0	93.037	2,5	100,0	-19.673	-19.159

Font: Idescat a partir de dades del Departament de Duanes i Impostos Especials de l'Agència Estatal d'Administració Tributària.

(p) Les dades del darrer any són provisionals i les seves taxes de variació estan calculades a partir de les dades provisionals de l'any anterior.

Gràfic 2.11
Fluxos d'inversió directa amb l'estranger
(milions d'euros corrents)

Font: Ministeri d'Economia i Competitivitat

ha experimentat un descens del 54,8%. Aquesta caiguda tan forta s'explica perquè l'any 2018 la inversió estrangera a Espanya va ser extraordinàriament elevada (en bona part per les compres d'empreses que tenen la seva seu a la Comunitat de Madrid), amb un increment del 84,6% respecte l'any anterior. El 2019, la inversió estrangera a Espanya ha retornat als nivells previs al 2018, amb una inversió bruta per al conjunt de l'any de 22.377 milions d'euros. Pel que fa al pes de Catalunya en la inversió estrangera estatal, aquest any s'ha situat en el 14,4%, molt superior al 6,5% del 2018.

Per contra, la inversió de Catalunya a l'estranger ha caigut

amb força, passant de 5.368 milions d'euros el 2018 als 995 milions el 2019 (no s'observava una estadística tan baixa des del 1997). En termes percentuals, aquest descens implica una davallada del 81,5% respecte el 2018. No obstant, cal puntualitzar que la caiguda històrica de la inversió de Catalunya a l'estranger l'any 2019 s'explica, en gran mesura, per l'increment sense precedents de la inversió el 2018, any en què va experimentar un creixement del 110,5% en relació amb el 2017. Per tant, bona part de la correcció a la baixa de la inversió durant el 2019 s'explica per un cert efecte de sincronització, en el que moltes empreses van decidir invertir a l'estranger el 2018, reduint les necessitats d'inversió de cara als propers anys.

La Unió Europea ha estat la principal regió emissora d'inversió estrangera a Catalunya, amb el 78,1% del total. El 2019 s'ha produït un descens de la inversió procedent d'aquesta àrea (-5,8%), així com de la procedent d'Amèrica Llatina, Amèrica del Nord i la Resta d'Amèrica. L'única regió (amb uns nivells d'inversió significatius) que ha incrementat la seva inversió a Catalunya ha estat Àsia i Oceania. Per la seva banda, si bé la Unió Europea és normalment la principal àrea de destí de la inversió catalana a l'estranger, l'any 2019 ho ha sigut Amèrica Llatina, que ha representat el 62,2% de la inversió, molt lluny de la Unió Europea i l'Amèrica del Nord, amb un pes del 10,3% i el 17,7%, respectivament. La regió que ha patit una contracció més forta de la inversió catalana ha estat la Unió Europea, que ha caigut dels 4.566 milions d'euros l'any 2018 als 102 milions d'euros el 2019 (quadre 2.7).

Hi ha hagut molta diversitat pel que fa a l'evolució de la

Quadre 2.7
Evolució dels fluxos d'inversió amb l'estranger per àrees

	Inversió estrangera directa a Catalunya				Inversió catalana a l'estranger			
	Valor (MEUR)		Variació (%)	Pes (% s/total)	Valor (MEUR)		Variació (%)	Pes (% s/total)
	2018	2019(p)	2019/2018	2019	2018	2019(p)	2019/2018	2019
OCDE	3.022	2.882	-4,6	89,5	5.054	303	-94,0	30,5
Unió Europea	2.671	2.517	-5,8	78,1	4.566	102	-97,8	10,3
Amèrica del Nord	98	48	-50,7	1,5	441	176	-60,1	17,7
Amèrica Llatina	116	83	-28,8	2,6	295	619	109,6	62,2
Resta d'Amèrica	7	3	-57,5	0,1	28	1	-96,7	0,1
Àsia i Oceania	110	312	183,2	9,7	23	73	223,6	7,3
Àfrica	1	12	-	0,4	10	18	75,5	1,8
Paradisos fiscals	8	18	116,7	0,6	10	3	-68,9	0,3
Tots els països	3.233	3.222	-0,4	100,0	5.368	995	-81,5	100,0

(p) Dades provisionals

Font: Idescat a partir del Ministeri d'Economia i Competitivitat. La suma de les àrees geogràfiques que es mostren no és igual a la inversió total, atès que hi ha països que consten a més d'una àrea.

inversió estrangera a Catalunya. Els sectors de les indústries manufactureres i el comerç (que representen conjuntament més de la meitat de la inversió), han experimentat una evolució positiva durant el 2019, el que ha propiciat que el total de la inversió estrangera mantingués uns registres similars als de l'any anterior. En canvi, alguns sectors han patit caigudes significatives de la inversió estrangera. Exemples il·lustratius són el sector de la informació i les comunicacions, les activitats sanitàries i de serveis socials, l'agricultura, l'hostaleria i la construcció.

Per la banda de les inversions catalanes a l'estranger, el 2019 destaca l'increment de la inversió en el sector de les manufactures, que s'ha més que duplicat respecte l'any anterior. Altres sectors, com ara l'hostaleria i les activitats financeres també han registrat increments molt notables, tot i que el seu pes relatiu respecte al total de la inversió és molt menor que en el cas de les manufactures. La nota negativa l'han protagonitzat especialment els sectors de

l'agricultura i el comerç, que han experimentat caigudes del 98,1% i del 83,2%, respectivament. Cal destacar que l'any 2018, aquests dos sectors van representar més del 90% de la inversió catalana a l'estranger (quadre 2.8).

4. Mercat de treball

El mercat laboral a Catalunya ha continuat registrant uns resultats favorables el 2019. D'una banda, el nombre d'ocupats ha crescut un 2,3%, que si bé això suposa una desacceleració respecte a l'any anterior (2,7%), ha permès aproximar-se al rècord històric d'abans de la crisi econòmica (3.581.300 ocupats). D'altra banda, la taxa d'atur s'ha continuat reduint i la població activa ha crescut significativament com a resultat de l'augment de la immigració gràcies a la millora de la situació econòmica a Catalunya i l'increment dels salaris reals (quadre 2.9).

Quadre 2.8
Evolució dels fluxos d'inversió amb l'estranger per activitats

	Inversió estrangera directa a Catalunya				Inversió catalana a l'estranger			
	Valor (MEUR)		Variació (%)	Pes (% s/total)	Valor (MEUR)		Variació (%)	Pes (% s/total)
	2018	2019(p)	2019/2018	2019	2018	2019(p)	2019/2018	2019
Agricultura, ramaderia, silvicultura i pesca	21	11	-49,1	0,3	3.036	57	-98,1	5,7
Indústries extractives	0,1	0,1	-24,9	0,0	-	-	-	-
Indústries manufactureres	1.139	1.179	3,5	36,6	177	385	118,2	38,7
Energia elèctrica, gas, vapor i aire condicionat	3	3	-0,9	0,1	21	28	37,6	2,8
Aigua, sanejament i gestió de residus	0	131	-	4,1	-	-	-	-
Construcció	253	209	-17,6	6,5	12	34	187,2	3,4
Comerç a l'engròs i al detall	370	555	49,8	17,2	1.851	312	-83,2	31,3
Transport i emmagatzematge	33	61	85,5	1,9	134	5	-96,4	0,5
Hostaleria	58	43	-24,5	1,3	42	86	105,5	8,7
Informació i comunicacions	465	157	-66,3	4,9	7	1	-88,7	0,1
Activitats financeres i d'assegurances	12	128	937,2	4,0	15	36	138,6	3,6
Activitats immobiliàries	448	422	-5,8	13,1	19	15	-21,6	1,5
Activitats professionals, científiques i tècniques	292	211	-28,0	6,5	15	10	-32,6	1,0
Activitats administratives i serveis auxiliars	17	28	63,1	0,9	17	3	-83,4	0,3
Educació	0	4	-	0,1	0	-	-	-
Activitats sanitàries i de serveis socials	5	0	-95,3	0,0	-	0	-	-
Activitats artístiques, recreatives i d'entreteniment	41	79	95,2	2,5	22	23	1,8	2,3
Altres serveis	76	1	-98,6	0,0	-	-	-	-
Total	3.233	3.222	-0,4	100,0	5.368	995	-81,5	100,0

(p) Dades provisionals

Font: Idescat a partir del Ministeri d'Economia i Competitivitat

Quadre 2.9
Indicadors del mercat de treball a Catalunya

	2017	2018	2019	var 18/17 (%, pp)	% var 19/18 (%, pp)
Població activa (milers)	3.782,6	3.798,6	3.867,1	0,4	1,8
Homes	1.985,6	2.001,0	2.023,8	0,8	1,1
Dones	1.797,0	1.797,7	1.843,3	0,0	2,5
Població ocupada (milers)	3.275,3	3.362,2	3.440,7	2,7	2,3
Homes	1.737,0	1.781,9	1.809,5	2,6	1,5
Dones	1.538,3	1.580,3	1.631,2	2,7	3,2
Nacionalitat estrangera	425,0	458,0	518,5	7,8	13,2
Població ocupada per sectors (milers)	3.275,3	3.362,2	3.440,7	2,7	2,3
Agricultura	54,5	58,0	51,7	6,4	-10,9
Indústria	590,5	626,6	621,3	6,1	-0,8
Construcció	208,5	212,5	194,7	1,9	-8,4
Serveis	2.421,8	2.465,1	2.573,0	1,8	4,4
Població assalariada (milers)	2.747,3	2.834,1	2.918,8	3,2	3,0
Indefinites	2.154,6	2.213,9	2.287,9	2,8	3,3
Temporals	592,7	620,2	630,9	4,6	1,7
Sector privat	2.349,9	2.400,6	2.468,7	2,2	2,8
Sector públic	397,5	433,4	450,1	9,0	3,9
No assalariats (milers)	528,0	528,1	521,9	0,0	-1,2
Població en atur (milers)	507,2	436,4	426,4	-14,0	-2,3
Homes	248,5	219,0	214,3	-11,9	-2,1
Dones	258,7	217,4	212,1	-16,0	-2,4
Taxa d'activitat (%)	61,7	61,3	61,6	-0,4	0,3
Homes	66,9	66,6	66,4	-0,3	-0,2
Dones	56,9	56,3	57,0	-0,6	0,7
Taxa d'ocupació (%)	53,5	54,2	54,8	0,7	0,6
Homes	58,5	59,3	59,4	0,8	0,1
Dones	48,7	49,5	50,4	0,8	0,9
Taxa d'atur (%)	13,4	11,5	11,0	-1,9	-0,5
Homes	12,5	10,9	10,6	-1,6	-0,3
Dones	14,4	12,1	11,5	-2,3	-0,6
Juvenil (de 16 a 24 anys)	30,4	27,7	26,2	-2,7	-1,5
Nacionalitat espanyola	11,6	9,8	9,6	-1,8	-0,3
Nascuts a l'estranger - UE	17,2	14,2	10,2	-3,0	-4,1
Nascuts a l'estranger - no UE	26,2	23,0	21,6	-3,2	-1,4
Taxa de treball a temps parcial (%)	14,3	14,1	14,6	-0,2	0,5
Taxa de temporalitat (%)	21,6	21,9	21,6	0,3	-0,3

Nota: les variacions de les taxes estan expressades en punts percentuals.

Font: INE i Idescat (EPA).

Definicions:

Taxa d'activitat: població activa / població de 16 anys o més x 100

Taxa d'ocupació: població ocupada / població de 16 anys o més x 100

Taxa d'atur: població aturada / població activa x 100

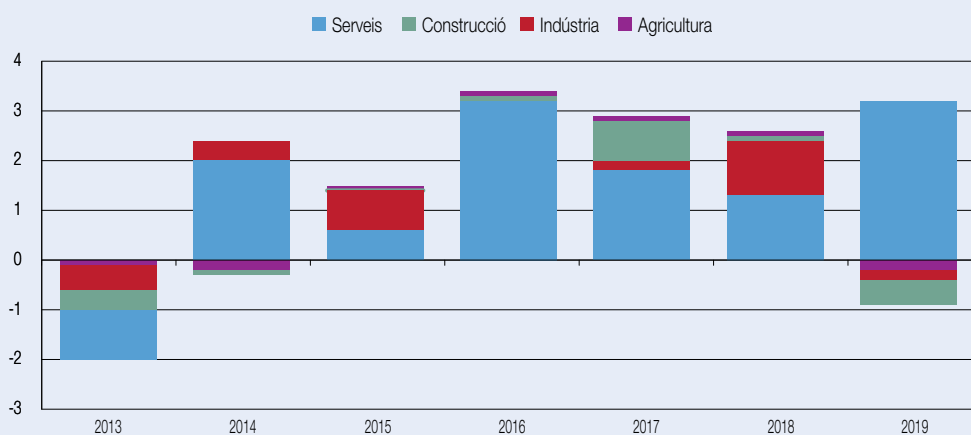
Taxa de treball a temps parcial: assalariats amb contracte a temps parcial / assalariats totals x 100

Taxa de temporalitat: assalariats amb contracte temporal / assalariats totals x 100

En termes absoluts, la **població activa** a Catalunya s'ha situat en 3.867,1 milers de persones, el que equival a un augment de l'1,8% en relació amb la xifra de 2018. A més, la taxa d'activitat, és a dir, la ràtio entre la població que treballa o vol treballar i la que té l'edat legal per treballar, ha augmentat molt lleugerament fins a situar-se en el 61,6%, tres dècimes més

que el 2018. Això s'explicaria perquè l'avenç de la població activa ha crescut més ràpidament del que ho ha fet la població en edat de treballar, gràcies a una major participació dels nous immigrants en el mercat laboral. Per sexe, l'increment de la població activa està concentrada exclusivament en les dones, fet que redueix la distància entre la taxa d'activitat masculina

Gràfic 2.12
Evolució de l'ocupació per sectors
(contribucions al creixement global, en punts percentuals)

Font: Idescat a partir de l'INE

(66,4%) i la femenina (56,3%). Per edats, s'observa un augment de la població activa en tots els grups d'edat, exceptuant el comprès entre els 16 i els 19 anys.

L'ocupació ha crescut un 2,3% en mitjana anual l'any 2019, segons les dades de l'Enquesta de Població Activa de l'INE, el que equival a uns 78.500 ocupats més que un any enrere. Aquest és el sisè any consecutiu que augmenta l'ocupació, però ho fa en 0,4 p.p. menys que el 2018. En xifres absolutes, l'ocupació ha assolit les 3.440,7 milers de persones de mitjana el 2019, una dada que s'acosta al màxim històric assolit el 2008, quan va ser de 3.581 milers (només és un 4% inferior). La dinàmica de l'ocupació a Catalunya el 2019 ha estat idèntica al de l'economia espanyola (com ja va succeir l'any 2018) on el nombre d'ocupats ha crescut també a un ritme del 2,3%, fins als 19.779,3 milers de persones. Les dades d'afiliacions a la Seguretat Social confirmen aquesta tendència positiva en l'ocupació, atès que a Catalunya han registrat un creixement del 2,4% el 2019, dues dècimes per sota del 2,6% registrat a l'Estat. A més, mesurat en llocs de treball equivalents a temps complet, el creixement de l'ocupació s'estima en un 2,4% a Catalunya, considerablement per sota del 5,9% de l'any 2018, fet que implica que el nombre d'hores treballades per ocupat s'ha mantingut constant durant el 2019.

Com a resultat d'aquest bon comportament del mercat laboral, la taxa d'ocupació ha continuat pujant fins al 54,8%, la xifra més alta des de 2008. L'increment de la taxa d'ocupació es produeix gairebé íntegrament per una major contribució del col·lectiu femení, que creix en 0,9 p.p. respecte el 2018 (el masculí només augmenta una

dècima). Malgrat això, la taxa d'ocupació masculina encara és superior a la femenina (59,4% i 50,4%, respectivament).

L'ocupació **assalariada** constitueix el 85% de l'ocupació total a Catalunya, i ha registrat un increment del 3,0% el 2019. En canvi, el nombre de treballadors autònoms ha caigut un 1,2%, fins a situar-se en 521,9 milers el 2019. Per tant, el col·lectiu dels assalariats és el que ha contribuït positivament al creixement de l'ocupació en el 2019, una situació que ja es va donar el 2018.

Una de les característiques del nostre mercat laboral és l'augment de l'ocupació temporal quan l'economia s'accelera i, al contrari, en moments de desacceleració. En efecte, la taxa de temporalitat (percentatge d'assalariats amb contracte temporal respecte del total) ha disminuït en tres dècimes el 2019, fins al 21,6%. Aquest fet es deu a que el creixement de l'ocupació temporal el 2019 (1,7%) ha estat inferior a l'augment dels contractes indefinits (3,3%). Una altra tendència que cal remarcar en el comportament del mercat laboral en els últims dos anys és la recuperació de l'ocupació al sector públic, que creix un 3,9% interanual el 2019, força per sobre del que ho fa l'ocupació en el sector privat (2,8%), si bé aquest diferencial és inferior al de l'any anterior. Això fa que el pes de l'ocupació al sector públic respecte a l'ocupació assalariada total hagi pujat fins al 15,4%, una dècima més que l'any 2018.

Per sexe, l'any 2019 el creixement de l'ocupació entre les dones ha estat molt més dinàmic que entre els homes (3,2% i 1,5%, respectivament). Per grups d'edat, l'ocupació augmenta en tots ells, a excepció del grup d'entre 35 i 44 anys que és el més nombrós (representa el 29% del total) i

que registra un descens del 2,0%. Per contra, en el grup de 45 anys en endavant, l'ocupació ha crescut per sobre de la mitjana, un 4,6%. Finalment, l'anàlisi per sectors mostra que els serveis ha estat el gran i únic protagonista de la creació d'ocupació el 2019. En canvi, el sector de la construcció, l'agricultura i la indústria han perdut ocupació en relació amb el 2018 (gràfic 2.12). Així, dels 78.500 llocs de treball creats nets a Catalunya el 2019, l'únic sector que va fer una contribució positiva va ser els serveis, amb 107.900 llocs de treballs addicionals. Per contra, l'ocupació a la construcció va caure en 17.800 treballadors, a l'agricultura en 6.300 i a la indústria en 5.300. En conclusió, l'any 2019 evidencia un fenomen estructural de l'economia catalana i present en moltes altres economies avançades, que es pot resumir en una terciarització de l'economia.

La **població aturada** a Catalunya es va situar en 426.400 persones de mitjana el 2019, un 2,3% inferior a la xifra de 2018, segons l'EPA. En valor absolut, l'atur s'ha reduït en 10.000 persones el 2019, un descens que es produeix com a resultat d'un gran augment de l'ocupació (de 78.500 persones) que ha compensat sobradament l'ascens del nombre de persones actives (68.500 persones). El 2019 és el sisè any consecutiu en què es produeix un descens del nombre d'aturats a Catalunya. Tot i així, la caiguda del nombre d'aturats del 2019 s'ha reduït significativament respecte el últims tres anys, període en què l'atur queia a un ritme entre el 14% i 15% en termes interanuals (gràfic 2.13). Per sexe, la reducció del nombre d'aturats l'any 2019 ha estat pràcticament idèntica entre les dones que entre els homes, tot i que la taxa d'atur segueix sent més elevada entre les dones que entre els homes (11,5% i 10,6% el 2019, respectivament).

Com a resultat de la moderada reducció del nombre d'aturats i, sobretot, del ràpid augment de la població activa, la **taxa d'atur**, que és el quocient entre població aturada i població activa, s'ha reduït des de l'11,5% el 2018 a l'11,0% el 2019, que és la taxa més baixa des del 2008 (quan va ser del 8,9%). Catalunya té una taxa d'atur inferior a la mitjana espanyola (14,1%), però encara supera la mitjana de la zona euro (7,6%).

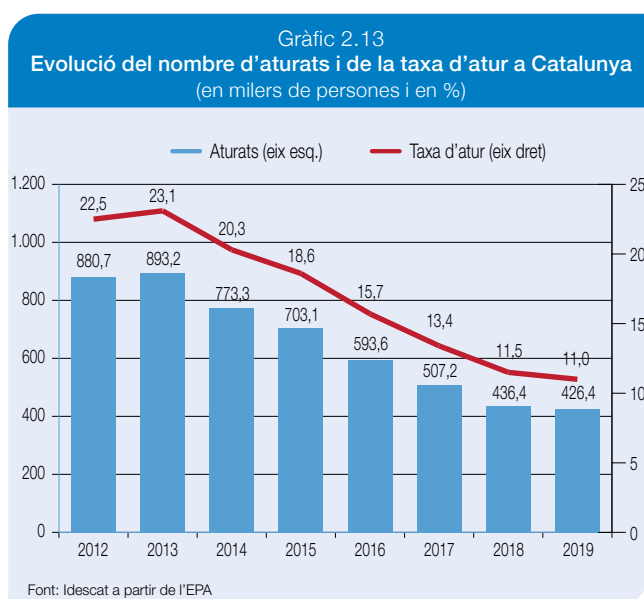
La taxa d'atur juvenil (menys de 25 anys) ha continuat amb la seva evolució a la baixa, 1,5 p.p. menys que l'any anterior, situant-se en el 26,2% de mitjana durant el 2019. Malgrat la bona evolució d'aquest indicador en els darrers anys, la taxa d'atur juvenil segueix sent molt elevada, només per sota de Grècia entre els països de l'Eurozona. L'anàlisi per nacionalitats continua mostrant les diferències que ja s'observaven en anys anteriors, en què la taxa d'atur dels nascuts a l'estranger fora de la UE és més del doble de la de les persones amb nacionalitat espanyola (21,6% enfront 9,6%). No obstant, cal destacar que la reducció de la taxa d'atur el 2019 ha estat més intensa entre els nascuts fora la UE i, especialment entre els nascuts a la UE, en comparació als que tenen la nacionalitat espanyola. L'atur de llarga durada (més d'un any buscant feina), és de 169,6 mil persones, aproximadament el 40% del nombre total d'aturats a Catalunya. Els darrers tres anys sobretot s'ha reduït el percentatge d'aturats que fa més de dos anys que estan buscant feina, ja que ha passat del 42% del total el 2015 fins al 23,3% el 2019.

Pel que fa a l'**atur registrat** a les oficines del SOC, a Catalunya hi havia prop de 380,8 mil aturats registrats¹ de mitjana l'any 2019, 12.200 menys que el 2018, el que implica una caiguda del 3,1% interanual. El descens de l'atur registrat ha estat una mica més elevat al conjunt d'Espanya (4,0%).

5. Preus i salaris

Durant el 2019, l'evolució de la **inflació** es pot dividir en tres subperíodes. En primer lloc, la inflació va seguir una trajectòria ascendent de gener a l'abril, i descendent fins al mes d'octubre. Finalment, durant el novembre i desembre

¹ L'atur registrat és aquell que recullen les oficines del SOC i difereix del que proporciona l'EPA, en tant que aquest darrer es basa en la manifestació de l'enquetat de la seva impossibilitat de trobar un lloc de treball tot i voler-ho. L'atur registrat, tot i menysvalorar l'atur real (no té en compte els desanimats o aquells que cerquen feina per vies alternatives), té especial interès atès el seu caràcter censal i la possibilitat de desagregació a múltiples nivells, entre ells el territorial.

bre els preus van recuperar part del terreny que havien perdut durant els mesos centrals del 2019. Concretament, l'any va començar amb una inflació de l'1,0% al gener, assolint el màxim de l'any el mes d'abril, amb un creixement de l'1,7%. Posteriorment, l'avenç dels preus van patir una evolució baixista, fins al 0,3% durant els mesos de setembre i octubre del 2019. Finalment, la inflació va repuntar moderadament fins al 0,9% el mes de desembre. En mitjana anual, els preus de consum a Catalunya han augmentat un 0,9% el 2019, nou dècimes menys que l'any anterior (1,8%). Les fluctuacions dels preus han estat molt similars a l'economia espanyola, però amb un lleuger diferencial positiu a favor de Catalunya de dues dècimes de mitjana durant el 2019 (gràfic 2.14). Atès que Catalunya importa la totalitat del petroli que consumeix, això propicia que les fluctuacions de la inflació estiguin fortament correlacionades amb l'evolució del preu del petroli. L'any 2019 no ha estat una excepció, i s'ha pogut constatar que l'evolució de l'IPC a Catalunya ha replicat, en gran mesura, les fluctuacions del preu del cru. A més, l'evolució dels preus a Catalunya i Espanya ha seguit una evolució molt similar a la que s'ha experimentat a la zona euro l'IPC harmonitzat durant el 2019.

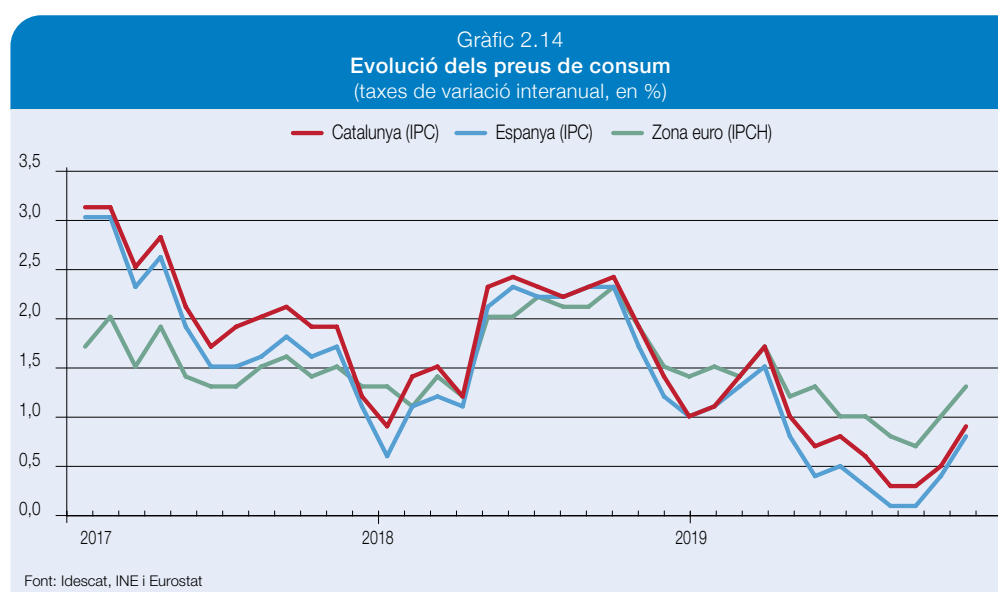
Tot i la recuperació econòmica dels últims anys, no s'han produït pressions inflacionistes tal i com posa de manifest l'estabilitat de la inflació subjacent (que exclou els components d'energia i aliments sense elaborar), i que s'ha situat en l'1,1% el 2019 (la mateixa dada que l'any anterior), dues dècimes per sobre de la inflació general. Des de que es va iniciar la recuperació econòmica el 2014, la inflació subjacent s'ha situat de mitjana anual en l'1%.

Per tant, el fort creixement dels salaris nominals i reals en els últims dos anys no s'ha traduït en un avenç significatiu de la inflació subjacent, que és la variable que marca l'increment de fons dels preus de l'economia.

L'evolució dels preus de consum ha estat alcista en la majoria de capítols de despesa a Catalunya, exceptuant el d'habitatge (-1,0%) i esbarjo i cultura (-0,2%). D'entre tots, els que han registrat un increment més destacat a Catalunya han estat hotels, cafès i restaurants (2,2%), altres béns i serveis (1,9%), i aliments i begudes no alcohòliques (1,6%). Amb un avenç més suau hi trobem els capítols de despesa d'ensenyament (1,2%), parament de casa (1,1%) i vestit i calçat (1,0%). Respecte l'any 2018, l'avenç més ràpid l'ha experimentat altres béns i serveis (0,7 p.p.) i parament de casa (0,6 p.p.). En canvi, la caiguda més pronunciada respecte l'any anterior s'ha produït en l'habitatge (3,4 p.p.) i transports (3,2 p.p.) (quadre 2.10).

El diferencial d'inflació entre Catalunya i Espanya s'ha incrementat una dècima respecte al 2018, i s'ha situat en dues dècimes. Els capítols d'aliments i begudes no alcohòliques, habitatge i parament de la llar són els que han contribuït més a incrementar aquest diferencial a favor de Catalunya.

Els **costos laborals** de les empreses han augmentat a Catalunya un 2,9% de mitjana el 2019, segons dades de l'Enquesta trimestral del cost laboral de l'INE, el major augment registrat de la darrera dècada. Aquest increment és significativament superior al de la inflació catalana (0,9%

Quadre 2.10
Inflació a Catalunya i Espanya per capítols
 (variació interanual de l'IPC en mitjana anual, en %). Base 2016

	Catalunya		Espanya	
	2018	2019	2018	2019
ÍNDEX GENERAL	1,8	0,9	1,7	0,7
Aliments i begudes no alcohòliques	2,0	1,6	1,6	1,0
Begudes alcohòliques i tabac	1,8	0,9	1,9	0,7
Vestit i calçat	0,9	1,0	0,9	0,9
Habitatge	2,4	-1,0	2,4	-1,5
Parament de casa	0,5	1,1	0,1	0,7
Medicina	0,8	0,9	0,3	0,8
Transports	3,9	0,7	3,6	1,1
Comunicacions	2,1	0,7	2,2	0,8
Esbarjo i cultura	-0,1	-0,2	-0,2	-0,5
Ensenyament	0,7	1,2	0,8	1,0
Hotels, cafès i restaurants	1,9	2,2	1,9	2,0
Altres béns i serveis	1,2	1,9	0,9	1,4

Font: INE i Idescat

el 2019) i, per tant, el poder adquisitiu dels treballadors ha augmentat un 2,0%. Aquesta bona dada pels treballadors consolida la tendència del 2018, any en què el poder adquisitiu va augmentar en 0,2 punts. A l'economia espanyola, el cost laboral per treballador i mes s'ha incrementat un 2,2%, 1,2 p.p. més que l'any anterior i 7 dècimes menys en comparació a Catalunya (gràfic 2.15). Per tant, els darrers dos anys es comença a observar una recuperació dels salaris reals, després de sis anys de reducció o contenció salarial, en bona part com a resultat de la reducció progressiva de la taxa d'atur.

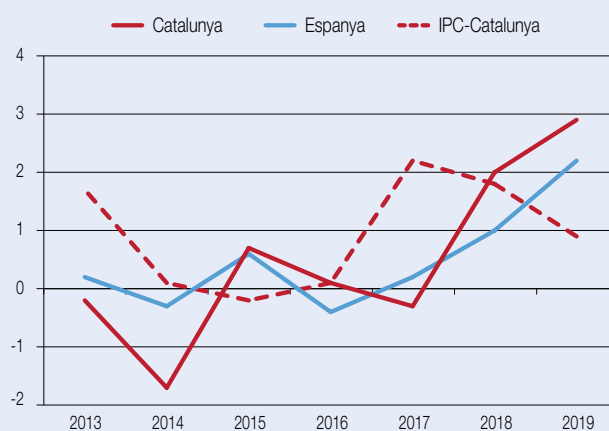
El cost laboral mitjà per treballador i mes durant el 2019 va ser de 2.816,6 euros, que es reparteix entre el cost salarial —de 2.098,1 euros— i els altres costos² —de 718,6 euros. Si bé els costos salarials representen el 75% del cost laboral total, cal destacar que el 2019 el creixement dels altres costos ha estat superior al component de costos salarials, amb un avenç del 4,6% i el 2,3%, respectivament. Per sectors, els costos laborals han augmentat en especialment als serveis (3,5%), tot i que també ho han fet a la construcció (2,1%) i a la indústria (1,4%).

² Comprenen les cotitzacions obligatòries a la Seguretat Social i les percepcions no salarials —indemnitzacions per acomiadament, pagaments per incapacitat temporal (IT), desocupació, jubilació, mort i supervivència, invalidesa o minusvalidesa, roba de treball i altres percepcions no salarials.

6. Sector públic

La desacceleració de l'activitat durant el 2019 ha propiciat que la recaptació impositiva també hagi crescut de forma més suau. Pel que fa als impostos que són pagats a les delegacions catalanes de l'Agència Estatal Tributària, el 2019 la recaptació va augmentar un 0,1% respecte l'any anterior. Si bé això suposa una desacceleració molt notable de la recaptació en comparació amb l'any

Gràfic 2.15
Costos laborals totals per treballador i mes
 (taxes de variació interanual, en %)

Font: Idescat a partir de l'INE

anterior (11,3%), ja es va advertir en la Memòria del 2018 que aquest creixement estava afectat per un canvi en les dates de presentació de l'IVA dels contribuents acollits al sistema de Subministrament Immediat d'Informació (SII), modificació que es va produir a partir de juliol de 2017. Si es corregeix aquest efecte l'increment hagués estat força inferior, però no es disposa d'aquest càlcul per a Catalunya. En tot cas, el creixement de la recaptació a Catalunya el 2019 ha estat clarament inferior al del conjunt de delegacions estatals, on ha s'ha situat en el 2,0%. Les causes fonamentals que expliquen l'estancament dels ingressos tributaris a Catalunya són tres. En primer lloc, l'augment de les bases imposables de l'IRPF han estat inferiors a les de l'any anterior. Això ha afectat la recaptació per aquest concepte impositiu, que ha passat del 7,6% el 2018 al 4,3% l'any 2019. En segon lloc, la desacceleració de l'activitat ha vingut especialment marcada pel descens del consum privat, fet que ha originat una menor recaptació de l'IVA. Finalment, com ja s'ha explicat anteriorment, l'exercici de l'any 2018 va ser anòmal pel que fa a la recaptació de l'impost de societats (l'any 2018 va augmentar un 48,2% a Catalunya i el 2019 ha caigut un 8,7%). La suma d'aquests tres elements, juntament amb la menor recaptació de taxes i de l'impost sobre la renda dels no residents ha provocat que la recaptació total pràcticament s'hagi mantingut estable respecte a l'any 2018.

En el seu conjunt, l'administració tributària estatal ha recaptat 43.061 milions d'euros a les administracions d'hisenda radicades a Catalunya, una xifra que representa

el 20,2% de la recaptació del conjunt estatal territorialitzable (quadre 2.11). La recaptació d'impostos directes ha augmentat un 0,2% respecte l'any anterior, fet que contrasta amb l'augment de l'1,4% registrat pel conjunt de delegacions territorials de l'Estat. Pel que fa als d'impostos indirectes, el creixement del 2019 s'ha situat en el 0,3%, molt inferior al creixement del 7,1% de l'any anterior i també clarament per sota del creixement del 2,5% registrat al conjunt d'Espanya. Dins d'aquest capítol d'impostos indirectes, destaquen els ingressos derivats de l'IVA, que representen el 40% de la recaptació de l'estat a Catalunya i que només han augmentat un 0,4% el 2019 (1,9% a Espanya). Aquesta forta davallada s'explica per la forta desacceleració del consum privat a Catalunya durant el 2019. Per altra banda, la caiguda del consum i la reducció del preu del petroli també s'ha fet notar en els ingressos per impostos especials, que han disminuït un 0,9% aquest any, enfront al creixement del 5,9% que va registrar l'any 2018. Finalment, la recaptació per taxes i altres ingressos tributaris (que inclou els impostos sobre el valor de la producció de l'energia elèctrica i sobre els gasos fluorats) han caigut un 23% respecte a l'any anterior, però el seu pes relatiu no arriba a l'1% dels ingressos impositius totals.

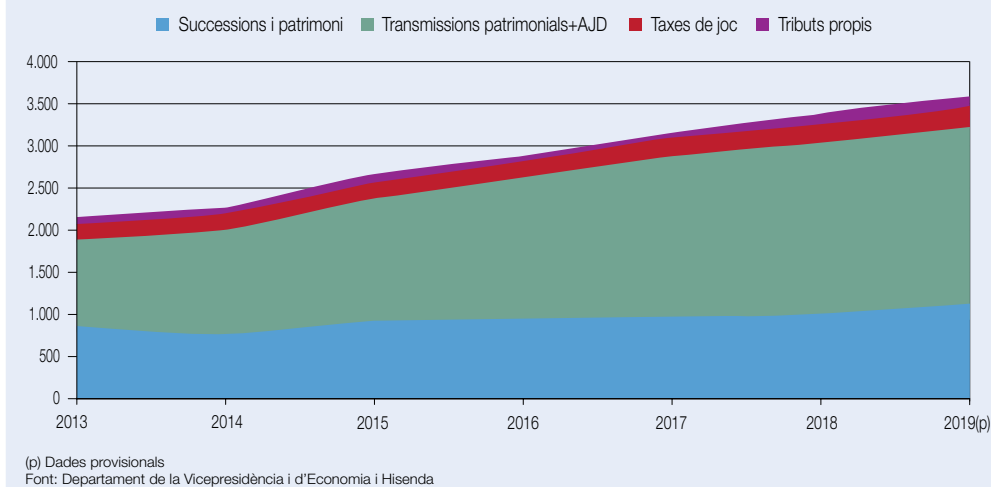
La recaptació de tributs per la Generalitat de Catalunya ha estat de 3.566 milions d'euros el 2019, un 5,3% més que l'any anterior, segons les dades provisionals publicades pel Departament de Vicepresidència i d'Economia i Hisenda. Aquesta és la xifra de recaptació més alta des del 2008. Els tributs cedits, que constituei-

Quadre 2.11
Recaptació d'impostos estatals a Catalunya
(milers d'euros i %)

	2018 (milers d'€)	2019 (milers d'€)	Pes s/Espanya 2019 (%)	Variació 2019/2018 (%)
Directes	22.986.301	23.032.875	20,2	0,2
IRPF	16.636.270	17.347.561	20,0	4,3
I. Societats	5.586.404	5.101.098	21,5	-8,7
No residents	454.939	405.632	17,1	-10,8
Indirectes	19.706.805	19.761.953	20,5	0,3
IVA	17.059.666	17.129.809	23,9	0,4
Impostos especials	1.555.876	1.541.453	7,2	-0,9
Tràfic exterior	705.221	724.039	36,5	2,7
Taxes	346.404	266.792	12,3	-23,0
TOTAL	43.039.510	43.061.620	20,2	0,1

Font: AEAT

Gràfic 2.16
Evolució dels tributs propis i cedits de la Generalitat de Catalunya
(milions d'euros)

xen el nucli de la recaptació de tributs de la Generalitat ja que representen el 96% del total, han crescut un 6,1%, mentre que els tributs propis que representen el 4% restant han registrat una caiguda de l'11% respecte el 2018, fins als gairebé 132 milions d'euros (gràfic 2.16). Aquest descens s'explica fonamentalment per l'aportació negativa a la recaptació de l'impost sobre risc mediambiental d'elements radiotòxics, atès que el 12 d'abril de 2019 el Tribunal Constitucional va declarar inconstitucional l'aplicació d'aquest impost. Això ha obligat a la Generalitat a retornar durant l'exercici del 2019 tot el que havia recaptat des de la seva aprovació, és a dir, uns 18,3 milions d'euros. A més, la recaptació també ha disminuït pel que fa a l'impost de begudes ensucrades, que ha passat dels 41,9 milions d'euros el 2018 als 34,7 l'any 2019. En canvi, els tributs sobre grans establiments comercials ha aportat 26,4 milions d'euros, una xifra considerable en comparació amb els 10,9 milions de l'any anterior.

Pel que fa als impostos cedits, l'increment de la recaptació dels impostos directes ha estat superior al dels impostos indirectes en termes relatius. Quant als impostos directes, la recaptació per l'impost sobre el patrimoni ha assolit els 554,9 milions d'euros, un 5,7% més que l'any anterior, i l'impost sobre successions i donacions els 561,5 milions, un 21,1% per sobre del 2018. Aquest impost es caracteritza per tenir una forta volatilitat, ja que no depèn del cicle econòmic. Pel que fa als impostos indirectes, que sobretot estan vinculats al sector immobiliari, han tingut una evolució oposada segons el tipus

d'impost. Per exemple, l'impost de transmissions patrimonials ha caigut un 0,5% respecte l'any 2018. En canvi, els ingressos per actes jurídics documentals han crescut un 14,4% en relació amb el 2018, passant dels 495,6 milions d'euros el 2018 als 567,1 milions l'any 2019. En termes generals, aquestes estadístiques reflecteixen una millora progressiva del sector immobiliari, tot i que la xifra de recaptació de l'impost de transmissions patrimonials encara està molt lluny dels 4.000 milions d'euros anuals d'abans de la crisi. Finalment, la recaptació de la taxa del joc ha augmentat un 2,0% fins als 224,9 milions d'euros. Cal recordar que en el segon trimestre de 2017 va entrar en vigor una pujada impositiva sobre les màquines recreatives.

La recaptació per **impostos propis** presenta una evolució força erràtica els darrers anys degut tant a les sentències del Tribunal Constitucional i a les devolucions que en alguns casos s'ha obligat a fer a la Generalitat per complir amb aquestes sentències (com és el cas de l'impost sobre els elements radiotòxics o l'impost de provisió de continguts, més conegut com a "cànon digital"), com també a la creació de noves figures impositives. L'impost propi que aporta una major recaptació continua sent l'impost sobre estades en establiments turístics, que ha assolit els 65,5 milions d'euros el 2019, un 7,6% més que l'any anterior. El segon impost propi de major recaptació és l'impost sobre begudes ensucrades que es va aprovar el 2017 i que ha significat un ingrés de 34,7 milions d'euros, un 17% menys que l'any anterior. Finalment, el tercer i quart impostos en importància són

Quadre 2.12
Recaptació de tributs per la Generalitat de Catalunya
(milions d'euros i taxes de variació interanual en %)

	2017	2018	2019	Variació 2019/2018(%)
Tributs cedits	3.069,5	3.237,4	3.433,5	6,1
Directes	927,3	988,5	1.116,5	12,9
Successions i donacions	433,4	463,5	561,5	21,1
Patrimoni	493,8	525,0	554,9	5,7
Indirectes	1.933,4	2.028,4	2.092,1	3,1
Transmissions patrimonials	1.474,2	1.532,8	1.525,0	-0,5
Actes jurídics documentats	459,2	495,6	567,1	14,4
Taxes	208,8	220,4	224,9	2,0
Sobre el joc	208,8	220,4	224,9	2,0
Tributs propis	84,7	148,3	132,1	-11,0
Grans establiments comercials	3,9	10,9	26,4	141,4
Impost sobre els habitatges buits	18,4	16,3	11,8	-27,4
Impost sobre els dipòsits en les entitats de crèdit	0,0	0,0	0,0	-
Impost sobre actius no productius de les persones jurídiques	-	-	2,1	-
Impost estades en establiments turístics	52,5	60,9	65,5	7,6
Impost sobre provisió de continguts	-27,4	-0,1	0,0	-100,0
Impost sobre begudes ensucrades envasades	22,7	41,9	34,7	-17,0
Impost sobre producció d'energia elèctrica nuclear	0,0	0,0	0,0	-
Impost sobre risc mediambiental elements radiotòxics	7,4	9,9	-18,3	-284,7
Impost sobre l'emissió de gasos a l'atmosfera per la indústria	0,9	0,4	1,4	252,5
Impost sobre l'emissió d'òxids de nitrogen per l'aviació comercial	2,9	4,5	4,7	4,6
Gravamen protecció civil	3,4	3,6	3,7	3,9
Total	3.154,1	3.385,7	3.565,5	5,3

Unitats: Milions d'euros.

(p) Dades provisionals.

(..) Dada no procedent.

Font: Departament de la Vicepresidència i d'Economia i Hisenda. Direcció General de Tributs i Joc.

l'impost sobre grans establiments comercials, que ha passat dels 10,9 milions d'euros el 2018 als 26,4 milions l'any 2019, i l'impost sobre el d'habitatges buits, que ha ingressat 11,8 milions d'euros, un 27,4% menys que l'any anterior ([quadre 2.12](#)).

El 2019, com ja va succeir l'any anterior, els comptes públics de la Generalitat de Catalunya s'han regit per les condicions de la pròrroga que estan recollides a la Instrucció 1/2017, de 12 de desembre, conjunta de la Direcció General de Pressupostos i la Intervenció General. Els criteris per determinar la gestió de la despesa durant la pròrroga pressupostària estableixen que els crèdits del capítol de remuneracions del personal s'han d'ajustar a les dotacions pressupostades a 31 de desembre del 2017, mentre que la resta de capítols de despesa es prorroga, en el seu conjunt, per la totalitat del pressu-

post inicial del 2017, ajustat a les previsions d'ingressos finalistes i afectats per al 2018.

Les finances catalanes han tancat el 2019 amb un **dèficit públic** de 1.329 milions d'euros, un 32,2% superior al de l'any anterior, segons dades del Ministeri d'Hisenda. En percentatge del PIB, el dèficit ha passat del 0,44% el 2018 al 0,56% el 2019, més de quatre dècimes per sobre de l'objectiu assignat pel Ministeri d'Hisenda a les comunitats autònomes, que va ser del 0,1% ([gràfic 2.17](#)). Si bé aquest repunt del dèficit el 2019 no és molt considerable, suposa un canvi de tendència respecte als anys anteriors, atès que en el període 2016-2018 el dèficit de Catalunya havia anat reduint-se de forma progressiva. A més, contràriament al que va succeir el 2018, les finances de la Generalitat han tancat amb un dèficit estructural primari, és a dir descomptant l'efecte del cicle econòmic

sobre les finances de la Generalitat i el pagament dels interessos, de 148 milions d'euros. No obstant, segons la Generalitat de Catalunya el gruix d'aquesta desviació correspon a pagaments de l'Estat que el Govern esperava ingressar durant l'exercici del 2019, per un import total de 924 milions d'euros, que haguessin situat el dèficit en el 0,17%, lleugerament per sobre de l'objectiu. Aquests pagaments correspondrien a tres conceptes: a la part proporcional de l'IVA recaptat a Catalunya (458 milions) durant el 2017 però que no ha ingressat a les comunitats autònomes el 2019, a l'incompliment de la disposició addicional tercera de l'Estatut d'Autonomia (200 milions d'euros en l'exercici 2019), i la integració del cos dels Mossos d'Esquadra en el sistema de finançament, el que implicaria que l'Estat transferís 266 milions d'euros addicionals.

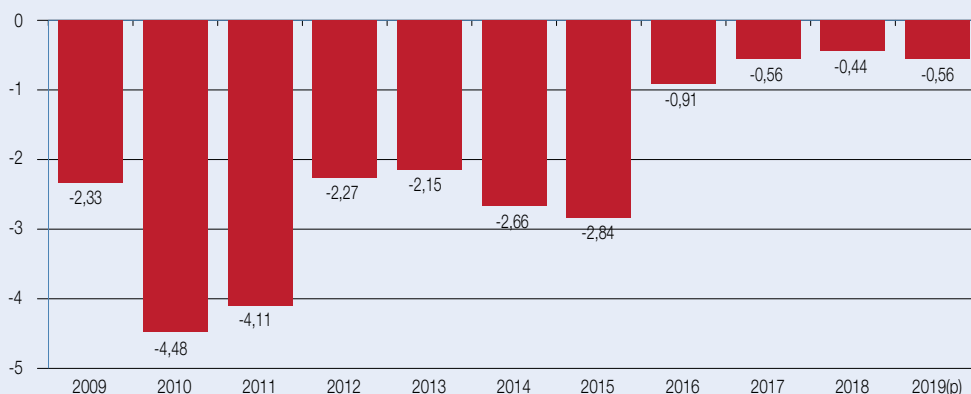
En qualsevol cas, aquest dèficit s'ha traduït en un nou augment del **deute públic** acumulat per la Generalitat, que ha arribat fins als 79.060 milions d'euros a finals de 2019 —un 33,4% del PIB català, sis dècimes per sota del nivell assolit l'any anterior que va ser del 34,0% del PIB (gràfic 2.18). En comparació amb l'any anterior, el volum de deute ha augmentat un 0,4%, menys del que ho ha fet el PIB raó per la qual la ràtio de deute en percentatge del PIB ha disminuït. En comparació amb la resta de comunitats autònomes, Catalunya continua sent la capdavantera en volum de deute i la tercera en deute en percentatge del PIB, només per darrera de la Comunitat Valenciana (42,1%) i Castella la Manxa (34,9%).

L'augment del dèficit el 2019 s'explica majoritàriament perquè les despeses corrents han augmentat més que els ingressos corrents. D'una banda, a desembre del 2019, els **ingressos no financers** del sector públic administratiu (SPA)³ consolidat eren de 26.172,2 milions d'euros, import un 4,9% més alt que l'any anterior. Els principals factors de creixement dels ingressos han estat les bestretes del model de finançament, com a conseqüència de la millora de l'IRPF i l'IVA, així com l'increment de la recaptació dels tributs cedits i d'alguns tributs propis, com ja s'ha comentat.

D'altra banda, les **despeses no financeres** han assolit la xifra de 27.071,4 milions d'euros, un 5,1% més que l'any anterior. El 2019 les remuneracions del personal s'han incrementat en 311,6 milions d'euros, un 6,2% respecte de 2018, com a resultat de l'augment de les retribucions del personal i de la contractació de docents i de personal sanitari. També ha augmentat un 8,4% les despeses corrents, que inclou partides com ara la renda garantida de ciutadania, i la despesa de farmàcia i de concerts socials i sanitaris. A més, augmenten un 12% les despeses de capital per una major inversió en edificis i un augment de les transferències a entitats. Finalment, els interessos i les despeses de formalització del deute han

³ Els comptes del sector públic administratiu (SPA) consolidats inclouen l'Administració de la Generalitat, el Servei Català de la Salut (CatSalut) i les entitats autònomes administratives, és a dir, totes les entitats que tenen un pressupost de caràcter limitatiu. També s'ha inclòs l'Institut Català de la Salut (ICS) en el consolidat per tal de mantenir una comparació homogènia amb els exercicis anteriors.

Gràfic 2.17
Dèficit de la Generalitat de Catalunya
(en % del PIB)

Font: Ministeri d'Hisenda

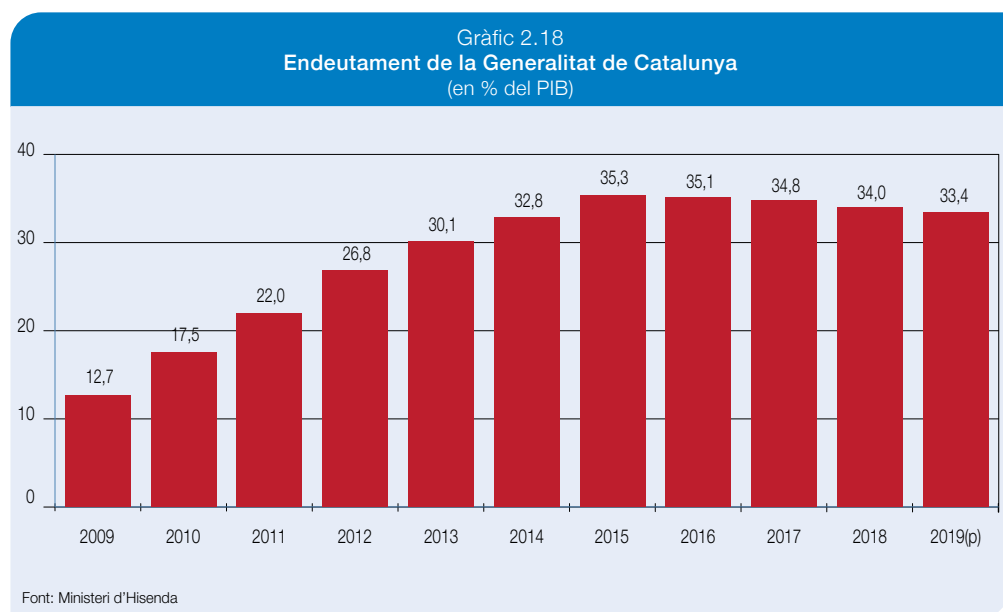
disminuït fins als 47,4 milions, un 5,6% menys respecte el 2018, que s'explica perquè el tipus d'interès d'algunes operacions que han vençut al llarg del 2019 era superior al tipus d'interès mitjà del deute viu i del nou deute emès durant el 2019.

El passat 24 d'abril es van aprovar els nous pressupostos de la Generalitat per al 2020, després de dos exercicis amb els pressupostos prorrogats del 2017. Malgrat la Covid-19 ha canviat completament els escenaris previs a la crisi sanitària, el Govern preveia un increment de la despesa no financera de 3.000 milions d'euros i complir amb la neutralitat del dèficit, el que hagués permès reduir el deute públic en 1,3 p.p. a finals del 2020, situant-lo en el 32,1% del PIB. Tot i així, el Govern de l'Estat va anunciar el mes de febrer de 2020 (abans de l'esclat de la pandèmia del coronavirus) que relaxaven l'objectiu de dèficit per al 2020 fins al 0,2% del PIB, el que suposa només una dècima més respecte el 2019. Davant la situació excepcional a la que ens aboca aquesta nova crisi econòmica, les comunitats autònomes ja han demanat que l'Estat comparteixi la major flexibilitat de les regles fiscals que la Comissió Europea ha permès als estats membres per fer front a la contracció de l'activitat econòmica durant el 2020. Tot i així, a tancament d'aquesta memòria, el Govern central encara no ha anunciat una major flexibilització de l'objectiu de dèficit de les comunitats autònomes, si bé ha aprovat diversos fons de transferències regionals per fer front al repunt de les despeses de caràcter social i sanitari.

7. Previsions econòmiques pel 2020 i 2021: l'impacte del coronavirus sobre l'economia catalana

Tot i que el propòsit principal de la Memòria Econòmica de Catalunya elaborada per la Cambra de Comerç de Barcelona té per objectiu explicar els principals esdeveniments econòmics a Catalunya i a nivell internacional de l'any anterior, la crisi econòmica provocada per la Covid-19 ens obliga a incorporar i explicar les previsions realitzades conjuntament pel Gabinet d'Estudis Econòmics i per AQR-Lab de la UB per a l'economia catalana de cara a l'any 2020 i 2021.

En l'Informe de conjuntura del mes de gener de 2020, la previsió de creixement del PIB per a l'economia catalana se situava en l'1,7% pel 2020, dues dècimes menys que l'any 2019. Com ja s'apuntava en el document, aquest escenari es recolzava en dos supòsits importants. En primer lloc, l'economia catalana seguia desaccelerant-se de forma gradual i entrava de ple en una fase més madura del cicle econòmic, caracteritzada per unes taxes de creixement de l'ocupació més baixes que els anys anteriors i per l'esgotament de determinats vents de cua, com ara la política monetària del BCE i la reducció progressiva del dèficit públic. El segon supòsit consistia en que l'economia catalana no experimentaria grans xocs externs que debilitessin substancialment aquest escenari macroeconòmic, com ara la propagació del coronavirus que ja estava afectant l'economia xinesa o l'augment de les tensions de caràcter geopolític. Pocs mesos després,

la majoria de països del món han hagut d'aplicar mesures restrictives a la mobilitat que han suposat un xoc de demanda i d'oferta sense precedents sobre l'economia mundial. Per exemple, l'FMI preveu una caiguda del PIB mundial del 3,0% aquest 2020, tot i que amb un major impacte sobre les economies avançades. En el cas d'Espanya, l'organisme preveu una contracció de l'activitat del 8,0% per al 2020.

Tot i la gran dificultat que suposa realitzar estimacions sobre l'evolució de l'activitat i les principals variables macroeconòmiques, el passat 5 de maig de 2020 la Cambra de Comerç de Barcelona va fer públiques les previsions per a l'economia catalana per als anys 2020 i 2021. De forma molt resumida, en l'escenari optimista esperem una contracció del PIB a Catalunya del 7,3% el 2020, seguit d'un rebot de l'activitat del 5,0% l'any 2021. Aquest escenari es recolza en dos supòsits fonamentals. En primer lloc, les mesures de confinament més restrictives tenen una duració de dos mesos i que, a continuació, s'inicia un procés gradual de desconfinament (amb una recuperació més lenta en sectors com ara el comerç i l'hostaleria) fins al mes d'octubre de 2020, que seria quan l'activitat recuperaria la total normalitat i l'economia funcionaria als nivells previs a la Covid-19. En segon lloc, les polítiques públiques aprovades per part de l'Estat espanyol i la Generalitat de Catalunya són prou ambicioses i eficaces per esmorteir la caiguda de l'activitat provocada per la crisi sanitària, evitant una destrucció significativa del teixit productiu català i la pèrdua permanent de llocs de treball. En aquest sentit, l'escenari optimista preveu un increment de la taxa d'atur fins al 15,5% pel conjunt del 2020 (4,5 p.p. més que el 2019), seguit d'una caiguda al 12,2% el 2021. En canvi, en l'escenari pessimista es mantenen els supòsits de confinament i recuperació de l'activitat però suposa que les polítiques públiques no són prou contundents per evitar el tancament d'un nombre important d'empreses catalanes, fet que implica un davallada significativa de l'ocupació i una infrautilització de la capacitat productiva de l'economia de cara als propers anys. Les previsions en aquest pitjor escenari són d'una contracció del PIB del 10,1% pel 2020 i una recuperació de l'activitat del 5,3%. Pel que fa al mercat de treball, l'escenari pessimista implica un augment molt significatiu de la taxa d'atur fins al 17,3% el 2020, amb una reducció fins al 13,5% l'any 2021.

És important destacar que en ambdós escenaris el nivell de PIB previ a la Covid-19 no es recupera durant el 2021, atès que la caiguda del 2020 supera amb escreix l'efecte

rebot de l'any posterior. Per tant, no seria fins ben entrat el 2022 que el PIB català tornaria als nivells anteriors a la crisi sanitària. Tanmateix, cal destacar la importància de les polítiques públiques, no només a l'hora de contrarestar la caiguda de l'activitat del 2020, sinó per assegurar una recuperació el més sòlida i ràpida possible. En aquest sentit, la Comissió Europea ja ha advertit dels riscos que suposa la recuperació a dues velocitats entre els diferents països de la Unió Europea. Mentre que estats com Alemanya, Dinamarca, Països Baixos i França han aprovat mesures contundents d'impuls fiscal, ajornament d'impostos i crèdits recolzats amb avals públics en percentatge del PIB, Espanya i Itàlia (que s'han vist més perjudicats per la pandèmia i han hagut d'aplicar mesures d'aïllament social més restrictives) s'han quedat enrere. Aquest és un dels motius pels quals s'espera que Espanya (i també Catalunya) presenti una caiguda més forta de l'activitat el 2020 i una recuperació més lenta de cara als propers anys.

Si bé la contracció del PIB a Catalunya serà molt elevada el 2020, la previsió de la Cambra de Comerç de Barcelona és que la crisi sanitària tindrà un major impacte en el conjunt de l'Estat espanyol. Això s'explica per quatre raons principals. En primer lloc, per la composició sectorial de l'economia catalana en comparació a la d'Espanya. Si bé el pes agregat del sector de l'hostaleria, l'oci i la cultura (activitats que s'han vist especialment perjudicades per la Covid-19) és lleugerament superior a Catalunya, el pes de la indústria era del 19,3% a Catalunya l'any 2019 (15,8% a Espanya). Atès que el descens d'activitat serà inferior en aquest sector i la tornada a la normalitat serà més ràpida, això explicarà part del diferencial de PIB entre Catalunya i Espanya el 2019. En segon lloc, Catalunya presenta un percentatge superior de grans empreses (més resilients davant una caiguda abrupta dels ingressos) i inferior de microempreses respecte de la mitjana espanyola, fet que hauria de contribuir a minimitzar la pèrdua permanent de llocs de treball. A més, la taxa de temporalitat del mercat de treball espanyol també és superior a Catalunya, el que pot provocar unes taxes d'atur més elevades i durant més temps, dificultant la recuperació econòmica a causa de la infrautilització de la capacitat productiva. Finalment, la taxa de teletreball potencial a Catalunya és la segona més elevada de l'Estat (després de la Comunitat de Madrid), el que implica que les mesures de confinament no impedeixen el desenvolupament de certes professions i, per tant, la caiguda de les rendes salarials hauria de ser inferior a la mitjana espanyola. Atès que una part del

descens de la despesa ha estat a causa de les mesures d'aïllament social, des de la Cambra de Barcelona esperem que l'estalvi forçós durant el confinament ajudi posteriorment a la reactivació de l'economia catalana un cop s'esvaeixin les restriccions a la mobilitat.

El 7 de maig de 2020, l'Idescat va publicar l'avanç del PIB del primer trimestre de 2020, el que ens permet fer una primera avaluació de les projeccions econòmiques esmentades anteriorment. En termes interanuals, el PIB català va caure un 3,9% el primer trimestre, sis dècimes inferior a la nostra previsió inicial. Per sectors, la construcció ha estat la branca d'activitat més afectada inicialment per la Covid-19, amb una caiguda del 8,2% interanual, seguit molt de lluny pels serveis, amb una caiguda del 4,0%. Els sectors que han patit una contracció de l'activitat menys severa han estat la indústria i l'agricultura, amb caigudes del 2,4% i el 2,7%, respectivament.

Finalment, altres institucions com ara la Generalitat de Catalunya o el servei d'estudis del BBVA, també han fet públiques les seves previsions per a l'economia catalana el 2020 i 2021. Concretament, la Generalitat també planteja dos escenaris macroeconòmics que dependrien del paper de les polítiques públiques. El primer (en el qual l'administració pública fa un esforç fiscal més important), la caiguda del PIB pel 2020 és del 7,6% i amb un rebot del 6,5% el 2021. En el segon (la despesa pública no és suficient per evitar la destrucció de teixit productiu), la davallada del PIB pel 2020 és més intensa i se situaria en el 8,8% pel 2020. En aquest cas, el creixement pel 2021 també seria inferior al primer escenari, amb un repunt de l'activitat fins al 5,1%. Cal notar que les previsions de la Cambra de Comerç de Barcelona en l'escenari on la resposta fiscal és insuficient per part de l'Estat és més negativa, atès que en aquest cas esperem una caiguda del 10,1% pel 2020.

1. Presentació¹

En aquest capítol es presenta l'anàlisi economicofinancera de l'empresa catalana dels anys 2018 i 2019. Aquesta anàlisi s'emmarca en la línia de treball i publicació iniciada l'any 1988 pel Departament d'Economia i Finances (actualment, Departament de la Vicepresidència i d'Economia i Hisenda) de la Generalitat de Catalunya. Des de l'any 2007, l'elaboració d'aquests estudis sobre l'empresa catalana és fruit de la col·laboració de la Cambra de Comerç de Barcelona amb el Departament de la Vicepresidència i d'Economia i Hisenda de la Generalitat de Catalunya². L'anàlisi es fonamenta en la part corresponent a les empreses catalanes de les bases de dades trimestral i anual de la Central de Balanços del Banc d'Espanya (CBBE), que es remetent regularment a la Cambra de Comerç de Barcelona i al Departament de la Vicepresidència i d'Economia i Hisenda de la Generalitat de Catalunya.

En relació amb la cobertura de la mostra d'empreses utilitzada per la CBBE, es pot dir que aquesta representa el 34,8% del Valor Afegit Brut al cost dels factors del total de les societats no financeres a Espanya, en la base anual³. Aquest percentatge és del 27,5% en el cas de Catalunya³. Entre els sectors amb més representació hi ha el d'energia, gas i aigua amb una cobertura superior al 71%, i el d'informació i comunicacions, amb el 69,4%. També hi ha més representació de les empreses manufactureres. Pel que fa a la dimensió, les empreses mitjanes i grans estan sobre representades en aquesta mostra.

A la part catalana de la mostra estatal, en la base anual, el nombre d'empreses de la CBBE que han contestat el darrer qüestionari –que correspon a l'any 2018– i que tenen la seu social a Catalunya és de 2.726, dada que representa un 33,26% de la mostra de tot l'Estat. D'aquestes empreses amb seu a Catalunya, 1.268 són petites (menys de 50 empleats), 1.101 són mitjanes (entre 50 i 249 empleats) i 357 són grans (de 250 treballadors i més). Igual que passa amb la mostra

del total d'Espanya, en la mostra d'empreses catalanes es troben més representades les empreses industrials que les de serveis o les de la construcció, i les empreses grans tenen també un pes superior al que els hi correspon, biaixos que s'accentuen a la mostra de la base trimestral. Per aquest motiu, els resultats s'han d'analitzar amb prudència.

Per poder valorar millor la representativitat de la mostra utilitzada, cal esmentar que, segons dades d'Idescat, l'1 de gener de 2019 hi havia 630.875 empreses amb seu social a Catalunya, de les quals 5.753 tenien 50 o més treballadors (un 0,91% del total). De les 2.726 empreses de la mostra amb la qual s'ha fet el present estudi, 1.458 tenien 50 empleats o més, fet que representa un 25,3% del total d'empreses catalanes d'aquesta dimensió. Les 2.726 empreses de la mostra tenen un total de 468.330 treballadors (exercici 2018), que representa gairebé el 19% dels treballadors del sector privat a Catalunya, segons dades de l'EPA publicades per l'Idescat.

Cal tenir en compte que l'anàlisi es refereix a empreses operatives a 1 de gener de 2019. Per tant, no té en compte les empreses que han tancat. D'acord amb les dades d'Idescat recollides al quadre següent, a partir de 2014 i fins al 2019, el nombre total d'empreses amb seu social a Catalunya ha augmentat en els tres grans sectors, però especialment en el cas dels serveis, que també havia estat el sector menys castigat per la crisi econòmica.

Per dimensions, com es comprova al quadre següent, de 2008 a 2014 va disminuir el nombre d'empreses de totes les dimensions i aquesta disminució va ser més pronunciada en el segment d'empreses mitjanes. En canvi, de 2014 a 2019 ja han tornat a augmentar les empreses de totes les dimensions, especialment les grans i les mitjanes.

La base trimestral, que arriba fins al quart trimestre del 2019, està integrada per una mostra de 173 empreses catalanes (el 18,02% de la mostra corresponent a tot l'Estat), per tant, els resultats s'han de prendre amb especial cautela per l'escassa dimensió de la mostra.

Cal tenir present que s'han actualitzat les dades de les bases trimestral i anual dels darrers exercicis, cosa que explica que, per a alguns conceptes, els valors que figuren en aquest informe no coincideixin exactament amb els seus homòlegs d'edicions anteriors.

¹ Capítol redactat per Oriol Amat i Salas (Catedràtic d'Economia Financera i Comptabilitat, UPF) i Enric Genescà i Palau (Enginyer Industrial). Els autors agraeixen a Manuel Ortega i Ana Esteban de la Central de Balances del Banco de España les dades facilitades; i a Enric Genescà i Garrigosa els suggeriments realitzats.

² Als webs de la Cambra de Comerç de Barcelona i del Departament de la Vicepresidència i d'Economia i Hisenda es poden consultar els informes dels últims anys.

³ Central de Balances del Banco de España (2019): "Central de Balances. Resultados anuales de las empresas no financieras 2018", Banco de España, Madrid, pàg. 83 y 85.

Quadre 3.1
Abast de la mostra - Exercici 2018

Dimensió	Empreses		Personal		Valor afegit brut c.f.	
	Nombre	%	Nombre	%	Milers d'euros	%
Petites	1.268	46,5%	30.239	6,5%	1.551.298	5,5%
Mitjanes	1.101	40,4%	103.532	22,1%	5.944.821	21,1%
Grans	357	13,1%	334.559	71,4%	20.713.833	73,4%
TOTALS	2.726	100,0%	468.330	100,0%	28.209.952	100,0%

Valors absoluts de totes les empreses de la mostra

A l'apartat 2 s'analitza la situació economicofinancera de l'empresa catalana durant el 2018 i 2019 (el 2018 a partir de la informació provinent de la base de dades anual i el 2019 a partir de la base de dades trimestral). La informació de la base anual permet també estudiar les tendències observades en les principals partides i ràtios fins a l'any 2018. El [quadre 3.1](#) mostra la composició de la mostra per dimensió de les 2.726 empreses no financeres catalanes de la base de dades anual.

A l'apartat 3 s'analitzen els resultats i la situació economicofinancera de les empreses catalanes desagregant la mostra de la base anual per sectors i dimensions. Al mateix apartat també es compara l'empresa catalana amb la resta de les empreses espanyoles.

2. Anàlisi economicofinancera de les empreses catalanes

2.1. Introducció

Durant l'any 2019, l'activitat econòmica a Catalunya, mesurada amb el Producte Interior Brut, va augmentar de manera important (un 1,9%, segons l'Idescat) tot i ser menor a l'augment observat de l'any anterior (2,5%). El creixement més elevat s'ha registrat sobretot a les activitats immobiliàries, professionals i altres (3,2%), al sector d'administració pública, educació, sanitat i serveis socials (2,9%) i a la construcció (2,3%). En canvi, l'activitat s'ha reduït a la indústria (-0,3%) i, sobretot, a l'agricultura (-3,1%).

L'evolució positiva de l'activitat econòmica general hauria de tenir el seu reflex en els comptes de les empreses. Per tal de comprovar-ho, aquest informe economicofinancer s'inicia amb l'anàlisi de l'activitat i la generació de valor afegit. Posteriorment, s'analitza l'ocupació. A continuació, s'estudia la inversió en actius immobilitzats i actius corrents. Després s'analitza el cost dels factors i la productivitat. Seguidament, s'estudia l'estructura financera. Els apartats finals es dediquen a l'anàlisi dels resultats i la rendibilitat.

Com es visualitza al [requadre 3.1](#), l'anàlisi està estructurada en diferents etapes que permeten comprovar els inductors de l'evolució de la rendibilitat financera, que és un dels principals objectius de les empreses. A cada variable del requadre s'indica l'apartat corresponent al present informe on es tractarà aquesta informació.

Nombre d'empreses per sectors*

	2008	2014	Variació 2008-2014	2019	Variació 2014-2019
Indústria	48.463	37.164	-23,3%	37.496	0,9%
Construcció	116.865	73.916	-36,8%	77.253	4,5%
Serveis	460.692	465.485	1,0%	516.126	10,9%
Total nombre d'empreses	626.020	576.565	-7,9%	630.875	9,4%

Font: Idescat

*Dades a 1 de gener.

Nota: els resultats d'aquesta taula utilitzen la definició anterior del concepte d'empresa, que coincidia amb la unitat legal.

Nombre d'empreses per dimensió*

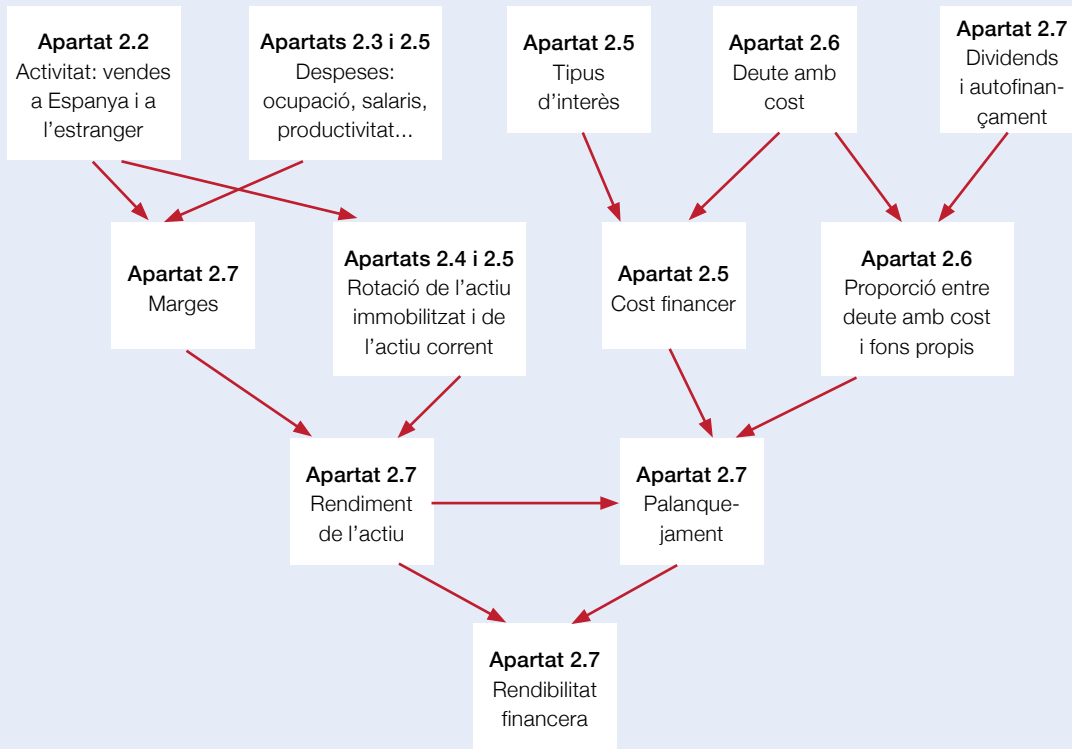
	2008	2014	Variació 2008-2014	2019	Variació 2014-2019
Menys de 50 treballadors	619.813	571.817	-7,7%	625.122	9,3%
Més de 50 i menys de 199 treballadors	4.916	3.674	-25,3%	4.453	21,2%
Més de 200 treballadors	1.219	1.074	-11,9%	1.300	21,0%
Total nombre d'empreses	626.020	576.565	-7,9%	630.875	9,4%

Font: Idescat

*Dades a 1 de gener. Empreses amb seu social a Catalunya.

Nota: els resultats d'aquesta taula utilitzen la definició anterior del concepte d'empresa, que coincidia amb la unitat legal.

Requadre 3.1
Factors que influeixen en la rendibilitat financera

DESCRIPCIÓ DE LES BASES DE DADES UTILITZADES

Requadre 3.2

La informació que contenen les bases de dades utilitzades és fonamentalment economicofinancera i prové de l'agregació dels qüestionaris trimestral i anual tramesos al Banc d'Espanya per empreses no financeres de diferents localitzacions, dimensions i sectors d'activitat. El qüestionari trimestral (balanç i compte de resultats) és més senzill que l'anyal. Cada trimestre, les empreses responen el qüestionari del trimestre corrent i el de l'any anterior. Això permet que el càlcul dels percentatges de variació es basi en les mateixes mostres d'empreses. Les ràtios i els percentatges de la base trimestral es calculen a partir de les dades dels quatre trimestres de cada any, que se sumen en el cas dels conceptes dels estats de fluxos, i s'obté la mitjana en el cas dels conceptes dels estats patrimonials. La base anual permet fer una anàlisi més detallada de la situació economicofinancera de les empreses privades catalanes per a l'exercici 2018 i els anteriors.

Per a cada any es disposa dels estats comptables del període corrent i de l'immediatament anterior, fet que permet calcular els percentatges de variació a partir de les mateixes mostres d'empreses. Ara bé, quan es comparen ràtios o percentatges de dues bases diferents (2018-2017 amb 2017-2016, per exemple), cal tenir en compte que les mostres respectives també ho són i que, en conseqüència, les di-

ferències observades es poden deure tant al canvi de mostra com al canvi de tendència.

Tant a la base trimestral com a l'anyal, es disposa d'una estimació del valor de l'actiu immobilitzat a preus corrents per als agregats principals. Això comporta, d'una banda, introduir a l'actiu una partida d'ajust de preus que afecta principalment l'immobilitzat material i, de l'altra, aplicar al passiu i patrimoni net un ajust pel mateix import dels fons propis. L'ús dels valors corrents en lloc dels comptables té uns avantatges clars, com ara evitar el trencament en les tendències que es produeix als exercicis en què hi ha actualitzacions.

Des del nostre punt de vista, però, l'avantatge principal és que soluciona el càlcul de les ràtios en què al numerador hi ha una partida d'un estat de fluxos (resultats, per exemple), i al denominador, una partida del balanç. Si en valorar la segona s'utilitzen criteris comptables, com és habitual, el numerador i el denominador estan en bases monetàries diferents: el primer, a preus corrents, i el segon, a preus històrics. Si el denominador es valora a preus corrents, s'obté una estimació més precisa d'aquestes ràtios, ja que els dos elements del quocient estan en la mateixa base monetària.

Quadre 3.2
Activitat i valor afegit

(en % variació respecte a les mateixes empreses de l'any anterior)

	Base anual				Base trimestral (*)	
	2015	2016	2017	2018	2018	2019
Nombre d'empreses	2.656	2.745	2.885	2.726	185	173
Activitat i valor afegit						
Valor de la producció i subvencions	4,7	2,0	5,2	4,2	4,3	6,4
Compres i consums intermedis	3,6	0,2	4,4	4,1	6,3	7,1
Valor afegit brut al cost de factors	7,1	5,6	6,8	4,2	-0,2	4,6
Distribució geogràfica de l'activitat						
Vendes totals	4,9	3,4	6,2	4,9	5,1	3,3
Vendes a Espanya	4,1	2,9	5,9	5,8	4,8	3,3
Vendes a l'estranger	6,8	4,8	7,0	3,2	6,7	3,2
Compres totals	1,7	0,6	5,4	4,7	3,6	2,4
Compres a Espanya	-3,9	-1,8	3,6	4,7	8,7	11,5
Compres a l'estranger	11,6	4,2	8,2	4,5	0,2	-3,6

(*) Mitjana ponderada dels percentatges de variació dels quatre trimestres de l'any.

2.2. Activitat i valor afegit

Per tal de generar valor per a la població és cabdal el volum d'activitat. En aquest apartat s'analitza l'evolució de l'activitat, les vendes, les compres i la creació de valor afegit.

D'acord amb les dades del [quadre 3.2](#), l'any 2018 la producció⁴ va créixer un 4,2%, xifra que representa una lleugera desacceleració respecte a l'any anterior (5,2%). Per la seva part, el valor afegit brut al cost dels factors també va augmentar (4,2%), però menys que l'any anterior (6,8%).

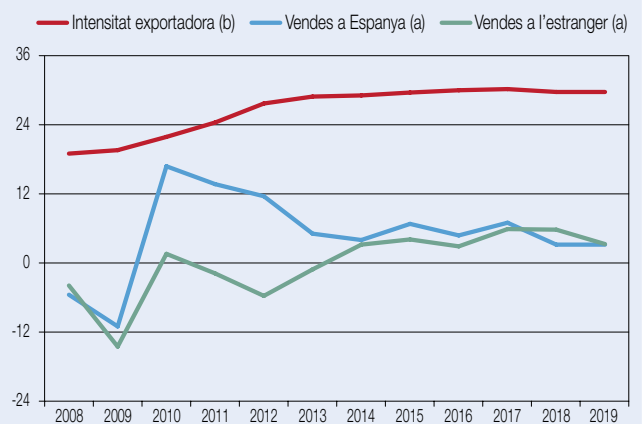
Per a l'any 2019, les dades de la base trimestral indiquen que tant el percentatge de variació nominal del valor de la producció (6,4%), com del valor afegit brut al cost dels factors (4,6%) han estat positius. El valor afegit brut al cost dels factors es calcula com segueix:

$$\begin{aligned}
 &+ \text{Valor de la producció} \\
 &- \text{Compres i consums intermedis} \\
 &+ \text{Subvencions} \\
 &- \text{Impostos lligats a la activitat} \\
 \hline
 &= \text{Valor afegit brut al cost dels factors}
 \end{aligned}$$

⁴ El valor de la producció mesura l'import dels béns i serveis produïts per l'empresa durant l'exercici. Es defineix com el volum de negoci, més o menys les variacions de les existències de productes acabats, els treballs en curs i els béns i serveis comprats per a la revenda, menys les compres de béns i serveis per a la revenda, més la producció immobilitzada.

Aquest concepte informa de la riquesa que es genera a partir de la producció, descomptant, essencialment, les compres a altres empreses. Per tant, interessa que augmenti per poder millorar la retribució d'altres factors com els treballadors i els accionistes de l'empresa. El fet que el 2019 la variació del valor afegit brut hagi estat inferior (4,6%) a l'augment de la producció (6,4%), es deu a que l'augment de costos (compres i consums intermedis) ha estat superior (7,1%).

Gràfic 3.1
Vendes i intensitat exportadora
(en %)

(a) % de variació anual.
(b) Vendes a l'estranger sobre vendes totals.
Nota: la dada corresponent al 2019 s'ha estimat a partir de la base trimestral.

Vendes de les empreses catalanes fora de Catalunya

	1995	2000	2005	2010	2015	2019
Vendes a la resta d'Espanya	63,5%	57,0%	53%	46,1%	37,7%	35,8%
Vendes a la resta del món	36,5%	43,0%	47%	53,9%	62,3%	64,2%
Total vendes de les empreses catalanes fora de Catalunya	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Font: elaboració a partir de dades de C-interreg.

L'any 2018, les vendes totals van augmentar un 4,9% i, el 2019, també han seguit creixent, encara que menys (3,3%). L'augment del 2019 és resultat d'un increment de les vendes a Espanya (3,3%) i les vendes a l'estranger (3,2%) (gràfic 3.1). Per tant, a diferència del que va succeir en els anys més complicats de la crisi (de 2009 a 2013) en què l'activitat exportadora era la que feia possible que les vendes totals no s'enfonsessin, a partir de 2014 i fins al 2019, el mercat espanyol també ha contribuït a l'augment de les vendes totals. La intensitat exportadora, que mesura el pes de les vendes a l'estranger sobre les vendes totals, ha augmentat força des del 2009 fins al 2013, i s'ha estabilitzat de 2014 en endavant.

Tornant al quadre 3.2, l'any 2018 les exportacions van créixer (3,2%) i les importacions també ho van fer i amb més intensitat (4,5%)⁵. Tanmateix, mentre que les exportacions han seguit augmentant el 2019 (3,2%), les importacions s'han reduït (-3,6%).

Cal recordar que des de que es va iniciar la crisi econòmica el 2008, Catalunya ha augmentat substancialment les exportacions. La bona dada d'internacionalització (que inclou també l'evolució alcista del turisme i de la inversió estrangera) ha estat sens dubte una de les claus de la recuperació econòmica.

Un altre aspecte a destacar és que l'augment continuat de les exportacions motiva que en els darrers anys hagi canviat significativament la distribució geogràfica de les vendes de les empreses. L'any 1995, per exemple, les vendes de béns a la resta d'Espanya representaven el 63,5% de les vendes fora de Catalunya, i les vendes a l'estranger el 36,5% restant. Els darrers anys la situació s'ha anat capgirant, de manera que el 2019 les vendes a l'estranger representaven ja el 64,2% del total de vendes de les empreses catalanes fora de Catalunya, mentre que les vendes a la resta de l'Estat constituïen el 35,8%, d'acord amb les dades de C-interreg. Tanmateix, cal tenir en

compte que, tot i la reducció del pes relatiu de les vendes a la resta d'Espanya, els valors absoluts han augmentat. Per tant, al llarg dels anys han anat augmentant tant les vendes a l'estranger com a la resta d'Espanya, el que succeeix és que les primeres han s'han incrementat més.

Segons dades d'Idescat, l'any 2019 les exportacions de béns de les empreses catalanes van créixer un 3,1% en termes nominals, assolint la xifra de 73.879 milions d'euros, que representen el 25,5% de les exportacions totals d'Espanya. El pes de les exportacions catalanes en el conjunt d'Espanya ha augmentant, ja que el 2018 representaven el 25,0%. Aquesta fortalesa de la internacionalització està sent fonamental per a la bona marxa del teixit empresarial.

En resum, els nivells d'activitat, valor afegit i vendes, en menor mesura, han seguit evolucionant positivament el 2019, en línia amb els cinc anys anteriors, sobretot per la bona marxa del mercat interior i, en menor mesura, del mercat exterior –els dos últims anys.

2.3. Ocupació

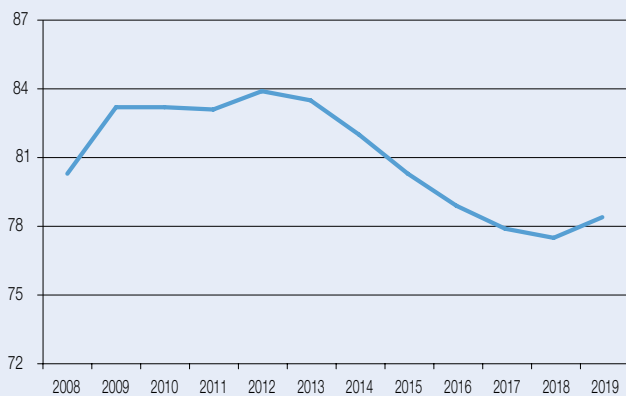
A continuació, s'analitza l'ocupació de les empreses catalanes incidint en la proporció entre contractació fixa i temporal.

L'any 2018, l'evolució de l'ocupació per empresa, mesurada a partir del nombre mitjà de treballadors per empresa, va continuar creixent (4,3%) seguint la tendència iniciada el 2014, essent el col·lectiu dels treballadors no fixos el que més va augmentar (quadre 3.3). La base trimestral del 2019 registra també un augment del nombre mitjà de treballadors (1,3%), impulsat pel col·lectiu dels treballadors fixos (2,4%), fet que és indicatiu de que les empreses han optat pels contractes permanents. En canvi, el nombre de treballadors temporals es va reduir (-4,5%).

Pel que fa a l'evolució de l'estructura de l'ocupació, des de l'any 2007 fins al 2012 el pes de l'ocupació fixa va anar augmentant en relació amb el total de l'ocupació. En canvi, a partir del 2013 i fins al 2018, aquesta tendència s'ha invertit. Al llarg del darrer

⁵ L'evolució de les exportacions que es desprèn de les dades de la Central de Balanços del Banc d'Espanya és diferent de la que s'inclou a les estadístiques de comerç exterior de la Comptabilitat Nacional, ja que les primeres es basen només en les empreses que han enviat la seva informació comptable a la CBBE.

Gràfic 3.2
Ocupació fixa sobre el total
(en %)

Nota: la dada corresponent al 2019 s'ha estimat a partir de la base trimestral.

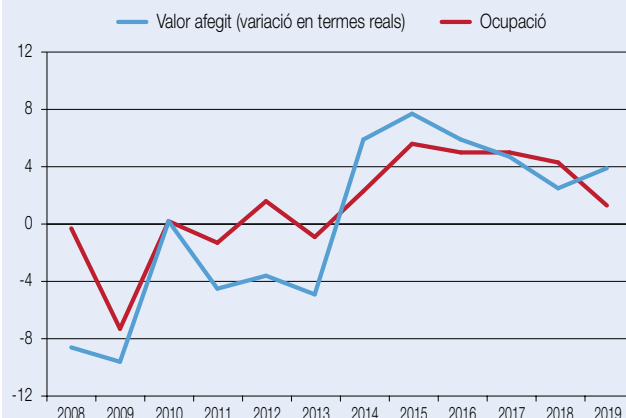
any, torna a canviar la tendència i augmenta el pes de l'ocupació fixa sobre el total de l'ocupació (gràfic 3.2).

Per altra banda, com es comprova al gràfic 3.3, el 2019 el valor afegit en termes reals ha registrat un augment, en aquest cas del 3,9%. Aquest augment del VAB en termes reals no concorda amb el creixement que donen les dades oficials publicades per l'Idescat i INE. Cal tenir en compte que les dades de la Central de Balanços només inclouen el sector privat i, a més, s'obtenen d'una mostra que sobredimensiona els resultats de les empreses grans i del sector industrial.

L'ocupació, per la seva banda, ha seguit creixent, a un ritme de l'1,3%.

En resum, el 2019 va continuar la tendència positiva de creació d'ocupació i valor afegit. Així, en els darrers sis anys s'ha aconseguit tornar a crear ocupació neta a les empreses catalanes. També és positiu que aquest augment sigui resultat, el 2019, de la contribució dels treballadors fixos.

Gràfic 3.3
Valor afegit i ocupació
(en % de variació interanual)

Nota: la dada corresponent al 2019 s'ha estimat a partir de la base trimestral.

2.4. Inversió

En aquest apartat s'analiza la inversió realitzada per les empreses catalanes, distingint entre immobilitzat (terrenys, edificis, maquinària, etc.) i actiu corrent (estocs, clients, tresoreria, etc.).

L'any 2018, com es visualitza al quadre 3.4, la taxa de variació de l'immobilitzat material i les inversions immobiliàries va tornar a ser positiva (16,6%). El 2019, d'acord amb la base trimestral, la taxa de variació també s'ha mantingut positiva (1,2%).

L'immobilitzat net (que descompta les amortitzacions i els deterioraments) per ocupat és un indicador que reflecteix l'esforç inversor de l'empresa en relació amb els treballadors. El 2018, la taxa de variació va ser negativa en termes nominals (-2%), però el 2019 s'ha mantingut estable (0,0%). En aquest cas, cal tindre en compte que la inversió en immobilitzat ha augmentat, però que el nombre de treballadors ha augmentat encara més i, per això, la inversió en immobilitzat per treballador no ha augmentat. Des del punt de vista de la competitivitat, en línies generals, és important

Quadre 3.3
Ocupació
(en % variació respecte a les mateixes empreses de l'any anterior)

	Base anual				Base trimestral (*)	
	2015	2016	2017	2018	2018	2019
Nombre mitjà de treballadors	5,6	5,0	5,0	4,3	1,3	1,3
Nombre mitjà de treballadors fixos	3,4	3,3	3,8	3,7	0,8	2,4
Nombre mitjà de treballadors no fixos	14,0	10,8	9,9	6,5	6,0	-4,5

(*) Mitjana ponderada dels percentatges de variació dels quatre trimestres de l'any.

DEFINICIÓ DE CONCEPTES DE ROTACIÓ I D'INVERSIÓ

Requadre 3.3

Rotació dels actius: és una mesura que relaciona el valor de la producció i les partides de l'actiu d'explotació. La rotació representa el nombre de vegades que una partida d'actiu determinada es plasma en la producció o les vendes, i és un indicador d'eficiència en la gestió dels actius. Un cop garantit el funcionament operatiu i comercial de l'empresa, qualsevol increment de la rotació de l'actiu s'interpreta com una millora d'eficiència i redunda en un increment de la rendibilitat de l'actiu, sempre que el marge es mantingui constant. En alguns casos, quan es calcula per a l'immobilitzat, s'utilitza com a numerador el valor afegit per tal de reflectir una mesura de productivitat aparent equivalent a la del factor treball. Les taxes de variació, en tot cas, es reconstrueixen a partir de les taxes de variació del numerador i el denominador de la mateixa mostra.

Inversió com a percentatge de variació del saldo a preus corrents: es calcula com la taxa de variació entre el saldo absolut d'un actiu l'any actual (valorat a preus corrents) respecte de l'any anterior.

Inversió en actius fixos materials (FBCF): mesura el valor de les adquisicions menys les vendes d'actius fixos materials (edificis, maquinària, vehicles...). La dada que s'ofereix és la taxa de variació entre els fluxos d'inversió de l'any actual respecte de l'anterior.

Immobilitzat per ocupat: és el quocient entre el valor d'immobilitzat a preus corrents i el nombre d'ocupats. Per tant, és una mesura de dotació d'immobilitzat per ocupat que indica la intensitat del capital de l'empresa i el seu procés productiu. L'interès econòmic d'aquesta mesura rau en el grau de substitució que hi ha entre els factors de producció, capital (immobilitzat) i treball (ocupats), per la qual cosa aquesta ràtio mesura la demanda relativa dels factors. Alhora, determina els valors oferts per altres indicadors, per exemple, la rotació de l'actiu mateixa. D'altra banda, està fortament condicionada per la tecnologia productiva, ja que no totes les activitats requereixen la mateixa dotació en immobilitzat per al seu desenvolupament, i d'aquí la diferència sectorial notable en aquesta mesura.

Immobilitzat net no financer: inclou l'immobilitzat material, les inversions immobiliàries i l'immobilitzat intangible nets d'amortitzacions i deterioraments. També es denomina *actiu no corrent net no financer*.

Actiu corrent net no financer: existències, clients, altres deutors comercials i actius líquids menys proveïdors i altres creditors comercials sense cost.

Actius financers: inversions financeres netes a llarg i a curt termini.

que la inversió per treballador augmenti per tal de millorar la posició competitiva de les empreses. Això també ha d'anar acompanyat d'una millora de l'eficiència (rotació) com veurem més endavant.

Per altra banda, la taxa de variació de la inversió en actius corrents no financers s'ha reduït el 2018 (-0,8%).

En l'apartat d'inversió és molt rellevant analitzar l'esforç de les empreses en recerca i desenvolupament (capital de caràcter intangible), ja que és un factor clau per a la competitivitat. Com es comprova en el quadre següent, la inversió en R+D, segons les dades analitzades de la central de balanços, es va reduir en percentatge sobre el valor afegit de 2013 a 2017, situant-se el 2017 en el 2,1%. El 2018, aquest percentatge va augmentar fins al 3,0%. Donada la relació directa entre R+D i competitivitat, i que a Europa aquesta inversió ha augmentat substancialment en els darrers anys, és necessari apostar amb més intensitat per la recerca i el desenvolupament. Aquest és un punt feble clar del teixit empresarial català, i també espanyol.

En els quadres següents es comprova que els pagaments a l'estranger per transferència de tecnologia han augmentat en percentatge sobre el valor afegit el 2018, fins al 2,2%. Així com els cobraments per aquest

concepte que també ho han fet fins a l'1% del VAB.

En resum, les empreses han augmentat les seves inversions en immobilitzat durant el 2019 i la inversió en R+D s'ha incrementat lleugerament el darrer any amb dades disponibles (2018), fet molt positiu després de diversos anys de reducció de la inversió en aquest concepte.

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Despeses en R+D / Valor afegit (%)	3,7	3,6	3,0	2,9	2,7	2,1	3,0

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Pagaments a l'estranger per transferència de tecnologia / Valor afegit (%)	1,06	1,19	1,45	1,91	1,35	1,43	2,20

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Cobraments de l'estranger per transferència de tecnologia / Valor afegit (%)	0,91	1,08	0,76	0,89	0,66	0,54	1,00

Quadre 3.4
Inversió en actius no financers
 (taxes de variació en percentatge)

	Base anual				Base trimestral (*)	
	2015	2016	2017	2018	2018	2019
Immobilitzat material i inversions immobiliaries	10,3	12,8	17,2	16,6	3,0	1,2
Actius fixes materials (FBCF)	14,6	16,7	3,0	-9,2	nd	nd
Actiu corrent net no financer	9,7	-4,1	2,3	-0,8	ns	ns
Immobilitzat net per ocupat (estoc) (nominal)	-3,9	0,3	-0,8	-2,0	1,7	0,0
Immobilitzat material per ocupat (estoc) (nominal)	-3,1	0,9	1,0	-1,8	1,7	0,0
Immobilitzat immaterial per ocupat (estoc) (nominal)	-6,3	-2,1	-8,0	-3,1	nd	nd
Immobilitzat net per ocupat (estoc) (real)	-3,4	0,5	-2,7	-3,6	0,0	-0,7
Immobilitzat material per ocupat (estoc) (real)	-2,6	1,1	-0,9	-3,4	0,0	-0,7
Immobilitzat immaterial per ocupat (estoc) (real)	-5,8	-1,9	-9,8	-4,7	nd	nd

(*) Mitjana ponderada dels percentatges de variació dels quatre trimestres de l'any.

(ns) Valor no significatiu.

(nd) Dada no disponible.

Nota: actius valorats a preus corrents.

2.5. Cost dels factors i productivitat

L'objectiu d'aquest apartat és analitzar l'evolució dels costos dels factors i de la productivitat, distingint entre factor treball, actius i finançament.

Les taxes de variació de les despeses de personal i dels salaris per treballador van tindre una evolució important el 2019, ja que van créixer en termes reals (1,6% les despeses de personal i 1,1% els sous i salaris). Per tant, els treballadors van augmentar lleugerament el seu poder adquisitiu en aquest darrer any. És una dada que es pot qualificar de favorable, però que cal seguir

millorant en els propers anys per tal de revertir l'empobriment que s'ha produït en la majoria de la població arrel de la crisi iniciada el 2008 (quadre 3.5).

El 2019 ha augmentat la ràtio de valor afegit per treballador (quocient entre el valor afegit en termes reals i el nombre de treballadors) (gràfic 3.4). I com a conseqüència de la millor evolució del valor afegit que de les despeses de personal, el pes que representen les despeses de personal sobre el valor afegit ha disminuït. La diferència entre les taxes de variació del cost laboral per ocupat i de la productivitat informa del cost laboral unitari (CLU). Per no generar una pèrdua de competitivitat,

Quadre 3.5
Cost dels factors de producció
 (en percentatge)

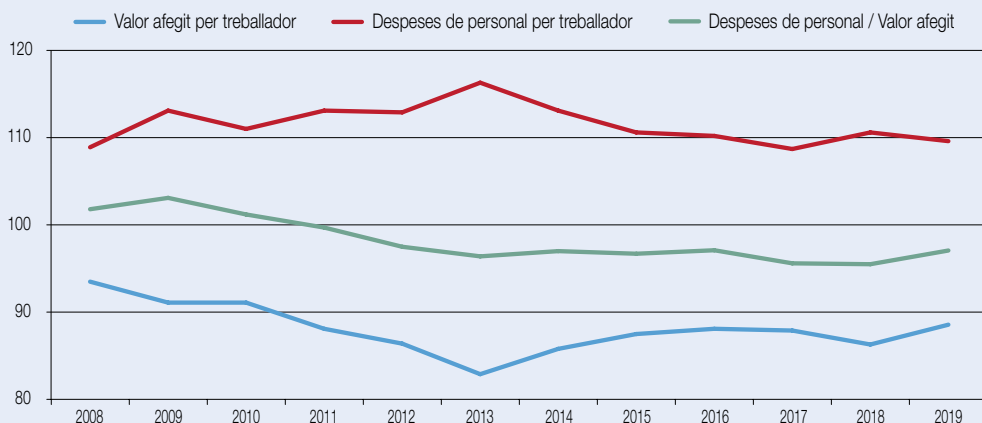
	Base anual				Base trimestral (*)	
	2015	2016	2017	2018	2018	2019
Despeses de personal (nominal) (a)	-0,9	0,2	0,4	1,6	3,8	2,3
Despeses de personal (real) (a)	-0,4	0,4	-1,6	-0,1	2,0	1,6
Sous i salaris (nominal) (a)	-1,0	0,0	0,6	1,4	3,5	1,8
Sous i salaris (real) (a)	-0,5	0,2	-1,4	-0,3	1,8	1,1
Cost nominal del finançament	2,9	2,7	2,8	2,4	2,2	1,1
Cost real del finançament	3,5	3,0	0,8	0,7	0,5	0,4

(*) Mitjana ponderada de les ràtios trimestrals. En aquesta base no hi ha detall de sous i salaris.

(a) Taxa de variació anual de la ràtio.

Nota: les despeses de personal i els salaris són per treballador.

Gràfic 3.4
Cost laboral i productivitat
 (índex 2006 = 100 i unitats monetàries constants)

Nota: la dada corresponent al 2019 s'ha estimat a partir de la base trimestral.

convé que el cost laboral per ocupat no augmenti més que la productivitat a mitjà termini. Tanmateix, després d'anys de pèrdua de poder adquisitiu dels treballadors, s'ha produït un augment de les retribucions per treballador el 2019, que s'ha de valorar positivament perquè ha d'ajudar a donar un impuls al consum i a recuperar poder adquisitiu a les famílies.

El [gràfic 3.5](#) mostra el comportament dels components de la productivitat laboral (entesa aquí com el quocient entre valor afegit brut i el cost per ocupat). El 2019, la taxa de variació del valor afegit va ser positiva en termes reals⁶. Igualment, aquestes dades mostren que va augmentar la productivitat laboral, atès que el valor afegit va créixer més que el cost per ocupat. La productivitat laboral⁷ també es podria calcular

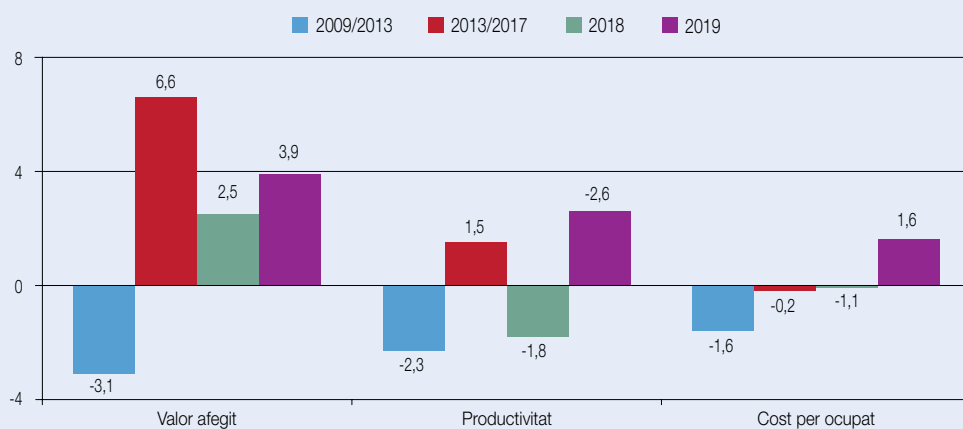
considerant la producció i donaria un resultat similar ja que la producció ha augmentat, i el valor afegit també.

Aquesta informació es pot complementar amb la del [quadre 3.8](#), més endavant, on s'aprecia que el 2019 va augmentar el valor afegit al cost de factors (4,6%). Aquestes dades són

⁶ Les taxes de variació del valor afegit del gràfic 3.5 no coincideixen amb les del quadre 3.8, perquè les del gràfic 3.5 són en termes reals. En canvi, les del quadre 3.8 són del compte de pèrdues i guanys i, per tant, són dades comptables.

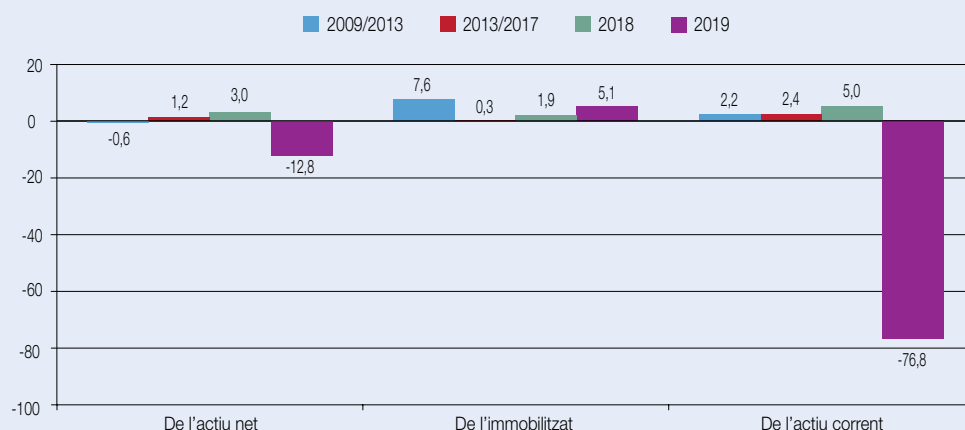
⁷ La productivitat del factor treball compara l'output obtingut en relació amb els inputs emprats i es pot calcular de diferents maneres. Com a output es pot considerar els ingressos, la producció o el valor afegit. Com a inputs es pot considerar, entre d'altres, el nombre de treballadors, les hores treballades o el cost salarial.

Gràfic 3.5
Valor afegit, cost laboral i productivitat
 (mitjana anual dels % de variació en termes reals)

Nota: la dada corresponent al 2019 s'ha estimat a partir de la base trimestral.

Gràfic 3.6
Rotació dels actius no financers
 (mitjana dels % de variació anuals)

Nota: la dada corresponent al 2019 s'ha estimat a partir de la base trimestral.

diferents de les que figuren al [gràfic 3.5](#) perquè en el quadre són dades comptables mentre que les del gràfic que s'han comentat anteriorment són variacions en termes reals.

En relació amb el finançament, al [quadre 3.5](#) es pot comprovar que el cost real d'aquest ha disminuït molt els últims tres anys, passant del 3,5% el 2015 al 0,4% el 2019. Aquesta és una dada favorable per a les empreses i és conseqüència dels baixos tipus d'interès, fruit d'una política monetària expansiva.

La productivitat de la inversió es pot avaluar mitjançant la rotació, que es calcula dividint les vendes pels actius. Quant major és la rotació de la inversió, major és la seva eficiència i, per tant, més elevada és la seva contribució a la generació de

valor. La rotació de l'actiu net s'ha reduït el 2019 ([gràfic 3.6](#)), per la reducció de la rotació de l'actiu corrent, ja que la rotació de l'actiu immobilitzat ha millorat. Per tant, les empreses han perdut eficiència en la gestió global de l'actiu, a causa de la menor rotació de l'actiu corrent (o capital circulant). Aquesta pèrdua d'eficiència requeriria millorar la gestió de les inversions que fan les empreses en els seus actius corrents (estocs, comptes a cobrar i tresoreria, essencialment).

Al [quadre 3.6](#) també es comprova que el 2018 la rendibilitat de l'actiu net va augmentar fins al 7,9%, degut a la millora del marge que va compensar la lleugera pèrdua de rotació. L'actiu net no financer també va millorar lleugerament la seva rendibilitat el 2018. El 2019, l'evolució de la mostra trimestral reflecteix una reducció de la rendibilitat de l'actiu net a

Quadre 3.6
Rendibilitat, marge i rotació
 (en percentatge)

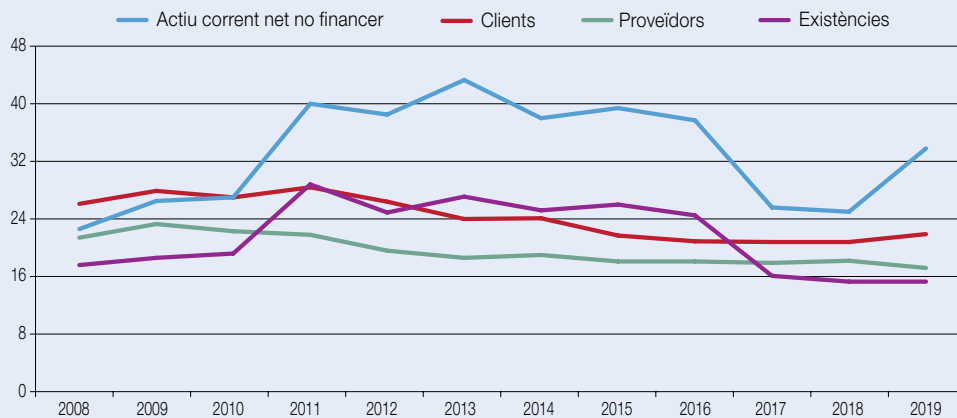
	Base anual				Base trimestral (*)	
	2016	2017	2017	2018	2018	2019
Rendibilitat ordinària de l'actiu net	7,9	7,8	7,5	7,9	10,0	8,1
Marge	10,3	10,3	10,8	11,5	20,6	20,2
Rotació	0,76	0,76	0,70	0,69	0,48	0,40
Rendibilitat de l'actiu net no financer	8,7	9,8	10,3	10,4	23,2	21,0
Marge	6,1	6,8	7,3	7,2	11,0	11,3
Rotació	1,41	1,43	1,41	1,45	2,11	1,85

(*) Mitjana ponderada de les ràtios trimestrals. En la base trimestral l'estructura de marge i rotació és diferent degut al predomini d'empreses grans.

Nota: calculats sobre actius / passius valorats a preus corrents.

Nota: les dades corresponents als dos anys de cada parella corresponen a la mateixa mostra d'empreses.

Gràfic 3.7
Ràtios sobre valor de la producció
(en percentatge)

Nota: el numerador és igual al valor mitjà de la corresponent partida d'actiu o passiu.
Nota: la dada corresponent al 2019 s'ha estimat a partir de la base trimestral.

causa de la pèrdua de marge i de rotació. Com l'actiu net no financer va millorar el marge el 2019, la pèrdua de marge global de l'actiu pot explicar-se per la pèrdua de marge de l'actiu financer. Un aspecte positiu és que la rendibilitat de l'actiu net no financer ha estat relativament elevada el 2019. Tenint en compte els baixos tipus d'interès, l'elevada rendibilitat dels actius pot fer que per a moltes empreses el deute sigui rendible, com es veurà més endavant.

L'actiu corrent net no financer en el model de balanç de situació de la CBBE inclou, principalment, els clients, existències i proveïdors (amb signe negatiu). El [gràfic 3.7](#) permet veure l'evolució de cada un d'aquests elements sobre el valor de la producció. El 2019, s'observa un augment del pes de l'actiu corrent net no financer, com a conseqüència sobretot de l'augment dels clients i la

reducció dels proveïdors; i també s'ha produït un important augment de la tresoreria.

En resum, la productivitat laboral⁸ ha evolucionat favorablement el 2019, ja que el valor afegit ha pujat més que el cost laboral. En relació amb la productivitat de l'actiu, aquesta ha disminuït pel que fa a l'actiu corrent, sobretot per l'augment dels saldos de clients, però ha millorat pel que fa a l'actiu no corrent. En conjunt, la rendibilitat de l'actiu s'ha mantingut elevada, però s'ha reduït en relació amb l'any anterior, tant per la pèrdua de marge com per la pèrdua de rotació.

⁸ Aquí es defineix productivitat com el VAB dividit pel cost laboral per ocupat.

Quadre 3.7
Estructura del passiu remunerat
(en percentatge)

	Base anual				Base trimestral (*)	
	2016	2017	2017	2018	2018	2019
Passiu remunerat / Passiu	77,1	77,4	78,1	79,1	82,7	85,6
Patrimoni net (a)	53,3	53,1	55,3	59,9	56,8	51,3
Finançament amb cost (a)	46,7	46,9	44,7	40,1	43,2	48,7
Finançament a llarg termini amb cost (a)	27,5	27,5	26,5	24,4	32,8	34,4
Finançament a curt termini amb cost (a)	19,1	19,4	18,2	15,7	10,4	14,2

(*) Mitjana ponderada dels percentatges dels quatre trimestres de l'any.

(a) Sobre passiu remunerat.

Nota: patrimoni net valorat a preus corrents.

Nota: les dades corresponents als dos anys de cada parella corresponen a la mateixa mostra d'empreses.

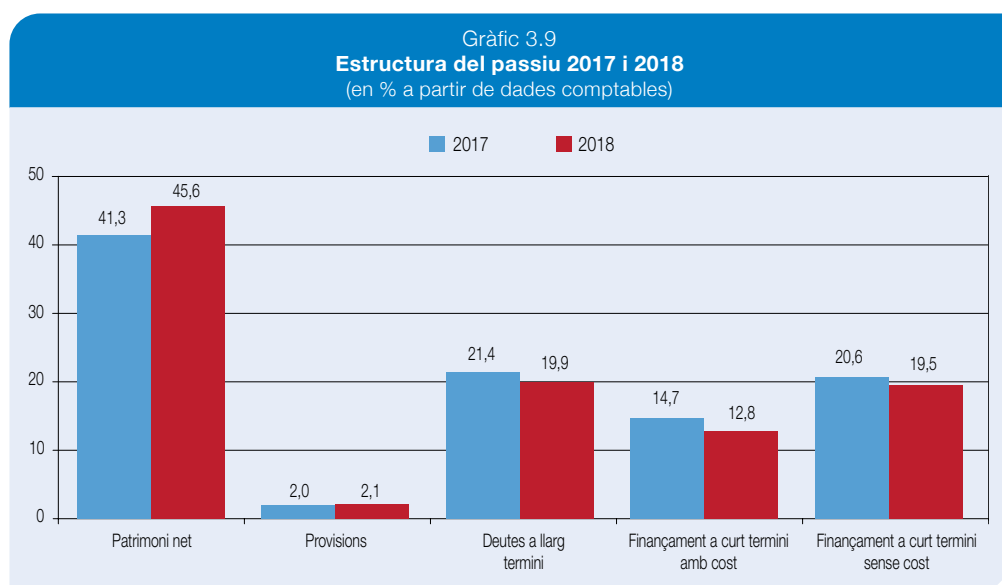
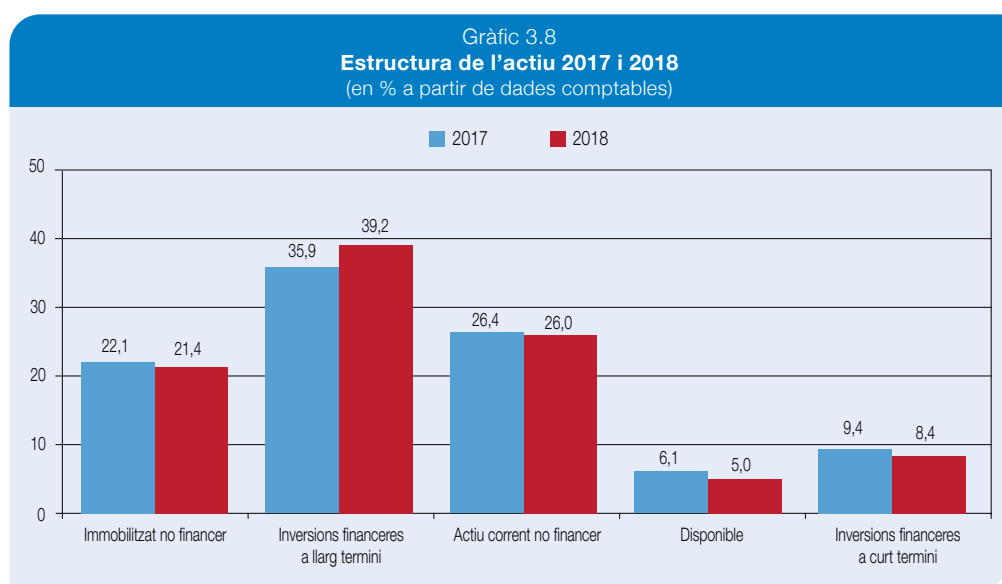
2.6. Estructura financera

En aquest apartat s'analitza l'estructura financera, que és el resultat de la política d'inversió en els diferents actius i de la política de captació de finançament. De la seva anàlisi es poden extreure conclusions sobre la gestió dels recursos financers que ofereixen una visió més completa de la política d'inversió i de finançament de les empreses.

L'estructura de l'actiu va experimentar variacions divergents l'any 2018 (gràfic 3.8). El pes del conjunt dels actius immobilitzats va augmentar de manera significativa en l'apartat d'inversions financeres a llarg termini i, en canvi, el dels actius corrents va disminuir.

El gràfic 3.9 permet constatar un augment important del pes relatiu del patrimoni net el 2018, que va pujar fins al 45,6% del total del finançament. També es va produir una reconversió dels deutes, disminuint lleugerament tots els tipus de deutes. En canvi, el 2019, l'endeutament va tornar a augmentar el seu pes en el balanç. Això es comprova en el gràfic 3.10 on el volum d'endeutament (que inclou el deute amb cost i el deute sense cost) s'ha incrementat significativament el 2019 (44,3%).

A més, les dades del quadre 3.7 indiquen que el passiu remunerat ha augmentat el seu pes en el passiu total el 2019. Com que el patrimoni net ha experimentat una reducció, això vol dir que el deute amb cost ha augmentat.

En definitiva, mentre el 2018 hi va haver un augment del pes del patrimoni net, el 2019 ha tornat a baixar. Tot i així, el darrer any, el pes del patrimoni net ha continuat sent important en el conjunt del finançament (51,3%).

En resum, el balanç de situació de 2019 mostra solidesa financera ja que, tot i que ha augmentat l'endeutament, el pes del patrimoni net segueix sent força rellevant.

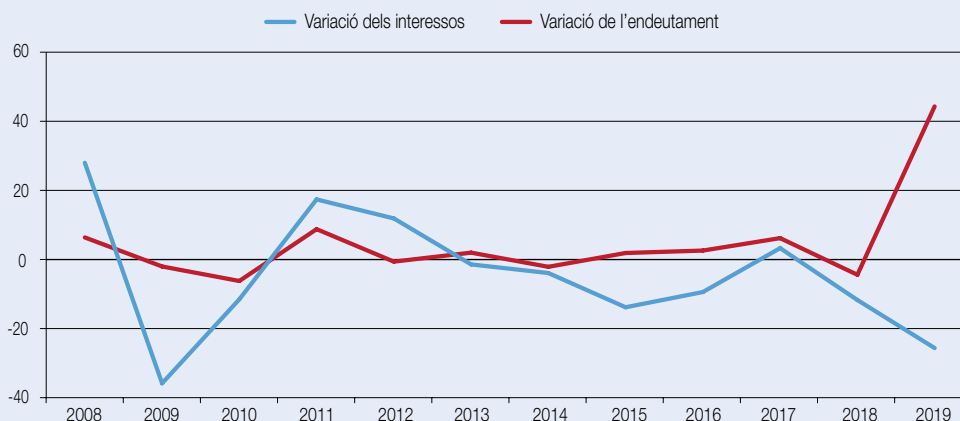
2.7. Resultats i creació de riquesa

En aquest apartat s'analitza la rendibilitat dels actius i dels fons propis, així com els components principals

que expliquen la seva evolució. Arribats aquí, convé recordar que un dels objectius principals de qualsevol empresa, fins i tot en el cas de les organitzacions sense ànim de lucre, és generar riquesa financera per tal de poder créixer i retribuir adequadament a totes les parts interessades o *stakeholders* (socis, treballadors, proveïdors, comunitat...).

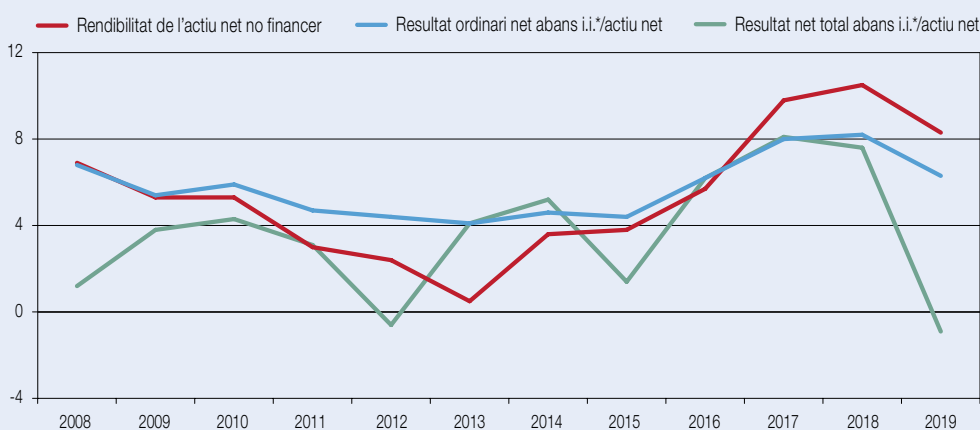
La rendibilitat de l'empresa mesura la seva capacitat de generació de beneficis en relació amb la inversió i, per tant, és un indicador del benefici obtingut a partir dels recursos disponibles. El [gràfic 3.11](#) presenta l'evolució de la rendibilitat de l'actiu. Es comprova que el 2019, considerant les dades de la base trimestral, el resultat

Gràfic 3.10
Endeutament i interessos
(en % de variació anual)

Nota: la dada corresponent al 2019 s'ha estimat a partir de la base trimestral.

Gràfic 3.11
Rendiment de l'actiu
(en percentatge)

*i.i.: interessos i impostos.

Nota: l'actiu net mitjà està valorat a preus corrents.

Nota: la dada corresponent al 2019 s'ha estimat a partir de la base trimestral.

Quadre 3.9
Rendibilitat, palanquejament i endeutament
(en percentatge)

	Base anual				Base trimestral (*)	
	2015	2016	2017	2018	2018	2019
Resultat ordinari net abans i.i.* / actiu net	4,4	6,2	8,0	8,2	10,0	8,1
Cost nominal del finançament	2,9	2,7	2,8	2,4	2,2	1,1
Palanquejament nominal	1,4	3,5	5,3	5,8	7,8	7,0
Palanquejament real	0,9	3,3	7,3	7,5	9,5	7,7
Rendibilitat de l'actiu net no financer	3,8	5,7	9,9	10,5	23,2	21,0
Rendibilitat del patrimoni net	6,0	9,8	12,7	12,4	15,9	14,7
Ràtio d'endeutament	53,5	50,4	46,8	42,3	43,2	48,7

i.i.*: interessos i .

(*) Mitjana ponderada dels percentatges de variació dels quatre trimestres de l'any.

Nota: calculats sobre actius / passius mitjans. L'actiu net i els fons propis estan valorats a preus corrents.

net total abans d'interessos i impostos sobre l'actiu s'ha reduït fins al -0,9% i el resultat ordinari net abans d'interessos i impostos sobre l'actiu també s'ha reduït fins al 6,3%. Així mateix, la rendibilitat de l'actiu net no financer també ha baixat fins al 8,3% (havia estat del 10,5% el 2018). Donat que el 2019 el rendiment total de l'actiu abans d'interessos i impostos ha estat negatiu i el mateix rendiment ordinari ha estat positiu, significa que el que ha tingut un impacte negatiu són els elements no ordinaris (o excepcionals, com poden ser els resultats per la compravenda d'actius no corrents i els deterioraments d'actius). En aquest punt, convé aclarir que el que ha succeït és que el 2018 aquests resultats excepcionals van tindre un import molt positiu i, en canvi, el 2019, aquests conceptes no solament no han tingut un import positiu, sinó que ha estat negatiu i, per tant, han perjudicat molt el resultat net total. Donada la importància d'aquest punt, seguidament aportem dades més detallades:

En les dades anteriors es pot comprovar que el 2017/2018 la variació va contribuir positivament a la millora del resultat net. En canvi, la variació del 2018/2019 és de

	2017	2018	Variació 2017/2018	2018	2019	Variació 2018/2019
Resultat ordinari net	4.112	5.163	1.051	4.188	4.508	320
Resultats no ordinaris o excepcionals ¹	-350	1.400	1.750	1.509	-1.794	-3.303
Resultat de l'explotació	3.762	6.563	2.801	5.697	2.714	-2.983

¹ Per alienacions, deterioraments, variacions de valor raonable o altres resultats no ordinaris.

signe contrari i, per tant, l'augment del resultat ordinari net va quedar absorbit pels resultats no ordinaris negatius. Com ja hem assenyalat, la dada positiva és que el resultat recurrent, l'ordinari, sí que va augmentar de 2018 a 2019.

En definitiva, el resultat ordinari, que és el més important, ha evolucionat positivament, però el resultat total s'ha reduït per l'impacte dels resultats excepcionals.

Al [quadre 3.8](#) es pot comprovar que l'any 2019 ha augmentat el resultat d'explotació i el resultat ordinari net a causa sobretot de l'augment del valor afegit. També hi han contribuït la reducció tant de les amortitzacions com dels interessos del finançament rebut. De tota manera, el resultat net s'ha reduït a causa, com hem dit anteriorment, dels resultats excepcionals.

El [quadre 3.9](#) mostra que la rendibilitat del patrimoni net -rendibilitat financera- ha assolit un valor del 14,7% el 2019, que es pot considerar una dada excel·lent, atès que és molt superior al tipus d'interès de mercat i al cost d'oportunitat dels accionistes. Això és conseqüència, en bona part, de l'elevada rendibilitat econòmica (resultat ordinari abans d'interessos i impostos sobre l'actiu net), que es defineix així:

I aquesta ràtio es pot desagregar entre els seus dos components que són el marge i la rotació:

$$\text{Rendibilitat econòmica} = \frac{\text{Resultat ordinari abans d'interessos i impostos}}{\text{Actiu net}}$$

Quadre 3.8
Resultats
 (% variació respecte a les mateixes empreses de l'any anterior)

	Base anual				Base trimestral (*)	
	2015	2016	2017	2018	2018	2019
Nombre d'empreses	2.656	2.745	2.885	2.726	185	173
Valor afegit brut al cost de factors	7,1	5,6	6,8	4,2	-0,2	4,6
Despeses de personal	4,7	5,3	5,4	6,1	5,1	3,7
Amortitzacions i provisions d'explotació	6,5	5,4	0,3	-2,1	-9,6	-3,1
RESULTAT NET DE L'EXPLOTACIÓ	27,3	7,7	16,7	2,8	-2,5	9,6
Ingressos financers	-7,4	16,1	-14,9	35,8	54,1	1,6
Altres despeses financeres	44,3	5,0	-19,8	86,8	-14,3	108,0
Interessos del finançament rebut	-11,0	-11,0	3,4	-11,8	-18,1	-25,6
RESULTAT ORDINARI NET	20,3	21,8	7,0	16,5	25,6	7,6
RESULTAT ABANS D'IMPOSTOS	-97,7	276,0	-3,2	10,1	60,6	-48,5
RESULTAT NET (després d'impostos)	-66,2	106,5	-2,1	9,2	74,4	-52,4
Resultat net més amortitzacions i provisions	-20,9	40,5	-1,2	4,6	50,8	-43,9
Proposta de distribució de dividendes	-49,6	-20,1	2,9	-8,2	nd	nd
Beneficis no distribuïts	35,6	ns	-40,2	46,8	nd	nd
Pro Memoria: Taxes de variació abans d'incorporar ajustos matriu-filial						
Interessos del finançament rebut	-13,8	-9,4	3,3	-11,7	-18,1	-25,6
RESULTAT ORDINARI NET	9,0	37,2	5,0	16,2	25,6	7,6
Resultat ordinari net més interessos	-0,5	23,1	4,7	11,8	20,3	4,4
RESULTAT ABANS D'IMPOSTOS	-107,4	582,2	-3,7	10,3	60,6	-48,5

(*) Mitjana ponderada dels percentatges de variació dels quatre trimestres de l'any. En aquesta base no es disposa dels ajustos matriu-filial.

(ns) Valor no significatiu.

(nd) Dada no disponible.

La rendibilitat econòmica (que es refereix als actius), tal com es pot veure al [requadre 3.4](#), és un dels principals determinants de la rendibilitat financera (que es refereix al

$$\frac{\text{Resultat ordinari abans d'interessos i impostos}}{\text{Valor de la producció}} \times \frac{\text{Valor de la producció}}{\text{Actiu net}}$$

Marge
Rotació

patrimoni net).

Al [quadre 3.6](#) es comprova que la rendibilitat econòmica dels actius totals (rendibilitat ordinària de l'actiu net) és del 8,1% el 2019 i es pot qualificar d'elevada ja que és superior al cost del finançament bancari. Aquesta rendibilitat és molt més elevada (21%) si es considera només l'actiu no financer. Això permet apuntar que la rendibilitat de l'actiu

financer és molt menor, possiblement per l'entorn de baixos tipus d'interès ([quadre 3.6](#)).

Com ja s'ha indicat, la rendibilitat del patrimoni net ha assolit nivells molt satisfactoris el 2019 (14,7%) i això s'ha degut al bon rendiment dels actius i també al palanquejament que segueix tenint un valor molt positiu. El fet que el palanquejament sigui positiu vol dir que l'impacte del deute eleva la rendibilitat del patrimoni. Aquesta circumstància es produeix quan el rendiment dels actius és superior al cost de l'endeutament.

El [gràfic 3.12](#) mostra l'evolució de la rendibilitat dels fons propis que, com ja s'ha posat de manifest, s'ha reduït lleugerament malgrat haver estat molt positiva el 2019 (11,3%) sobretot per l'impacte positiu del palanquejament real (que fa que el deute sigui rendible degut a que el seu

DEFINICIÓ DE CONCEPTES I RÀTIOS

Requadre 3.4

Rendibilitat ordinària de l'actiu net a preus corrents (rendibilitat econòmica)

A la base anual, la rendibilitat de l'actiu net, o rendibilitat econòmica, és igual al resultat ordinari de l'exercici abans d'interessos i impostos dividit per la mitjana dels valors inicial i final del període de l'actiu net a preus corrents. El resultat ordinari, numerador d'aquesta ràtio, és igual al resultat de l'exercici abans d'impostos i interessos menys les partides no financeres de fora de l'explotació. En excloure l'efecte d'aquestes partides (resultats per alienació, correccions valoratives i variacions del valor raonable), s'obté un coneixement més precís dels aspectes substancials de la gestió empresarial. El denominador d'aquesta ràtio és igual a la mitjana dels valors inicial i final del període de l'actiu net de proveïdors i d'altres passius sense cost. En aquest càlcul, l'immobilitzat material i les inversions immobiliàries es valoren a preus corrents. A la base trimestral, la rendibilitat econòmica corresponent a cada trimestre és igual al resultat ordinari d'aquest trimestre multiplicat per quatre i dividit per l'actiu net mitjà a preus corrents. La ràtio corresponent a cada any és igual a la mitjana ponderada de les quatre ràtios trimestrals. Cada base trimestral està integrada per les dades corresponents al trimestre corrent i el mateix trimestre de l'any precedent. Això fa que quan es comparen les ràtios del 2019 amb les del 2018 s'estiguin comparant les ràtios corresponents a la mateixa mostra d'empreses.

Rendibilitat dels recursos propis (rendibilitat financera o rendibilitat ordinària del patrimoni net)

Aquesta ràtio és igual al resultat ordinari abans d'impostos dividit per la mitjana dels valors inicial i final dels recursos propis ajustats per la inflació. A la base trimestral, per calcular aquesta ràtio se segueix un procediment semblant al que s'ha descrit al paràgraf anterior.

Cost nominal unitari del finançament aliè

És igual al valor dels interessos del finançament rebut sobre la mitjana dels valors inicial i final de l'endeutament amb cost.

Palanquejament nominal

És igual a la diferència entre la rendibilitat de l'actiu net a preus

corrents i el cost nominal unitari del finançament aliè.

Palanquejament real

És igual a la rendibilitat de l'actiu net a preus corrents menys el cost real del finançament aliè. El cost real del finançament aliè és igual al nominal (interessos del finançament rebut sobre l'endeutament amb cost) deflactat per l'índex de preus corresponent. De fet, en calcular la ràtio de rendibilitat sobre valors de l'actiu a preus corrents, el numerador i el denominador estan en la mateixa base monetària i, per tant, la ràtio és real. Per aquest motiu, és aconsellable compararlo amb l'interès real.

Ràtio d'endeutament

És igual a la relació de saldos mitjans entre els recursos aliens amb cost i el passiu remunerat. El passiu remunerat és igual al patrimoni net ajustat per la inflació més l'endeutament amb cost. El seu valor coincideix amb el de l'actiu net a preus corrents.

La relació entre aquestes ràtios es pot expressar matemàticament (mitjançant una expressió que deriva del compte de resultats) seguint la nota metodològica del Banc d'Espanya:

$R1 =$ Rendibilitat ordinària de l'actiu net (rendibilitat econòmica)

$R2 =$ Interessos sobre recursos aliens amb cost (cost del deute)

$R3 =$ Rendibilitat ordinària dels recursos propis (rendibilitat financera)

$R4 = R1 - R2$ (palanquejament)

$R5 =$ Recursos aliens amb cost sobre passiu remunerat (endeutament)

$R6 =$ Recursos aliens sobre patrimoni net ($R6 = R5 / (1 - R5)$)

Relació entre les ràtios de resultats:

$R3 = R1 + (R1 - R2) R6$

cost és inferior a la rendibilitat de l'actiu).

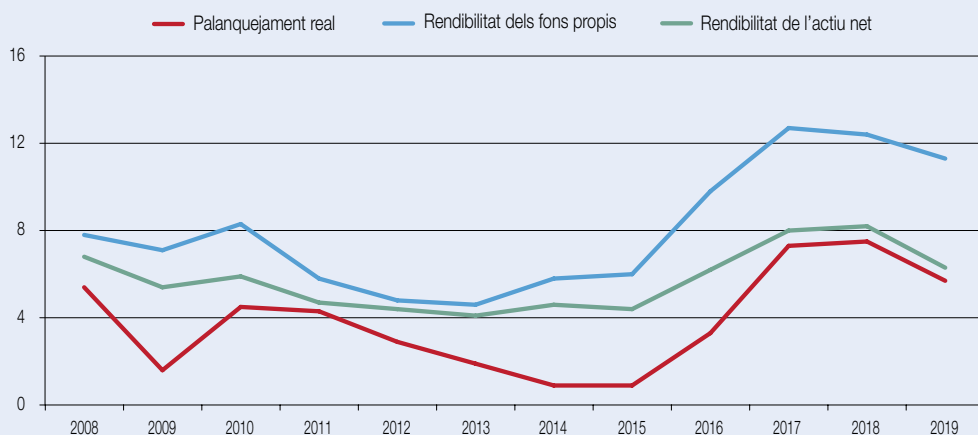
Un aspecte important que també s'analitza en aquest informe és com ha variat la qualitat del creixement de les empreses entre 2018 i 2019. Per això, podem comparar el creixement de les vendes, amb el dels actius, el deute i els resultats, tant els ordinaris com el resultat total:

v A D +R ord. -R total

Variació 2018/2019 +3,3% +23% +44% +8% -52%

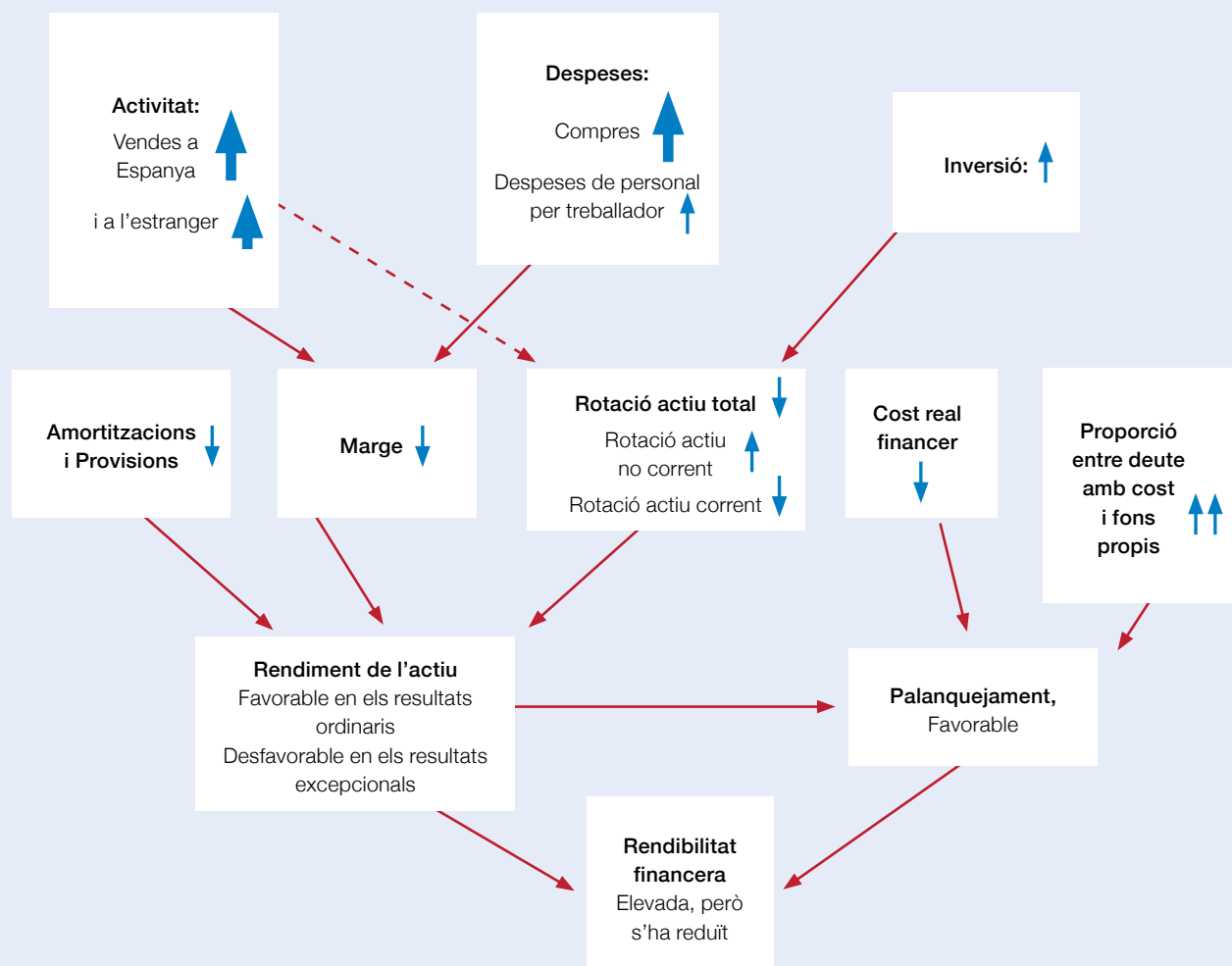
D'aquestes dades es desprèn que el 2019, d'una banda, els actius i els deutes han crescut molt més que les vendes i, per tant, ha estat un creixement desequilibrat. I, d'altra

Gràfic 3.12
Rendibilitat i palanquejament
(en percentatge)

Nota: l'actiu net i els fons propis estan valorats a preus corrents.
Nota: la dada corresponent al 2019 s'ha estimat a partir de la base trimestral.

Requadre 3.5
Factors que expliquen l'augment de la rendibilitat dels fons propis l'any 2019

banda, els resultats ordinaris han evolucionat favorablement, però el resultat net total s'ha reduït (a causa dels resultats excepcionals com ja s'ha indicat anteriorment).

Resumint, la rendibilitat del patrimoni net ha tingut un bon resultat el 2019. Entre les causes de la bona rendibilitat del patrimoni net, cal destacar l'augment del resultat ordinari generat per les empreses. En canvi, el resultat net ha empitjorat a causa de la negativa evolució dels resultats excepcionals. El palanquejament financer també ha contribuït molt favorablement a la rendibilitat, ja que el deute és rendible perquè el seu cost és inferior al rendiment dels actius. Per altra banda, el creixement ha estat desequilibrat des del punt de vista financer perquè els actius i els deutes han augmentat molt més que les vendes.

3. Anàlisi de l'empresa catalana per sectors, per dimensions i comparació amb la resta d'Espanya

3.1. Anàlisi de l'empresa catalana per sectors: industrial, de serveis i energètic

Atès que per a l'any 2019 només es disposa de la base trimestral, que inclou un nombre reduït d'empreses, aquesta anàlisi sectorial⁹ se centra en l'any 2018 amb la base de dades anual.

L'activitat (valor de la producció i subvencions) va augmentar el 2018 en tots els grans sectors de l'economia, però sobretot als serveis.

En els tres grans sectors analitzats, el motor de l'augment de l'activitat ha estat el mercat interior i també l'exterior (especialment, en els serveis) (quadre 3.13). Concretament, als serveis les exportacions han crescut un 8,2% el 2018, mentre que les vendes al mercat espanyol (incloent Catalunya) han augmentat un 5,7%. En canvi, a la indústria han augmentat més les vendes a Espanya. El quadre 3.13 també mostra la distribució geogràfica de les compres per sectors d'activitat. Un 36,3% de les compres que es realitzen al sector serveis provenen de l'estranger mentre que en el cas de la indústria aquest percentatge puja fins al 47,8%. En canvi, al sector energètic la importància de les vendes i les

⁹ Aquesta anàlisi per sectors exclou els sectors d'activitats amb cobertura reduïda (Agricultura, ramaderia i caça; Silvicultura i explotació forestal; Pesca i aqüicultura; i Construcció).

compres a l'estranger sobre el total és molt reduïda (només el 3,2% i 8,6%, respectivament).

Continuant amb el quadre 3.10, el Valor Afegit Brut (VAB) també va augmentar el 2018 en tots els sectors.

El cost laboral unitari (quocient entre les despeses de personal per treballador i el valor afegit per treballador) va augmentar a tots els sectors el 2018. En el cas de la indústria va ser perquè el valor afegit per treballador va disminuir més que les despeses de personal per treballador. En els serveis, el motiu va ser que el valor afegit per treballador es va reduir, mentre que les despeses de personal per treballador van augmentar. I a l'energia, el valor afegit per treballador va créixer, però l'augment va ser menor que el de les despeses de personal per treballador.

Pel que fa a l'ocupació, el 2018 el nombre de treballadors per empresa va augmentar en tots els sectors, especialment als serveis.

D'acord amb les dades del quadre 3.10, el 2018 les empreses industrials han continuat sent les més capitalitzades i també les que gaudeixen d'un palanquejament més elevat. Per tant, el deute els hi és rendible en ser el cost financer del deute inferior al rendiment dels actius.

Així mateix, les inversions en immobilitzat material i inversions immobiliàries en termes agregats van augmentar l'any 2018 a tots els sectors. Però, si s'analitza l'evolució per separat, s'observen diferències per sectors atès que als serveis disminueixen els actius fixes materials (FBCF), a diferència de la indústria i l'energia on augmenten aquestes inversions. Per la seva banda, els actius corrents no financers varen augmentar en tots els sectors, especialment en l'energia i la indústria.

Continuant amb el quadre 3.10, el 2018 es va produir un augment del resultat ordinari net a tots els sectors, especialment al sector dels serveis. En canvi, el resultat net va augmentar molt als serveis i també a l'energia, però es va reduir lleugerament a la indústria.

La rendibilitat del patrimoni net va ser molt positiva en tots els sectors el 2018, però especialment a la indústria (14,1%). Els dividends van disminuir a la indústria, mentre que a l'energia i als serveis van augmentar.

El quadre 3.14 aporta informació rellevant sobre productivitat, despeses de personal per treballador i

Quadre 3.10
Anàlisi de l'empresa catalana per sectors

	Indústria		Serveis		Energia	
	2017	2018	2017	2018	2017	2018
Nombre d'empreses	823	721	1.834	1.793	90	85
Activitat i valor afegit (taxes de variació, en %)						
Valor de la producció i subvencions	4,7	3,2	6,1	6,6	-0,1	1,3
Compres i consums intermedis	4,2	3,8	5,3	6,9	2,3	-1,2
Valor afegit brut al cost de factors	6,3	1,5	7,0	6,2	-2,9	2,8
Cost laboral i productivitat (taxes de variació, en %)						
Nombre mitjà de treballadors	2,6	2,8	6,4	5,0	2,9	0,2
Valor afegit per treballador (real)	1,6	-2,9	-1,4	-0,5	-7,5	0,9
Despeses de personal per treballador (real)	-0,7	-0,4	-1,4	0,5	-1,9	1,6
Cost laboral unitari (despeses de personal/valor afegit)	-2,2	2,6	0,0	1,0	6,0	0,7
Estructura del passiu remunerat (en %)						
Passiu remunerat / Passiu	71,3	73,9	82,3	82,5	82,6	83,9
Patrimoni net / Passiu remunerat	69,0	72,9	56,9	59,5	47,7	57,9
Finançament amb cost / Passiu remunerat	31,0	27,1	43,1	40,5	52,3	42,1
Finançament a llarg termini amb cost / Passiu remunerat	14,8	13,5	28,8	27,4	38,6	34,4
Finançament a curt termini amb cost / Passiu remunerat	16,2	13,7	14,3	13,0	13,7	7,6
Inversió en actius no financers (taxes de variació, en %)						
Immobilitzat material i inversions immobiliàries	17,7	18,9	14,3	14,3	10,3	9,6
Actius fixes materials (FBCF)	-1,1	9,1	-3,5	-31,1	317,3	31,5
Actiu corrent net no financer	1,5	6,6	7,5	0,9	0,8	13,5
Immobilitzat net per ocupat (estoc) (nominal)	-0,4	1,3	1,0	-2,1	-1,6	1,1
Immobilitzat material per ocupat (estoc) (nominal)	1,6	1,1	3,4	-1,1	0,1	2,3
Immobilitzat immaterial per ocupat (estoc) (nominal)	-12,1	2,4	-5,7	-5,0	-3,2	-1,1
Immobilitzat net per ocupat (estoc) (real)	-2,4	-0,4	-0,9	-3,7	-3,5	-0,5
Immobilitzat material per ocupat (estoc) (real)	-0,4	-0,5	1,4	-2,7	-1,8	0,6
Immobilitzat immaterial per ocupat (estoc) (real)	-13,9	0,7	-7,5	-6,5	-5,1	-2,7
Resultats i autofinançament (taxes de variació, en %)						
Valor afegit brut al cost de factors	6,3	1,5	7,0	6,2	-2,9	2,8
Despeses de personal	3,9	4,1	7,0	7,3	2,9	3,6
Amortitzacions i provisions d'explotació	8,4	2,3	2,9	11,3	-0,7	-2,8
RESULTAT NET DE L'EXPLOTACIÓ	10,3	-4,3	9,7	-0,6	-16,4	5,3
Ingressos financers	-26,8	70,7	-13,1	23,5	55,1	-52,4
Altres despeses financeres	-21,0	-25,1	-5,1	49,1	16,5	-41,8
Interessos del finançament rebut	-0,5	-22,8	4,6	-4,3	-7,2	-46,4
RESULTAT ORDINARI NET	3,9	8,8	-0,4	11,1	-3,1	3,5
RESULTAT ABANS D'IMPOSTOS	-10,2	-1,0	-4,7	12,0	254,7	140,3
RESULTAT NET (després d'impostos)	-14,3	-0,2	-2,1	12,8	ns	163,0
Resultat net mes amortitzacions i provisions	-6,7	0,7	-0,3	12,3	123,4	90,9
Proposta de distribució de dividends	10,2	-41,0	-4,0	47,3	-22,5	75,1
Beneficis no distribuïts	-71,5	135,9	0,5	-42,5	ns	198,3
Pro Memoria: Taxes de variació abans d'incorporar ajustos matriu-filial						
Interessos del finançament rebut	-0,5	-22,5	4,4	-4,4	-7,2	-46,4
RESULTAT ORDINARI NET	4,2	8,2	-2,4	11,8	-3,1	3,5
Resultat ordinari net més interessos	3,8	5,7	-1,3	9,3	-4,8	-14,2
RESULTAT ABANS D'IMPOSTOS	-9,7	-1,3	-5,7	12,7	254,7	140,3
Rendibilitat, palanquejament i endeutament (en %)						
Resultat ordinari net abans i.i.* / actiu net	10,6	10,6	8,3	7,9	7,2	6,1
Cost nominal del finançament	2,8	2,2	3,0	2,6	4,4	2,9
Palanquejament nominal	7,9	8,4	5,3	5,3	2,8	3,2
Palanquejament real	9,9	10,2	7,4	7,0	4,8	5,0
Rendibilitat de l'actiu net no financer	14,4	13,8	9,9	10,0	9,8	10,6
Rendibilitat del patrimoni net	14,3	14,1	12,9	11,7	12,3	9,0
Ràtio d'endeutament	31,7	29,0	46,0	41,8	64,9	47,2

Nota: Indústria i serveis no inclouen les empreses d'activitats amb cobertura reduïda.

Nota: Actius valorats a preus corrents.

* Per a aquest agregat no es disposen dels ajustos matriu-filial.

(ns) Valor no significatiu.

i.i.*: Interessos i impostos.

Nota: Calculats sobre actius / passius mitjans. L'actiu net i els fons propis estan valorats a preus corrents.

Nota: En alguns casos les taxes de variació són excepcionalment elevades degut als valors de partida.

Quadre 3.11
Anàlisi de l'empresa catalana per dimensions

	Empreses petites		Empreses mitjanes		Empreses grans	
	2017	2018	2017	2018	2017	2018
Nombre d'empreses	1.227	1.268	1.268	1.101	390	357
Activitat i valor afegit (taxes de variació, en %)						
Valor de la producció i subvencions	6,9	4,1	7,0	5,0	4,6	3,9
Compres i consums intermedis	6,9	5,6	7,4	5,2	3,4	3,8
Valor afegit brut al cost de factors	6,9	2,0	6,2	4,8	7,0	4,2
Cost laboral i productivitat (taxes de variació, en %)						
Nombre mitjà de treballadors	4,5	0,7	5,0	3,8	5,1	4,9
Valor afegit per treballador (real)	0,3	-0,4	-0,8	-0,7	-0,2	-2,2
Despeses de personal per treballador (real)	-1,1	1,5	-1,1	0,3	-1,8	-0,3
Cost laboral unitari (despeses de personal/valor afegit)	-1,3	1,9	-0,3	1,0	-1,6	2,0
Estructura del passiu remunerat (en %)						
Passiu remunerat / Passiu	80,6	82,1	78,5	79,7	77,9	78,8
Patrimoni net / Passiu remunerat	76,8	78,0	68,7	70,7	51,6	56,9
Finançament amb cost / Passiu remunerat	23,2	22,0	31,3	29,3	48,4	43,1
Finançament a llarg termini amb cost / Passiu remunerat	14,3	13,1	18,5	16,4	28,7	26,6
Finançament a curt termini amb cost / Passiu remunerat	8,9	8,9	12,8	12,9	19,7	16,5
Inversió en actius no financers (taxes de variació, en %)						
Immobilitzat material i inversions immobiliàries	7,7	19,7	13,1	16,4	17,7	16,6
Actius fixes materials (FBCF)	10,2	3,0	17,5	30,1	-0,2	-16,1
Actiu corrent net no financer	7,6	4,2	6,3	5,7	0,3	-3,5
Immobilitzat net per ocupat (estoc) (nominal)	-1,4	3,7	4,2	1,8	-2,3	-3,6
Immobilitzat material per ocupat (estoc) (nominal)	-1,2	3,3	5,6	1,9	-0,4	-3,5
Immobilitzat immaterial per ocupat (estoc) (nominal)	-4,4	13,4	-9,2	-0,3	-8,0	-3,9
Immobilitzat net per ocupat (estoc) (real)	-3,3	2,0	2,1	0,1	-4,2	-5,2
Immobilitzat material per ocupat (estoc) (real)	-3,2	1,6	3,5	0,2	-2,3	-5,1
Immobilitzat immaterial per ocupat (estoc) (real)	-6,2	11,5	-10,9	-2,0	-9,8	-5,5
Resultats i autofinançament (taxes de variació, en %)						
Valor afegit brut al cost de factors	6,9	2,0	6,2	4,8	7,0	4,2
Despeses de personal	5,5	3,9	5,9	5,9	5,3	6,3
Amortitzacions i provisions d'explotació	2,2	2,1	5,2	0,0	-0,9	-2,7
RESULTAT NET DE L'EXPLOTACIÓ	14,5	-5,6	7,9	3,7	19,9	3,1
Ingressos financers	-10,6	-17,4	5,7	27,7	-17,9	38,2
Altres despeses financeres	12,7	-29,8	-22,2	97,6	-21,3	93,6
Interessos del finançament rebut	-4,3	-8,0	-7,3	-7,7	5,8	-12,4
RESULTAT ORDINARI NET	14,4	-6,3	10,2	10,9	5,7	19,4
RESULTAT ABANS D'IMPOSTOS	4,9	-6,9	15,7	12,2	-8,6	10,4
RESULTAT NET (després d'impostos)	3,0	-8,1	20,5	11,4	-7,8	9,4
Resultat net mes amortitzacions i provisions	2,7	-4,2	14,8	7,8	-5,0	4,3
Proposta de distribució de dividendes	-55,4	-61,1	-12,3	1,8	9,0	-8,1
Beneficis no distribuïts	78,8	56,8	61,5	20,2	-75,7	68,3
Pro Memoria: Taxes de variació abans d'incorporar ajustos matriu-filial						
Interessos del finançament rebut	-4,3	-8,0	-7,3	-7,7	5,7	-12,4
RESULTAT ORDINARI NET	14,4	-6,3	10,2	10,9	3,4	18,8
Resultat ordinari net més interessos	12,1	-6,5	7,6	9,1	3,7	13,3
RESULTAT ABANS D'IMPOSTOS	4,9	-6,9	15,7	12,2	-8,4	10,6
Rendibilitat, palanquejament i endeutament (en %)						
Resultat ordinari net abans i.i.* / actiu net	6,4	6,0	8,3	9,6	8,1	8,0
Cost nominal del finançament	2,8	2,6	3,0	2,5	2,7	2,4
Palanquejament nominal	3,6	3,4	5,3	7,1	5,3	5,6
Palanquejament real	5,6	5,2	7,3	8,8	7,4	7,3
Rendibilitat de l'actiu net no financer	7,2	6,6	9,4	10,3	10,4	11,0
Rendibilitat del patrimoni net	7,5	7,0	11,2	12,7	13,6	12,7
Ràtio d'endeutament	23,5	22,6	35,2	30,3	51,0	45,7

Nota: Actius valorats a preus corrents.

i.i.*: Interessos i impostos.

Nota: Calculats sobre actius / passius mitjans. L'actiu net i els fons propis estan valorats a preus corrents.

Nota: En alguns casos les taxes de variació són excepcionalment elevades degut als valors de partida.

costos laborals unitaris, en valors monetaris, comparats per sectors econòmics. Així, es pot observar com la productivitat aparent del treball a la indústria és quasi el doble de la dels serveis, i les despeses de personal per treballador són també superiors a la indústria el 2018. El sector energètic, per la seva banda, té uns costos laborals lleugerament superiors als de la mitjana dels serveis.

Com a resum del que va succeir el 2018, es pot indicar que, en línies generals, va ser un bon any per als grans sectors de l'economia (indústria, serveis i energia). Entre els principals paràmetres que han millorat estaria l'activitat, el valor afegit i la productivitat laboral. En matèria d'ocupació, el nombre de treballadors per empresa va augmentar en tots els sectors. La indústria va continuar sent el sector més capitalitzat. Pel que fa a l'actiu, les inversions en immobilitzat material i inversions immobiliàries van créixer en tots els sectors, igual que els actius corrents no financers. En la mateixa línia, el resultat net ordinari va augmentar en tots els sectors i la rendibilitat del patrimoni net va ser positiva en general, però especialment en la indústria.

3.2. Anàlisi de l'empresa catalana per dimensions: petites, mitjanes i grans empreses

Igual que en l'apartat anterior, aquesta anàlisi se centra únicament en l'any 2018 fent les comparacions amb el 2017. D'acord amb les dades del [quadre 3.11](#), l'anàlisi per dimensions¹⁰ permet comprovar que les empreses de totes les dimensions van augmentar la producció i el valor afegit, si bé la millor evolució en valor afegit la van experimentar les empreses mitjanes.

El 2018, les vendes a Espanya i, en menor mesura, les exportacions han seguit impulsant l'activitat de les empreses de totes les dimensions. Tanmateix, la importància dels mercats estrangers en el conjunt de les vendes en les empreses petites és molt baixa en comparació amb les mitjanes i sobretot amb les grans. Així mateix, les compres a l'estranger o importacions van augmentar en els tres trams d'empresa ([quadre 3.13](#)).

Continuant amb el [quadre 3.14](#), el 2018 l'evolució del

nombre mitjà de treballadors per empresa va augmentar en les mitjanes i grans. En canvi, va disminuir la productivitat aparent del treball a les tres dimensions considerades, ja que el valor afegit va evolucionar pitjor que les despeses de personal per treballador.

D'acord amb les dades del [quadre 3.11](#), les inversions en immobilitzat material i inversions immobiliàries van augmentar el 2018 en tots els segments d'empreses. En el cas de la inversió en immobilitzat immaterial per ocupat, aquesta va disminuir en les empreses mitjanes i grans. L'actiu corrent net no financer va augmentar en les empreses petites i mitjanes, però es va reduir en les empreses grans. I des del punt de vista del finançament es pot destacar que va augmentar el pes del patrimoni net sobre el passiu remunerat en totes les dimensions d'empreses. Per tant, va créixer la capitalització i la fortalesa dels balanços de les empreses.

El resultat net d'explotació, el resultat ordinari net i el resultat net es van reduir en les empreses petites, però van augmentar força en les empreses mitjanes i les grans. En les empreses mitjanes i grans es pot destacar que la millora s'ha produït per la bona evolució del valor afegit i la reducció de les amortitzacions i els interessos del finançament rebut. En el cas de les petites, el valor afegit no ha augmentat tant i en canvi, l'augment de les amortitzacions i dels costos laborals les ha perjudicat, malgrat que els costos laborals han crescut menys en aquestes empreses que en les mitjanes i grans.

Pel que fa a la distribució de dividends, aquests van disminuir en el cas de les empreses petites i grans, que van optar per augmentar la capitalització en major grau.

Totes les dimensions d'empresa van tindre un rendibilitat del patrimoni net positiva el 2018, però més elevada en les empreses mitjanes i grans. Entre les causes que expliquen aquesta major rendibilitat del patrimoni net estaria la millor rendibilitat de l'actiu.

En resum, el 2018 va ser un bon any per a les empreses mitjanes i grans, ja que van augmentar l'activitat, el valor afegit, els resultats i la rendibilitat. En matèria d'inversió, les inversions en immobilitzat es van incrementar en tots els segments d'empreses. Pel que fa al finançament, les empreses petites i les mitjanes són les més capitalitzades.

¹⁰ En aquest estudi es classifica les empreses segons la dimensió en petites (fins a 49 treballadors), mitjanes (entre 50 i 249 treballadors) i grans (250 treballadors o més). Cal recordar que les dades utilitzades de la Central de Balanços del Banc d'Espanya proporcionen informació de les empreses que tenen treballadors.

Quadre 3.12
Anàlisi comparativa de l'empresa a Catalunya i a la resta d'Espanya

	Base anual				Base trimestral (*)	
	2017		2018		2019	
	CAT	RE	CAT	RE	CAT	RE
Nombre d'empreses	2.885	7.322	2.726	6.648	173	787
Activitat i valor afegit (taxes de variació, en %)						
Valor de la producció i subvencions	5,2	5,2	4,2	3,6	6,4	-0,6
Compres i consums intermedis	4,4	5,6	4,1	4,4	7,1	-1,6
Valor afegit brut al cost de factors	6,8	4,6	4,2	2,2	4,6	1,5
Cost laboral i productivitat (taxes de variació, en %)						
Nombre mitjà de treballadors	5,0	4,8	4,3	2,7	1,3	0,8
Valor afegit per treballador (real)	-0,3	-2,2	-1,8	-2,1	2,6	0,0
Despeses de personal per treballador (real)	-1,6	-2,4	-0,1	-0,1	1,6	1,3
Cost laboral unitari (despeses de personal/valor afegit)	-1,3	-0,3	1,7	2,1	-0,9	1,2
Estructura del passiu remunerat (en %)						
Passiu remunerat / Passiu	78,1	84,8	79,1	84,8	85,6	85,3
Patrimoni net / Passiu remunerat	55,3	57,6	59,9	58,6	51,3	57,4
Finançament amb cost / Passiu remunerat	44,7	42,4	40,1	41,4	48,7	42,6
Finançament a llarg termini amb cost / Passiu remunerat	26,5	27,0	24,4	26,5	34,4	30,0
Finançament a curt termini amb cost / Passiu remunerat	18,2	15,5	15,7	14,9	14,2	12,5
Inversió en actius no financers (taxes de variació, en %)						
Immobilitzat material i inversions immobiliàries	17,2	13,5	16,6	13,0	1,2	-0,3
Actius fixes materials (FBCF)	3,0	11,9	-9,2	ns	nd	nd
Actiu corrent net no financer	2,3	4,1	-0,8	3,2	ns	3,8
Immobilitzat net per ocupat (estoc) (nominal)	-0,8	-3,1	-2,0	-1,7	0,0	-1,1
Immobilitzat material per ocupat (estoc) (nominal)	1,0	-1,8	-1,8	-1,1	0,0	-1,1
Immobilitzat immaterial per ocupat (estoc) (nominal)	-8,0	-9,0	-3,1	-4,4	nd	nd
Immobilitzat net per ocupat (estoc) (real)	-2,7	-5,0	-3,6	-3,4	-0,7	-1,7
Immobilitzat material per ocupat (estoc) (real)	-0,9	-3,7	-3,4	-2,8	-0,7	-1,7
Immobilitzat immaterial per ocupat (estoc) (real)	-9,8	-10,8	-4,7	-6,0	nd	nd
Resultats i autofinançament (taxes de variació, en %)						
Valor afegit brut al cost de factors	6,8	4,6	4,2	2,2	4,6	1,5
Despeses de personal	5,4	4,3	6,1	4,4	3,7	2,8
Amortitzacions i provisions d'explotació	0,3	-0,4	-2,1	2,5	-3,1	2,0
RESULTAT NET DE L'EXPLOTACIÓ	16,7	9,6	2,8	-3,9	9,6	-0,7
Ingressos financers	-14,9	16,3	35,8	6,3	1,6	20,4
Altres despeses financeres	-19,8	-30,4	86,8	-3,1	108,0	-19,0
Interessos del finançament rebut	3,4	-11,1	-11,8	-5,3	-25,6	-7,1
RESULTAT ORDINARI NET	7,0	21,8	16,5	2,5	7,6	14,8
RESULTAT ABANS D'IMPOSTOS	-3,2	-10,6	10,1	59,7	-48,5	16,0
RESULTAT NET (després d'impostos)	-2,1	2,6	9,2	67,8	-52,4	16,0
Resultat net mes amortitzacions i provisions	-1,2	1,3	4,6	39,6	-43,9	12,6
Proposta de distribució de dividends	2,9	1,4	-8,2	-3,3	nd	nd
Beneficis no distribuïts	-40,2	-122,7	46,8	ns	nd	nd
Pro Memoria: Taxes de variació abans d'incorporar ajustos matriu-filial						
Interessos del finançament rebut	3,3	-10,9	-11,7	-5,8	-25,6	-7,1
RESULTAT ORDINARI NET	5,0	16,5	16,2	10,0	7,6	14,8
Resultat ordinari net més interessos	4,7	10,5	11,8	7,2	4,4	11,5
RESULTAT ABANS D'IMPOSTOS	-3,7	-12,1	10,3	51,7	-48,5	16,0
Rendibilitat, palanquejament i endeutament (en %)						
Resultat ordinari net abans i.i.* / actiu net	8,0	6,2	8,2	6,5	8,1	7,1
Cost nominal del finançament	2,8	2,5	2,4	2,4	1,1	2,1
Palanquejament nominal	5,3	3,7	5,8	4,1	7,0	5,0
Palanquejament real	7,3	5,7	7,5	5,8	7,7	5,7
Rendibilitat de l'actiu net no financer	9,9	8,9	10,5	8,2	21,0	7,8
Rendibilitat del patrimoni net	12,7	9,1	12,4	9,4	14,7	10,9
Ràtio d'endeutament	46,8	44,3	42,3	41,9	48,7	42,6

(*) Mitjana ponderada dels percentatges de variació dels quatre trimestres de l'any.

(nd) Dada no disponible.

(ns) Valor no significatiu.

Nota: Actius valorats a preus corrents.

i.i.*: interessos i impostos.

Nota: Calculats sobre actius / passius mitjans. L'actiu net i els fons propis estan valorats a preus corrents.

Nota: En alguns casos les taxes de variació són excepcionalment elevades degut als valors de part

Quadre 3.13
Distribució geogràfica de l'activitat i valor afegit. 2018
(en milers d'euros)

	Empreses petites			Empreses mitjanes			Empreses grans		
	2017	2018	% var.	2017	2018	% var.	2017	2018	% var.
Nombre d'empreses	1.268	1.268		1.101	1.101		357	357	
Activitat i valor afegit									
Valor de la producció i subvencions	3.594.095	3.740.453	4,1	15.787.038	16.583.440	5,0	60.422.497	62.800.493	3,9
Compres i consums intermedis	2.075.236	2.190.937	5,6	10.116.313	10.640.378	5,2	40.549.543	42.083.119	3,8
Valor afegit brut al cost de factors	1.518.859	1.549.516	2,0	5.670.725	5.943.062	4,8	19.872.954	20.717.374	4,2
Distribució geogràfica de l'activitat									
Vendes totals	4.860.911	5.089.749	4,7	22.135.699	23.222.361	4,9	81.380.584	85.427.115	5,0
Vendes a Espanya	4.401.329	4.625.573	5,1	16.970.357	17.846.433	5,2	52.202.077	55.364.687	6,1
Vendes a l'estranger	459.582	464.176	1,0	5.165.342	5.375.928	4,1	29.178.507	30.062.428	3,0
Compres totals	2.454.229	2.608.768	6,3	12.068.624	12.639.649	4,7	45.328.250	47.388.081	4,5
Compres a Espanya	2.022.175	2.154.735	6,6	8.558.088	8.912.743	4,1	24.062.865	25.215.219	4,8
Compres a l'estranger	432.054	454.033	5,1	3.510.536	3.726.906	6,2	21.265.385	22.172.862	4,3

	Indústria			Serveis			Energia		
	2017	2018	% var.	2017	2018	% var.	2017	2018	% var.
Nombre d'empreses	721	721		1.793	1.793		85	85	
Activitat i valor afegit									
Valor de la producció i subvencions	47.632.544	49.135.613	3,2	28.364.581	30.231.007	6,6	3.077.180	3.115.661	1,3
Compres i consums intermedis	35.082.874	36.401.499	3,8	14.416.864	15.417.170	6,9	1.204.691	1.190.204	-1,2
Valor afegit brut al cost de factors	12.549.670	12.734.114	1,5	13.947.717	14.813.837	6,2	1.872.489	1.925.457	2,8
Distribució geogràfica de l'activitat									
Vendes totals	55.572.128	57.728.843	3,9	48.676.168	51.608.403	6,0	3.434.127	3.495.014	1,8
Vendes a Espanya	28.067.290	29.504.984	5,1	42.396.785	44.811.064	5,7	3.334.988	3.382.748	1,4
Vendes a l'estranger	27.504.838	28.223.859	2,6	6.279.383	6.797.339	8,2	99.139	112.266	13,2
Compres totals	33.885.358	35.124.416	3,7	24.764.206	26.273.840	6,1	860.622	884.034	2,7
Compres a Espanya	17.846.351	18.340.151	2,8	15.605.899	16.727.208	7,2	860.204	807.919	-6,1
Compres a l'estranger	16.039.007	16.784.265	4,6	9.158.307	9.546.632	4,2	418	76.115	ns

	Catalunya			Resta d'Espanya		
	2017	2018	% var.	2017	2018	% var.
Nombre d'empreses	2.726	2.726		6.648	6.648	
Activitat i valor afegit						
Valor de la producció i subvencions	79.803.630	83.124.386	4,2	335.804.931	347.868.332	3,6
Compres i consums intermedis	52.741.092	54.914.434	4,1	216.174.094	225.578.378	4,4
Valor afegit brut al cost de factors	27.062.538	28.209.952	4,2	119.630.837	122.289.954	2,2
Distribució geogràfica de l'activitat						
Vendes totals	108.377.194	113.739.225	4,9	510.924.826	547.954.261	7,2
Vendes a Espanya	73.573.763	77.836.693	5,8	375.217.650	404.051.637	7,7
Vendes a l'estranger	34.803.431	35.902.532	3,2	135.707.176	143.902.624	6,0
Compres totals	59.851.103	62.636.498	4,7	303.794.056	324.852.397	6,9
Compres a Espanya	34.643.341	36.282.688	4,7	198.532.809	210.032.248	5,8
Compres a l'estranger	25.207.762	26.353.810	4,5	105.261.247	114.820.149	9,1

Nota: Indústria i serveis no inclouen les empreses d'activitats amb cobertura reduïda.

Nota: Energia inclou empreses públiques

Valors nominals

Dades comparables d'un any a l'altre per ser de la mateixa base

(ns) Valor no significatiu.

3.3. Comparació de l'empresa catalana amb les de la resta d'Espanya

L'evolució del PIB a Espanya i Catalunya ha seguit una tendència alcista per sisè any consecutiu. Després de la gran crisi que va esclatar el 2008, l'activitat va començar a recuperar-se l'any 2014, tant a Catalunya com a Espanya, i aquesta tendència ha continuat fins al 2019. Aquest darrer any, el creixement del PIB a Catalunya ha estat important (1,9% segons l'Idescat) i bastant per sobre del registrat per la zona euro (1,2% segons Eurostat). En el cas d'Espanya, el creixement ha estat del 2% (segons l'INE).

El 2019, segons les dades analitzades en aquest informe procedents de la Central de Balanços del Banc d'Espanya, l'activitat i el valor afegit han augmentat més a Catalunya que a la resta d'Espanya (quadre 3.12). D'acord amb el quadre 3.13, el comerç interior ha estat el principal impulsor de l'augment de les vendes de les empreses catalanes, i també a la resta d'Espanya. A més, aquest major augment de les vendes interiors ha anat acompanyat d'un creixement de les exportacions.

El nombre de treballadors per empresa ha augmentat més a Catalunya que a la resta d'Espanya en termes relatius el 2019, igual que va succeir als anys anteriors. En termes de productivitat, el cost laboral unitari ha augmentat a la resta d'Espanya, atès que les despeses de personal per treballador han crescut i el valor afegit per treballador s'ha mantingut constant. En canvi, a Catalunya el valor afegit per treballador ha augmentat més que les despeses de personal per treballador.

D'acord amb les dades del quadre 3.12, el 2019 les empreses catalanes han augmentat les inversions en immobilitzats materials i inversions immobiliàries mentre que les empreses espanyoles les han disminuït lleugerament. Pel que fa al finançament, el procés de desendeutament es va frenar tant a Catalunya com a la resta d'Espanya i el patrimoni net ha reduït el seu pes, el 2019. De tota manera, el nivell de patrimoni net segueix sent relativament elevat i, per tant, les empreses estan capitalitzades. Això, juntament amb la reducció dels tipus d'interès, explica que s'hagin reduït els costos en concepte d'interessos del finançament rebut.

Quadre 3.14
Cost laboral i productivitat. 2017-2018
(en milers d'euros)

	Empreses petites		Empreses mitjanes		Empreses grans	
	2017	2018	2017	2018	2017	2018
Nombre mitjà de treballadors*	24	24	91	94	891	935
Valor afegit per treballador (real)	50,64	50,44	56,88	56,46	62,27	60,88
Despeses de personal per treballador (real)	36,82	37,36	38,65	38,76	39,42	39,29
Cost laboral unitari (despeses de personal / VAB)	0,73	0,74	0,68	0,69	0,63	0,65
	Indústria		Serveis		Energia	
	2017	2018	2017	2018	2017	2018
Nombre mitjà de treballadors*	190	195	166	174	394	395
Valor afegit per treballador (real)	91,81	89,12	46,81	46,56	55,89	56,38
Despeses de personal per treballador (real)	51,70	51,48	33,00	33,16	34,85	35,40
Cost laboral unitari (despeses de personal / VAB)	0,56	0,58	0,70	0,71	0,62	0,63
	Catalunya		Resta d'Espanya			
	2017	2018	2017	2018	2017	2018
Nombre mitjà de treballadors*	165	172	318	326		
Valor afegit per treballador (real)	60,30	59,23	56,61	55,40		
Despeses de personal per treballador (real)	39,07	39,05	34,83	34,80		
Cost laboral unitari (despeses de personal / VAB)	0,65	0,66	0,62	0,63		

Nota: Indústria i serveis no inclouen les empreses d'activitats amb cobertura reduïda.

Nota: Energia inclou empreses públiques

* nombre total, mitjà durant l'any

Dades comparables d'un any a l'altre per ser de la mateixa base

Com a conseqüència de tots els factors esmentats, els resultats ordinaris van augmentar tant a Catalunya com a la resta d'Espanya. En canvi, a Catalunya els resultats excepcionals van tindre un impacte negatiu el 2019 i, per això, el resultat net final va baixar a Catalunya, mentre que a la resta d'Espanya va seguir augmentant.

En ser el palanquejament financer més favorable a les empreses catalanes, aquestes han aconseguit una rendibilitat més elevada del patrimoni net el 2019 (14,7% a les empreses catalanes i 10,9% a les empreses espanyoles).

En resum, si es comparen les empreses catalanes amb les de la resta d'Espanya es pot comprovar que les segones estan més capitalitzades, però han obtingut menys rendibilitat el 2019. Entre els factors diferencials que expliquen la major rendibilitat de les empreses catalanes estarien les millors dades de valor afegit, productivitat, palanquejament i d'amortitzacions i provisions; així com la reducció de les despeses financeres. En canvi, els resultats excepcionals han evolucionat pitjor.

4. Conclusions

L'anàlisi econòmica i financera de l'empresa catalana per als anys 2018 i 2019 es fonamenta en les empreses amb seu a Catalunya que integren les bases de dades trimestral i anual de la Central de Balanços del Banc d'Espanya (CBBE), que es remeten regularment a la Cambra de Comerç de Barcelona i al Departament de la Vicepresidència i d'Economia i Hisenda de la Generalitat de Catalunya. En relació amb la cobertura de la mostra d'empreses utilitzada per la CBBE anual, es pot dir que aquesta representa el 27,5% del valor afegit brut del total de les societats no financeres de Catalunya, mentre que la mostra trimestral té una cobertura força inferior. De l'anàlisi efectuada es desprenen les conclusions següents:

Activitat i valor afegit: L'any 2019, el Producte Interior Brut va créixer un 1,9% a Catalunya. Tot i que es tracta d'un augment important, és un percentatge menor al dels quatre anys anteriors. El teixit empresarial també ha seguit una evolució positiva. Així, els nivells d'activitat, vendes i valor afegit han continuat evolucionant positivament el 2019, en línia amb els cinc anys anteriors, sobretot per la bona marxa del mercat interior i, en menor mesura, del mercat exterior. Per altra banda, les exportacions catalanes han continuat augmentant el seu pes en el total de les espanyoles i ja representen el 25,0%.

L'augment de l'activitat s'ha vist reflectit també en l'increment del nombre d'empreses, especialment en el cas de les empreses mitjanes i grans.

Ocupació: El 2019 va continuar la tendència positiva de creació d'ocupació i valor afegit. Així, en els darrers sis anys s'ha aconseguit tornar a crear ocupació neta a les empreses catalanes. També és positiu que l'augment de 2019 es deu a la contribució dels treballadors fixos. El darrer trimestre de l'any 2019 la taxa d'atur a Catalunya era del 10,45% (segons l'Idescat) i, tot i que es tracta d'un percentatge encara elevat, convé no perdre de vista que el primer trimestre de 2013 havia arribat a ser del 24,4%. Tampoc es pot oblidar que un dels reptes importants de la nostra economia és reduir la precarietat, ja que l'augment d'ocupació des de la recuperació es dona sobretot en treballadors no fixos. L'augment del pes de l'ocupació fixa que s'ha produït el 2019 té l'avantatge de que disminueix la precarietat laboral. Una altra dada positiva és que el 2019 els salaris per treballador van augmentar en termes reals. En resum, i tenint en compte els nivells d'atur, segueix vigent el repte de crear més ocupació i de més qualitat.

Inversió: El 2019, les empreses han augmentat les seves inversions en immobilitzat. I la inversió en R+D, que és cabdal per millorar la competitivitat del teixit empresarial, també ha augmentat en el darrer any amb dades disponibles (2018). Tenint en compte que les empreses catalanes des de 2008 fins a 2017 van reduir considerablement la seva inversió en R+D, cal que en els propers anys es recuperi aquesta inversió per enfortir la competitivitat del teixit empresarial i, per tant, del país.

Cost dels factors i productivitat: El 2019, la productivitat laboral¹¹ ha crescut ja que el valor afegit ha pujat més que el cost laboral. En relació amb la productivitat de l'actiu, aquesta ha disminuït pel que fa a l'actiu corrent, però ha millorat pel que fa a l'actiu no corrent. En conjunt, la rendibilitat de l'actiu el 2019 ha continuat sent elevada, però s'ha reduït en relació amb l'any anterior, tant per la pèrdua de marge com per la pèrdua de rotació.

Estructura financera: En matèria d'inversió i finançament -en el balanç de situació-, el 2018 els actius immobilitzats han augmentat mentre els actius circulants s'han reduït. D'altra banda, el balanç de situació de 2019 mostra solidesa

¹¹ Aquí es defineix productivitat com el VAB dividit pel cost laboral per ocupat.

financera, ja que, tot i que ha augmentat l'endeutament, el pes del patrimoni net segueix sent important.

Resultats i creació de riquesa: El 2019, la rendibilitat del patrimoni net ha tingut un bon resultat. Entre les causes d'aquesta bona rendibilitat, cal destacar l'augment del resultat ordinari generat per les empreses. En canvi, el resultat net ha empitjorat a causa de la negativa evolució dels resultats excepcionals. El palanquejament financer també ha contribuït molt favorablement a la rendibilitat, atès que el deute és rendible perquè el seu cost és inferior al rendiment dels actius. Per altra banda, el creixement ha estat desequilibrat des del punt de vista financer perquè els actius i els deutes han augmentat molt més que les vendes.

Anàlisi per sectors¹²: En línies generals, el 2018 va ser un bon any per als grans sectors de l'economia (indústria, serveis i energia). Entre els paràmetres fonamentals que han millorat, estaria l'activitat, el valor afegit i la productivitat laboral. En matèria d'ocupació, el nombre de treballadors per empresa va augmentar en tots els sectors. La indústria va continuar sent el sector més capitalitzat. I el resultat net ordinari i la rendibilitat del patrimoni net van ser positius a tots els sectors, especialment en la indústria.

Anàlisi segons la dimensió: Per dimensió d'empresa, el 2018 va ser un bon any per a les empreses mitjanes i grans, ja que aquestes van augmentar l'activitat, el valor afegit, els resultats i la rendibilitat. En matèria d'inversió, les inversions en immobilitzat van augmentar en tots els segments d'empreses. Pel que fa al finançament, les empreses petites i les mitjanes són les més capitalitzades. Totes les dimensions d'empresa van assolir una rendibilitat positiva del patrimoni net el 2018, però més elevada en les empreses mitjanes i grans. Entre les causes que expliquen aquesta major rendibilitat del patrimoni net estaria la millor rendibilitat de l'actiu.

Comparació amb la resta d'Espanya: El 2019, si es comparen les empreses catalanes amb les de la resta d'Espanya es pot comprovar que les segones estan més capitalitzades, però han obtingut menys rendibilitat. Entre els factors diferencials que expliquen la major rendibilitat de les empreses catalanes estarien les millors dades de valor afegit, productivitat, palanquejament

i d'amortitzacions i provisions; així com la reducció de les despeses financeres. Tanmateix, els resultats excepcionals han evolucionat pitjor.

Si es té en compte que l'objectiu de l'economia és millorar el benestar de la població, es poden qualificar com a positives les dades de les empreses catalanes en relació amb l'augment dels salaris i de la rendibilitat. Per tant, dos de les principals parts interessades de les empreses (treballadors i accionistes) han tingut bons resultats a Catalunya el 2019.

Conclusió general: Com a resum de l'anàlisi efectuada, es pot constatar que el 2019 ha estat un bon any per a les empreses catalanes (activitat, beneficis i rendibilitat, entre d'altres indicadors), i que ha continuat la bona tendència iniciada el 2014. Tot i així, de cara al futur hi ha diversos reptes pendents i, d'entre ells, cal destacar la necessitat d'apostar encara més per l'R+D (per recuperar el terreny perdut de 2008 a 2017) i les millores de productivitat, factors que han de permetre millorar la capacitat de creixement del teixit empresarial català. També cal aconseguir que la millora de la rendibilitat es reflecteixi en les retribucions dels treballadors, com ja s'ha començat a produir més darrerament.

¹² Donada la menor representativitat de la mostra, les anàlisis per sectors i dimensió de les empreses han arribat només fins al 2018.

Barcelona i comarques

Anàlisi de la província

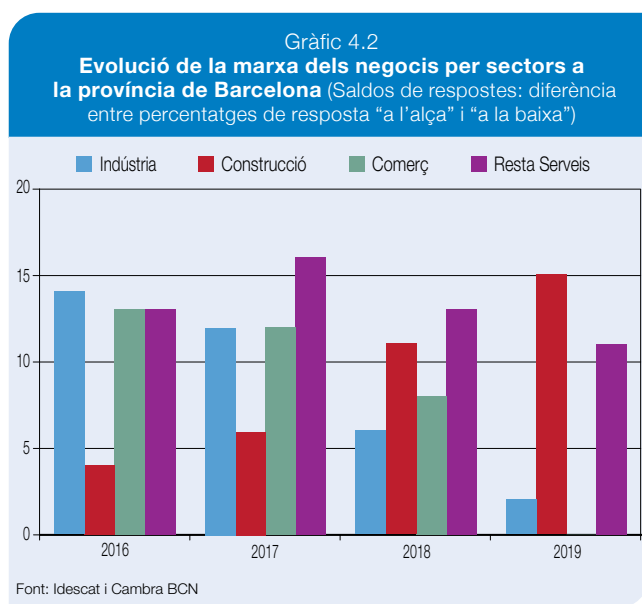
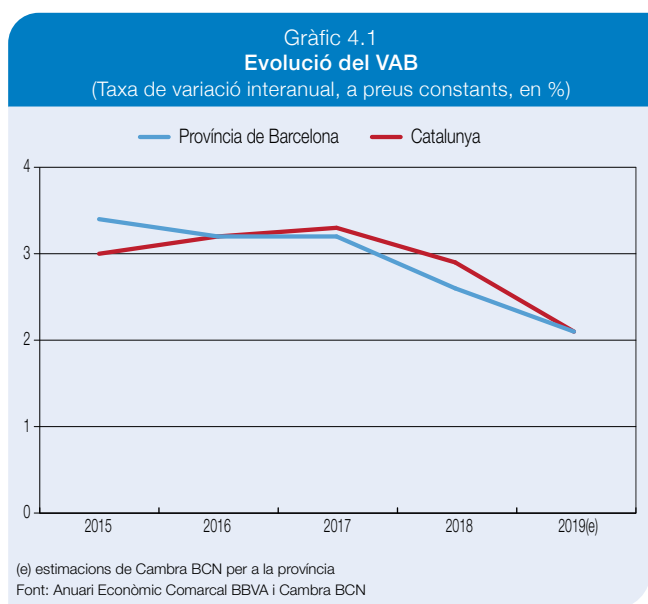
A la província de Barcelona s'ubica la major part de la població i de l'activitat econòmica de Catalunya en una superfície que només representa una quarta parta de tot el territori català. A grans trets, més del 75% de la població, ocupació, empreses amb assalariats i exportacions, entre d'altres, s'han concentrat en aquest territori el 2019.

A nivell **demogràfic**, la província de Barcelona ha registrat un augment dels residents de l'1% fins a les 5.664.579 persones a 1 de gener del 2019, una tendència de creixement que es va iniciar el 2016. Aquest increment està en línia amb l'augment que s'observa a Catalunya, atès que la mitjana catalana es troba molt influenciada pel comportament d'aquesta província per l'elevat pes demogràfic en comparació amb la resta de territoris. Segons la nacionalitat de la població, des del 2016 els increments de residents de nacionalitat espanyola han estat molt modestos –sempre per sota del 0,4%. De fet, en el darrer any s'ha registrat un descens de la població de nacionalitat espanyola del 0,1%. Per contra, aquest darrer any la població estrangera pràcticament ha doblat el creixement que registrava el 2018 i per primer cop des del 2011 se superen els 800.000 residents estrangers (+8,1% el 2019 i el 69% de tot Catalunya). Tanmateix, cal tenir present que Barcelona és la província amb la taxa d'estrangeria total més baixa (14,2%). Segons la procedència dels es-

trangers, més d'un 20% són d'origen comunitari, i el mateix percentatge representen els procedents d'Amèrica del Sud i també els procedents del continent africà, seguits dels d'Àsia i Oceania (18%). En comparació amb les dades precrisi, aquests percentatges s'han mantingut força estables excepte en el cas de la població d'Amèrica del Sud on ha disminuït el percentatge respecte al 2007 i la d'Àsia on aquest percentatge ha augmentat.

Si l'anàlisi s'efectua per trams d'edat, el 2019 la població de la província ha augmentat perquè el nombre de residents entre 15 i 64 anys i els majors de 64 anys han crescut un 1,2% i 1,4%, respectivament, mentre que el volum dels més joves (per sota dels 15 anys) s'ha encongit per segon any consecutiu (-0,5%). Aquestes variacions han pressionat a l'alça l'índex d'envelliment (percentatge de majors de 65 anys sobre menors de 15 anys) en 2,3 punts percentuals (p.p.) fins a fregar el 70%, signe del fort envelliment poblacional, que planteja diversos reptes a mitjà termini com el de la sostenibilitat del sistema de pensions o sanitari, per exemple.

El **valor afegit brut (VAB)** a preus constants, descomptada la inflació, ha crescut un 2,1% a la província de Barcelona el 2019, segons estimacions de la Cambra de Barcelona. Aquesta taxa és vuit dècimes inferior a l'augment del 2018 (2,9%, segons dades de l'Anuari econòmic comarcal de BBVA) i lleugerament superior a l'increment que s'ha registrat al mercat de treball. Tot i la desacceleració generalitzada que ha marcat aquest darrer

any, la tendència ha estat positiva i en sintonia amb la de la mitjana catalana (gràfic 4.1), resultat coherent si es té en compte⁹ que la província concentra el 74% del VAB català.

Una font addicional per aproximar l'activitat econòmica és l'Enquesta de clima empresarial, que elaboren conjuntament Idescat i la Cambra de Barcelona, i que permet fer una anàlisi d'evolució per sectors¹. El 2019, l'evolució de la **marxa dels negocis** mostra resultats dispars entre sectors (gràfic 4.2). D'una banda, ha estat molt favorable a la construcció i la resta de serveis (serveis sense comerç i hostaleria) on els saldos –percentatge de respostes d'evolució a l'alça i a la baixa– assoleixen el 15% i 10%, respectivament. En el primer cas, aquesta xifra suposa una millora respecte a l'any anterior i manté la tendència positiva que es va iniciar el 2016, un any més tard que a la resta d'activitats. En el segon cas, la resta de serveis mostra una lleugera desacceleració, per segon any consecutiu, però es manté en nivells que encara són molt positius. D'altra banda, la indústria i el comerç refermen el 2019 la tendència de desacceleració que s'ha observat en els darrers quatre anys fins a assolir un saldo del 2% en el cas de la indústria (2 p.p. menys que el 2018) i un valor del 0% en el comerç, una reducció força significativa (-8 p.p.) en tant sols un any. Els percentatges són similars als de la mitjana del territori català; el comerç, malgrat els resultats, se situa lleugerament per sobre (igual que la construcció), i la indústria obté uns resultats 2 p.p. per sota amb una mitjana del 4%, gràcies als resultats molt positius que s'obtenen a Girona i Lleida.

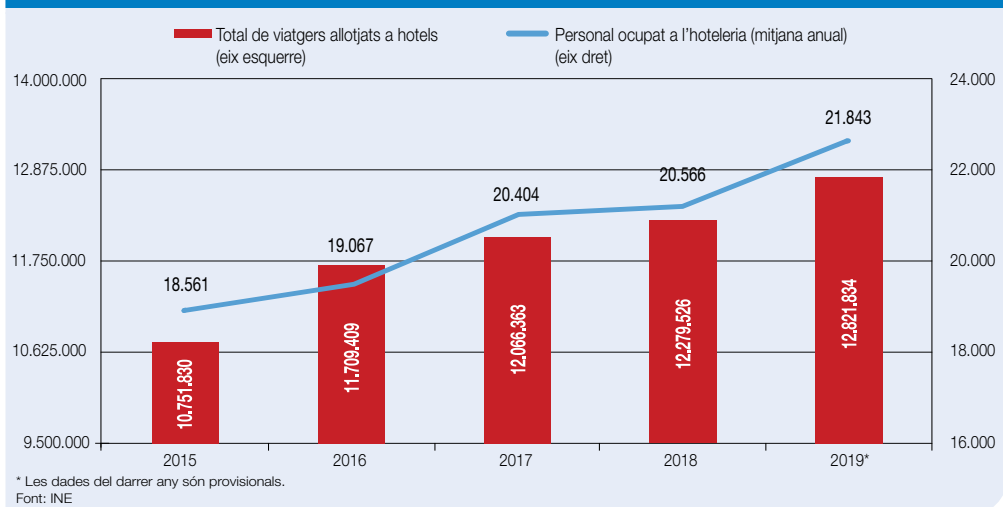
Tot i no disposar de dades de la marxa de l'hostaleria per pro-

¹ Els resultats de l'Enquesta de clima empresarial per al sector de l'hostaleria només estan disponibles per marques turístiques, no per províncies.

víncies, indirectament es pot fer una aproximació a partir de l'anàlisi de les principals xifres del sector turístic. Així doncs, el 2019 tant la **demanda** com l'**oferta turística** han registrat xifres globalment molt positives a la província de Barcelona², especialment pel que fa a les dades relatives als turistes de nacionalitat estrangera. Quant a la demanda, el nombre de viatgers allotjats en hotels s'ha incrementat en més de mig milió fins a superar els 12,8 milions de persones –un 4,4% més que el 2018 i el que suposa el 62% del total de viatgers que ha rebut Catalunya el darrer any, segons les dades provisionals de l'Enquesta d'ocupació hotelera de l'INE. Per procedència, el fort increment s'explica exclusivament pel creixement de turistes estrangers (6,5% el 2019) front de la reducció que s'observa entre els viatgers que resideixen a Espanya (-1,4%). Els primers suposen tres quartes parts del total de visitants amb més de 9,6 milions de persones. Respecte al volum de pernoctacions, l'evolució ha seguit la mateixa pauta que en el cas anterior amb un increment del 4,3% de la xifra total –fins a quasi 33,5 milions de pernoctacions–, degut exclusivament a l'augment entre els residents estrangers que van fer estada a la província (+5,5% fins a més de 27 milions de pernoctacions, el 82% del total). En el cas dels residents espanyols, la disminució en pernoctacions ha estat lleugera (-0,6%). En termes agregats, aquestes variacions han mantingut l'estada mitjana estable en els 2,61 dies. Quant a l'evolució de l'oferta d'allotjament hotelier, igualment el nombre d'establiments, habitacions i places ha crescut amb

² A efectes de planificació turística la província està dividida en tres marques turístiques: Barcelona (que comprèn la comarca del Barcelonès), la Costa de Barcelona (Alt Penedès, el Baix Llobregat, el Garraf, el Maresme, el Vallès Oriental i Vallès Occidental) i Paisatges Barcelona (Anoia, Bages, Osona i Moianès) i, per últim, el Berguedà queda inclòs en la marca Pirineus amb altres comarques de Lleida i de Girona.

Gràfic 4.3
Evolució dels viatgers i del personal ocupat a hotels a la província de Barcelona (Nombre)

més força aquest darrer any que el 2018 (3,8%, 2,4% i 2,6%, respectivament). La província concentra el 50% dels establiments oberts a Catalunya. En la mateixa línia el grau d'ocupació tant per places com per habitacions s'incrementa un 1,3% en mitjana fins al 65,5% en el primer cas i 75,7% en el segon, una tendència que contrasta amb les reduccions que es van observar el 2018. En darrer lloc, cal destacar l'increment del 6,2% del total del personal ocupat amb 21.843 persones en mitjana anual, el 63% de tot Catalunya i un 23% més que a l'inici de la recuperació econòmica el 2014 (gràfic 4.3).

Si s'analitzen les dades relatives a establiments hotelers per marques turístiques, els resultats són positius per a les tres delimitacions territorials incloses a la província. La marca Barcelona³ és destí turístic líder en valors absoluts tant en el nombre de viatgers com en el de pernотacions, més de 8,9 milions i de 23,3 milions, respectivament, amb un increment del 5,6% en ambdós casos. En relació amb el total de Catalunya, aquesta marca turística va rebre el 43% dels viatgers i es van registrar el 38% de pernотacions totals. En segon lloc, la Costa de Barcelona supera els 3,6 milions de viatgers amb un creixement de l'1,7% i un pes del 17% del total de Catalunya. Aquest percentatge és molt similar en el cas de les pernотacions, que incrementen a un ritme similar fins a 10,7 milions. En darrer lloc, i a força distància, a Paisatges Barcelona es van superar els 200 mil turistes allotjats en hotels (un 2,1% més que el 2018) i les 370 mil per-

³ La marca turística Barcelona fa referència al Barcelonès.

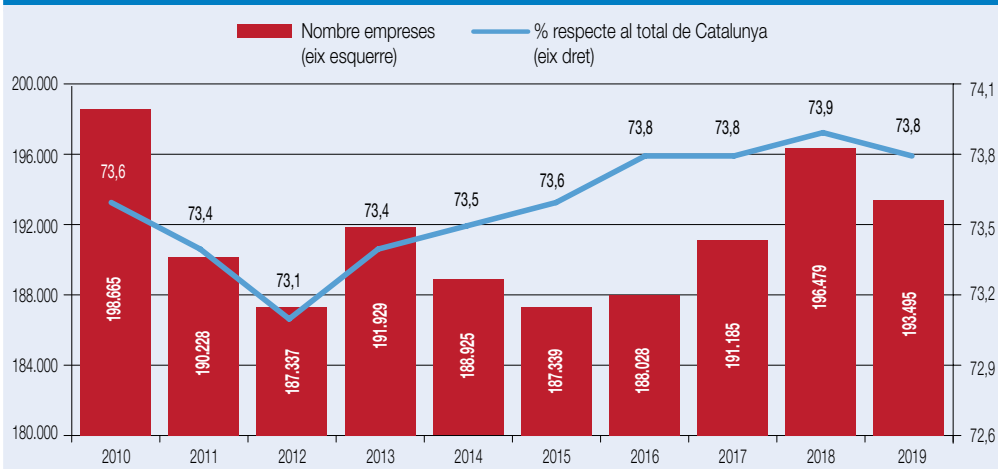
⁴ Estan constituïts per un conjunt de treballadors per compte d'altri que desenvolupen l'activitat laboral en un o diversos centres de treball d'una mateixa empresa, dins d'una mateixa província i, en general, realitzen una activitat principal similar i tenen característiques homogènies pel que fa a la cotització a la Seguretat Social.

noctacions. Aquests resultats contrasten amb les fortes caigudes relatives (per sobre del 20%) que es van observar el 2018.

La desacceleració econòmica que s'ha donat de manera generalitzada aquest 2019, s'observa també en el nombre d'**empreses** que roman pràcticament estable amb un augment del 0,3% fins a poc més de 470.000, segons l'INE. De fet, els resultats segons si són empreses sense o amb assalariats són oposats. En el primer cas, el volum d'empreses augmenta un 1,6% fins a les 276.572 (el 59% del total), mentre que les que compten amb assalariats disminueixen un 1,5% i se situen en un total de 193.495 –tendència que contrasta amb els increments dels darrers tres anys. Segons dimensió, tots els trams registren reduccions, tan sols el nombre de grans empreses (més de 1.000 assalariats) creix un 16,3% i passa de les 158 el 2018 a les 178 el 2019. Aquest en particular és un resultat molt positiu atès que més dimensió, implica més competitivitat, innovació i capacitat exportadora. A nivell de Catalunya, els resultats han estat molt similars (gràfic 4.4). Quant als **comptes de cotització**⁴ a la Seguretat Social, ja s'havia observat una desacceleració del creixement els dos anys anteriors amb augments del 0,8%, tanmateix aquest 2019 la variació ha estat encara més modesta (del 0,1%) i la xifra a la província s'ha estabilitzat al voltant dels 187.000 comptes.

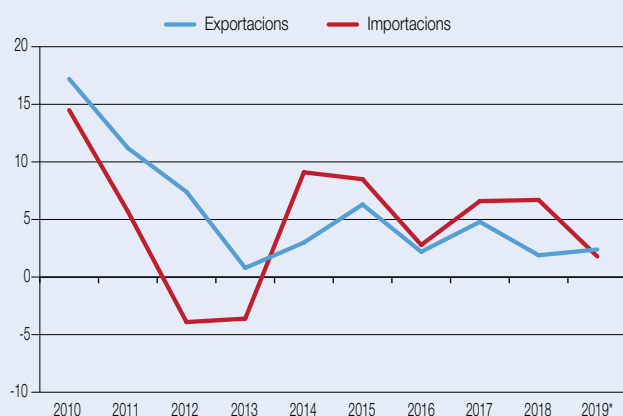
Pel que fa a altres indicadors de demanda, d'una banda, s'ha reduït la **matriculació de vehicles** a la província de Barcelona aquest 2019. Cal aclarir, que la incertesa en matèria de regulació mediambiental a les grans ciutats i el canvi estructural que està vivint el sector automobilístic a nivell mundial, tant en termes de paradigma energètic com pel que fa a les pautes de consum, han minvat la demanda de vehicles

Gràfic 4.4
Empreses amb assalariats a la província de Barcelona
(Nombre, en milers, i percentatge sobre el total Catalunya, en %)

Font: INE

Gràfic 4.5
Evolució de les exportacions i importacions de béns a la província de Barcelona (Taxa de variació interanual, a preus corrents, en %)

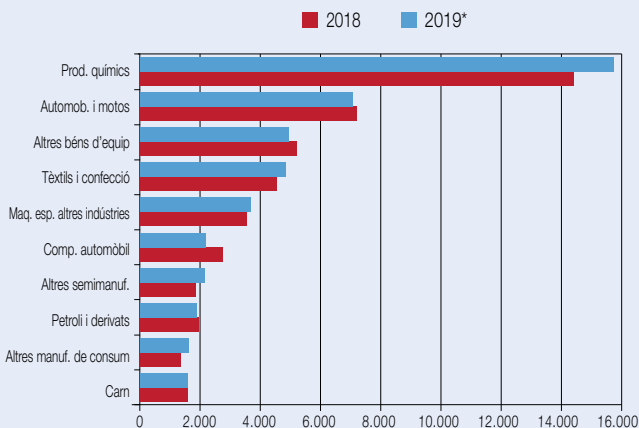

* Les dades del darrer any són provisionals i les seves taxes de variació estan calculades a partir de les dades provisionals de l'any anterior.
Font: Duanes

aquest darrer any per primer cop des del 2012. Així doncs, la reducció ha estat de l'1,4% fins a les 232.910 matriculacions, xifra que contrasta amb els increments que s'havien registrat els darrers anys (per sobre del 4% i fins al 25%). A la província de Barcelona es van efectuar el 79% de les matriculacions totals de Catalunya, on aquestes també han disminuït (un -1,9% el 2019). D'altra banda, les **compravendes immobiliàries** han crescut amb força: un 6,8% per sobre de les 186 mil. Aquest increment és similar al que es va registrar el 2018, però mostra certa desacceleració respecte al 2017 i 2016. En comparació amb la mitjana catalana, aquest creixement ha estat lleugerament inferior (-1,7 p.p.) degut als forts increments relatius que s'han observat a la resta de províncies.

Pel que fa al **comerç exterior de béns**, el 2019 les importacions van superar les exportacions a la província de Barcelona, fet que va mantenir el saldo comercial en dèficit, però en un nivell un -0,5% inferior respecte al 2018. Aquesta reducció del dèficit s'explica pel fort augment que han registrat les vendes als mercats exteriors el 2019, les quals assoleixen un màxim històric de 57.163 milions d'euros, un 2,4% més que el 2018, segons dades provisionals (gràfic 4.5). Aquesta xifra suposa un 77,4% del conjunt exportat a Catalunya el 2019, un percentatge lleugerament inferior al de l'any anterior, en un context en què les altres demarcacions han elevat notablement les **exportacions**. Segons destí, l'increment registrat a la província s'ha degut especialment al creixement de les vendes comunitàries que per primer cop superen els 35.000 milions d'euros, el 62% del total. Quant als béns destinats fora de la Unió Europea (UE), el creixement ha estat força més moderat en comparació amb l'observat els darrers anys: un 0,3% fins als 21.598 milions d'euros (un 38% del total). A banda de

Gràfic 4.6
Principals sectors exportadors a la província de Barcelona (Milions d'euros)

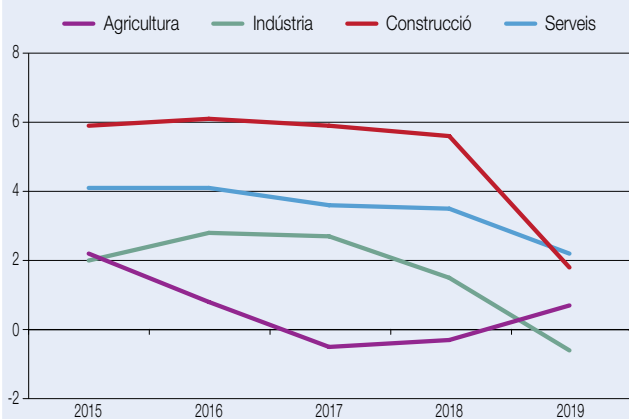

* Les dades del darrer any són provisionals
Font: Duanes

l'evolució temporal, aquestes dades reforcen l'elevada diversificació tant en destinació com en productes exportats. L'anàlisi desagregada per tipus de béns mostra que el químic es manté com el més rellevant amb un pes del 28% sobre el total i un creixement interanual del 9,2% respecte al 2018 (gràfic 4.6). Així mateix, és l'activitat que més ha contribuït amb diferència al creixement de les exportacions. Per ordre de volum exportat, en segon lloc se situa l'automobilístic, un sector que, com s'anticipava amb la reducció de matriculacions, ha reduït les seves exportacions un 8,1% fins als 7.100 milions d'euros, un nivell que suposa el 12% del total i que s'apropa a les xifres de 2014. Aquest és el quart any consecutiu que es redueixen les exportacions al sector, fet que ha resultat en una pèrdua de pes sobre el total d'exportacions: del 16% el 2015 al 12% el 2019. La resta de sectors principals –altres béns d'equip, tèxtil, maquinària, components, petroli, carn, etc.– concentren el 40% de les exportacions conjuntament i tenen uns pesos relatius individuals per sota del 10%.

Com s'ha avançat, les **importacions** també han augmentat, tot i que amb menys intensitat: un 1,8% fins a superar els 74.000 milions, la xifra més elevada des que es disposa de dades. Aquest increment és lleugerament inferior al que s'ha registrat per al conjunt de Catalunya (+2,5%). Aquests resultats mostren que la demanda interna, deixant de banda el sector de l'automòbil, s'ha mantingut dinàmica el 2019. Quant a l'origen, les importacions comunitàries –el 57%– han disminuït lleugerament (-0,6%), mentre que les de fora de la UE han crescut significativament: un 5,1% fins als més de 32.000 milions. Per tipus de bé, l'estructura sectorial és molt similar a la de les exportacions on la quota dels sectors químic i automobilístic són del 24% i 12%, respectivament, i en tercer lloc el

Gràfic 4.7
Evolució de les afiliacions per sectors a la província de Barcelona (Taxa de variació interanual, en %)

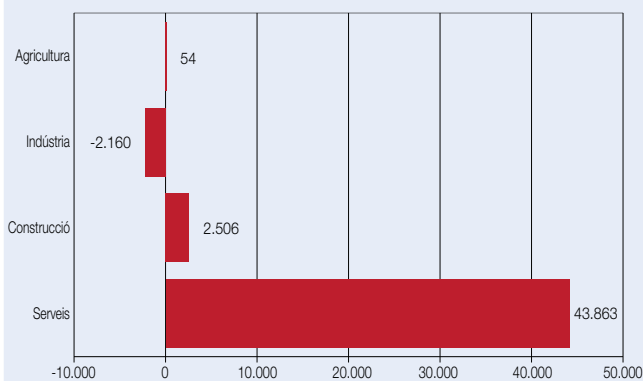
Font: Observatori del Treball i Model Productiu de la Generalitat de Catalunya

pes del tèxtil és del 10%. El major augment relatiu el 2019 s'ha observat entre els productes químics i el petroli i derivats amb un 8,3% en ambdós casos (tot i que en el darrer cas s'ha de parar atenció en l'efecte dels preus) i el descens més pronunciat s'ha donat en el cas dels components per a automòbils (-14%), evolució motivada en gran mesura per les circumstàncies excepcionals en què es troba el sector.

Pel que fa al **teixit empresarial exportador**, l'evolució del nombre d'empreses també ha estat molt positiu amb un augment del 2,1% fins a les 42.022 empreses el 2019, una xifra lleugerament per sobre del valor mitjà que s'ha observat des de la recuperació econòmica (quasi 41.500 aproximadament). Tanmateix, és important analitzar l'evolució de les empreses exportadores regulars, és a dir, aquelles més consolidades perquè han exportat com a mínim quatre anys consecutius. El 2019 el nombre d'empreses dins d'aquest col·lectiu –que ha representat el 35% del total– ha augmentat un lleuger 0,4%, fet que li ha permès assolir quasi les 14.750, la xifra més elevada de la sèrie. Per tram de volum exportat, l'increment ha estat generalitzat, excepte entre les que exporten de 500.000 a 5 milions d'euros. Les que exporten menys de 50.000€ han augmentat un 1,6% i les de més de 5M €, un 0,6%, fet que mostra com s'han incorporat noves empreses exportadores regulars, alhora que les que ja exportaven s'han consolidat i han augmentat encara més la seva facturació a l'exterior. Barcelona concentra més del 80% de les empreses exportadores regulars a Catalunya, excepte en el cas de les de més valor on el percentatge es redueix fins al 76,7% per la importància del sector químic i petroquímic a Tarragona.

En relació amb l'evolució del mercat laboral el 2019, el nombre d'**afiliacions** a la Seguretat Social ha augmentat un 1,8% a la

Gràfic 4.8
Variació del nombre d'afiliacions per sectors a la província de Barcelona. Any 2019 (Persones)

Font: Observatori del Treball i Model Productiu de la Generalitat de Catalunya

província de Barcelona. Aquest increment confirma la progressiva desacceleració econòmica que s'ha observat el darrer any i es distancia força dels creixements registrats des del 2014 (del 3% al 4% segons l'any). Tanmateix, aquest increment ha suposat un augment en valor absolut de les afiliacions de poc més de 44.200 fins a les 2.555.988 a 31 de desembre de 2019. El mateix increment s'ha registrat al conjunt de Catalunya, ja que la província concentra tres quartes parts de les afiliacions. Segons el tipus de règim d'afiliació, el creixement ha estat força més intents en el cas dels treballadors assalariats que dels autònoms. En el primer cas, l'increment ha estat del 2,1%, mentre que en el segon ha predominat l'estabilitat amb una modesta variació del 0,2%. A Barcelona, els autònoms suposen un 15% de l'afiliació total, percentatge que s'ha anat reduint gradualment des del 2015 quan el valor era del 17%.

Els **gràfics 4.7 i 4.8** recullen l'evolució de les afiliacions a la Seguretat Social per sectors tant en valors absoluts com en variacions interanuals. Els resultats per al 2019 mostren com hi ha hagut un augment de l'afiliació a tots els sectors en major o menor mesura, excepte en el cas de la **indústria** on s'ha registrat un descens moderat de les afiliacions. Com s'ha vist anteriorment amb les dades de la marxa dels negocis, aquest ha estat el sector on més s'ha notat la desacceleració econòmica global, d'una banda perquè es el més obert a l'exterior i, d'altra banda, pel pes del sector automobilístic. El 2019 ha estat el primer any on els llocs de treball han disminuït a la indústria des de l'inici de la recuperació econòmica. El descens del 0,6% (2.160 afiliacions menys) contrasta amb els augments dels últims quatre anys (tots per sobre de l'1,5%). Les activitats industrials que més llocs de treball han perdut en va-

lors absoluts són: els vehicles a motor (722 afiliacions menys, el 18% de la pèrdua total a la indústria), la confecció de peces de vestir (-615) i les indústries tèxtils (-454). El 2019, el pes del sector sobre el total d'afiliacions ha estat del 13,9%, percentatge que s'ha reduït notablement des del 24,5% que tenia el 2008. Aquesta reducció que s'ha produït en més de deu anys, no respon només als efectes de la crisi econòmica, sinó també a la major integració de les economies en cadenes de valor globals i a la terciarització de les economies desenvolupades. En relació amb Catalunya, la província concentra el 73% de les afiliacions al sector.

Pel que fa als sectors que han registrat un augment dels llocs de treball, el sector **serveis** ha estat el gran impulsor de la creació de llocs de treball el 2019, amb una contribució a la creació de llocs de treball significativament per sobre del seu pes (80,4%). Amb un increment interanual del 2,2%, s'han creat 43.863 afiliacions addicionals (pràcticament la totalitat de les noves afiliacions netes totals). Tanmateix, respecte als increments d'anys anteriors, l'augment també ha estat menys intens –en els últims 5 anys els creixements s'havien situat per sobre del 3,5%. Dins del sector, les activitats que han experimentat un major augment absolut són: els serveis tecnològics de la informació (més de 6.000 afiliacions addicionals, el 13% de les noves afiliacions), l'administració pública (+5.474), les activitats sanitàries (+5.253) i el servei de menjar i begudes i el comerç (poc més 3.000 cadascuna). Per darrere dels serveis, a la **construcció** les afiliacions han augmentat un 1,8%, el que implica un augment de poc més de 2.500 llocs de treball (fins a assolir quasi les 140 mil afiliacions). Malgrat que aquest creixement és força menys intens que el dels últims quatre anys (5,9% en mitjana), és un resultat molt positiu, atès que amb un pes del sector sobre el total del 5,5%, ha contribuït a generar el 5,7% de l'ocupació neta. Finalment, a l'agricultura les afiliacions s'han mantingut pràcticament estables amb un increment del 0,7% el 2019.

Pel que fa a les dades de l'Enquesta de població activa de l'INE, igualment s'ha registrat un augment de la **població ocupada** del 2,5% , el que ha permès superar els 2,5 milions d'ocupats. Aquest percentatge és lleugerament inferior al creixement que s'ha registrat a Catalunya (+2,3%). Des del 2014 (amb dades del 4t trimestre), a la província de Barcelona l'ocupació ha augmentat un 14% en termes acumulats i ja se situa pràcticament al nivell del 2008 (4T). Per sectors, els serveis és l'únic que ja han superat –en un 11%– el nivell precisi, la indústria encara se situa un 17% per sota (l'evolució del 2019 i les perspectives del sector a curt termini no apunten a que s'arribi a assolir el volum d'ocupats del 2008), i la construcció encara es troba a més distància (un 44% per sota) –cal recor-

dar, però, que va ser el sector més afectat durant la crisi, per tant el que ha trigat més en recuperar-se atès que s'havia d'absorbir tot l'excedent d'oferta generat durant la bombolla immobiliària. De fet, a partir del 2015 el nombre d'habitatges iniciats superava el d'acabats per primer cop des de la crisi econòmica, amb un total de 4.268 habitatges iniciats més el 2019, força lluny dels 28.346 de 2006. En aquest sentit també s'ha de tenir present l'elevada demanda d'habitatges que s'ha produït a l'àrea metropolitana de Barcelona els darrers anys, fet que, donada la limitació de l'oferta, ha tensionat significativament els preus de venda i lloguer.

Un altre indicador del mercat laboral és el nombre de **contractes de treball** signats a la província de Barcelona el 2019, a diferència de les afiliacions i l'ocupació, aquests han disminuït lleugerament un 0,2%, però es mantenen per sobre dels 2,5 milions. Cal tenir present que les variables anteriors fan referència a l'estoc de llocs de treball i ocupats, respectivament, mentre que les dades de contractes mostren el flux dels nous contractes signats. A més, menys contractació, però més ocupació pot ser senyal de menys rotació laboral (en tant que la mateixa persona pot signar més d'un contracte en un any). Segons la modalitat de contractació, els de tipus temporal han augmentat lleugerament (+0,5% respecte l'any anterior), però els indefinits han disminuït un 4,9% fins als 344.966 nous contractes (uns 17.700 menys que el 2018).

Juntament amb la millora en l'ocupació, el nombre d'**aturats registrats** a la província de Barcelona s'ha reduït moderadament: un 0,7% fins a les 282.332 persones aturades a 31 de desembre de 2019, segons les dades de les oficines del SOC. Aquesta variació implica una notable desacceleració en el ritme de descens de l'atur, en comparació amb els valors de l'etapa de recuperació (entre el -3,7% i el -12,5% des del 2013). En darrer lloc, la **taxa d'atur registral** s'ha reduït dues dècimes fins al 10,3% (segona província amb menor taxa d'atur només per darrere de Lleida). Amb dades de l'EPA del 4T, s'observa que aquesta reducció s'ha produït gràcies a que el nombre d'aturats estimats per a la província ha disminuït de forma més intensa (-6,9%) que el creixement de la població activa (+0,8%).

Pel que fa als **preus de consum**, el 2019 la inflació s'ha moderat força a la demarcació de Barcelona situant-se en el 0,9% (mitjana anual). Aquest percentatge és idèntic al que es registra per al conjunt de Catalunya i superior al de la resta de de províncies, excepte Lleida (1%).

Quadre 4.1
Dades bàsiques de la província de Barcelona

	2016	2017	2018	2019	Variació 2019-2018 (% , pp)		Pes Prov./Catalunya (%)	
					Província	Catalunya	2018	2019
DEMOGRAFIA								
Població Total	5.542.680	5.576.037	5.609.350	5.664.579	1,0	1,0	73,8	73,8
Densitat (hab/km ²)	717,4	721,7	726,0	733,1	1,0	1,0	-	-
Població de menys de 15 anys	860.320	861.426	858.971	854.839	-0,5	-0,4	73,0	72,9
Població de 15 a 64 anys	3.657.989	3.675.541	3.695.972	3.740.496	1,2	1,2	73,9	73,9
Població de 65 anys i més	1.024.371	1.039.070	1.054.407	1.069.244	1,4	1,5	74,2	74,1
Índex de dependència global	51,5	51,7	51,8	51,4	-0,3	-0,3	-	-
Índex d'envelliment	119,1	120,6	122,8	125,1	2,3	2,3	-	-
Nacionalitat espanyola	4.854.217	4.864.723	4.865.569	4.860.870	-0,1	0,0	74,6	74,6
Nacionalitat estrangera	688.463	711.314	743.781	803.709	8,1	7,1	68,7	69,3
Taxa d'estrangeria total	12,4	12,8	13,3	14,2	0,9	0,9	-	-
Taxa d'estrangeria extracomunitària	9,4	9,7	10,1	10,9	0,8	0,8	-	-
ACTIVITAT ECONÒMICA								
Comptes de cotització¹	184.495	185.945	187.380	187.513	0,1	0,1	72,7	72,7
Nombre d'empreses²	450.451	460.778	468.777	470.067	0,3	0,3	75,8	75,8
Sense assalariats	262.423	269.593	272.298	276.572	1,6	1,5	77,3	77,3
Amb assalariats	188.028	191.185	196.479	193.495	-1,5	-1,4	73,9	73,8
1 a 49 assalariats	183.806	186.660	191.853	189.139	-1,4	-1,3	73,7	73,6
50 a 199 assalariats	3.279	3.494	3.558	3.267	-8,2	-5,9	82,2	80,2
200 a 999 assalariats	811	882	915	911	-0,4	0,8	84,7	83,7
1000 o més assalariats	132	149	153	178	16,3	13,2	87,9	90,4
Empreses concursades	773	683	860	847	-1,5	0,6	82,9	81,2
Compravendes immobiliàries	151.190	163.668	174.688	186.592	6,8	8,5	62,3	61,4
Matriculació de vehicles ³	213.722	223.170	236.308	232.910	-1,4	-1,9	78,9	79,2
Viatgers allotjats en hotels³	11.709.409	12.066.363	12.279.526	12.821.834	4,4	3,4	61,3	61,9
Residents a Espanya	3.387.608	3.371.128	3.217.753	3.173.456	-1,4	0,0	43,9	43,3
Residents a l'estranger	8.321.801	8.695.235	9.061.773	9.648.378	6,5	5,3	71,3	72,0
SECTOR EXTERIOR⁴								
Exportacions de béns (milions €)	51.189	53.667	55.336	57.163	2,4	3,1	77,7	77,4
<i>10 principals sectors:</i>								
Prod. químics	13.372	14.278	14.514	15.864	9,2	6,3	77,4	79,5
Automob. i motos	7.944	7.208	7.244	7.100	-8,1	-7,9	98,4	98,3
Altres béns d'equip	4.796	5.123	5.225	4.968	-4,4	-4,0	82,9	82,6
Tèxtils i confecció	4.332	4.565	4.575	4.876	6,8	8,9	89,1	87,6
Maq. esp. altres indústries	3.268	3.364	3.559	3.695	3,8	3,9	82,2	82,2
Comp. automòbil	2.040	2.277	2.750	2.191	-21,1	-19,2	89,6	87,6
Petrolí i derivats	825	1.614	1.875	2.148	16,0	15,2	58,8	59,1
Altres semimanuf.	1.890	1.826	1.956	1.885	-3,4	-2,1	72,6	71,5
Carn	1.423	1.512	1.346	1.617	20,1	22,8	42,4	41,5
Altres manuf. de consum	1.492	1.533	1.595	1.585	-1,7	-1,3	84,9	84,8
Exportacions UE	32.373	33.057	33.744	35.565	3,8	3,8	74,4	74,7
Exportacions fora UE	18.817	20.610	21.591	21.598	0,3	1,9	83,6	82,3
Importacions de béns (milions €)	64.252	68.466	72.862	74.092	1,8	2,5	80,7	80,2
<i>10 principals sectors:</i>								
Prod. químics	13.750	14.844	16.436	17.843	8,3	7,0	83,3	84,3
Automob. i motos	7.421	7.819	8.813	9.113	2,9	3,6	89,2	88,7
Tèxtils i confecció	7.169	7.361	7.239	7.183	-0,3	2,0	91,6	89,4
Altres béns d'equip	6.309	6.489	6.675	6.400	-2,6	-2,1	84,4	83,9
Maq. esp. altres indústries	6.309	6.489	6.675	6.400	-2,6	-2,1	131,0	122,1
Comp. automòbil	3.754	3.824	3.946	3.392	-14,0	-13,4	96,7	96,0
Petrolí i derivats	1.318	1.229	2.008	2.169	8,3	5,1	29,7	30,7
Altres manuf. de consum	1.901	1.948	2.118	2.091	-1,7	-1,8	85,6	85,7
Altres semimanuf.	1.672	1.736	1.825	1.800	-1,4	1,9	77,3	74,9
Equip d'oficina i telecomunicacions	1.407	1.445	1.587	1.658	5,0	5,8	77,6	76,9
Importacions UE	1.407	1.445	1.587	1.658	5,0	5,8	3,2	3,3
Importacions fora UE	62.845	67.021	71.275	72.434	5,1	5,6	177,9	171,5
Nombre d'empreses exportadores	42.133	40.627	41.148	42.022	2,1	1,1	85,9	86,8
Nombre d'empreses exportadores regulars	14.627	14.727	14.695	14.749	0,4	0,5	85,3	85,2
Exporten menys de 50.000 €	6.855	6.843	6.857	6.966	1,6	1,2	87,8	88,2
Exporten de 50.000 a 500.000 €	3.518	3.548	3.483	3.504	0,6	1,3	87,4	86,8
Exporten de 500.000 a 5 milions €	3.126	3.143	3.128	3.045	-2,7	-1,9	81,5	80,9
Exporten més de 5 milions €	1.128	1.193	1.227	1.234	0,6	0,5	76,7	76,7
MERCAT DE TREBALL								
Afiliacions total règims¹	2.346.857	2.430.981	2.511.725	2.555.988	1,8	1,8	76,6	76,5
Agricultura	8.196	8.158	8.135	8.189	0,7	-0,7	25,1	25,5
Indústria	341.958	351.161	356.337	354.177	-0,6	-0,1	73,7	73,3
Construcció	122.521	129.776	137.049	139.555	1,8	2,0	68,4	68,3
Serveis	122.521	129.776	137.049	139.555	1,8	2,2	5,3	5,3
Assalariats	1.960.417	2.044.049	2.119.732	2.163.217	2,1	2,3	77,7	77,6
Autònoms	386.440	386.932	391.993	392.771	0,2	0,7	71,8	71,4
Ocupats (EPA)	2.364.800	2.435.300	2.496.875	2.547.850	2,0	2,3	74,3	74,1
Contractes¹	2.235.210	2.389.366	2.523.100	2.516.967	-0,2	0,5	75,8	75,2
Temporals	1.939.357	2.066.469	2.160.410	2.172.001	0,5	1,1	75,4	74,9
Indefinitos	295.853	322.897	362.690	344.966	-4,9	-3,4	78,3	77,1
Atur registrat¹	330.725	302.569	284.283	282.332	-0,7	-1,2	72,4	72,7
Taxa d'atur registral ¹	12,6%	11,4%	10,5%	10,3%	-0,2	-0,3	-	-

¹ Dades de final d'any.

² Les dades són a 1 de gener de cada any (Directori Central d'Empreses de l'INE).

³ Les dades del darrer any són provisionals.

⁴ Les dades del darrer any són provisionals i les seves taxes de variació estan calculades a partir de les dades provisionals de l'any anterior.

Fons: INE, Idescat, Observatori d'Empresa i Ocupació, Direcció General de Trànsit (DGT), DataComex i ICEX

Anàlisi comarcal

A nivell comarcal, la província de Barcelona està formada per un total de dotze comarques: Alt Penedès, Anoia, Bages, Berguedà, Baix Llobregat, Barcelonès, Garraf, Maresme, Moianès, Osona, Vallès Occidental i Vallès Oriental⁵. El Barcelonès presenta la major densitat de població atès que concentra el 40% de la població en 146km². A continuació, les comarques amb més concentració demogràfica són les de la primer corona: el Vallès Occidental (16%), el Baix Llobregat (15%), el Maresme (8%) i el Vallès Oriental (7%). Aquestes comarques, juntament amb el Garraf, són les que tenen una densitat d'habitants per km² superior a la mitjana catalana (239 habitants per km²). En l'altre extrem, les comarques amb menys habitants són el Moianès i el Berguedà, ambdues concentren menys de l'1% de la població de la província cadascuna.

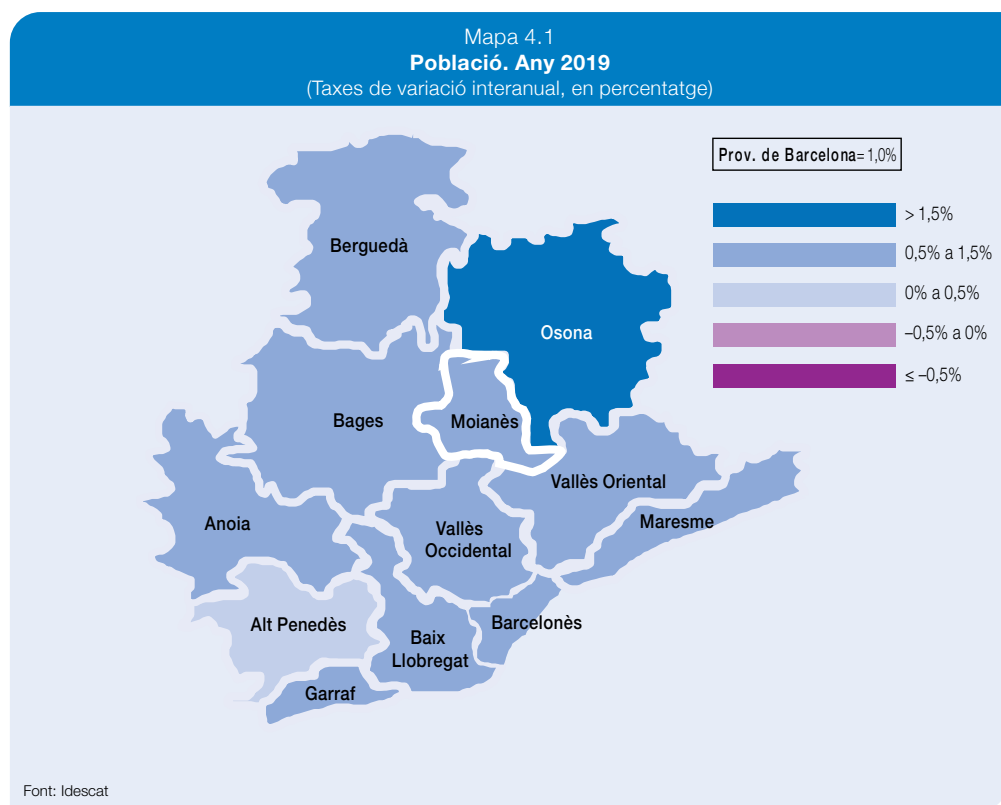
Segons el cens del padró municipal, la **població** ha augmentat de manera generalitzada a totes les comarques barcelonines el 2019, i amb majors creixements que el 2018, excepte en l'Alt Penedès, comarca on el nombre d'habitants s'ha mantingut estable amb una variació del 0,2%. Per sobre de la mitjana provincial (1%) s'han

⁵ Els municipis d'Espinelves, Vidrà i Viladrau de la comarca d'Osona formen part de la província de Girona. Així mateix, Gósol (Berguedà) pertany a la província de Lleida. Per contra, el municipi de Fogars de la Selva, de la Selva, pertany a la província de Barcelona.

situat set de les dotze comarques (de més a menys): Osona, Anoia, Bages, Moianès, Garraf, Maresme i Barcelonès, amb valors que han fluctuat entre l'1,6% i l'1,1% (mapa 4.1). Segons el lloc de naixement, s'observa que la població nascuda a Espanya ha crescut en set comarques, alhora que l'estrangera ho ha fet a totes de manera generalitzada. Sobretot, cal destacar les diferències en la intensitat dels creixements de la població nascuda a l'estranger, atès que amb una mitjana provincial del 6,7%, les variacions interanuals han fluctuat entre l'11,2% del Berguedà i el 3,5% de l'Alt Penedès.

En relació amb l'evolució del teixit empresarial, el 2019 set de les dotze comarques han augmentat el nombre de **comptes de cotització** de la Seguretat Social (empreses). Igual que a nivell provincial, en general els increments han estat força modestos i han oscil·lat entre el 0,2% del Bages i l'1,2% del Maresme. En valor absolut, destaca el Baix Llobregat que registra 236 comptes de cotització més, seguit a força distància pel Garraf (49), i el Maresme (38). D'entre les comarques que han registrat disminucions s'hi troben el Vallès Occidental (amb 135 comptes menys), seguit del Barcelonès (gran pol d'activitat que redueix el nombre en 80), el Vallès Oriental (-21), el Moianès (-16) i l'Alt Penedès (-7).

Quant al mercat laboral, d'una banda, es disposa de dades d'**afiliacions** a la Seguretat Social segons seu de l'empresa, i, d'altra banda, segons residència padronal. Per tant, no només es pot veure si s'han generat més o menys llocs de treball, sinó també si hi ha una elevada mobilitat laboral entre comarques.

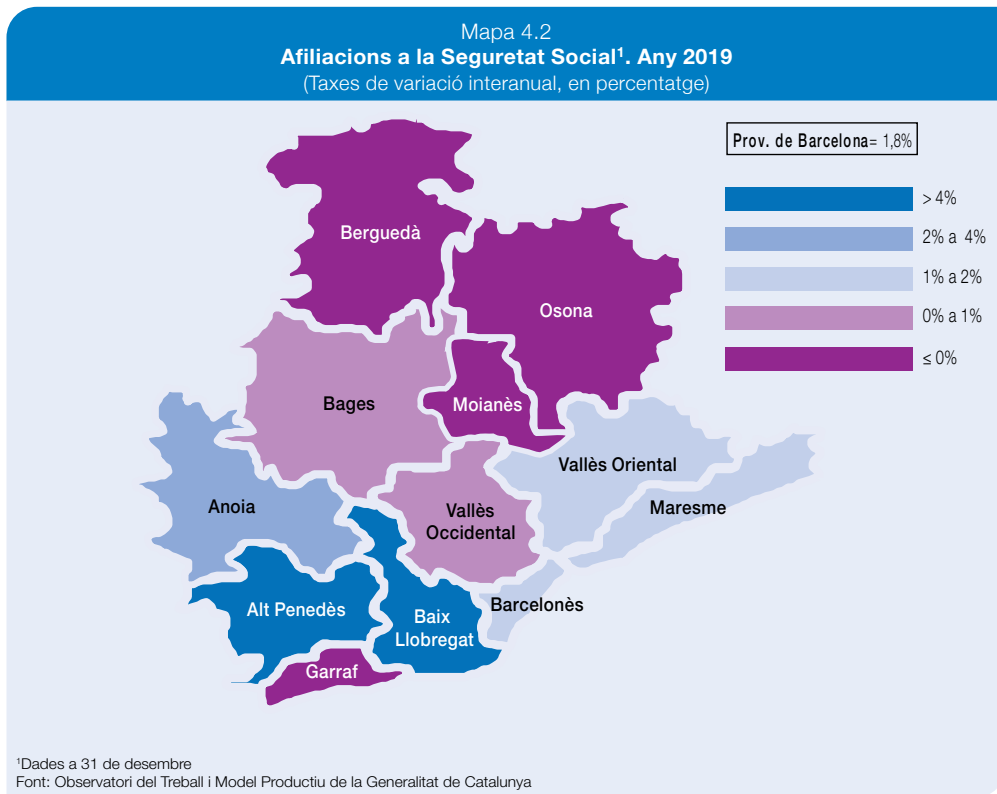

En el primer cas, les **afiliacions segons seu de l'empresa** han augmentat a vuit de les dotze comarques barcelonines. De manera que al Garraf, al Berguedà, Osona i al Moianès són les úniques on disminueixen els llocs de treball (des de l'1,6% de la primera fins al 0,2% de la darrera). És el primer any des de l'inici de la recuperació econòmica que no s'ha registrat un augment generalitzat dels llocs de treball a tots els territoris. D'entre les comarques que han incrementat el nombre total d'afiliacions, el Baix Llobregat i l'Alt Penedès són les que registren majors increments relatius (5,3% ambdues), seguides de l'Anoia (2,1%), el Vallès Oriental i el Barcelonès (1,4% cadascuna), el Maresme (1,1%) i el Bages i Vallès Occidental (per sota de l'1%). Per tant, només tres comarques s'han situat per sobre de la mitjana provincial. Si s'atén el pes de cada comarca sobre el total de la província, el Baix Llobregat ha aportat el 38% de les noves afiliacions (amb un pes del 13%) i el Barcelonès el 41% –però inferior al seu pes del 50%. L'Alt Penedès i l'Anoia també han fet una contribució positiva en la creació de llocs de treball lleugerament per sobre del seu pes ([mapa 4.2](#)).

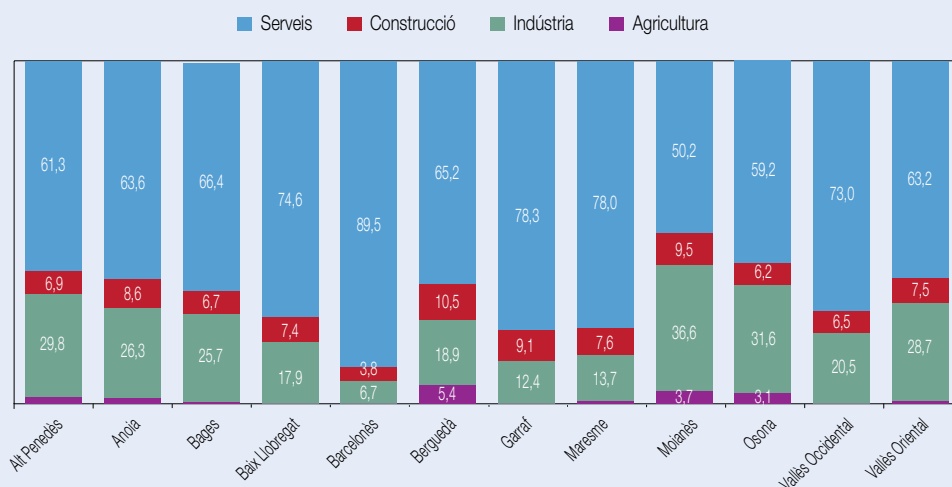
Quant a les dades desagregades per activitats econòmiques, el [gràfic 4.9](#) mostra la composició del nombre d'afiliacions per grans sectors. Les afiliacions als **serveis** suposen del 50,2% (Moianès) al 89,5% (Barcelonès) de les afiliacions. Si s'analitzen les contribucions sectorials a l'augment o disminució de les afiliacions dins de cada comarca, aquest sector és el que amb

diferència aporta més llocs de treball en aquells territoris on han augmentat les afiliacions, i, on hi ha hagut una disminució global, compensa en certa mesura les caigudes que es registren en altres sectors com per exemple a la indústria. En termes interanuals, de les dotze comarques, només hi ha dues on les afiliacions als serveis han disminuït el 2019 (el Moianès i el Garraf, en -1,5% i -2,8%, respectivament). D'entre les comarques amb creixements, l'Alt Penedès registra un augment del 8,4%, seguida del Baix Llobregat amb un 4% (quasi 9.500 afiliacions més que aporten un 56,7% dels nous llocs de treball), l'Anoia amb un 3% i el Barcelonès (per sobre del 2,2%). Respecte a les noves afiliacions als serveis a la província, el 57% s'han generat al Barcelonès, el 22% al Baix Llobregat i, per sota del 8% se situarien la resta –excepte aquelles on el nivell s'ha reduït.

Un altre sector, que s'ha mostrat força dinàmic el 2019 ha estat la **construcció**, ja que les afiliacions han augmentat a totes les comarques excepte al Berguedà on aquestes han disminuït un 15% (-209 llocs de treball) –aquest sector té un pes a la comarca del 10,5% i a més s'han registrat tres comptes de cotització menys el mateix any. A la resta de comarques els augments han fluctuat entre el 0,7% del Vallès Oriental i el 9,7% de l'Alt Penedès. A sis comarques (Alt Penedès, Anoia, Bages, Barcelonès, Maresme i Vallès Occidental), la construcció ha fet una aportació força superior (15,5% en mitjana) al creixement

Gràfic 4.9
Estructura sectorial de les afiliacions. Any 2019
(En percentatge sobre el total d'afiliacions de la comarca)

Font: Observatori del Treball i Model Productiu de la Generalitat de Catalunya

de l'afiliació en comparació amb el seu pes relatiu (6,7% en mitjana). En relació amb l'augment d'afiliats a la província, el Barcelonès, el Baix Llobregat, el Maresme i l'Alt Penedès han concentrat més del 10%, respectivament, de les afiliacions.

En tercer lloc, les afiliacions a la **indústria** s'han reduït lleugerament a nivell provincial. Per comarques, hi ha set que també

registren disminucions i totes elles força més significatives. En valors absoluts, destaca el Barcelonès amb 7.813 afiliacions menys (-8,3% respecte al 2018), el Vallès Occidental amb poc més de 1.000 llocs de treball menys (la indústria suposa el 20% del total d'afiliacions), a Osona la disminució ha estat de 827 persones, 630 al Maresme i al voltant de les 130 afiliacions a l'Alt Penedès i l'Anoia, respectivament. Aquestes dues últimes

Quadre 4.1
Afiliacions a la Seguretat Social per grans sectors econòmics i comarques¹. Any 2019

	Agricultura		Indústria		Construcció		Serveis		Total Afiliacions	
	Nombre	(%) Var 19/18	Nombre	(%) Var 19/18	Nombre	(%) Var 19/18	Nombre	(%) Var 19/18	Nombre	(%) Var 19/18
Alt Penedès	830	2,0	12.253	-1,3	2.828	9,7	25.179	8,4	41.090	5,3
Anoia	534	5,3	9.157	-1,2	2.975	5,1	22.116	3,1	34.782	2,1
Bages	870	3,4	17.603	0,1	4.585	2,8	45.468	0,6	68.526	0,7
Baix Llobregat	511	2,6	58.662	12,8	24.359	2,2	245.040	4,0	328.572	5,3
Barcelonès	505	2,4	86.276	-8,3	49.118	1,9	1.154.657	2,2	1.290.556	1,4
Berguedà	602	2,4	2.126	-1,8	1.182	-15,0	7.335	0,9	11.245	-1,5
Garraf	93	-8,8	4.368	4,8	3.204	1,8	27.703	-2,8	35.368	-1,6
Maresme	824	-1,0	18.678	-3,3	10.371	2,9	106.206	1,7	136.079	1,1
Moianès	154	-1,9	1.507	1,0	393	2,3	2.069	-1,5	4.123	-0,2
Osona	2.122	-1,9	21.771	-3,7	4.243	2,0	40.788	1,2	68.924	-0,4
Vallès Occidental	422	3,7	79.736	-1,2	25.259	0,9	284.464	1,3	389.881	0,7
Vallès Oriental	741	-2,0	42.175	1,8	11.073	0,7	92.901	1,3	146.890	1,4
Província de Barcelona	8.189	0,7	354.177	-0,6	139.555	1,8	2.054.067	2,2	2.555.988	1,8
Catalunya	32.170	-0,7	483.024	-0,1	204.239	2,0	2.619.790	2,2	3.339.223	1,8

¹ Dades a 31 de desembre

Font: Observatori del Treball i Model Productiu de la Generalitat de Catalunya

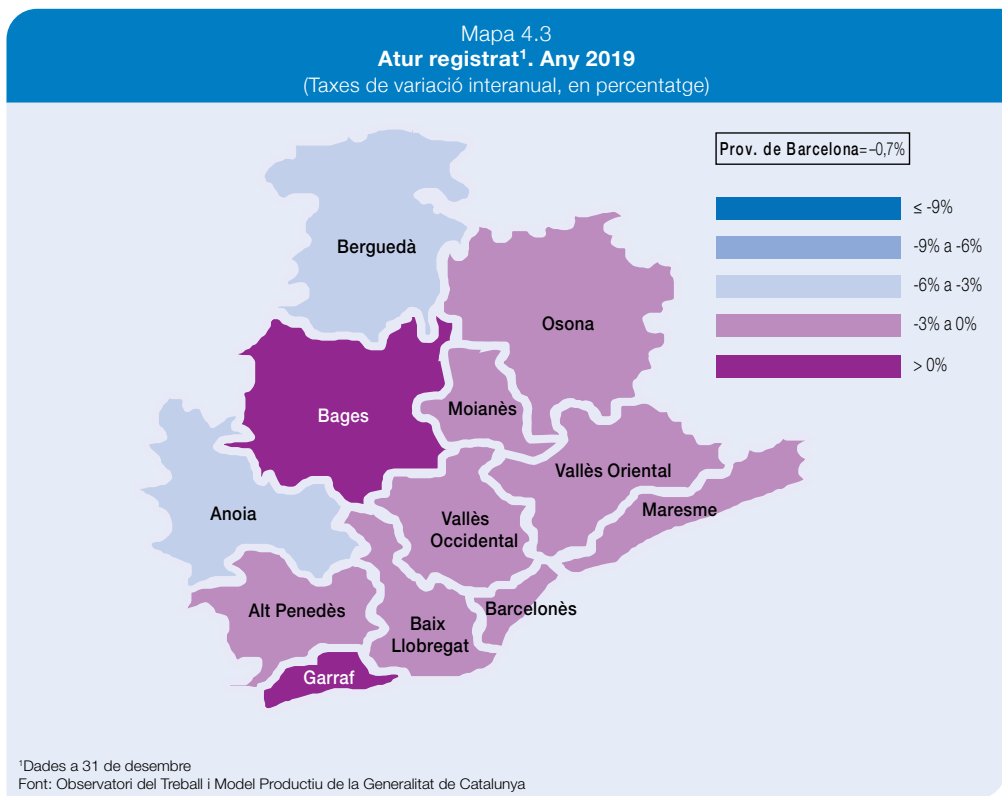
comarques més Osona són les que presenten una major proporció d'afiliats al sector industrial (per sobre del 26%). Quant a les comarques amb resultats favorables, cal destacar que al Baix Llobregat l'augment ha estat del 12,8% amb 6.666 afiliacions més. Un resultat molt positiu, però que no es reflecteix en un augment de les empreses industrials (comptes de cotització) al territori, de fet hi ha una disminució del 0,5%, senyal d'un lleuger augment de la concentració empresarial i empreses de major dimensió. Segons dades del 1T 2019 del Departament d'Empresa i Coneixement de la Generalitat, el Baix Llobregat compta amb 122 polígons on al 81% està permès l'ús industrial. Per activitats, els sectors predominants són el metal·lúrgic i productes metàl·lics (15%), la logística (14%) i altres activitats industrials (13%). Per darrere d'aquesta comarca se situarien el Vallès Oriental (783 afiliacions més) i el Garraf (202 addicionals).

Finalment, els llocs de treball al sector **agrícola**, tot i que minoritari a la província –només el Berguedà destaca sobre la resta amb un pes del 5,4% sobre el total d'afiliacions el 2019–, han augmentat a set de les dotze comarques amb variacions relatives que van del 5,3% de l'Anoia al 2% de l'Alt Penedès (quadre 4.1).

En el cas de les **afiliacions segons residència del treballador**, s'observa un augment generalitzat a totes les comarques barcelonines i menys dispersió en les taxes de variació

respecte a les afiliacions segons la ubicació del centre de treball –totes les comarques se situen en una franja entre l'1,2% i el 2,9%, sent la mitjana de l'1,7%→. Si es comparen les afiliacions segons seu social i per residència padronal, el nombre d'afiliacions és superior en el segon cas a totes les comarques menys al Barcelonès. Com s'ha avançat, el motiu de la diferència és que en molts casos els treballadors es traslladen per treballar a una comarca diferent de la que resideixen (majoritàriament al Barcelonès). Les comarques que presenten majors diferències (per sobre del 35%) són: el Garraf, el Moianès, l'Anoia, el Berguedà i el Maresme. En l'últim i primer cas és probable que molta gent es desplaci a treballar al Baix Llobregat o al Barcelonès i en els altres casos els desplaçaments s'expliquen també perquè són comarques properes als dos Vallesos i la seva dimensió –com el Moianès– o especialització sectorial –Berguedà– condicionen la disponibilitat de llocs de treball.

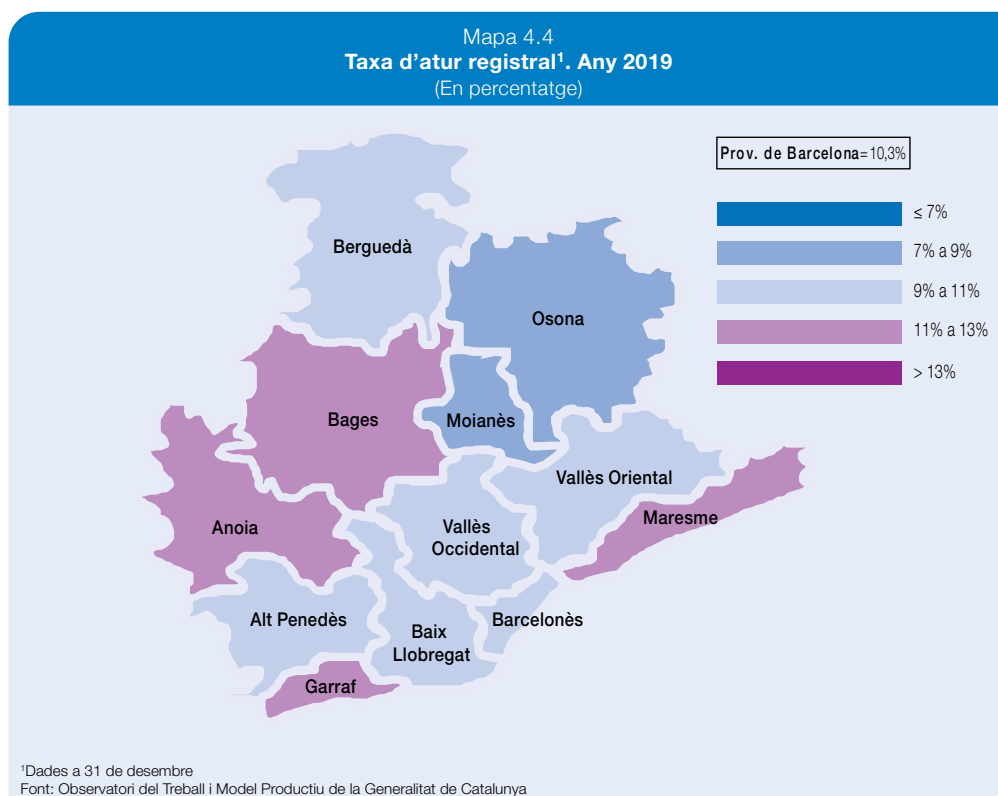
Els resultats positius que s'han observat en termes de nous llocs de treball a forces comarques aquest 2019 han donat lloc a una disminució de l'**atur registrat** a totes les comarques, excepte al Bages i al Garraf –on ha augmentat un 1,4% i 0,2%, respectivament– i al Vallès Oriental on no ha variat (mapa 4.3). És el primer any des de l'inici de la recuperació en què no s'ha donat una reducció generalitzada de l'atur. També cal esmentar que, en el cas de les reduccions, aquestes han estat força més

moderades que les registrades en anys previs de recuperació. Les majors disminucions s'han donat al Berguedà (comarca que alhora registrava un descens de l'afiliació) i a l'Anoia, en un -5,3% i -4,9%, respectivament. A la resta, els percentatges han fluctuat entre el -0,5% i el -1,5%. En termes absoluts, les majors reduccions s'observen al Baix Llobregat (-538), el Barcelonès (-492), el Maresme (-381) i l'Anoia (-368).

Aquesta reducció del nombre d'aturats inscrits al SOC ha afavorit la caiguda de la **taxa d'atur registral** a totes les comarques, menys al Bages on roman estable a l'11,6% (mateix valor del 2018). A la resta de territoris barcelonins, les disminucions han estat molt moderades (entre una i tres dècimes), i destaquen l'Anoia i el Berguedà amb els majors descensos –vuit i sis dècimes, respectivament (mapa 4.4). Per tal de veure l'evolució respecte del nivell precrisi, les primeres dades disponibles de la sèrie són del 3T del 2008. Tot i que no són estrictament comparables perquè fan referència a diferents trimestres (pot haver un biaix estacional) i, a més, el Moianès es va constituir com a comarca el 2015, serveixen com a referència per tal d'analitzar si l'activitat econòmica en els darrers anys (des del 2013/14 aproximadament) ha permès tornar als nivells previs. El que es desprèn és que en cap cas (ni per a la província de Barcelona que registrava una taxa del 8,5% el 3T del 2008) s'han recuperat els nivells del 3T del 2008. Les diferències

oscil·len entre els 3,3 p.p. del Bages i els 1,2 p.p. del Berguedà. Al Barcelonès la taxa del 4T del 2019 és encara 2 punts superior, i respecte a les comarques de la primera corona els resultats són els següents: Vallès Oriental (+2,5 p.p.), Maresme (+2 p.p.), Vallès Occidental (1,7 p.p.) i Baix Llobregat (+1,3 p.p.). L'alentiment de la creació de llocs de treball el 2019 i les circumstàncies excepcionals que han marcat, especialment, els primers trimestres de 2020 per la crisi del COVID-19, fan preveure que no s'assoliran a curt o mitjà termini els nivells anteriors a la crisi economicofinancera del 2008.

Quadre 4.3
Dades econòmiques bàsiques de les comarques. Any 2019

	Població		Població nascuda a l'estranger		Empreses (comptes de cotització)		Afilacions segons seu de l'empresa		Afilats segons residència		Atur registrat		Taxa d'atur registrat
	Nombre	(%) Var 19/18	Nombre	(%) Var 19/18	Nombre ¹	(%) Var 19/18	Nombre ¹	(%) Var 19/18	Nombre ¹	(%) Var 19/18	Nombre ¹	(%) Var 19/18	2019 ¹
Alt Penedès	108.411	0,3	14.608	3,5	3.453	-0,2	41.090	5,3	46.371	1,8	5.347	-0,6	10,4%
Anoia	120.738	1,4	13.514	7,1	3.252	0,7	34.782	2,1	49.491	2,1	7.177	-4,9	12,8%
Bages	178.885	1,4	24.959	10,0	5.350	0,2	68.526	0,7	71.800	1,3	9.606	1,4	11,6%
Baix Llobregat	825.963	0,8	119.716	6,2	22.382	1,1	328.572	5,3	358.757	1,6	38.917	-1,4	9,8%
Barcelonès	2.278.437	1,1	578.484	7,1	89.607	-0,1	1.290.556	1,4	958.200	1,9	106.886	-0,5	9,5%
Berguedà	39.446	0,9	4.244	11,2	1.304	0,6	11.245	-1,5	15.417	1,5	1.789	-5,3	10,1%
Garraf	150.887	1,2	27.804	4,8	4.102	1,2	35.368	-1,6	60.998	2,6	8.432	0,2	12,6%
Maresme	452.690	1,1	67.512	6,3	12.391	0,3	136.079	1,1	185.317	1,6	24.881	-1,5	12,0%
Moianès	13.603	1,3	1.536	10,8	410	-3,8	4.123	-0,2	6.110	2,9	487	-0,6	8,0%
Osona	160.821	1,6	27.390	8,3	5.753	0,2	68.924	-0,4	71.234	1,2	7.537	-1,0	9,4%
Vallès Occidental	925.237	0,8	132.445	6,4	26.989	-0,5	389.881	0,7	396.579	1,5	49.533	0,0	11,0%
Vallès Oriental	409.638	0,8	54.566	5,3	12.498	-0,2	146.890	1,4	177.991	1,4	21.677	-0,5	11,0%
Província de Barcelona	5.664.579	1,0	1.066.754	6,7	187.513	0,1	2.555.988	1,8	2.398.037	1,7	282.332	-0,7	10,3%
Catalunya	7.675.217	1,0	1.468.433	6,4	258.030	0,1	3.339.223	1,8	3.277.565	1,7	388.124	-1,2	10,6%

¹ Dades a 31 de desembre

Font: Idescat, INE, MTAS i Observatori del Treball i Model Productiu de la Generalitat de Catalunya

Girona i comarques

Anàlisi de la província

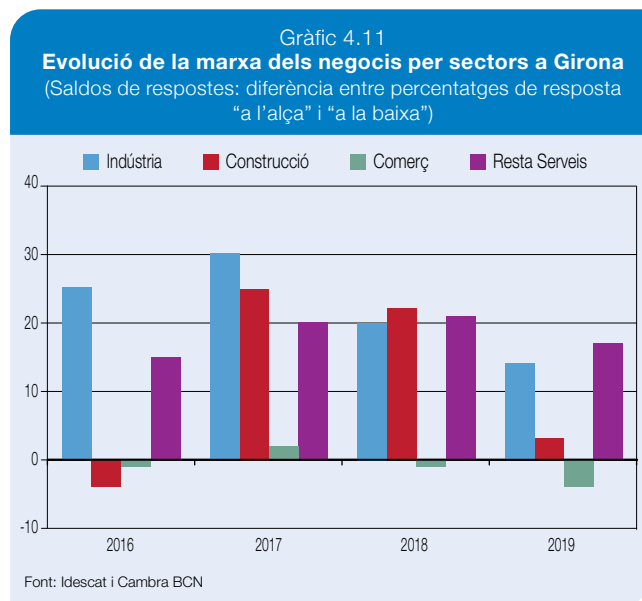
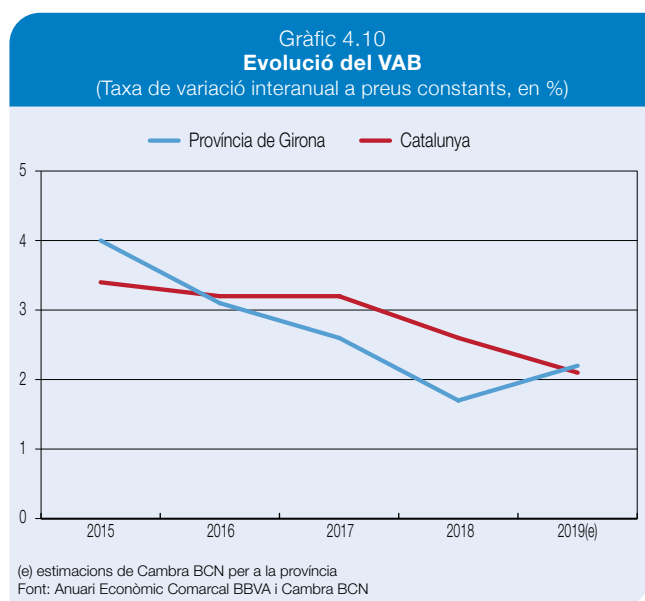
La província de Girona és la que compta amb menys superfície de totes les províncies catalanes (5.905 km²), tanmateix, amb dades del 2019, és la tercera en termes població, i segona en nombre d'empreses i ocupats, amb pesos propers al 10% en tots tres casos. A mode de resum, la marxa dels negocis ha estat positiva a la majoria de sectors, han augmentat per sobre del 4% els viatgers estrangers i la taxa d'atur registral es redueix per sota de l'11% per primer cop des del 2008.

Aquest darrer any, la **població** ha augmentat un 1,2% fins a les més de 770.000 persones registrades en el cens a la província a 1 de gener. Aquest increment es troba lleugerament per sobre del de Catalunya (1%), i per trams d'edat, aquest s'ha donat entre els que tenen 15 i 64 anys (1,4%) i els majors de 64 anys (1,9%), mentre que la població més jove s'ha reduït lleugerament en un 0,2%. En termes acumulats, aquest envelliment gradual de la població s'ha traduït en un increment de les persones majors de 65 anys del 37% des de l'any 2000 i en una reducció dels menors de 15 anys del 33,6%. El 2019, l'índex d'envelliment –rati entre el tram de població més jove i la més gran– s'ha incrementat en més de 2 punts percentuals (p.p.) fins al 110,5% (xifra que era del 53,5% el 2000). No obstant això, el 2019 l'augment del col·lectiu en edat de treball i la reducció dels residents més joves ha donat lloc a una lleugera disminució de la taxa de dependència –percentatge de població d'entre 15 i 64 anys sobre la resta– per primer cop des del 2008 i s'ha situat en el 51,4%. Segons la nacionalitat dels residents, la població espanyola s'ha mantingut estable amb un augment del 0,2%, i l'estrangera ha

augmentat un 5,2% fins als més de 150.000 residents (nivell del 2014). Per períodes, la població de nacionalitat estrangera va augmentar del 2008 al 2012 un 9,3%, i del 2012 al 2016 es va reduir un 13,6% (en més de 20 mil persones). Si es comparen els valors del 2007 i 2019, hi ha hagut una lleugera disminució del pes de la població comunitària sobre l'estrangera total (que ha suposat un 27% el 2019) i una forta disminució de la d'Amèrica del Sud que passa del 18% al 10%. De la resta de regions del món, els pesos han augmentat entre 1 p.p. i 3 p.p., menys en el cas de la d'Amèrica del Nord i Central que passa del 5% a l'11%.

El **valor afegit brut (VAB)** a preus constants (descomptada la inflació) de la província de Girona ha crescut un 2,2% el 2019, quatre dècimes per sota de l'increment de 2018, segons ha estimat la Cambra de Barcelona. L'economia gironina s'ha comportat lleugerament millor que la mitjana del territori català (2,1% segons estimacions d'Idescat) i presenta el major creixement de les quatre províncies (gràfic 4.10). Globalment, els resultats han estat notablement positius en termes de l'evolució de la marxa dels negocis a la indústria i resta de serveis, de l'activitat turística, les exportacions i l'afiliació, malgrat el context de desacceleració econòmica global.

Pel que fa a la **marxa dels negocis**, segons l'Enquesta de clima empresarial, el 2019 ha estat un any de xifres positives a tots els sectors, excepte en el comerç (gràfic 4.11). Aquest és l'únic sector de la província que no s'ha recuperat de la crisi econòmica. Els saldos dels darrers quatre anys són significativament millors que els de 2013 i 2014, però, menys el 2017, han estat tots negatius. Amb un saldo –resultat de la diferència entre els percentatges de respostes d'evolució a l'alça i a la baixa– del -4% aquest darrer any (el pitjor de les quatre comarques catala-

nes), el sector s'estanca i empitjora respecte al 2015. Quant a la resta de sectors, la indústria i la resta de serveis registren resultats molt positius del 14% i 17%, respectivament, i força per sobre de la mitjana catalana (4% i 12% en cada cas). De fet, Girona registra els millors resultats de la resta de províncies per a aquestes dues activitats. No obstant això, en comparació amb anys anteriors, s'observa una desacceleració amb saldos gradualment cada cop més inferiors des del 2017. En darrer lloc, tot i que la construcció registra un saldo positiu (del 3%), aquest se situa molt per sota de la mitjana catalana (13%) i del de les províncies veïnes (a Lleida és d'un 17% i a Barcelona del 15%). De fet, del 2018 al 2019 la reducció en la bona marxa dels negocis a aquest sector ha estat molt notable amb un saldo que ha passat del 22% (el més alt de les quatre demarcacions) al 3%. Tanmateix, si s'analitzen les dades d'habitatges iniciats, per exemple, aquests han augmentat progressivament des dels 491 el 2014 (mínim de la sèrie històrica) fins als 1.530 el 2019.

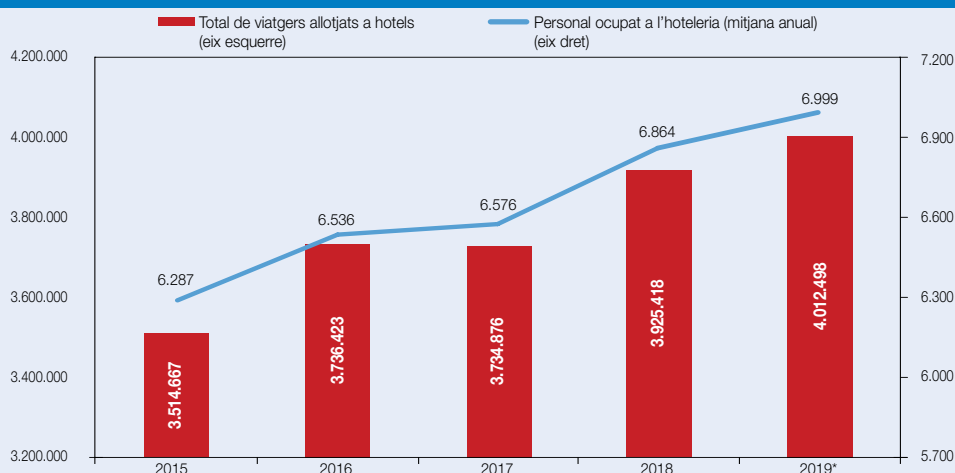
Un altre indicador clau que complementa els resultats sectorials de la marxa dels negocis, així com l'anàlisi de l'activitat econòmica en general, és l'evolució del **sector turístic**, a través de les dades de l'Enquesta d'ocupació hotelera que proporciona l'INE (gràfic 4.12). Segons les dades provisionals del 2019, la província de Girona ha registrat un augment dels viatgers totals a hotels del 2,2% fins a superar els poc més de 4 milions (màxim històric des de l'inici de la recuperació econòmica). En termes de pernoctacions, l'increment ha estat més intens: del 4,3% fins a pràcticament els 33,5 milions. Segons la procedència dels viatgers, aquests augments registrats s'expliquen exclusivament per l'arribada d'estrangers: quasi 2,3 milions (un 4,4% més respecte al 2018) que van efectuar més de 8,4 milions de pernoctacions (un +3,2%). De les xifres totals, els residents estrangers

han suposat el 57% dels viatgers i han efectuat un 68% de les pernoctacions aquest darrer any. Per contra, igual que a la província de Barcelona, el nombre de visitants residents a Espanya va disminuir lleugerament (-0,6% fins a les poc més d'1,7 milions de persones), mentre que en termes de pernoctacions el volum ha estat molt semblant al de 2018 (un 0,2% més fins a les poc més de 3,9 milions). Respecte a l'estada mitjana, aquesta s'ha mantingut estable en els 3,1 dies. Quant a l'oferta a establiments hotelers, el nombre d'establiments oberts ha estat de 591 (1 menys que el 2018), però el nombre d'habitacions i places han crescut un 1,5% i 1,9%, respectivament. Entre el grau d'ocupació per places, les diferències entre places totals i de cap de setmana són significatives, del 56,1% en el primer cas i 65,2% en el segon. Finalment, pel que fa al personal contractat, aquest s'ha incrementat un 2% el 2019 fins a pràcticament 7.000 persones –xifra un 20% superior al nivell de 2014.

Si l'anàlisi es fa per marques turístiques, la província està formada per la delimitació de la Costa Brava⁶, majoritàriament, i de Pirineus (amb només tres comarques). La Costa Brava és la segona marca turística de Catalunya –per darrere de Barcelona– en volum de viatgers a establiments hotelers amb 3.657.400 persones el 2019 (un 1,9% més que el 2018 i el 18% del total català). En pernoctacions, la Costa Brava també se situa segona i l'augment ha estat similar al del nombre de viatgers: del 2,1% fins a superar les 11,7 milions el 2019 –el 20% del total de Catalunya. En mitjana, l'ocupació a establiments ha estat del 64,3% (6,3 punts per sobre de la de 2015). En relació amb els resultats per a

⁶ La marca turística Costa Brava inclou totes les comarques gironines amb excepció de la Garrotxa, el Ripollès i la Cerdanya, que s'enquadren a la marca turística Pirineus.

Gràfic 4.12
Evolució dels viatgers i del personal ocupat a hotels a la província de Girona
(Nombre)

(e) estimacions de Cambra BCN per a la província
Font: INE

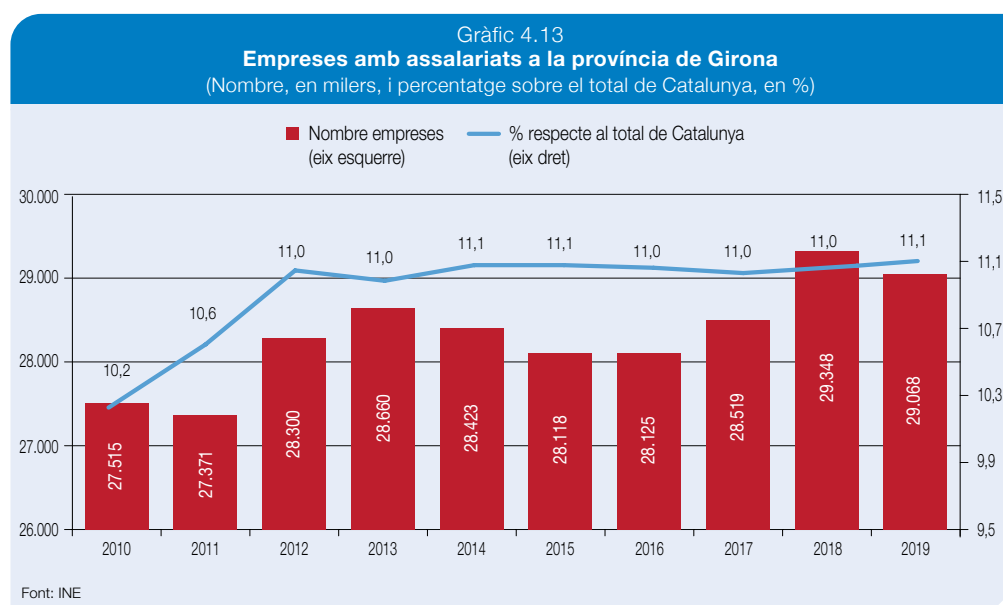
la marca Pirineus, aquesta marca turística concentra un volum de viatgers i pernoctacions força inferior en comparació amb l'anterior, del 4% i 3%, respectivament. El 2019, mentre el nombre de viatgers ha crescut un 2,7% fins als 767.000, el nombre de pernoctacions ha estat de 1,4 milions, una xifra pràcticament igual respecte a un any enrere, fet que ha disminuït lleugerament l'estada mitjana en 1,9 dies. A diferència de la Costa Brava, el grau d'ocupació ha estat el més baix de totes les marques turístiques el 2019, el que mostra l'elevada estacionalitat d'aquesta destinació, altament depenent també de les condicions per practicar esports d'hivern. En aquest sentit, l'Agència Catalana de Turisme ha renovat el *Programa Pirineus* per al 2020 amb l'objectiu de consolidar el turisme de les 10 comarques del Pirineu català i el territori de la Val d'Aran en els mercats emissors de proximitat mitjançant una promoció específica per desestacionalitzar la demanda.

En paral·lel a aquest clima favorable a la majoria de sectors, el **teixit empresarial** ha crescut moderadament en el seu conjunt. El 2019 s'han registrat 373 empreses addicionals, un 0,6% més que l'any anterior fins a poc més de les 63.300 (màxim històric de la sèrie amb dades a 1 de gener). Tanmateix, aquesta variació és força inferior a les registrades des del 2015 –entre l'1,5% i el 2,6% segons l'any–, i no ha estat positiva si es desagreguen les dades per tipus d'empreses (amb treballadors a càrrec o sense). En el cas d'empreses sense assalariats, l'increment ha estat força més intens, de l'1,9% amb 653 empreses més. Per contra, en el cas d'empreses amb assalariats a càrrec, aquestes han disminuït un 1% fins a les poc més de 29.000 (gràfic 4.13). Aquesta disminució, però, ha estat menys intensa que la que es registra al conjunt de Catalunya amb una reducció de l'1'4%. Per trams d'assalariats, només han minvat les de menys treballadors (d'1 a 49 assalariats): -1,1% (310 empreses menys).

Tot i que a la resta de trams els augments relatius han estat força elevats –un 6,8% a les que tenen entre 50 i 199 assalariats, i un 12,3% a les de 200 a 999 assalariats–, l'elevada proporció de les més petites sobre el total (98,5%) ha fet que la variació global fos negativa. En el cas de les empreses més grans (+1.000 treballadors), la xifra s'ha mantingut en 6. També cal destacar que aquest 2019 el nombre d'empreses en concurs de creditors ha augmentat molt significativament: de les 71 el 2018 a les 119 el 2019. Aquesta xifra és força superior als valors registrats entre el 2008 i 2011 i s'apropa als dels anys 2012-2014, quan hi va haver 129 empreses concursades l'any en mitjana.

Quant a als **comptes de cotització** a la Seguretat Social, aquests s'han mantingut estable en els 28.561 comptes, un 0,2% més que el 2018 i percentatge pràcticament igual al de la mitjana catalana (+0,1%). La província de Girona concentra l'11% dels comptes de cotització de Catalunya. Amb perspectiva temporal el ritme de creixement anual s'ha desaccelerat força, atès que aquest havia estat de l'1,5% en mitjana del 2014 al 2018. Per grans sectors econòmics, l'evolució el 2019 mostra un augment del nombre de comptes a la indústria (0,7%) i a la construcció (1,4%), mentre que als serveis es registra una lleugera disminució del 0,1% i a l'agricultura del 2,1%. La majoria d'empreses a la província es dedica al sector serveis (el 77% amb 21.850), seguit de la construcció (el 13% amb 3.638) i la indústria (el 9% amb 2.698).

Altres indicadors de demanda interna que ajuden a completar l'anàlisi a nivell provincial són les **matriculacions de vehicles** i la **compravenda d'immobles**. En el primer cas, l'evolució ha estat negativa el 2019 amb un descens de les matriculacions del 6,7%: 1.746 matriculacions menys fins a les 24.374, xifra

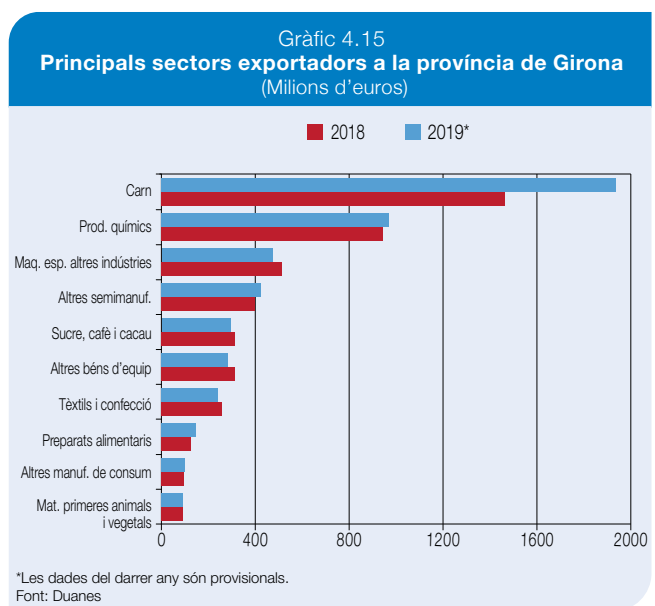

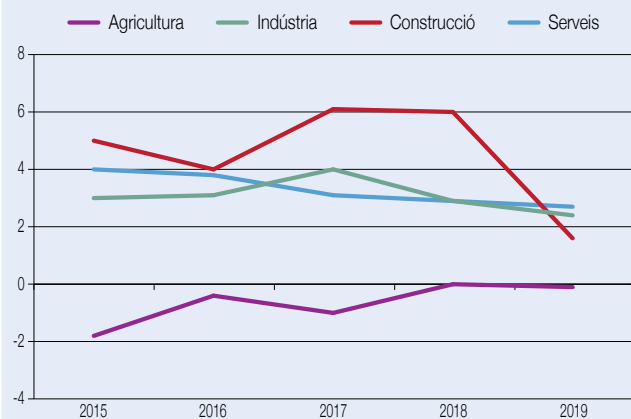
molt similar al nivell de dos anys enrere (amb dades provisionals). Com s'ha explicat en l'apartat corresponent a la província de Barcelona, aquesta tendència respon a una situació de canvi de model del sector automobilístic que s'està produint a nivell mundial. La incertesa sobre la nova regulació i cap a quin model energètic s'encaminarà el sector a curt i mitjà termini ha frenat la demanda de vehicles. En comparació amb la mitjana catalana (-1,9%), el descens ha estat més significatiu –les transaccions de la província han suposat el 8,3% del total de Catalunya. En el segon cas, les compravendes del sector immobiliari han evolucionat molt positivament amb un increment del 10,3% fins a quasi 41.000 transaccions, la xifra més elevada des de l'inici de la crisi, alhora que es manté la distància amb el volum de 2007 (un 21% per sota de les 51.000 transaccions que es van registrar). El 19% del total de transaccions al Principat es van registrar a la província de Girona, segona en pes per darrere de Barcelona. En aquest sentit, igual que amb les dades d'habitatges iniciats, l'evolució dels habitatges acabats ha estat positiva i han augmentat en 485 fins als 1.089 el 2019 (el 12,3% del total català).

En relació amb les xifres de **comerç exterior**, Girona és la província que registra un major augment relatiu de les exportacions de totes quatre amb un increment del 10,3% fins a 5.782 milions d'euros el 2019 –tot i que són xifres provisionals, aquest llindar suposa un rècord exportador en la sèrie històrica. Quant a les importacions l'augment relatiu ha estat més moderat, del 3,4% fins als 2.845 milions d'euros aquest darrer any (gràfic 4.14). Això fa que Girona mantingui, juntament amb Lleida, un saldo comercial positiu de 2.938 milions d'euros (447 milions més que el del 2018).

Si es desagreguen les dades d'**exportacions** per destí, el fort augment d'aquest 2019 s'explica en bona part per l'increment, també molt significatiu, que han registrat les vendes extracomunitàries: un 22,9% fins a més de 1.760 milions d'euros (329 milions més que el 2018). Aquesta xifra ha suposat el 31% del total exportat per la província, el que indica que el principal mercat és encara el de la UE, però també és cert que des del 2013 –amb un pes del mercat extracomunitari del 24%–, les vendes a l'exterior han diversificat progressivament els seus destins fins a nivells similars als de 2008-2010 (anys en què la crisi econòmica, tot i que global, va afectar especialment als països comunitaris). El fort augment del 2019, també ha permès a la província guanyar pes sobre el total català en termes d'exportacions fora de la UE: del 5,6% el 2018 al 6,7% el 2019. Pel que fa a les exportacions a la UE, aquestes han assolit els poc més de 4.000 milions d'euros, un 5,6% més que el 2018 (valor també superior al creixement del 3,8% del conjunt del Principat). Si se centra l'atenció en les deu activitats principals, hi ha cinc sectors que registren variacions positives, mentre que a la resta són negatives. D'entre els sectors que incrementen les exportacions el 2019, destaca, per sobre de la resta, el sector càrnic –primera activitat exportadora del territori– amb un increment relatiu del 32,1% i absolut de més de 470 milions d'euros fins a més de 1.930M€ (més d'un terç del total exportat). Li segueixen el sector químic amb un volum de quasi 970 milions, altres semimanufactures (424 milions) i els preparats alimentaris (147 milions). Conjuntament, aquests tres sectors suposen el 27% de les exportacions totals i han registrat uns creixements absoluts de 24 milions d'euros en mitjana cadascun. En darrer lloc, l'activitat vinculada a altres manufactures s'ha incrementat en 5,5 milions (el pes del sector és inferior al 5%). Per contra, les majors reduccions absolutes s'han donat a la maquinària

Gràfic 4.16
Evolució de les afiliacions per sectors a la província de Girona (Taxa de variació interanual, en %)

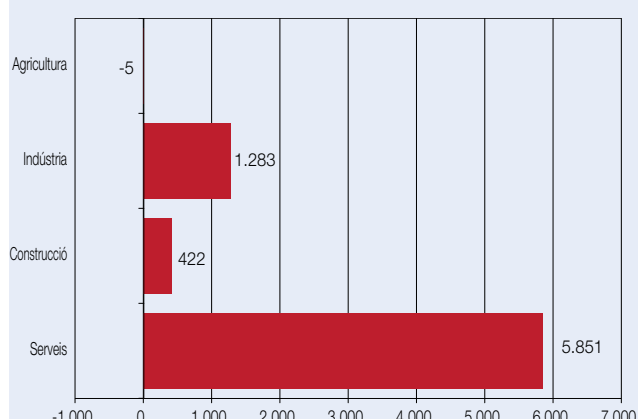
Font: Observatori del Treball i Model Productiu de la Generalitat de Catalunya

específica –tercera activitat exportadora en volum de la província–, altres béns d'equip, i el sucre, cafè i cacau (-43M€, -23M€ i -19M€, respectivament) (gràfic 4.15).

Pel que fa al nombre d'**empreses exportadores**, aquest s'ha mantingut estable amb una lleugera reducció del 0,2% fins a les 3.787 el 2019. Tanmateix, la quantitat d'empreses exportadores regulars (aquelles que han exportat de manera continuada com a mínim quatre anys seguits) s'ha incrementat un 1,5% amb 18 empreses més el 2019 (1.228 en total). Sobre el total d'empreses que han exportat el 2019, les regulars tenen un pes del 32%, lleugerament per sobre del 36% que es registra en mitjana a Catalunya. Segons el volum monetari exportat, dels quatre trams, el nombre d'empreses exportadores regulars augmenta entre les que exporten de 50.000 a 500.000 euros (11,3% amb 275 empreses en total) i al tram superior: les que exporten més de 5 milions amb 6 empreses més (157 en total). Per contra les que exporten menys de 50.000 euros i de 500.000 a 5 milions minven un 2% i 2,1%, respectivament. Cada un d'aquests dos trams té un pes similar situat al voltant del 30%, el que mostra certa diversificació empresarial segons el volum monetari exportat. Les variacions registrades poden respondre a diversos fenòmens, des d'empreses que han crescut en volum exportador (seria el cas de les de l'últim tram, per exemple), d'altres que han canviat de tram perquè han reduït la quantitat monetària exportada, o empreses que ja no s'inclouen a la categoria d'exportadores regulars perquè han cessat l'activitat.

Respecte a les **importacions**, com s'ha avançat, el 2019 aquestes han augmentat (+3,4%) per sobre de la mitjana catalana (2,5%), però amb menys intensitat que el 2018 (+5,9%) –el que podria reflectir certa desacceleració de la demanda interna.

Gràfic 4.17
Variació del nombre d'afiliacions per sectors a la província de Girona. Any 2019 (Persones)

Font: Observatori del Treball i Model Productiu de la Generalitat de Catalunya

En funció de l'origen de les compres estrangeres, s'observa com en termes relatius les extracomunitàries han augmentat un 14,3% (79 milions més en valor absolut) i les comunitàries, un 0,7% (15 milions addicionals). Tanmateix, les primeres representen el 78% del total (més de 2.200 milions) i les segones el 22% restant amb un total de 634M€. Tot i ser minoritàries, des de l'inici de la crisi i de manera molt gradual les importacions extracomunitàries han assolit i superat els nivells previs (501 milions el 2007). Si es limita l'anàlisi a les principals activitats importadores, aquest darrer any la majoria d'activitats han augmentat el seu volum monetari, excepte el sector químic i el tèxtil i de la confecció han registrat un descens de 28,7 i 11,5 milions d'euros, cadascun. El sector químic representa el 25,3% de les importacions, a força distància de la resta d'activitats on els pesos no superen el 8% –senyal de l'elevada diversificació de les importacions gironines. D'entre les vuit activitats que han registrat creixements, en valor absolut destaquen les joguines amb més de 50M€ addicionals, la carn amb 25,3M€ i altres béns d'equip amb 14,2M€. Tanmateix, juntament amb el químic, els principals sectors importadors són les altres semimanufactures i la maquinària destinada a altres indústries.

El darrer bloc d'anàlisi és el relatiu al mercat laboral. Les dades d'**afiliació** a la Seguretat Social mostren un creixement molt positiu del 2,5% fins a les 307.962 afiliacions a 31 de desembre de 2019. En comparació amb les variacions d'anys anteriors, la més intensa es va produir el 2015 amb un increment del 3,8%, des de llavors el ritme s'ha anat desaccelerant molt gradualment fins a aquest darrer any quan, per primer cop, la taxa creix per sota del 3%. Segons el tipus de règim d'afiliació s'observa un creixement oposat. D'una banda, els assalariats (règim general) han augmentat amb força més intensitat: un 3,8% fins a les

247.973 persones afiliades (mateix creixement que es va registrar el 2018). D'altra banda, per contra, el nombre d'autònoms (règim especial) s'ha reduït un 2,6% per sota dels 60.000 afiliats. El creixement màxim es va assolir el 2018 amb 61.605 treballadors per compte propi, però amb el descens del 2019 (-1.616 autònoms), s'ha retrocedit al nivell de 2014 (59.976 autònoms).

Per branca d'activitat econòmica, tots els grans sectors econòmics –excepte l'agricultura– mostren creixements significatius el 2019 (gràfics 4.16 i 4.17). Tant en termes relatius com absoluts, el sector **serveis** ha registrat el major nombre d'afiliacions: un 2,7% més fins a les pràcticament 222 mil afiliacions (5.851 afiliacions més que el 2018). Així doncs, amb un pes del 72,1% ha fet una contribució al creixement de les afiliacions 5,4 punts superior (del 77,5%). Les activitats del sector terciari que més llocs de treball han generat han estat l'administració pública amb una aportació neta de 1.126 afiliacions (el 19% del total), el transport aeri amb el 16% (911 llocs de treball), els serveis de menjar i begudes (819 afiliacions que s'han traduït en el 14% del total), el comerç al detall i a l'engròs (el 9%), les activitats sanitàries (8%) i els serveis d'allotjament (7%). A l'altre extrem de la classificació, les activitats que experimenten les majors reduccions són les relacionades amb l'ocupació (-260 afiliacions), les activitats associatives (-188) i les de mediació financera (-104).

En segon lloc, a la **indústria** les afiliacions augmenten en quasi 1.300 fins a les 54.058 persones el 2019, un 2,4% que contrasta amb la tendència oposada que s'observa al conjunt del territori català (on els ocupats es redueixen lleugerament un 0,1%). Amb un pes del 17,6% sobre el total d'afiliacions, la seva contribució al creixement total ha estat molt similar (del 17%). Una major desagregació per subsectors mostra que tres quartes parts dels nous llocs de treball nets s'expliquen pel notable increment que s'ha registrat a les indústries de productes alimentaris amb 959 afiliacions més (un 5,3% més que el 2018). Amb més de 19.000 afiliats, aquesta activitat suposa el 35% del total de llocs de treball de la indústria a la província de Girona. A força distància, el subsector vinculat a la producció de maquinària i equips afegeix 169 afiliacions (el 13% del total net), el cautxú i el plàstic, i el sector farmacèutic sumen el 6%, respectivament. L'activitat amb el major descens d'ocupats ha estat el de la reparació i instal·lació de maquinària i equips amb 86 llocs de treball menys.

A continuació, la **construcció** registra el menor creixement relatiu, un 1,6% respecte del 2018 i suma així 422 llocs de treball –una aportació a l'augment total de 3,3 punts per sota del seu pes sobre el total (8,9%). Tot i que positiu, aquest increment confirma una tendència marcada per la desacceleració des del 2015, any a partir del qual els creixements han fluctuat

entre el 4% i el 6%. Finalment, el 2019 les afiliacions es mantenen estables al **sector agrícola** amb una lleugera disminució del 0,1% fins als 4.634 afiliats –l'1,5% del total d'afiliacions a la província. De les tres activitats del sector agrari, l'agricultura, ramaderia i caça suposen el 80% del total del sector –sent minoritaris la pesca i explotació forestal.

En línia amb les dades d'afiliacions, les xifres de l'EPA també mostren un resultat molt favorable pel que fa l'evolució del mercat de treball a la demarcació de Girona el 2019. Amb un increment interanual del 3,6% s'han assolit les 352.625 **persones ocupades**, el 10,2% del total de Catalunya. Aquest és el quart any consecutiu on l'ocupació ha crescut per sobre del 3%.

En paral·lel a aquestes xifres d'afiliacions i ocupació, el flux de **contractes de treball** signats el 2019 ha augmentat un 3,8% fins a superar els 300.000 contractes (per primer cop des del 2005). Tot i ser una dada positiva, cal tenir present que una persona pot signar més d'un contracte, per tant podria ser senyal d'una elevada rotació en el mercat laboral. A més, dona informació sobre la qualitat dels nous llocs de treball. De fet, per tipus de contractació, els de tipus temporal són els que registren el major increment: un 4,2% fins als 255.474 contractes (el 84% del total). En comparació amb Catalunya, amb un increment de l'1,1%, aquesta xifra és força elevada. Quant a la contractació indefinida, aquesta modalitat augmenta un 1,4% i suma 645 contractes addicionals el 2019 (quasi 47 mil en total). Cal tenir present que aquestes són dades que reflecteixen el flux net de contractació i que en termes d'estoc, els pesos de cada modalitat s'inverteixen –predominant clarament els treballadors indefinits.

L'evolució del **registre d'aturats** ha seguit amb la tendència decreixent encetada el 2013. Així doncs, les persones en situació d'atur s'han reduït un 2,9% fins a les 37.745 aquest darrer any –el 9,7% del total de Catalunya (dues dècimes menys que el 2018). Amb perspectiva temporal el ritme de reducció s'ha desaccelerat significativament, atès que des del 2014 els descensos han fluctuat entre el 6% i el 10,4%. En la mateixa línia, gràcies a la significativa reducció de la població desocupada (-6,9% segons estimacions de l'EPA) i al creixement la població activa (2,4% el 2019), la **taxa d'atur registral** se situa per sota de l'11% per primer cop des de l'inici de la crisi econòmica amb una reducció de 0,4 punts fins al 10,8% aquest darrer any (només dues dècimes per sobre del mitjana catalana).

En darrer lloc, Girona registra un increment dels **preus del consum** del 0,7%, lleugerament per sota de la mitjana catalana (0,8%). Aquesta variació contrasta amb els increments dels últims dos anys (per sobre del 2%).

Quadre 4.4
Dades bàsiques de la província de Girona

	2016	2017	2018	2019	Variació 2019-2018 (% pp)		Pes Prov./Catalunya (%)	
					Província	Catalunya	2018	2019
DEMOGRAFIA								
Població Total	753.576	755.716	761.947	771.044	1,2	1,0	10,0	10,0
Densitat (hab./km ²)	127,6	128,0	129,0	130,6	1,2	1,0	-	-
Població de menys de 15 anys	124.466	124.415	124.657	124.362	-0,2	-0,4	10,6	10,6
Població de 15 a 64 anys	499.148	499.073	502.379	509.258	1,4	1,2	10,0	10,1
Població de 65 anys i més	129.962	132.228	134.911	137.424	1,9	1,5	9,5	9,5
Índex de dependència global	51,0	51,4	51,7	51,4	-0,3	-0,3	-	-
Índex d'envelliment	104,4	106,3	108,2	110,5	2,3	2,3	-	-
Nacionalitat espanyola	611.674	614.826	617.227	618.736	0,2	0,0	9,5	9,5
Nacionalitat estrangera	141.902	140.890	144.720	152.308	5,2	7,1	13,4	13,1
Taxa d'estrangeria total	18,8	18,6	19,0	19,8	0,8	0,9	-	-
Taxa d'estrangeria extracomunitària	13,4	13,4	13,8	14,5	0,7	0,8	-	-
ACTIVITAT ECONÒMICA								
Comptes de cotització¹	28.093	28.207	28.509	28.561	0,2	0,1	11,1	11,1
Nombre d'empreses²	60.529	62.036	62.984	63.357	0,6	0,3	10,2	10,2
Sense assalariats	32.404	33.517	33.636	34.289	1,9	1,5	9,5	9,6
Amb assalariats	28.125	28.519	29.348	29.068	-1,0	-1,4	11,0	11,1
1 a 49 assalariats	27.763	28.127	28.952	28.642	-1,1	-1,3	11,1	11,2
50 a 199 assalariats	303	320	325	347	6,8	-5,9	7,5	8,5
200 a 999 assalariats	54	66	65	73	12,3	0,8	6,0	6,7
1.000 o més assalariats	5	6	6	6	0,0	13,2	3,4	3,0
Empreses concursades	67	62	71	119	67,6	0,6	6,8	11,4
Compravendes immobiliàries	33.915	35.096	37.133	40.960	10,3	8,5	13,3	13,5
Matriculació de vehicles ³	25.256	24.314	26.120	24.374	-6,7	-1,9	8,7	8,3
Viatgers allotjats en hotels³	3.736.423	3.734.876	3.925.418	4.012.498	2,2	3,4	19,6	19,4
Residents a Espanya	1.720.947	1.630.966	1.730.514	1.720.190	-0,6	0,0	23,6	23,5
Residents a l'estranger	2.015.476	2.103.910	2.194.904	2.292.308	4,4	5,3	17,3	17,1
SECTOR EXTERIOR⁴								
Exportacions de béns (milions €)	4.729	5.233	5.262	5.782	10,3	3,1	7,4	7,8
<i>10 principals sectors</i>								
Carn	1.344	1.480	1.465	1.938	32,1	22,8	46,2	49,7
Prod. químics	831	995	943	969	2,8	6,3	5,0	4,9
Maq. esp. altres indústries	434	467	515	473	-8,4	3,9	11,9	10,5
Altres semimanuf.	358	368	399	424	6,2	-2,1	14,8	16,1
Sucre, café i cacau	288	318	312	294	-6,0	2,5	42,0	38,5
Altres béns d'equip	272	311	313	285	-7,4	-4,0	5,0	4,7
Tèxtils i confecció	204	240	258	242	-0,4	8,9	5,0	4,3
Preparats alimentaris	126	128	127	147	16,3	9,5	10,9	11,5
Altres manuf. de consum	100	92	94	100	5,9	-1,3	5,0	5,3
Mat. primeres animals i vegetals	97	108	93	90	-1,9	6,2	15,5	14,1
Exportacions UE	3.415	3.777	3.824	4.016	5,6	3,8	8,4	8,4
Exportacions fora UE	1.314	1.456	1.438	1.766	22,9	1,9	5,6	6,7
Importacions de béns (milions €)	2.352	2.614	2.757	2.845	3,4	2,5	3,1	3,1
<i>10 principals sectors</i>								
Prod. químics	622	682	751	719	-3,8	7,0	3,8	3,4
Altres semimanuf.	204	196	221	230	4,3	1,9	9,4	9,6
Maq. esp. altres indústries	183	166	180	188	4,3	3,3	3,5	3,6
Altres béns d'equip	114	137	158	172	9,0	-2,1	2,0	2,3
Tèxtils i confecció	148	179	182	168	-6,4	2,0	2,3	2,1
Carn	89	98	109	134	23,2	5,6	19,5	23,0
Ferro i acer	56	123	123	126	2,9	-7,7	6,8	7,6
Mat. primeres animals i vegetals	80	91	103	114	10,8	-2,5	13,1	14,9
Joguines	19	34	46	97	111,2	0,0	3,4	7,1
Altres manuf. de consum	74	83	87	86	0,0	-1,8	3,5	3,5
Importacions UE	1.892	2.093	2.202	2.211	0,7	0,0	4,4	4,4
Importacions fora UE	461	521	554	634	14,3	5,6	1,4	1,5
Nombre d'empreses exportadores	3.406	3.481	3.797	3.787	-0,2	1,1	7,9	7,8
Nombre d'empreses exportadores regulars ⁵	1.155	1.203	1.210	1.228	1,5	0,5	7,0	7,1
Exporten menys de 50.000 €	358	397	407	399	-2,0	1,2	5,2	5,0
Exporten de 50.000 a 500.000 €	269	249	247	275	11,3	1,3	6,2	6,8
Exporten de 500.000 a 5 milions €	377	392	386	378	-2,1	-1,9	10,1	10,0
Exporten més de 5 milions €	133	147	151	157	4,0	0,5	9,4	9,8
MERCAT DE TREBALL								
Afiliacions total règims¹	281.550	291.361	300.411	307.962	2,5	1,8	9,2	9,2
Agricultura	4.688	4.639	4.639	4.634	-0,1	-0,7	14,3	14,4
Indústria	49.318	51.311	52.775	54.058	2,4	-0,1	10,9	11,2
Construcció	23.905	25.374	26.903	27.325	1,6	2,0	13,4	13,4
Serveis	203.639	210.037	216.094	221.945	2,7	2,2	8,4	8,5
Assalariats	220.443	230.062	238.806	247.973	3,8	2,3	8,8	8,9
Autònoms	61.107	61.299	61.605	59.989	-2,6	0,7	11,3	10,9
Ocupats (EPA)	316.150	327.200	340.250	352.625	3,6	2,3	10,1	10,2
Contractes¹	274.958	287.727	291.426	302.449	3,8	0,5	8,8	9,0
Temporals	238.756	247.619	245.096	255.474	4,2	1,1	8,6	8,8
Indefinitos	36.202	40.108	46.330	46.975	1,4	-3,4	10,0	10,5
Atur registrat¹	44.419	41.742	38.880	37.745	-2,9	-1,2	9,9	9,7
Taxa d'atur registrat ¹	13,3%	12,3%	11,3%	10,8%	-0,4	-0,3	-	-

¹ Dades de final d'any.

² Les dades són a 1 de gener de cada any (Directori Central d'Empreses de l'INE).

³ Les dades del darrer any són provisionals.

⁴ Les dades del darrer any són provisionals i les seves taxes de variació estan calculades a partir de les dades provisionals de l'any anterior.

⁵ En alguns anys la suma dels valors dels trams no coincideix amb el valor total perquè s'aplica la llei de confidencialitat estadística (12/1989) i no es pot revelar la informació amb tant detall.

Fonts: INE, Idescat, Observatori d'Empresa i Ocupació, Direcció General de Trànsit (DGT), DataComex i ICEX

Anàlisi comarcal

La província de Girona està formada per tots els municipis de les comarques de l'Alt i Baix Empordà, la Garrotxa, el Gironès, el Pla de l'Estany i el Ripollès. A més, inclou pràcticament tots els municipis de la Selva (amb l'excepció de Fogars de la Selva) i una part important dels municipis de la Cerdanya, incloent-hi Puigcerdà, la seva capital. També integra tres municipis de la comarca d'Osona (Espinelles, Vidrà i Viladrau). No obstant això, l'anàlisi comarcal s'ha efectuat considerant les comarques de l'Alt Empordà, el Baix Empordà, la Cerdanya, la Garrotxa, el Gironès, el Pla de l'Estany, el Ripollès i la Selva en la seva totalitat.

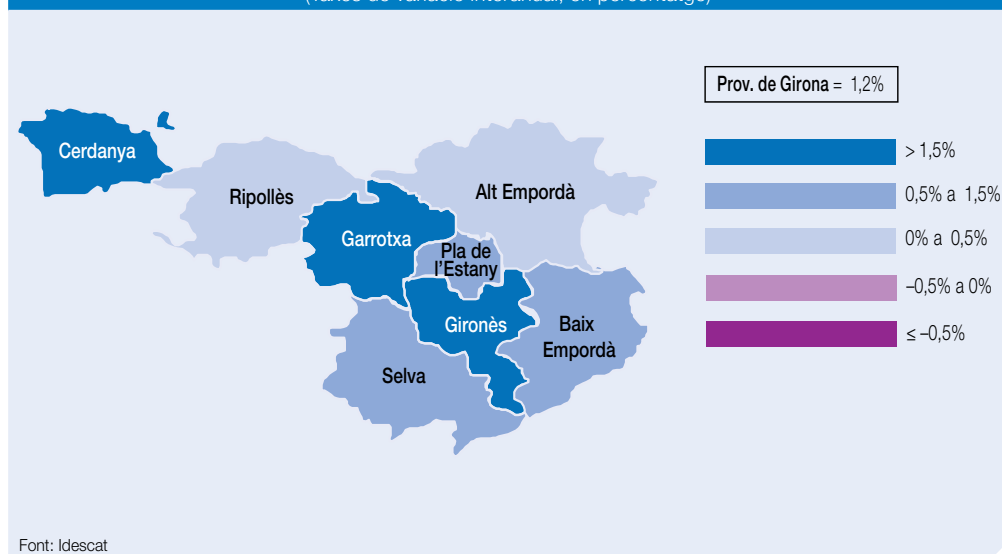
Pel que fa a l'evolució demogràfica, la **població** ha augmentat en major o menor mesura de manera generalitzada a totes les comarques el 2019 –des del 0,3% del Ripollès fins a l'1,7% de la Cerdanya y la Garrotxa, respectivament. En relació amb el creixement mitjà de la província (1,2%), la meitat de comarques han registrat creixements superiors i l'altre meitat augments inferiors. Si es limita l'anàlisi a aquelles que concentren més població, al Gironès –amb una quarta part de la població total– els residents augmenten un 1,6%; seguida de la Selva amb un 22% de la població i un creixement de l'1,5%; l'Alt Empordà (un 18% en població i un increment del 0,5%); i el Baix Empordà (17% dels residents de la província i 0,7% habitants més el 2019) (mapa 4.5). Si s'atén al lloc de naixement dels residents, la població nascuda a l'estranger ha augmentat a totes les comarques, mentre que la nascuda a l'Estat ho ha fet només a la meitat. En el primer cas, els augments relatius són força elevats i han oscil·lat entre el 2,4% de l'Alt Empordà i el 10,4% de la

Garrotxa. En el segon cas, l'Alt Empordà, el Baix Empordà, la Garrotxa i el Ripollès són les comarques que presenten reduccions, tot i que moderades (no superiors a les 6 dècimes).

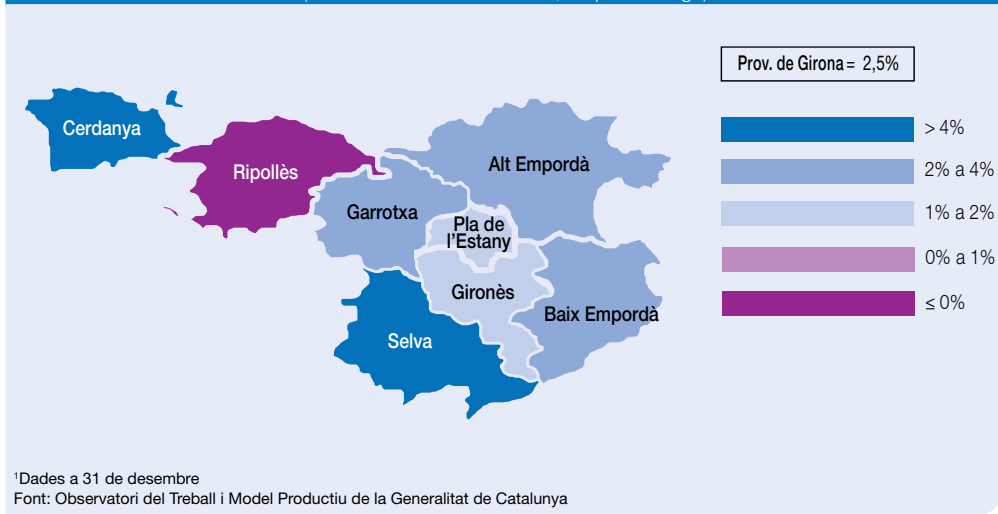
En relació amb el teixit empresarial de les comarques gironines, el nombre de **comptes de cotització** de la Seguretat Social (concepte assimilable al de nombre d'empreses) augmenta a quatre de les vuit comarques, mentre que a l'altra meitat disminueix –tot i que en ambdós casos la intensitat de les variacions són molt moderades en general (del 0,2% en mitjana a la província). En el cas de les que registren variacions interanuals positives, s'hi troben el Baix Empordà (1%), la Cerdanya (0,4%), el Gironès i l'Alt Empordà (0,2% cadascuna). Aquestes dues últimes comarques són les que concentren el major nombre d'empreses de la província: 7.467 al Gironès (26%) i 5.491 a l'Alt Empordà (19%). Igual que l'Alt Empordà, la Selva i el Baix Empordà aglutinen un volum rellevant de les empreses de la província (19% i 18%, respectivament). En valor absolut la major reducció del nombre d'empreses s'ha donat a la Selva (-16 comptes menys) i en termes relatius, al Ripollès (-1,2%).

Si l'anàlisi es fa per grans sectors econòmics, deixant de banda l'agricultura, el sector que presenta major nombre de reduccions és el **serveis** amb cinc de les vuit comarques on disminueix el nombre de centres de cotització entre el -0,7% del Ripollès i el -0,2% del Baix Empordà, la Cerdanya i la Selva. Pel que fa a les variacions positives, aquestes han estat molt moderades, sent la de l'Alt Empordà la més elevada (0,3%). La comarca amb menys empreses dedicades als serveis és el Pla de l'Estany (el 66%) i la que més, el Gironès (81,5%). Al sector de la construcció i de la indústria la majoria

Mapa 4.5
Població. Any 2019
(Taxes de variació interanual, en percentatge)

Mapa 4.6
Afiliacions a la Seguretat Social¹. Any 2019
 (Taxes de variació interanual, en percentatge)

de comarques han augmentat el nombre d'empreses (cinc de les vuit) amb intensitats força diferents segons la comarca. En el cas de la **construcció**, en termes relatius destaca el creixement superior al 5% que es registra al Baix Empordà en front de la disminució del 5,3% del Ripollès. El Baix Empordà és la comarca amb un major pes d'empreses constructores (quasi 900 que suposen el 17,1% del total de la comarca), seguida de la Cerdanya (14,5%) i l'Alt Empordà (13,3%). En darrer lloc, quant al **sector industrial**, la Garrotxa –comarca amb el 18,4% d'empreses dedicades al sector– és on s'ha donat una major reducció d'empreses en termes relatius (-3,7%) el 2019. Al Ripollès i Gironès, les disminucions interanuals han estat més moderades (inferiors a l'1%). En el cas de les comarques

amb variacions positives, destaquen en termes absoluts el Baix Empordà (15 empreses més fins a les 331), la Selva (8 més i un total de quasi 600) i l'alt Empordà (7 empreses industrials més fins a les 410). Aquest 2019, les comarques amb major proporció d'empreses dedicades a la indústria han estat el Pla de l'Estany (18%), el Ripollès (14,2%) i la Selva (11,2%) –a banda de la Garrotxa.

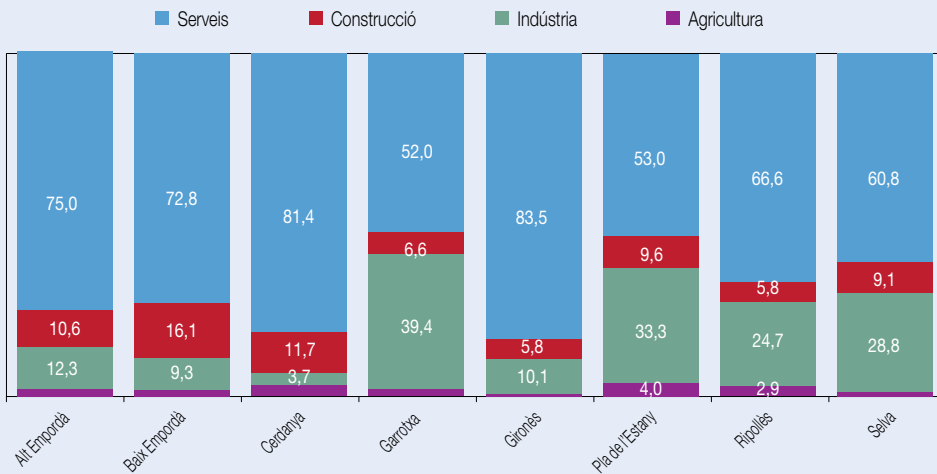
En darrer lloc, l'evolució del mercat laboral per comarques ha estat en general positiva a tots els territoris el 2019. El nombre d'**afiliacions per seu de l'empresa** a la Seguretat Social ha augmentat a totes les comarques (per sobre de l'1,7%), excepte al Ripollès on es redueixen un 0,6% (65 llocs de treball menys

Quadre 4.5
Afiliacions a la Seguretat Social per grans sector econòmics i comarques¹. Any 2019

	Agricultura		Indústria		Construcció		Serveis		Total Afiliacions	
	Nombre	(%) Var 18/17	Nombre	(%) Var 19/18	Nombre	(%) Var 19/18	Nombre	(%) Var 19/18	Nombre	(%) Var 19/18
Alt Empordà	964	-0,6	5.613	3,4	4.848	2,0	34.190	2,5	45.615	2,5
Baix Empordà	756	6,9	3.838	-1,0	6.675	2,0	30.137	3,1	41.406	2,6
Cerdanya	272	-2,5	307	5,1	982	3,0	6.828	4,7	8.389	4,3
Garrotxa	494	-2,2	9.903	6,7	1.664	1,8	13.050	0,9	25.111	3,1
Gironès	668	-3,3	10.815	-3,5	6.203	3,0	89.728	2,3	107.414	1,7
Pla de l'Estany	534	2,1	4.398	4,1	1.274	0,1	7.002	0,6	13.208	1,8
Ripollès	302	-1,3	2.538	-1,8	596	-9,0	6.839	0,6	10.275	-0,6
Selva	750	-1,6	16.550	10,5	5.243	0,3	35.016	4,8	57.559	5,9
Província de Girona	4.634	-0,1	54.058	2,4	27.325	1,6	221.945	2,7	307.962	2,5
Catalunya	32.170	-0,7	483.024	-0,1	204.239	2,0	2.619.790	2,2	3.339.223	1,8

¹ Dades a 31 de desembre
 Font: Observatori del Treball i Model Productiu de la Generalitat de Catalunya

Gràfic 4.18
Estructura sectorial de les afiliacions. Any 2019
 (En percentatge sobre el total d'afiliacions de la comarca)

Font: Observatori del Treball i Model Productiu de la Generalitat de Catalunya

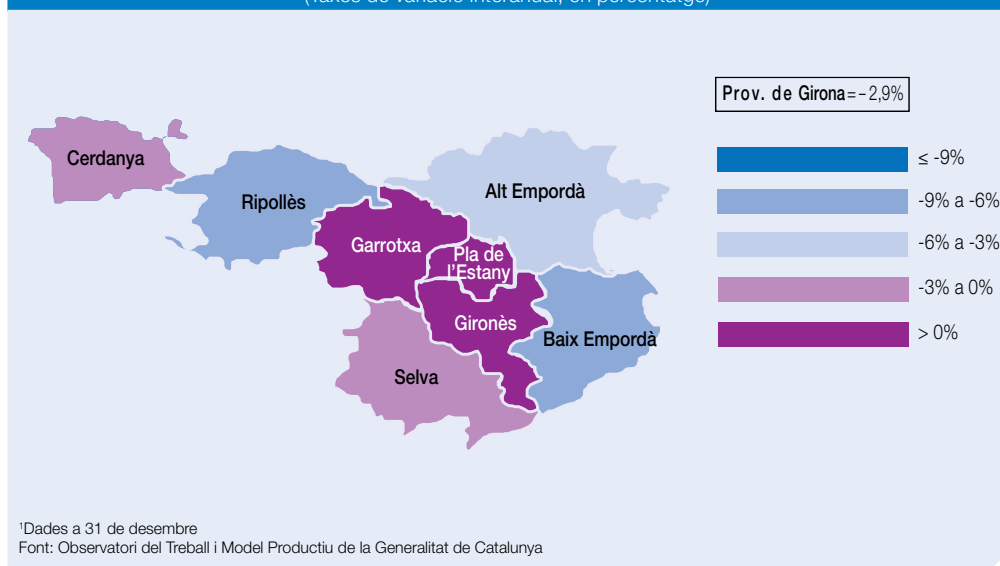
fins als 10.275) (mapa 4.6). D'entre les comarques que han augmentat el volum d'afiliacions, sis ho han fet al nivell o per sobre de la mitjana provincial (2,5%) amb valors relatius que fluctuen entre el 2,5% de l'Alt Empordà i el 5,9% de la Selva. En valor absolut, aquesta darrera comarca suma pràcticament 3.200 afiliacions fins a les 57.559 el 2019 –segona comarca en concentració d'afiliacions per darrere del Gironès amb el 19% del total. També, el Gironès, l'Alt Empordà i el Baix Empordà són de les comarques on més han crescut els llocs de treball: 1.808, 1.093 i 1.039 afiliacions, respectivament. El Gironès concentra poc més d'un terç dels afiliats de la província, i l'Empordà –les comarques de l'Alt i Baix–, el 28% conjuntament.

Les mateixes xifres analitzades per grans sectors d'activitat (quadre 4.5), mostren que l'afiliació ha augmentat pràcticament de manera generalitzada a totes les comarques als serveis i la construcció, i que a la indústria i l'agricultura les tendències han estat més heterogènies segons el territori el 2019.

Quant als **serveis**, els resultats són molt positius amb variacions interanuals que han fluctuat entre el 0,6% del Ripollès i el Pla de l'Estany, i el 4,8% de la Selva. Respecte a la mitjana de la província (2,7%) hi ha tres comarques que han crescut per sobre: la Selva, la Cerdanya (4,7%) i el Baix Empordà (3,1%). Si s'analitzen els creixements en valor absolut, les comarques amb major concentració d'afiliats han estat les més dinàmiques aquest 2019. El Gironès, on s'ubiquen el 40% dels treballadors als serveis de la província, suma poc més de 2.000 afiliacions fins a les més de 89.700. Li segueixen la Selva (amb un pes del 15,8% i més de 1.600 llocs de treball), el Baix Empordà (amb

quasi 900 afiliats i un pes del 13,6%) i, a destacar també, l'Alt Empordà amb una concentració superior al 15% i 821 persones afiliades més. A la construcció, la tendència ha estat positiva amb creixements dels afiliats al sector a tots els territoris excepte al Ripollès –que perd 59 afiliacions el 2019. Així doncs, els creixements han fluctuat entre la variació molt moderada del 0,1% del Pla de l'Estany i el 3% del Gironès i la Cerdanya. En termes absoluts, són les comarques que concentren el major volum de treballadors dedicats a la construcció, les que aporten més llocs de treball. Només el Baix Empordà concentra quasi un quart de les afiliacions i ha sumat 131 de noves fins a superar les 6.600 el 2019, seguida en pes pel Gironès –amb el 23% del total– que suma quasi 190 afiliacions fins a les 6.203. En tercer lloc, cinc de les vuit comarques de Girona augmenten l'afiliació a la **indústria** (entre el 3,4% de l'Alt Empordà i el 10,5% de la Selva), mentre que a tres disminueixen amb intensitats diferents segons el territori –el Gironès (3,5%), el Ripollès (-1,8%), i el Baix Empordà (-1%). En el cas de les comarques amb evolucions positives, destaca significativament la Selva amb un increment relatiu del 10,5% fins a assolir les 16.550 afiliacions (quasi 1.600 més que el 2018). És la tercera comarca per darrere de la Garrotxa i el Pla de l'Estany amb una major proporció d'afiliacions a la indústria sobre el total de la comarca (28,8%). A força distància, la Garrotxa, comarca amb major pes de treballadors al sector sobre el total (39,4%), suma 625 nous llocs de treball fins a comptabilitzar un total de 9.903 el 2019. I, en tercer lloc, destacar l'augment de l'Alt Empordà amb 182 persones afiliades més, assolint així els més de 5.600 llocs de treball. En el cas de les reduccions, només destacar el Gironès, comarca on el pes de l'afiliació industrial és del 10,1% i que ha reduït el volum

Mapa 4.7
Atur registrat¹. Any 2019
 (Taxes de variació interanual, en percentatge)

d'afiliacions en 390. Finalment, pel que fa a l'**agricultura**, el Pla de l'Estany i la Cerdanya són les comarques amb major proporció de població ocupada dedicada al sector, un 4% i 3,2% respectivament, de totes les comarques. En aquests dos territoris, els llocs de treball han augmentat un 2,1% en el primer, mentre que han disminuït un 2,5% en el segon (gràfic 4.18).

Si en lloc de la seu de l'empresa, s'atén a la **residència padronal de l'afiliat**, les afiliacions han augmentat a totes les comarques sense excepció, però amb menor intensitat que en els llocs de treball per seu del compte de cotització. Amb un creixement mitjà provincial de l'1,9%, hi ha quatre comarques on s'observen increments superiors: el Baix Empordà (2,6%), la Selva (2,2%), la Cerdanya (2,1%) i l'Alt Empordà (2%). A la resta, les variacions han estat per sobre de l'1,1%, amb el Ripollès que, tot i haver registrat un descens de les afiliacions per seu d'empresa (-0,6%), segons la residència padronal aquestes han augmentat un 1,1%. Totes les comarques de la província, llevat del Gironès i la Cerdanya, tenen un major nombre d'afiliats segons residència que d'afiliacions segons el domicili del compte de cotització. De mitjana, les afiliacions segons la seu de l'empresa representen el 99,5% dels afiliats segons residència. Per comarques, els percentatges que oscil·len entre el 81,1% (Baix Empordà) i el 99,4% (la Garrotxa). Al Gironès i la Cerdanya, aquestes proporcions són del 130,7% i 101,2%, en cada cas, el que implica que un 30% i 1,2% dels treballadors, respectivament, resideix fora d'aquesta comarca.

Quant a l'**atur registrat**, per primer cop des de l'inici de la recuperació econòmica, no hi ha hagut un descens generalitzat del

nombre d'aturats el 2019. A la Garrotxa, el Pla de l'Estany i el Gironès s'han registrat uns augments del 0,5% en els primers dos casos i de l'1,3% en el segon. En termes absoluts són xifres moderades en les dues primeres comarques que no superen les 10 persones aturades, i en el cas del Gironès la xifra ascendeix a 117 fins als 9.363 aturats (el 25% del total de la comarca). Cal recordar, que els tres són territoris on l'afiliació neta ha augmentat per sobre de l'1,7%, senyal d'un possible augment de la població activa (conjunt de població en edat de treballar ocupada o en cerca activa d'ocupació). Pel que fa a la resta de comarques, on l'atur ha disminuït, a la Selva –comarca amb més aturats de la província– disminueix en 275 persones aturades i se situa en les 9.533. Segons el volum d'aturats, li segueixen l'Alt Empordà amb un total de 7.808 (355 menys que el 2018) i el Baix Empordà (544 menys i poc més de 6.700).

Tot i l'augment de l'atur registrat a certes comarques, la **taxa d'atur registrat** (població aturada sobre població activa) s'ha reduït a totes les comarques, excepte al Gironès on s'ha mantingut estable en el 9,9%. El 2019 les reduccions han estat més moderades que anys previs –comportament previsible a mesura que s'assoleixen els nivells propis d'equilibri en un context de creixement econòmic–, i han oscil·lat entre els -1,1 punts del Baix Empordà i el -0,1 p.p. de la Garrotxa. Segons magnitud de la taxa, la Cerdanya compta amb la menor taxa amb diferència (5,2%), seguida del Ripollès (7,2%) i la Garrotxa (7,5%). En l'altre extrem, i per sobre de la mitjana catalana (10,6%), se situen: la Selva (13%), l'Alt Empordà (12,6%) i el Baix Empordà (11,9%). En els dos primers casos la taxa s'ha reduït un 0,5% i 0,7%, respectivament (mapa 4.8).

Mapa 4.8
Taxa d'atur registral¹. Any 2019
(En percentatge)

¹Dades a 31 de desembre
Font: Observatori del Treball i Model Productiu de la Generalitat de Catalunya

Quadre 4.6
Dades econòmiques bàsiques de les comarques. Any 2019

	Població		Població nascuda a l'estranger		Empreses (comptes de cotització)		Afil·lacions segons seu de l'empresa		Afil·liats segons residència		Atur registrat		Taxa d'atur registral
	Nombre	(%) Var 19/18	Nombre	(%) Var 19/18	Nombre ¹	(%) Var 19/18	Nombre ¹	(%) Var 19/18	Nombre ¹	(%) Var 19/18	Nombre ¹	(%) Var 19/18	(%) 2019 ¹
Alt Empordà	141.339	0,5	38.989	2,4	5.491	0,2	45.615	2,5	53.932	2,0	7.808	-4,3	12,6%
Baix Empordà	134.359	0,7	30.821	4,0	5.227	1,0	41.406	2,6	51.062	2,6	6.718	-7,5	11,9%
Cerdanya	18.192	1,7	3.510	6,6	1.076	0,4	8.389	4,3	8.289	2,1	432	-1,4	5,2%
Garrotxa	57.590	1,7	10.739	10,4	1.975	-0,3	25.111	3,1	25.252	1,7	2.103	0,5	7,5%
Gironès	193.908	1,6	44.244	6,4	7.467	0,2	107.414	1,7	82.190	1,5	9.363	1,3	9,9%
Pla de l'Estany	32.293	0,9	5.130	3,7	1.252	-0,2	13.208	1,8	14.468	1,3	1.099	0,5	8,3%
Ripollès	25.087	0,3	2.741	9,2	916	-1,2	10.275	-0,6	10.617	1,1	830	-8,8	7,2%
Selva	171.617	1,5	37.814	6,2	5.296	-0,3	57.559	5,9	65.037	2,2	9.533	-2,8	13,0%
Província de Girona	771.044	1,2	173.695	5,2	28.561	0,2	307.962	2,5	309.455	1,9	37.745	-2,9	10,8%
Catalunya	7.675.217	1,0	1.468.433	6,4	258.030	0,1	3.339.223	1,8	3.277.565	1,7	388.124	-1,2	10,6%

¹ Dades a 31 de desembre
Font: Idescat, INE, MTAS i Observatori del Treball i Model Productiu de la Generalitat de Catalunya

Lleida i comarques

Anàlisi de la província

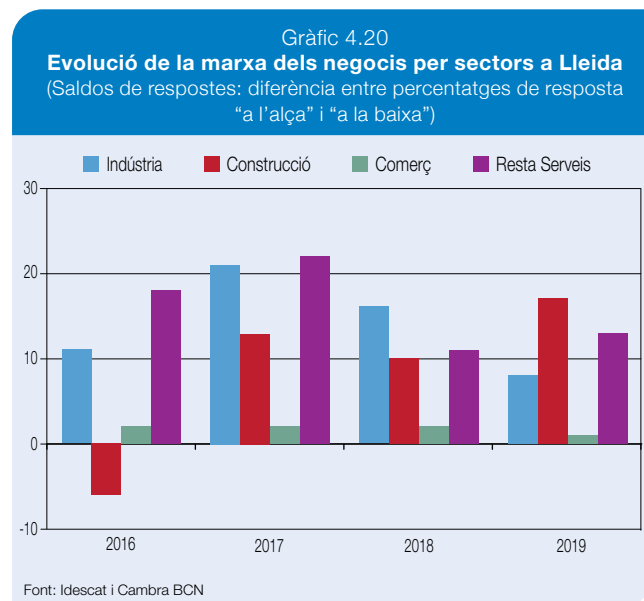
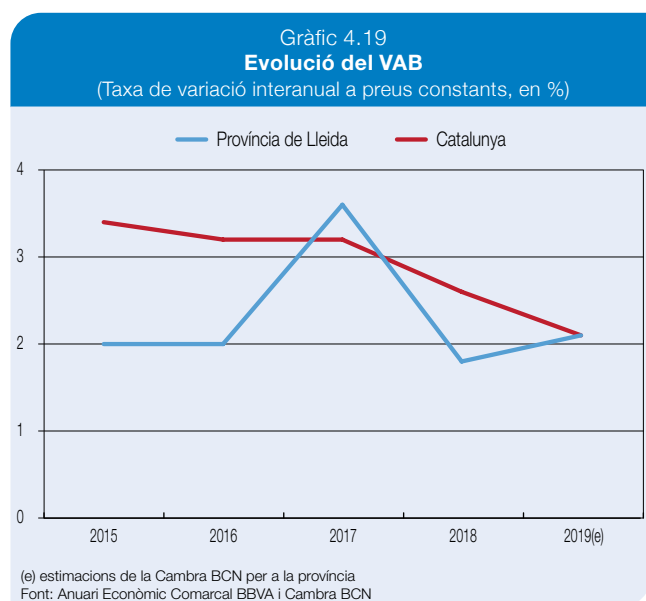
Lleida és la província de Catalunya que compta amb més superfície total, 12.168,4 km² que representen quasi el 40% del territori català. No obstant això, la densitat de població és la més baixa dels quatre territoris i se situa força per sota de la mitjana catalana el 2019 (35,7 hab./km² en front de 239 hab./km²). Així mateix, la concentració demogràfica, de nombre d'empreses o afiliacions és inferior al 6% del total català en tots els casos.

El 2019, la **població** ha augmentat lleugerament un 0,5% fins a les 434.930 persones a la província de Lleida (més de 2.000 empadronats respecte al 2018). Aquest increment podria ser l'inici d'una reversió de la tendència decreixent registrada de 2013 a 2017, període en que es van perdre més de 8.500 residents. Segons el tram d'edat, la població menor de 15 anys s'ha encongit un 0,4% amb quasi 250 joves menys el 2019. Aquest grup suposa el 15% de la població total, percentatge que ha augmentat progressivament en un total de 2 punts percentuals (p.p.) en els darrers 15 anys. Entre els altres col·lectius els residents s'han incrementat: un 0,5% els que tenen entre 15 i 64 anys i un 0,9% els d'edat més avançada (+65 anys). Sobre el total, aquests trams representen el 66% i 19%, respectivament; valors que només han variat en el primer cas amb una disminució de 2p.p. des del 2005. La intensitat d'aquestes variacions han mantingut la taxa de dependència global (proporció de menors de 15 anys i majors de 65 anys sobre la població en edat de treballar) estable al voltant del 52,5%, alhora que l'índex d'envelliment ha augmentat 1,7 punts fins al 128,2%. Si l'evolució demogràfica global es desglossa per nacionalitat, les tendències són oposades amb una reducció dels

residents de nacionalitat espanyola del 0,3% i un augment dels estrangers del 4,1% fins als més de 75.600 (el 17,4% del total, 1 punt per sota dels màxims registrats el 2011 i 2012). Segons el país d'origen, un 41% són de països africans, seguits dels comunitaris que suposen el 37% del total estranger, percentatges que han augmentat 2p.p. i 4p.p., cadascun, en comparació amb els valors previs a la crisi (2007). Tanmateix, el grup de residents que ha registrat una major variació de pes ha estat els provinents d'Amèrica del Sud que passen del 17% al 9% en el mateix període.

El **valor afegit brut (VAB)** en termes reals (sense incorporar l'efecte dels preus) ha crescut un 2,1% a la província de Lleida l'any 2019, segons estimacions de la Cambra de Barcelona ([gràfic 4.19](#)). El ritme de creixement ha repuntat tres dècimes respecte del 2018 i ha seguit una tendència similar a la de 2015 i 2016, anys de recuperació en què la província no va registrar creixements tan elevats com a la resta de territoris, ja que la crisi no va afectar amb tanta intensitat. A més, el creixement s'ha situat en línia amb el de la mitjana catalana (2,1%, segons ha estimat Idescat) aquest darrer any. Tot i que el pes del sector agrícola és elevat al territori i, per tant, en condiciona l'evolució econòmica –de fet han augmentat les exportacions de fruites i llegums el 2019; cal tenir present que altres sectors com la construcció o la indústria s'han comportat favorablement quant a la marxa dels negocis, juntament amb el mercat de treball, especialment al sector serveis.

Quant als resultats de l'Enquesta de clima empresarial, Lleida és l'única província catalana que presenta saldos positius i superiors a zero a tots els sectors econòmics en la **marxa dels negocis** el 2019, amb valors que augmenten en el cas de la construcció i la resta de serveis, i es desacceleren a la indústria i el comerç. D'entre els quatre, el millor resultat s'observa en la construcció amb un sal-

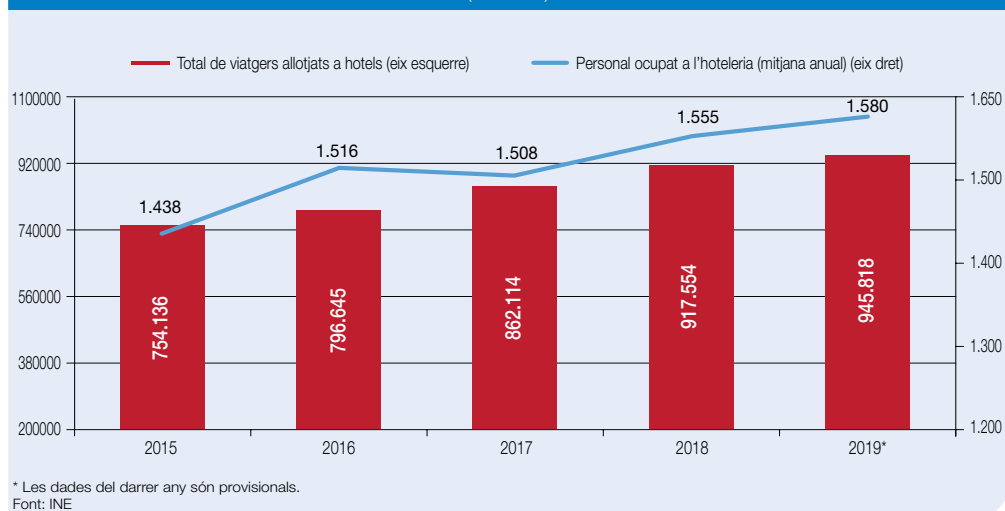
do –diferència entre el percentatge de respostes d'evolució a l'alça i a la baixa– del 17%, 7 punts per sobre de la xifra de 2018, el que demostra la consolidació de la recuperació visible dos anys enrere –de fet, el 2018 el volum d'habitatges iniciats va superar el d'acabats per primer cop des del 2007. Tanmateix, Lleida és la província amb menor proporció d'habitatges acabats i iniciats sobre el total de Catalunya el 2019 (inferiors al 5% en ambdós casos). En segon lloc, se situa la resta de serveis (exclosos hostaleria i comerç) on la marxa dels negocis ha estat molt favorable amb un saldo del 13%, lleugerament per sobre de la mitjana catalana (12%) i de la xifra del 2018 (11%). A diferència de la construcció, aquestes activitats van registrar el primer saldo positiu el 2015 i en els darrers anys han mantingut resultats molt positius sempre per sobre de l'11%. En tercer lloc se situaria la indústria amb una diferència entre respostes a l'alça i a la baixa del 8% (4 punts per sobre de la mitjana catalana). Tot i que és un resultat favorable, es manté la desacceleració en el sector que es va observar el 2018, des del màxim del 21% registrat dos anys enrere. Finalment, el comerç mostra el saldo més reduït: un 1%, valor més elevat de les quatre províncies, el que mostra la situació d'alentiment i empitjorament o estancament, segons el territori, que pateix aquesta activitat de manera generalitzada amb un valor mitjà per a Catalunya de -1%. Amb perspectiva temporal, cal destacar que des del 2014, aquest sector només va mostrar una forta recuperació a la província de Barcelona i Tarragona, mentre que a Lleida ha estat feble o inexistent a Girona (gràfic 4.20).

Sense xifres per a l'hostaleria a nivell provincial, les dades de demanda i oferta del **sector turístic** són una aproximació alternativa de quina ha estat la marxa de l'activitat. Amb dades provisionals de l'Enquesta d'ocupació hotelera de l'INE, Lleida és l'única província amb creixements interanuals a totes les variables de demanda el 2019, malgrat que és el territori amb menor volum de viatgers i per-

noctacions (gràfic 4.21). Quant al total de viatgers allotjats en hotels, s'ha registrat un creixement del 3,1% fins als 945.818 –més de 28.200 addicionals en comparació amb el 2018. Segons l'origen, un 82% va ser turisme autòcton amb més de 770 mil viatgers residents a Espanya (un 3,4% més el 2019), mentre que quasi el 20% restant va ser turisme estranger (gairebé 173 mil persones, un 1,9% més que el 2018). Lleida és la província amb més volum de viatgers provinents de la resta de l'Estat amb força diferència, atès que la mitjana catalana ha estat del 35% i a la resta de províncies els valors no han superat el 56% el 2019. Des del 2014, els viatgers residents a Espanya han augmentat un 27% (més de 164 mil persones). Quant al total de pernотacions a hotels, s'han registrat quasi 12,4 milions, un 3,3% més que el 2018. Pel que fa a la distribució de les estades segons nacionalitat, els pesos són idèntics als de viatgers (81% i 19% efectuades per nacionals i estrangers, respectivament), mentre que a la resta de províncies aquests varien en tant que les pernотacions de residents estrangers assoleixen un major pes (d'entre 7 punts a Barcelona i 14p.p. a Tarragona). Aquest comportament indica que a Lleida, independentment de la procedència, ambdós tipus de viatges fan estades de durades pràcticament idèntiques (2,1 dies en mitjana el 2019). Una possible explicació és el perfil de turistes que atrau la ciutat: autòctons que busquen sortides culturals, gastronòmiques, etc., de cap de setmana, i estrangers allotjats a una altra província en la que efectuen una estada més llarga i fan visites curtes o d'altres que puguin estar de pas cap a una altra destinació. Pel costat de l'oferta, hi ha hagut una disminució tant dels establiments oberts, com de les habitacions i de les places disponibles del -1%, -0,9% i -0,8%, respectiva-

⁸ Aquesta marca inclou també les comarques del Ripollès i la Garrotxa, administrativament pertanyents a la província de Girona, així com també els municipis de la Cerdanya que pertanyen a la província de Girona. També inclou la comarca del Berguedà, administrativament pertanyent a la província de Barcelona.

Gràfic 4.21
Evolució dels viatgers i del personal ocupat a hotels a la província de Lleida
(Nombre)

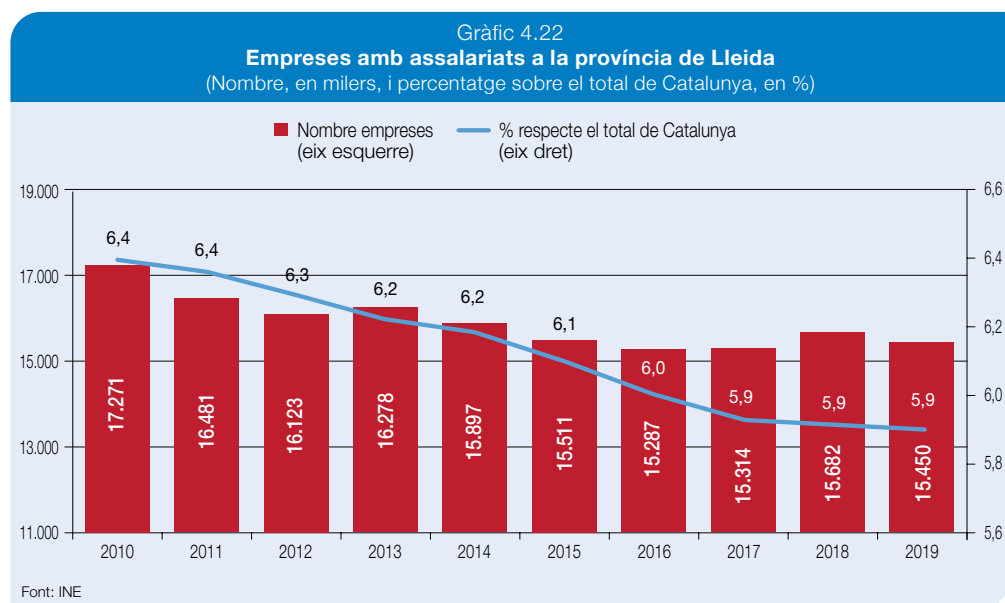
ment el 2019. Amb una quarta part dels establiments i el 10% de les places i habitacions del total de Catalunya, aquest darrer hi ha hagut 279 hotels oberts amb més de 6.800 places disponibles i 14.600 habitacions. Per contra, quant al grau d'ocupació, la tendència ha estat positiva amb un augment per habitacions del 2,6p.p. fins al 41% i de 2p.p. fins al 47,8% en les places de cap de setmana. En relació amb altres províncies, Lleida presenta els graus d'ocupació més reduïts i força per sota dels valors mitjans de Catalunya (69,3% en habitacions i 67,2% en places de cap de setmana). En darrer lloc, el personal ocupat ha augmentat un 1,6% amb 1.580 persones ocupades en mitjana anual el 2019.

L'evolució el sector també mostra resultats positius si s'analitza la informació per marques turístiques. La província de Lleida està formada per les marques Pirineus⁸, Terres de Lleida i Val d'Aran. Segons les dades provisionals que proporciona Idescat, en valors absoluts la marca Terres de Lleida experimenta el major creixement de viatgers allotjats en hotels: 21.200 addicionals fins als poc més de 323 mil –el 24% sobre el total de viatgers a les marques de Lleida– el 2019. Li segueix la regió dels Pirineus, marca amb el major volum de viatgers de les tres amb un total de 767.100 visitants, 19.800 persones més que el 2018. En darrer lloc, a la Vall d'Aran han arribat 4.400 viatgers més i s'han superat amb escreix els 250 mil aquest darrer any. Pel que fa a les pernoctacions, aquestes han augmentat amb intensitats diferents a totes tres regions. A Terres de Lleida hi ha hagut 46 mil pernoctacions més (quasi 500 mil en total), seguida de la Vall d'Aran amb 30 mil (fins a pràcticament les 73 mil) i, en darrer lloc, Pirineus amb un increment de 2.700 –un 3% fins a 1.461.400 estades en total el 2019. En volum, aquestes tres marques turístiques juntament amb Paisatges Barcelona són les que reben menys quantitat de viatgers i, per tant, també registren menys pernoctacions de totes les marques catalanes. Pel que fa a l'estada mitjana, i en línia amb el que

s'ha comentat respecte al perfil del turista, aquestes fluctuen entre l'1,5 dies de les Terres de Lleida i els quasi 3 dies de la Val d'Aran.

Tot i l'evolució favorable que s'ha vist pràcticament generalitzada als indicadors previs, el nombre d'**empreses** s'ha reduït un 1,1% després de tres anys de creixement continu i s'han comptabilitzat 33.299 a 1 de gener de 2019 (el 5,4% del total de Catalunya) (gràfic 4.22). Segons el tipus d'empresa –amb o sense assalariats a càrrec–, ambdues tipologies registren reduccions: del 0,8% en el cas de les que no tenen i 1,5% en les que compten amb personal assalariat (fins a 17.849 i 15.450 empreses en total, respectivament). En el primer cas, el 2018 ja es va registrar una reducció (fins i tot més intensa que la d'aquest darrer any), però en el segon l'evolució decreixent del 2019 contrasta amb l'augment del 2,4% observat el 2018. Per trams d'assalariats, el nombre d'empreses es redueix en els extrems: les que tenen menys de 49 assalariats i les de grans dimensions amb més de 1.000 assalariats. En el primer cas, la reducció ha estat de l'1,6% amb 252 empreses menys. Aquest tram concentra el 98,5% del total d'empreses de la província de Lleida. En el segon cas, el volum s'ha mantingut molt estable únicament amb una empresa menys (quatre en total). Quant a la resta de trams, ha augmentat en 17 el nombre d'empreses de 50 a 199 assalariats: un 9,9% més fins a les pràcticament 190; a més del tram immediatament posterior (de 200 a 999) amb quatre empreses addicionals (38 en total). El 2019 també s'ha reduït el nombre d'empreses concursades fins a 28, llinyar que es manté a força distància al màxim de 58 registrat l'any 2013 –comptabilitzant des de l'inici de la crisi econòmica.

Pel que fa als **comptes de cotització**, amb dades a 31 de desembre de 2019, la tendència al llarg de l'any ha estat d'estabilitat amb una molt moderada reducció del 0,1% (17 comptes menys fins als

poc més de 16.600). Per principals sectors econòmics, hi ha hagut un increment dels centres de cotització al sector agrícola (21 comptes més el 2019) i a la indústria (30 comptes addicionals). Per contra, a la construcció i els serveis hi ha hagut reduccions moderades amb 10 i 45 comptes menys, respectivament. A nivell estructural, un 74% de les empreses de la província es dediquen als serveis, un 10% a la indústria i la construcció, i un 6% a l'agricultura (una de les principals activitats exportadores del territori).

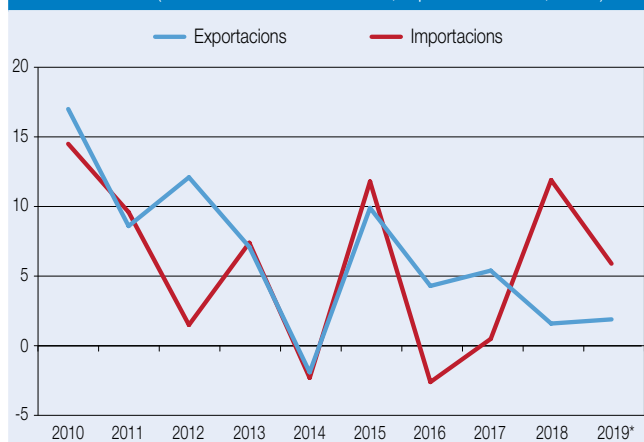
En relació amb altres indicadors disponibles a nivell provincial, les **compravendes immobiliàries** i les **matriculacions de vehicles** ajuden a prendre la temperatura a la demanda interna. En el primer cas, el creixement relatiu ha estat molt significatiu: un 15,8% més en termes relatius que suposa més de 4.500 transaccions addicionals el 2019. Amb aquest increment s'arriben a les 33.382 transaccions (l'11% del total de Catalunya), xifra més elevada des del 2007. Per contra, les matriculacions de vehicles s'han mantingut força estables amb 15 matriculacions menys fins a un total de 12.644 (el 4,3% del total de Catalunya). Tot i que en comparació amb altres províncies la reducció ha estat força menys intensa, aquesta evolució contrasta amb els forts augments registrats des del 2013 (un 14% en mitjana anual). Per tant, un senyal més de la situació de canvi i derivada incertesa que pateix el sector de manera generalitzada.

Pel que fa a les dades de comerç internacional, segons dades provisionals, les exportacions han augmentat un 1,9% fins als 2.122 milions d'euros, alhora que les importacions han crescut amb més intensitat: quasi un 6% interanual amb més de 1.052 milions d'euros (xifra rècord des de l'inici de la sèrie el 1995). Juntament amb Girona, Lleida presenta un saldo comercial positiu de 1.070 milions d'euros el 2019, un 1,8% inferior respecte a l'any anterior.

Així doncs, la demanda externa ha mostrat una evolució positiva el darrer any, però gradualment menys dinàmica des del 2015, any a partir del qual s'ha registrat un creixement sostingut. Les **exportacions** lleidatanes han suposat quasi el 3% del total de vendes a l'estranger efectuades a Catalunya, província amb menor pes de les quatre per darrere de Girona (7,8% el 2019). Segons el destí de les vendes, en termes relatius s'observa un augment per sobre de la mitjana als països de fora de la UE (2,6%) i de l'1,4% als països comunitaris. Tanmateix, el mercat de la UE continua sent el principal, amb un volum de 1.316 milions d'euros exportats (el 62% del total). En el cas de les exportacions extracomunitàries, el 2019 s'ha exportat per valor de 806 milions d'euros –un 38% del total. Aquesta proporció s'ha mantingut força estable en els darrers quinze anys, s'observa només una lleugera reducció d'aquest darrer pes (2 punts) en favor de les vendes comunitàries en aquest període.

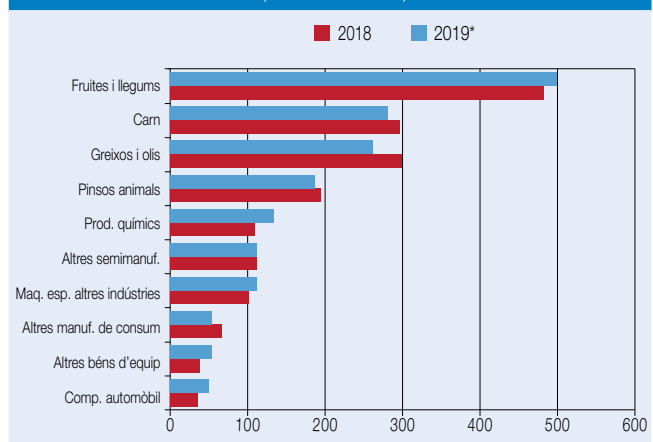
Si es pren com a referència l'evolució de les deu principals activitats exportadores, sis registren increments interanuals i quatre, descensos –en ambdues circumstàncies les intensitats de les variacions difereixen segons els cas. El sector químic (cinquè en volum exportador) és el que més ha augmentat les vendes en termes absoluts, 24,8 milions d'euros més fins a un total de 134 milions (6,3% del total). En segon lloc, les exportacions de fruites i llegums –principal activitat exportadora amb un pes del 24%– han augmentat en 17,8M€ fins a poc més dels 480 milions. A continuació també destacar els resultats positius en els altres béns d'equip i en els components d'automòbil amb increments de 15,3 i 13,7 milions d'euros, respectivament. Tanmateix el pes d'ambdós sectors sobre el total no supera el 5%. De fet, una de les característiques de les exportacions lleidatanes és l'elevada diversificació: les tres primeres activitats concentren al voltant del 49% del total, mentre que el pes individual de la resta no supera el 10%. Quant als sectors que han patit

Gràfic 4.23
Evolució de les exportacions i importacions béns a la província de Lleida (Taxa de variació interanual, a preus corrents, en %)

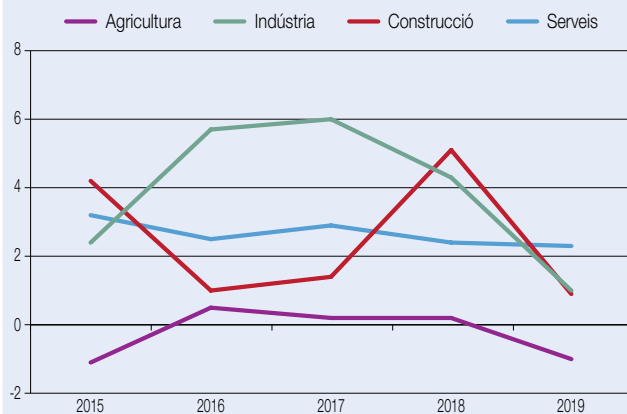
* Les dades del darrer any són provisionals i les seves taxes de variació estan calculades a partir de les dades provisionals de l'any anterior.
Font: Duanes

Gràfic 4.24
Principals sectors exportadors a la província de Lleida (Milions d'euros)

* Les dades del darrer any són provisionals.
Font: Duanes

Gràfic 4.25
Evolució de les afiliacions per sectors a la província de Lleida (Taxa de variació interanual, en %)

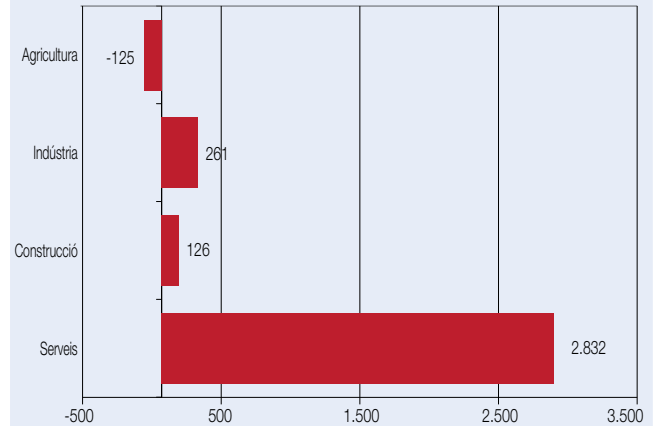

Font: Observatori del Treball i Model Productiu de la Generalitat de Catalunya

un descens de les vendes el 2019, en valors absoluts, les majors reduccions s'han donat en el sector dels greixos i olis (tercera activitat principal i un descens de 37,4M€) i el càrnic (segona activitat, registra una pèrdua de 13,2M€) (gràfics 4.23 i 4.24).

Tot i l'augment de les exportacions, el **teixit empresarial exportador** s'ha reduït significativament el 2019 fins a les quasi 3.000 empreses exportadores. Respecte a l'any anterior, aquestes s'han reduït un 25% fins a les 2.977 (una caiguda de més de mil empreses en valor absolut). Cal tenir present que el 2018 es va produir un augment de més 1.300 empreses, per tant el nivell de 2019 és encara superior al de 2017 i se situa més en línia amb la tendència històrica. Tanmateix, s'ha registrat un augment del 2% entre les empreses que han exportat com a mínim durant quatre anys consecutius, és a dir, les empreses exportadores regulars. El 2019 s'han sumat 18 empreses més fins a un total de 940 empreses regulars (el 32% del total d'empreses que han exportat el darrer any, recuperant així el seu pes tendencial). Segons el tram de volum monetari exportat, s'han registrat augments o disminucions del nombre d'empreses. Les que exporten menor volum (menys de 50.000 euros) han minvat un 18,6% i passen de les poc més de 400 a les 329 el darrer any. El pes d'aquestes és del 35% sobre el total d'empreses exportadores regulars. Les que exporten per un valor d'entre 50.000 i 500.000€ han comptabilitzat dotze empreses més fins a un total de 223 (el 24% de les regulars). A continuació, s'han registrat quatre empreses més que exporten entre els 500.000 i 5M€, 230 empreses en total. Per tant, principalment s'observen empreses que es consoliden i creixen en volum monetari, alhora que és possible algun cas minoritari on empreses del tram baix hagin deixat d'exportar. Finalment, aquest darrer any s'ha publicat que hi ha 79 empreses que exporten per valor superior als 5M€ (vuit més que el 2017, darrer any amb dades).

Gràfic 4.26
Variació del nombre d'afiliacions per sectors a la província de Lleida. Any 2019 (Persones)

Font: Observatori del Treball i Model Productiu de la Generalitat de Catalunya

Pel que fa a les compres a l'exterior, com s'ha avançat, aquest 2019 Lleida ha batut un rècord històric amb més de 1.052 milions d'euros en **importacions** (59 milions més que l'any anterior, però poc més de l'1% del total de Catalunya). Segons l'origen de les compres, els augments relatius han estat notables tant a les comunitàries com a les extracomunitàries. En el primer cas, les importacions de la UE – que han suposat el 76% del total – han crescut un 6,1% fins als pràcticament 800 milions d'euros. En el segon cas, les compres a fora de la UE van assolir els 255 milions d'euros, un 5,2% més que el 2018. Aquest darrer any, una de cada quatre compres es va efectuar a un país no comunitari, proporció força similar als nivells previs a la crisi econòmica, que es va reduir dràsticament el 2011 (fins al 16%) i que ha trigat vuit anys en recuperar-se. Quant a les importacions efectuades per les deu principals activitats del territori, tant sols dues activitats, greixos i olis i fruites i llegums, han reduït les compres a l'exterior (11,2 i 16 milions d'euros, respectivament). Ambdós sectors han suposat conjuntament el 10% de les importacions el 2019. Entre les activitats que han importat més, segons les variacions en valor absolut, destaquen les altres semimanufactures, la maquinària específica vinculada a altres indústries i la carn. El primer sector –amb un pes sobre el total del 12%– ha registrat un augment de 43,5 milions d'euros fins a pràcticament 125 milions d'euros. La maquinària, quart sector segons volum monetari, ha importat per valor de 83 milions d'euros (15,1 milions més que el 2018), i el sector càrnic, per valor de 74M€ (10,8 milions addicionals). Per darrere de les altres semimanufactures, se situa la indústria química amb un pes de l'11% sobre el total. Les seves compres a l'exterior han estat de 120 milions d'euros, un 2,2% més que el 2018.

En relació amb les dades de mercat de treball, el 2019 l'evolució de les afiliacions ha estat positiva però, com s'ha vist amb varia-

bles anteriors, també s'observa una desacceleració en el ritme de creixement. Així doncs, les **afiliacions** a la Seguretat Social han augmentat un 1,8% fins a les 179.774 persones (3.094 més que l'any anterior). Aquest percentatge és inferior al 2% per primer cop en els últims quatre anys, però és idèntic a l'evolució que s'ha observat en mitjana per al conjunt del Principat el 2019. Segons el règim d'afiliació, les tendències són oposades. D'una banda, els treballadors afiliats al règim general augmenten un 2,5% fins als pocs més de 141 mil (quasi 3.500 afiliacions addicionals), mentre que els autònoms disminueixen un 1% i se situen en els 38.455 (unes 380 persones menys el 2019). En comparació amb el volum de treballadors per compte propi registrats el 2008 (45.524 afiliacions), s'ha perdut un 15,6% dels llocs de treball.

Si s'atenen als resultats segons els principals sectors d'activitat econòmica, les tendències han estat positives a tots els casos –amb intensitats diferents–, excepte a l'**agricultura**, on es registra una disminució moderada de l'1% amb 125 afiliacions menys fins a les 12.775 el 2019 (el 7% del total provincial). Quan a la resta de sectors, el sector **serveis** ha estat el que ha fet amb diferència una major contribució a l'increment de les afiliacions a la província aquest darrer any. Amb un pes del 70% sobre el total d'afiliacions, el sector terciari ha generat el 92% les noves afiliacions netes totals. En valor absolut, s'han sumat més de 2.800 llocs de treball fins a les 126.093 persones afiliades (un creixement relatiu del 2,3%). Amb aquest volum d'afiliació es pot confirmar que ja s'ha assolit el nivell del 2008 –quan hi havia 126.750 (un 0,5% més)– i que s'han recuperat els llocs de treball perduts arrel de la darrera crisi economicofinancera. Per subsectors, en valor absolut l'administració pública és el que mostra un major increment amb quasi 700 afiliacions més (el 33% del total net), seguida de les activitats sanitàries on els llocs de treball augmenten en 407 (el 19%), i del transport terrestre (377 afiliacions més que representen el 18% del total net). Altres activitats amb molts bons resultats són els serveis de menjar i begudes, que suma 325 afiliacions i el comerç a l'engròs amb 321 afiliats addicionals (el 15% del total net cadascuna). En aquest darrer cas, cal destacar que el comerç al detall perd 138 afiliacions, per tant, la contribució del comerç no seria tant elevada si es computessin ambdues activitats conjuntament. En segon lloc, la **indústria** fa una aportació del 8% a l'augment net de les afiliacions globals, percentatge força inferior al seu pes estructural (15%). El 2019, el sector ha registrat un augment de les afiliacions de l'1% fins a les 27.119 (261 més que l'any previ). En comparació amb el ritme d'increment dels últims cinc anys, s'ha observat un alentiment significatiu atès que les variacions havien arribat a assolir el 6% el 2017, per exemple. En termes absoluts, les activitats industrials on han augmentat més les afiliacions són: els productes metàl·lics (191 llocs més), la reparació i instal·lació de maquinària (+138) i els productes minerals no metàl·lics (+124). En darrer lloc, amb un pes del 8%, la **construcció** ha generat un 4% de l'afiliació neta global el 2019. En termes relatius i absoluts, l'increment ha estat

del 0,9% i 126 persones més, respectivament, fins a les 13.787 afiliacions més. Aquesta variació relativa se situa 1,1 p.p. per sota del creixement mitjà a Catalunya i contrasta amb l'augment relatiu del 2018 (5,1%) (gràfics 4.25 i 4.26).

Segons les dades que publica l'INE a través de l'Enquesta de població activa, l'evolució estimada del mercat de treball és encara més positiva amb un notable augment de l'ocupació del 5,8% fins a les pràcticament 200.000 **persones ocupades** en mitjana anual el 2019. Es tracta d'un creixement força superior a la mitjana catalana (2,3%) i que s'apropa al nivell del 2008 (màxim de la sèrie històrica amb 208.100 persones ocupades). Tanmateix, d'una banda, cal tenir present que les dades d'ocupació no són un registre com les afiliacions –per tant són una estimació–, i, d'altra banda, el ritme d'aquesta variació contrasta amb el de la tendència de fons, el que en resum podria apuntar cap a una possible sobreestimació de l'ocupació si es té en compte, a més, l'alentiment en el creixement de les afiliacions.

En termes de contractació, la província de Lleida ha registrat un augment dels **contractes de treball** signats del 4,2% fins als 192.643 a 31 de desembre de 2019. Aquest resultat contrasta amb la reducció de l'1% que es va produir el 2018, i se situa més en línia amb les variacions positives i força significatives registrades entre el 2013 i el 2017. Tanmateix, cal tenir present que una persona pot signar més d'un contracte al llarg d'un any, de manera que major proporció de contractes signats que de persones contractades implica una major rotació laboral, el que genera menys estabilitat i més incertesa envers al treballador. Amb tot, per tipus de contracte signat, en termes relatius la contractació indefinida ha augmentat més que la temporal: 7,3% versus un 3,9%. En el primer cas, s'han signat 21.027 i en el segon, 171.616 (un 89% del total de contractes, 2p.p. per sobre de la mitjana catalana pel major pes del sector agrícola a la província).

Al seu torn, el nombre d'**aturats registrats** ha disminuït un 3,2% fins a les 20.416 persones en situació d'atur a finals d'aquest darrer any (una reducció de poc més de 670 persones). En els darrers tres anys, el ritme de reducció de l'atur s'ha anat alentint progressivament a mesura que el mercat laboral s'ha apropat al seu equilibri en situació d'expansió econòmica. Aquesta reducció, juntament amb un augment de la població activa estimada (al voltant del 4,8%, segons l'EPA), ha donat lloc a una reducció de la **taxa d'atur registral** de quatre dècimes fins al 10%, la més baixa de les quatre províncies catalanes i sis dècimes per sota de la mitjana catalana (10,6%) el 2019.

Finalment, Lleida és la província on més han augmentat els **preus del consum** amb un creixement de la inflació de l'1% en mitjana anual el 2019 (1p.p. menys que el 2018 i lleugerament per sobre de les nou dècimes d'increment de la mitjana catalana).

Quadre 4.7
Dades bàsiques de la província de Lleida

	2016	2017	2018	2019	Variació 2019/2018 (% , pp)		Pes Prov./Catalunya (%)	
					Província	Catalunya	2018	2019
DEMOGRAFIA								
Població Total	434.041	432.384	432.866	434.930	0,5	1,0	5,7	5,7
Densitat (hab/km ²)	35,7	35,5	35,6	35,7	0,5	1,0	-	-
Població de menys de 15 anys	66.322	65.950	65.870	65.622	-0,4	-0,4	5,6	5,6
Població de 15 a 64 anys	285.910	284.134	283.621	285.156	0,5	1,2	5,7	5,6
Població de 65 anys i més	81.809	82.300	83.375	84.152	0,9	1,5	5,9	5,8
Índex de dependència global	51,8	52,2	52,6	52,5	-0,1	-0,3	-	-
Índex d'envelliment	123,4	124,8	126,6	128,2	1,7	2,3	-	-
Nacionalitat espanyola	360.746	360.905	360.212	359.288	-0,3	0,0	5,5	5,5
Nacionalitat estrangera	73.295	71.479	72.654	75.642	4,1	7,1	6,7	6,5
Taxa d'estrangeria total	16,9	16,5	16,8	17,4	0,6	0,9	-	-
Taxa d'estrangeria extracomunitària	10,0	9,9	10,3	10,9	0,6	0,8	-	-
ACTIVITAT ECONÒMICA								
Comptes de cotització¹	16.617	16.547	16.619	16.602	-0,1	0,1	6,4	6,4
Nombre d'empreses²	33.329	33.623	33.684	33.299	-1,1	0,3	5,4	5,4
Sense assalariats	18.042	18.309	18.002	17.849	-0,8	1,5	5,1	5,0
Amb assalariats	15.287	15.314	15.682	15.450	-1,5	-1,4	5,9	5,9
1 a 49 assalariats	15.096	15.118	15.471	15.219	-1,6	-1,3	5,9	5,9
50 a 199 assalariats	156	159	172	189	9,9	-5,9	4,0	4,6
200 a 999 assalariats	30	32	34	38	11,8	0,8	3,1	3,5
1.000 o més assalariats	5	5	5	4	-20,0	13,2	2,9	2,0
Empreses concursades	23	19	31	28	-9,7	0,6	3,0	2,7
Compravendes immobiliàries	27.574	26.601	28.836	33.382	15,8	8,5	10,3	11,0
Matriculació de vehicles ³	10.973	11.578	12.659	12.644	-0,1	-1,9	4,2	4,3
Viatgers allotjats en hotels³	796.644	862.114	917.554	945.818	3,1	3,4	4,6	4,6
Residents a Espanya	660.281	714.576	748.141	773.218	3,4	0,0	10,2	10,6
Residents a l'estranger	136.364	147.538	169.413	172.599	1,9	5,3	1,3	1,3
SECTOR EXTERIOR⁴								
Exportacions de béns (milions €)	1.954	2.061	2.094	2.122	1,9	3,1	2,9	2,9
<i>10 principals sectors</i>								
Fruïtes i llegums	489	518	482	499	3,7	6,1	36,7	35,8
Carn	258	244	296	281	-4,5	22,8	9,3	7,2
Greixos i olis	309	332	299	262	-12,5	-5,1	35,8	33,0
Pinsos animals	184	174	194	187	-3,6	-5,2	30,9	31,5
Prod. químics	89	103	109	134	22,6	6,3	0,6	0,7
Altres semimanuf.	109	123	112	112	0,7	-2,1	4,1	4,3
Maq. esp. altres indústries	73	101	102	112	10,0	3,9	2,4	2,5
Altres manuf. de consum	61	68	66	63	-4,9	-1,3	3,5	3,4
Altres béns d'equip	31	39	38	54	39,9	-4,0	0,6	0,9
Comp. automòbil	28	38	36	50	37,8	-19,2	1,2	2,0
Exportacions UE	1.208	1.316	1.309	1.316	1,4	3,8	2,9	2,8
Exportacions fora UE	746	744	785	806	2,6	1,9	3,0	3,1
Importacions de béns (milions €)	888	893	999	1.052	5,9	2,5	1,1	1,1
<i>10 principals sectors</i>								
Altres semimanuf.	52	70	81	124	53,7	1,9	3,4	5,2
Prod. químics	114	111	120	120	2,2	7,0	0,6	0,6
Cereals	106	101	93	93	0,8	-7,5	7,5	8,2
Maq. esp. altres indústries	57	61	68	83	22,4	3,3	1,3	1,6
Carn	45	61	65	74	17,2	5,6	11,7	12,6
Altres béns d'equip	55	57	53	60	12,8	-2,1	0,7	0,8
Greixos i olis	54	49	64	53	-17,4	3,2	10,9	8,8
Fruïtes i llegums	58	51	64	48	-25,0	2,0	5,5	4,0
Begudes	34	36	40	45	14,9	11,5	6,9	7,1
Tèxtils i confecció	30	28	36	38	7,4	2,0	0,4	0,5
Importacions UE	697	710	757	797	6,1	0,0	1,5	1,6
Importacions fora UE	192	183	242	255	5,2	5,6	0,6	0,6
Nombre d'empreses exportadores	2.608	2.643	3.986	2.977	-25,3	1,1	8,3	6,1
Nombre d'empreses exportadores regulars ⁵	802	815	922	940	2,0	0,5	5,4	5,4
Exporten menys de 50.000 €	270	321	404	329	-18,6	1,2	5,2	4,2
Exporten de 50.000 a 500.000 €	201	206	211	223	5,7	1,3	5,3	5,5
Exporten de 500.000 a 5 milions €	208	217	226	230	1,8	-1,9	5,9	6,1
Exporten més de 5 milions €	60	71	SE	79	-	0,5	-	4,9
MERCAT DE TREBALL								
Afiliacions total règims¹	166.991	172.030	176.680	179.774	1,8	1,8	5,4	5,4
Agricultura	12.849	12.873	12.900	12.775	-1,0	-0,7	39,8	39,7
Indústria	24.295	25.758	26.858	27.119	1,0	-0,1	5,6	5,6
Construcció	12.817	12.996	13.661	13.787	0,9	2,0	6,8	6,8
Serveis	117.030	120.403	123.261	126.093	2,3	2,2	4,8	4,8
Assalariats	127.557	133.021	137.846	141.319	2,5	2,3	5,1	5,1
Autònoms	39.434	39.009	38.834	38.455	-1,0	0,7	7,1	7,0
Ocupats (EPA)	187.900	185.475	188.925	199.950	5,8	2,3	5,6	5,8
Contractes¹	172.319	186.682	184.829	192.643	4,2	0,5	5,6	5,8
Temporals	156.488	169.076	165.229	171.616	3,9	1,1	5,8	5,9
Indefinits	15.831	17.606	19.600	21.027	7,3	-3,4	4,2	4,7
Atur registrat¹	23.371	21.910	21.093	20.416	-3,2	-1,2	5,4	5,3
Taxa d'atur registral ¹	11,9%	11,0%	10,4%	10,0%	-0,4	-0,3	-	-

¹ Dades de final d'any.

² Les dades són a 1 de gener de cada any (Directori Central d'Empreses de l'INE).

³ Les dades del darrer any són provisionals.

⁴ Les dades del darrer any són provisionals i les seves taxes de variació estan calculades a partir de les dades provisionals de l'any anterior.

⁵ En alguns anys la suma dels valors dels trams no coincideix amb el valor total perquè s'aplica la llei de confidencialitat estadística (12/1989) i no es pot revelar la informació amb tant detall.

SE: Secret Estadístic

Fonts: INE, Idescat, Observatori d'Empresa i Ocupació, Direcció General de Trànsit (DGT), DataComex i ICEX

Anàlisi comarcal

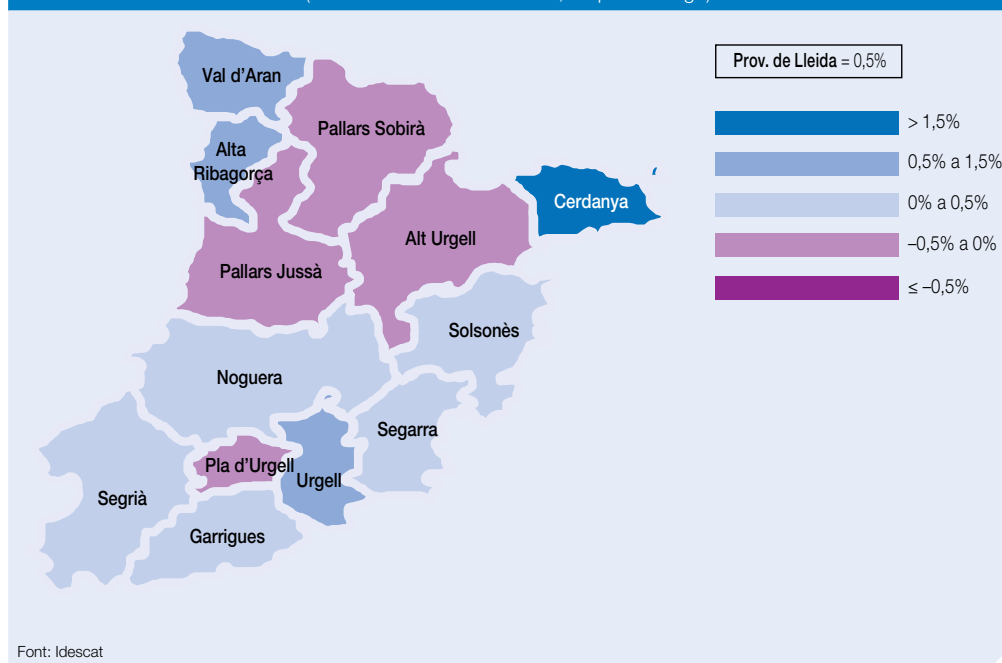
La província de Lleida és la que concentra major nombre de comarques, un total de tretze amb l'Alta Ribagorça, l'Alt Urgell, les Garrigues, la Noguera, el Pallars Jussà i Sobirà, el Pla d'Urgell, la Segarra, el Segrià, el Solsonès, l'Urgell, la Val d'Aran i una part de la Cerdanya –a més del municipi de Gósol situat a la comarca del Berguedà (província de Barcelona). No obstant això, en aquesta anàlisi es tindran en compte totes les esmentades excepte el Berguedà que només té un municipi a la província. A banda d'aquesta divisió administrativa, geogràficament es distingeixen dues regions: d'un costat, la de les comarques de la plana; i de l'altre, la de les comarques pirinenques i prepirenques. Aquestes darreres són les comarques amb menor població de Catalunya i les de menor densitat demogràfica. Tant el Pallars Sobirà com l'Alta Ribagorça tenen densitats de població inferiors a 10 hab./km² i són també les comarques menys poblades de Catalunya amb 6.932 i 3.802 habitants, respectivament.

En línia amb la tendència encetada el 2018, la **població** s'ha mantingut estable o ha augmentat a deu de les tretze comarques lleidatanes aquest darrer any. Les úniques que han registrat descensos han estat l'alt Urgell (-0,2%), el Pla d'Urgell i el Pallars Jussà (-0,1% en ambdós casos), i els Pallars Sobirà (amb un minso decreixement de dues persones o del -0,03%). Aquests territoris concentren el 16% de la població conjuntament i la reducció global ha estat de 105 persones en termes absoluts (mapa 4.9). D'entre les deu co-

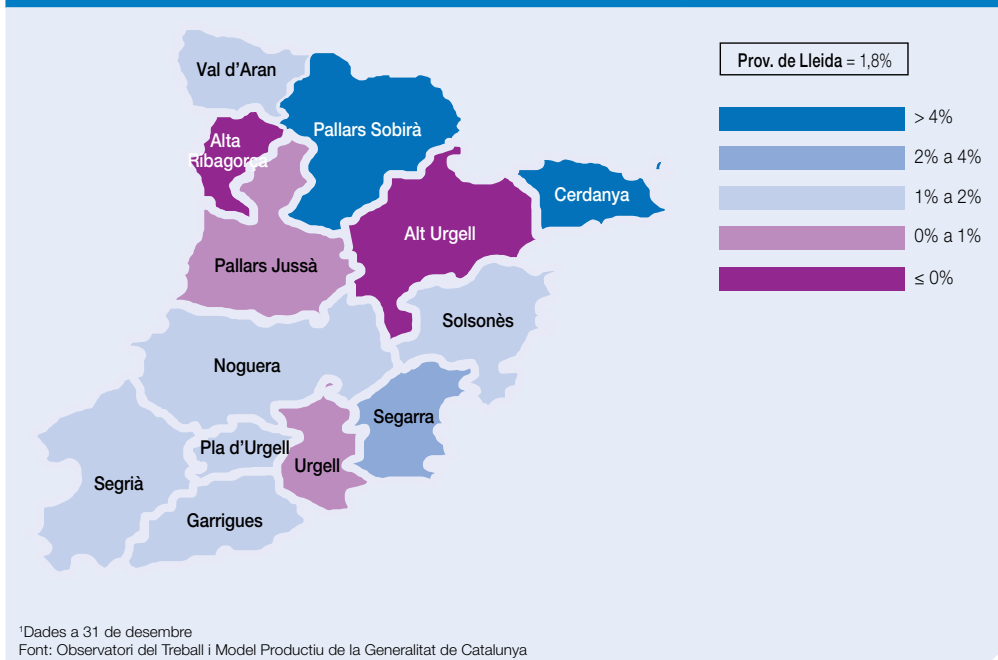
marques que han registrat increments, set ho han fet per sobre de la mitjana (0,5%): la Cerdanya (1,7%), l'Urgell (1,2%), la Vall d'Aran (1,1%), la Segarra (1%), l'Alta Ribagorça (0,7%), el Segrià i el Solsonès (0,6% ambdues). Per tant, a la resta (Garrigues i Noguera) ha predominat la moderació. El 2019, les comarques que han contribuït més al lleuger augment de la població a la província han estat l'Alt Urgell amb una contribució del 57% (1.180 residents en valor absolut), l'Urgell amb una aportació del 22% (450 persones més) i la Cerdanya (310 habitants addicionals). Segons la nacionalitat dels residents, la població estrangera ha crescut per sobre del 2,3% interanual del Pla d'Urgell a totes les comarques (fins al 8,3% del Pallars Jussà), excepte en el Pallars Sobirà on ha disminuït un 1,3%. Pel que fa a la població autòctona, aquesta ha disminuït a pràcticament a totes les comarques –al voltant de cinc dècimes– i només ha crescut a la Cerdanya (0,5%) i al Pallars Sobirà (0,1%).

Pel que fa al teixit empresarial, els **comptes de cotització** de la Seguretat Social (concepte assimilable al nombre d'empreses) han incrementat a sis de les tretze comarques lleidatanes el 2019. En termes absoluts, les comarques de l'Urgell, la Noguera i el Pallars Jussà són les que registren majors increments –amb 27, 26 i 10 comptes de cotització més, respectivament. Les dues primeres són els territoris que concentren major nombre d'empreses, el 8,1% i 8,6% cadascuna, només per darrere del Segrià (a força distància amb el 46,8% del total el 2019). Entre els territoris on ha minvat el nombre d'empreses, les majors variacions absolutes s'han registrat al Segrià (34 empreses menys fins a les 7.772), al Pla d'Ur-

Mapa 4.9
Població. Any 2019
(Taxas de variació interanual, en percentatge)

Mapa 4.10
Afiliacions a la Seguretat Social¹. Any 2019
 (Taxes de variació interanual, en percentatge)

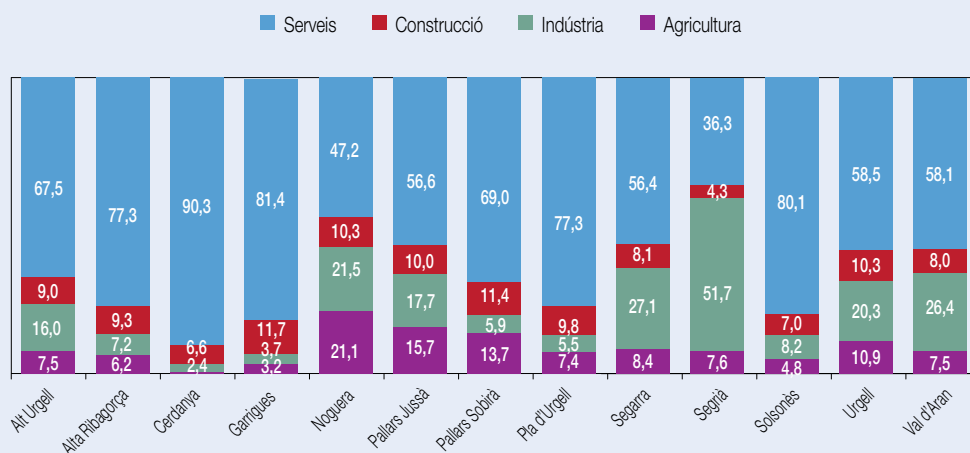

gell (-25 comptes fins als 1.306) i les Garrigues amb 14 empreses menys. Aquests resultats mostren que, tot i els augments i reduccions a parts pràcticament iguals a les comarques de la província, les variacions no han estat significatives i, per tant, es pot parlar d'una evolució estable en el nombre d'empreses el 2019.

En relació amb la tendència al mercat de treball, aquest darrer any l'**afiliació segons seu de l'empresa** a la Seguretat Social ha augmentat a la majoria de comarques de Lleida (onze de tretze territoris)

amb variacions que fluctuen entre el 0,3% del Pallars Jussà i el 4,3% de la Cerdanya. En termes absoluts, les comarques on l'increment de llocs de treball ha estat més intens són: el Segrià (+1,648 afiliacions), la Segarra (quasi 400 més), la Cerdanya (346 addicionals), el Pla d'Urgell i la Noguera (amb augments al voltant de les 250 afiliacions ambdues). Si es té el compte el pes poblacional de cada comarca, la majoria ha fet una contribució de proporcions similars –per exemple, el Segrià ha generat el 53% de la nova afiliació neta, xifra idèntica al seu pes. Tanmateix, hi ha territoris com la Segarra i la Cer-

Gràfic 4.27
Estructura sectorial de les afiliacions. Any 2019
 (En percentatge sobre el total d'afiliacions de la comarca)

Font: Observatori del Treball i Model Productiu de la Generalitat de Catalunya

Quadre 4.8

Afil·lacions a la Seguretat Social per grans sectors econòmics i comarques¹. Any 2019

	Agricultura		Indústria		Construcció		Serveis		Total Afil·lacions	
	Nombre	(%) Var 19/18	Nombre	(%) Var 19/18	Nombre	(%) Var 19/18	Nombre	(%) Var 19/18	Nombre	(%) Var 19/18
Alt Urgell	465	-3,3	992	2,9	560	-7,4	4.197	0,3	6.214	-0,3
Alta Ribagorça	82	0,0	95	2,2	124	-0,8	1.027	-1,1	1.328	-0,7
Cerdanya	272	-2,5	307	5,1	982	3,0	6.828	4,7	8.389	4,3
Garrigues	1.183	-1,5	1.208	0,4	577	4,0	2.651	2,2	5.619	1,2
Noguera	1.949	0,5	2.194	1,8	1.244	4,1	7.020	2,1	12.407	2,0
Pallars Jussà	525	0,2	225	-2,6	438	3,1	2.646	0,1	3.834	0,3
Pallars Sobirà	192	0,5	142	10,9	252	6,3	1.995	4,1	2.581	4,4
Pla d'Urgell	1.221	-1,4	3.939	3,7	1.172	-7,0	8.201	2,8	14.533	1,8
Segarra	839	-0,2	5.689	3,1	473	-2,5	3.996	6,3	10.997	3,7
Segrià	4.589	0,7	7.892	-2,5	6.726	1,7	77.351	2,3	96.558	1,7
Solsonès	569	-0,4	1.062	2,6	536	1,9	3.059	1,9	5.226	1,8
Urgell	992	-10,2	3.475	1,4	1.060	2,9	7.658	2,2	13.185	1,0
Val d'Aran	40	0,0	146	-4,6	402	2,3	5.482	2,1	6.070	2,0
Província de Lleida	12.775	-1,0	27.119	1,0	13.787	0,9	126.093	2,3	179.774	1,8
Catalunya	32.170	-0,7	483.024	-0,1	204.239	2,0	2.619.790	2,2	3.339.223	1,8

¹ Dades a 31 de desembre

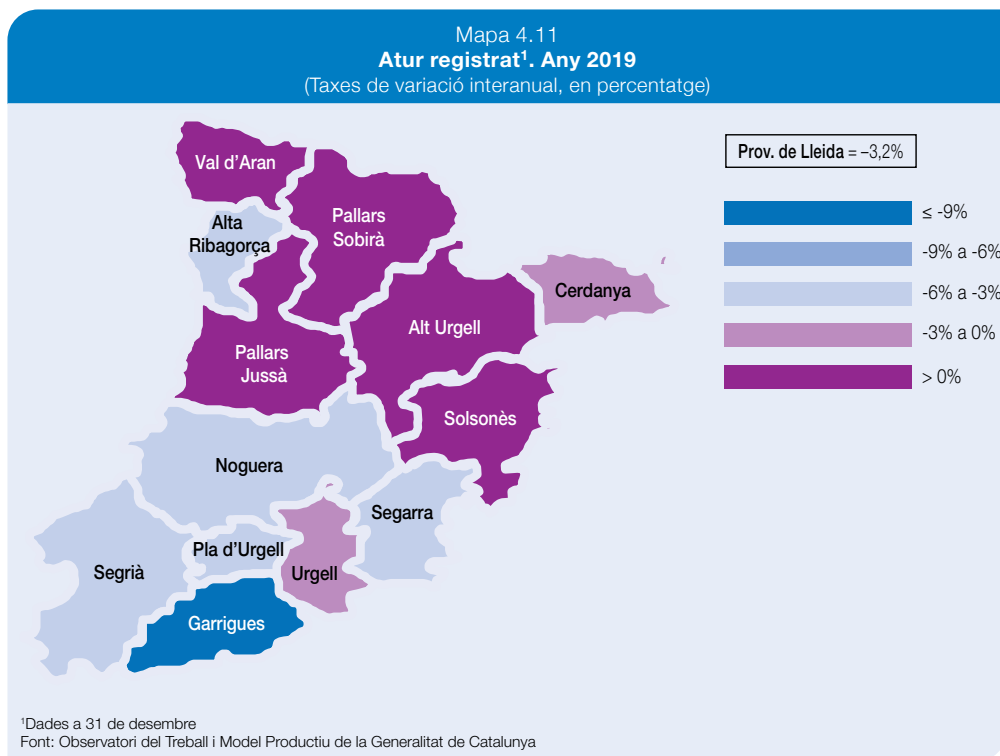
Font: Observatori del Treball i Model Productiu de la Generalitat de Catalunya

danya que amb uns pesos del 6,1% i 4,7% han fet una aportació del 12,8% i 11,2%, respectivament, per tant força superior al seu pes. I d'altres en què, per contra, la seva contribució ha estat força inferior al seu pes, com a l'Urgell i el Pallars Jussà amb unes diferències de -3p.p. entre aportació i pes. Quant a les comarques on ha disminuït l'afiliació, aquesta ho ha fet de manera molt moderada a l'Alta Ribagorça i l'Alt Urgell (no superiors a l'1%) (mapa 4.10).

Per sectors econòmics, en cap s'ha observat un augment generalitzat de l'afiliació a totes les comarques (gràfic 4.27 i quadre 4.8). No obstant això, el sector **serveis** mostra resultats molts positius, atès que els llocs de treball han augmentat a totes les comarques menys a l'Alta Ribagorça –territori on el sector representa un 77,3% de l'afiliació i que ha patit una reducció de l'1,1% (fins a les 1.027 persones afiliades en total). A la resta de comarques, els increments han fluctuat entre el 0,1% del Pallars Jussà i el 6,3% de la Segarra. En termes absoluts, els majors increments s'han registrat al Segrià (poc més de 1.700 afiliacions més), la Cerdanya (309 llocs de treball més) i la Segarra (236 més). El 2019, la comarca amb major pes de les afiliacions al sector terciari és la Cerdanya amb un 90,3% i la que menys el Segrià amb poc més d'un terç del total.

Els següents sectors on hi ha hagut un major augment d'afiliacions entre les comarques han estat la construcció i la indústria amb nou i deu de les tretze comarques, respectivament que han vist augmentats els llocs de treball, en ambdues activitats.

A la **construcció**, aquests increments han oscil·lat entre l'1,7% del Segrià i el 6,3% del Pallars Sobirà. En termes absoluts, el Segrià, la Noguera i l'Urgell són els territoris amb majors augments (113, 49 i 30 afiliacions més, respectivament). Quant a les comarques on s'han reduït els afiliats dedicats al sector, el Pla d'Urgell i l'Alt Urgell registren les majors reduccions amb 88 i 45 llocs de treball menys a cadascuna. El 2019, la comarca amb un major pes d'afiliacions sobre el total és les Garrigues amb un 11,7% del total –en aquest cas les persones afiliades han augmentat un 4%. Pel que fa a la **indústria**, els llocs de treball han augmentat entre el 0,4% de les Garrigues i el 10,9% del Pallars Sobirà el 2019. Cal destacar que tots els increments relatius (excepte a les Garrigues) s'han situat per sobre de la mitjana provincial (1%). En aquest sentit, destacar els increments per sobre del 3% –a banda del Pallars Sobirà– a la Cerdanya (+5,1%), el Pla d'Urgell (+3,7%) i a la Segarra (+3,1%). En termes absoluts, aquestes dues últimes són les comarques on s'han generat més llocs de treball al sector (173 i 140 llocs addicionals, respectivament). Quant a les comarques on les afiliacions a la indústria han disminuït, s'hi troben la Val d'Aran (-4,6%), el Pallars Jussà (-2,6%) i el Segrià (-2,5%). En termes absoluts, el descens ha estat especialment elevat al Segrià (més de 200 persones menys) –a nivell estructural, aquesta és la comarca amb la major proporció d'afiliats dedicats al sector: un 51,7% el 2019, força per sobre del 14,5% de mitjana al Principat.

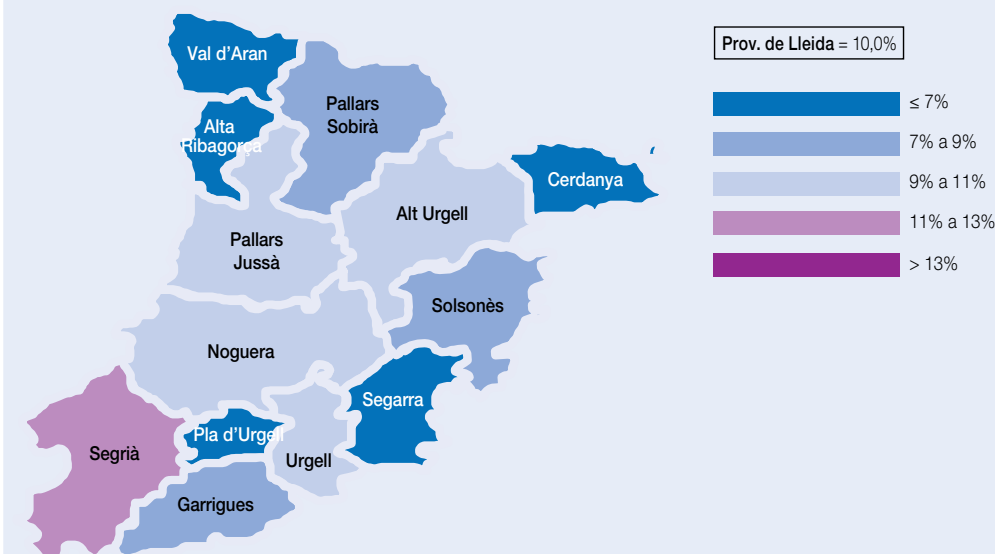

En darrer lloc, els afiliats al **sector agrícola** han augmentat no més a quatre comarques el 2019, mentre que a la resta o bé el volum d'afiliació s'ha mantingut estable (Alta Ribagorça i Val d'Aran) o bé s'ha reduït (d'un -1,5% interanual a les Garrigues a un -10,2% a l'Urgell). En el cas dels increments, s'hi troben les comarques del Segrià (amb un 0,7% més), el Pallars Sobirà i la Noguera (amb augments del 0,5% més en cada cas), i el Pallars Jussà (+0,2%). Aquestes tres darreres comarques són, amb diferència, les que tenen un major pes de treballadors dedicats al sector agrícola (per sobre del 13,7% –la mitjana a Catalunya és de l'1%).

Si per comptes de la seu de l'empresa es té en compte la **residència padronal de l'afiliat**, s'observa un increment generalitzat de l'afiliació a totes les comarques –menys a l'Alt Urgell on disminueix un 0,7%. Els ritmes de creixement són similars als comentats anteriorment, amb valors que fluctuen entre el 0,3% del Solsonès i el 2,7% de l'Urgell. Si es compara l'afiliació segons on resideix el treballador amb la corresponent a la seu social de l'empresa, es pot analitzar la mobilitat per motius de feina entre comarques. Segons la mitjana provincial, les afiliacions segons la seu de l'empresa representen el 100,7% dels afiliats segons residència. D'entre les comarques on aquesta proporció és inferior, els percentatges varien entre el 73% de les Garrigues i el 92,3% del Pla d'Urgell. Solament a la Cerdanya, la Segarra i el Segrià, la proporció és superior (101,2%, 105,1% i 115,2%, respectivament), el que implica major percentatge de treballadors que treballen a aquestes comarques, però resideixen a unes altres.

Tot i que les afiliacions han augmentat a onze de les tretze comarques, les persones en situació d'**atur** han disminuït a un total de vuit. És el primer cop des de l'inici de la recuperació econòmica en què l'atur no disminueix de manera generalitzada a tots els territoris de la província. En el cas on l'atur registrat ha augmentat, les variacions relatives han fluctuat entre el 0,5% de l'Alt Urgell i 3,2% del Pallars Sobirà. Tanmateix, en valors absoluts les xifres són força moderades, sent la més elevada les 17 persones més aturades al Pallars Jussà. D'entre les comarques on l'atur ha disminuït, s'hi troben també les que tenen un major nombre de persones aturades: el Segrià (57%), la Noguera, l'Urgell i el Pla d'Urgell (les darreres tres comarques representen conjuntament una quarta part). Les reduccions a aquestes vuit comarques han oscil·lat entre el -1,4% de la Cerdanya i el -11,9% de les Garrigues. En termes absoluts, destaquen les quasi 400 persones menys registrades a l'atur al Segrià i el fet que l'Alta Ribagorça és la comarca catalana amb menys persones a l'atur (86 en total el 2019) ([mapa 4.11](#)). Igualment, la **taxa d'atur registrat** no s'ha reduït de manera uniforme a totes les comarques. Aquesta ha augmentat entre una i dues dècimes al Solsonès, el Pallars Jussà i Sobirà, i a l'Alt Urgell, mentre que a la Vall d'Aran –territori amb la taxa més baixa– no ha variat el 2019 (un 4,4%). A les comarques on aquesta ha disminuït, els ritmes han fluctuat entre el -1p.p. de les Garrigues i el -0,1p.p del Pla d'Urgell. La comarca amb la taxa d'atur més elevada és el Segrià (11,5%), tot i que es troba lluny dels nivells de les deu comarques catalanes amb major taxa (de 12,4% la 10a. més alta) ([mapa 4.12](#)).

Mapa 4.12
Taxa d'atur registral¹. Any 2019
(En percentatge)

¹Dades a 31 de desembre
Font: Observatori del Treball i Model Productiu de la Generalitat de Catalunya

Quadre 4.9
Dades econòmiques bàsiques de les comarques. Any 2019

	Població		Població nascuda a l'estranger		Empreses (comptes de cotització)		Afilacions segons seu de l'empresa		Afilats segons residència		Atur registrat		Taxa d'atur registral
	Nombre	(%) Var 19/18	Nombre	(%) Var 19/18	Nombre ¹	(%) Var 19/18	Nombre ¹	(%) Var 19/18	Nombre ¹	(%) Var 19/18	Nombre ¹	(%) Var 19/18	2019 ¹
Alt Urgell	20.177	-0,2	3.901	3,3	779	-0,8	6.214	-0,3	7.253	-0,7	784	0,5	9,8%
Alta Ribagorça	3.802	0,7	511	6,2	169	-0,6	1.328	-0,7	1.694	2,5	86	-4,4	5,3%
Cerdanya	18.192	1,7	3.510	6,6	1.076	0,4	8.389	4,3	8.289	2,1	432	-1,4	5,2%
Garrigues	18.833	0,3	2.454	7,3	625	-2,2	5.619	1,2	7.694	1,6	668	-11,9	7,9%
Noguera	38.770	0,2	6.916	5,3	1.430	1,9	12.407	2,0	15.736	1,4	1.829	-4,7	10,2%
Pallars Jussà	13.080	-0,1	2.067	8,3	501	2,0	3.834	0,3	4.989	1,0	591	3,0	10,5%
Pallars Sobirà	6.932	0,0	860	-1,3	347	-2,0	2.581	4,4	3.226	1,8	223	3,2	7,4%
Pla d'Urgell	36.693	-0,1	6.907	2,3	1.306	-1,9	14.533	1,8	15.749	1,4	1.458	-5,3	7,0%
Segarra	23.052	1,0	6.048	4,7	720	0,3	10.997	3,7	10.460	2,6	726	-4,6	6,5%
Segrià	209.818	0,6	42.044	4,1	7.772	-0,4	96.558	1,7	83.786	1,2	11.570	-3,2	11,5%
Solsonès	13.469	0,6	1.823	4,9	650	0,5	5.226	1,8	5.836	0,3	467	1,7	7,6%
Urgell	36.693	1,2	7.132	7,6	1.352	2,0	13.185	1,0	15.304	2,7	1.725	-2,9	10,0%
Val d'Aran	10.093	1,1	2.230	6,0	748	-0,9	6.070	2,0	5.138	1,7	211	2,4	4,4%
Província de Lleida	434.930	0,5	83.210	4,6	16.602	-0,1	179.774	1,8	178.485	1,4	20.416	-3,2	10,0%
Catalunya	7.675.217	1,0	1.468.433	6,4	258.030	0,1	3.339.223	1,8	3.277.565	1,7	388.124	-1,2	10,6%

¹ Dades a 31 de desembre

Font: Idescat, INE, MTAS i Observatori del Treball i Model Productiu de la Generalitat de Catalunya

Tarragona i comarques

Anàlisi de la província

La província de Tarragona representa pràcticament una cinquena part del territori català. Amb una superfície de 6.308 km², el 2019 va concentrar un 10,5% de la població del Principat (amb una densitat de 127,6 hab./km –un 53,4% inferior a la mitjana catalana), un 8,6% de les empreses i un 8,7% de les afiliacions, i es van efectuar l'11,9% de les exportacions.

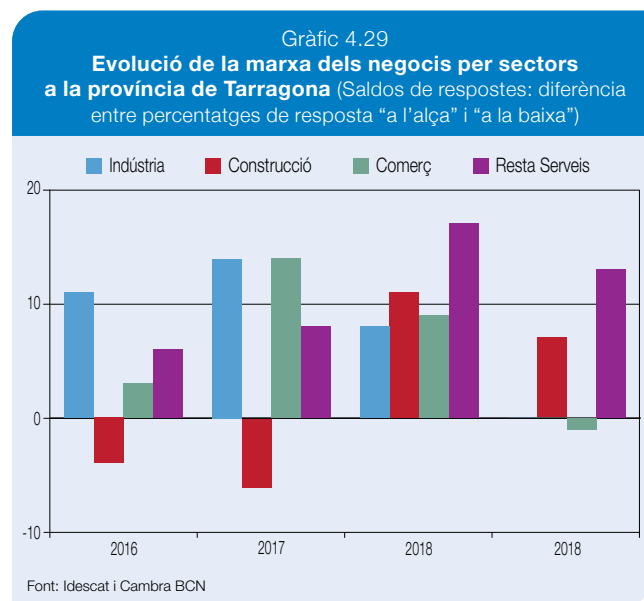
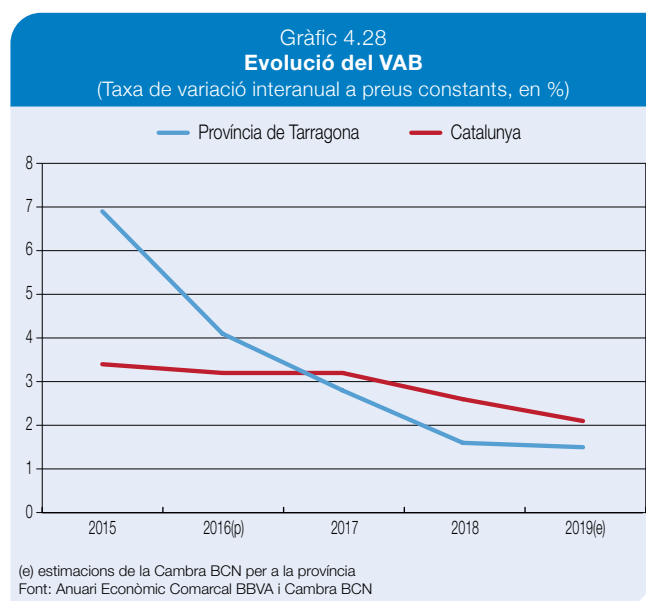
El 2019, la **població** va augmentar un 1,1% fins a superar els 800.000 residents (8.762 persones més que l'any anterior), nivell que no s'assolia a la província des del 2014. Per trams d'edat, aquest avanç demogràfic s'explica perquè hi ha hagut un augment significatiu de la població de 15 a 64 anys (+5.899 persones) i dels majors de 64 anys (3.206 persones), alhora que s'ha reduït la població menor de 15 anys (343 joves). Atès el notable increment de la població en edat de treballar, la taxa de dependència (ràtio entre la població que no està en edat de treballar respecte la que sí ho està) s'ha mantingut estable en el 53,1% el 2019, mentre que la taxa d'envelliment (proporció de majors de 64 anys sobre menors de 15 anys) ha crescut 2,8 punts percentuals (p.p.) fins al 119,4%. Des de l'inici de la sèrie, aquest percentatge va assolir el seu mínim el 2010 (99,6%) i des llavors ha augmentat gradualment (+10p.p.). Segons la nacionalitat dels residents, Tarragona té la segona taxa d'estrangeria més baixa (15,9%), per darrere de Barcelona. La majoria dels anys de recuperació econòmica es van registrar disminucions del volum d'estrangers a la província (del 2013 al 2017), però aquesta tendència es va revertir el 2018 quan va augmentar un 2,8% i s'ha mantingut també el

2019 (+5,6% fins als 127.768 residents). Aquest darrer any, un 36% de la població estrangera tenia nacionalitat africana, un 31% era comunitària i un 14% de l'Amèrica del Sud. Respecte al 2007, aquests percentatges s'han mantingut força estables excepte en el darrer cas on la població de Sud-Amèrica representava el 21%.

El **valor afegit brut (VAB)** a preus constants, sense tenir en compte l'efecte dels preus, de la província de Tarragona ha crescut un 1,5% el 2019, ritme molt similar al de 2018 (1,6%) segons estimacions de la Cambra de Barcelona. Tot i que és un creixement positiu, l'economia de Tarragona s'endarrereix força respecte a la resta de províncies (amb creixements superiors al 2%) i es queda a sis dècimes de la mitjana catalana (2,1%, segons estimacions d'Idescat). Igualment, s'ha situat per sota de l'increment registrat al mercat de treball (1,9% en afiliacions totals) ([gràfic 4.28](#)). En general, tot i que les exportacions del sector químic han evolucionat favorablement –així com la construcció i la majoria dels serveis, la marxa dels negocis a la indústria i el comerç ha empitjorat notablement respecte al 2018.

Així doncs, segons l'Enquesta de clima empresarial, elaborada per l'Idescat i la Cambra de Barcelona, el 2019 la **marxa dels negocis** a la província de Tarragona ha evolucionat de manera heterogènia segons el sector i, excepte a la resta dels serveis, els resultats han estat iguals o inferiors a la mitjana catalana ([gràfic 4.29](#)). Igual que el 2018, la resta de serveis (serveis excepte comerç i hostaleria⁹) és el sector amb el saldo més elevat (diferència entre percentatge de respostes que indiquen una

⁹ Els resultats de l'Enquesta per al sector de l'hostaleria només estan disponibles per marques turístiques, no per províncies.

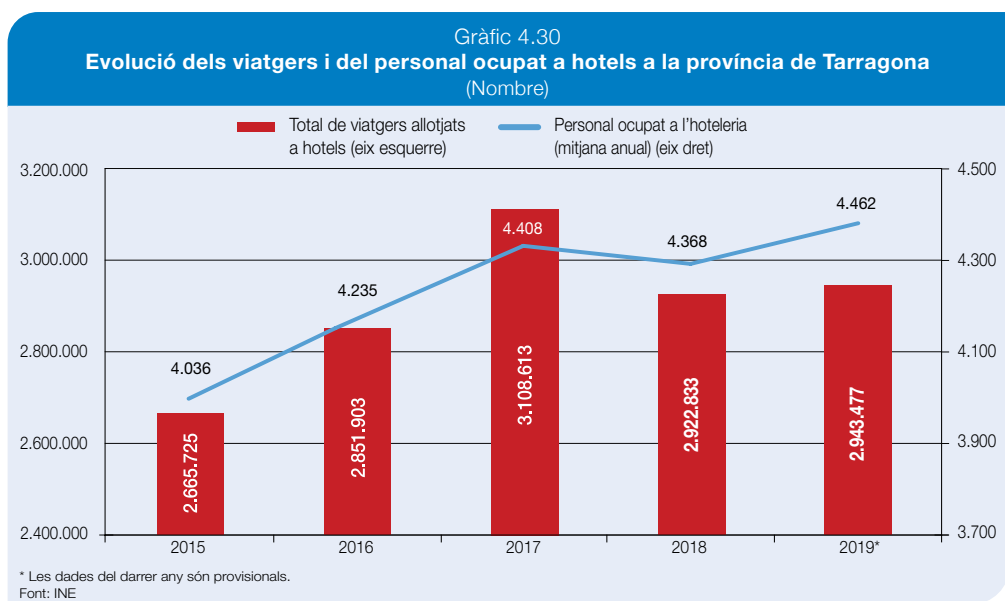

evolució a l'alça i una evolució a la baixa), amb un 13% (4p.p. menys que l'any anterior i lleugerament per sobre de la mitjana catalana). Per darrere, la construcció registra un saldo positiu, però lleugerament inferior al del 2018 (passa d'un 11% a un 7%) i se situa a 6p.p. de la mitjana catalana (13%). A diferència de la resta de províncies, la construcció a Tarragona comença a recuperar-se el 2018, primer any, de fet, en què es registren més habitatges iniciats que acabats (+23 habitatges el 2018 i +700 el 2019). En aquest sentit, el 2019 ha estat un any positiu en tant que els habitatges iniciats han augmentat un 36,9% fins als 1.275 (el 8,8% del total del Principat). Quant a la indústria, s'observa clarament un període amb un ritme d'augment a l'alça (del 2014 al 2017), i una fase posterior de ràpida desacceleració del creixement, atès que en dos anys passa d'un saldo del 14% a un del 0% –per tant, d'estancament. En darrer lloc, el comerç és l'únic sector de la província amb un saldo negatiu (-1%) el 2019, mateix llinar que a nivell del conjunt de Catalunya i força en línia amb la tendència que s'ha observat a la resta de territoris. Respecte als resultats d'anys previs, aquest percentatge suposa un canvi de tendència significatiu cap a l'empitjorament en la marxa dels negocis del sector.

En front de la manca de dades de la marxa dels negocis a l'hostaleria per províncies, l'**activitat turística**, sector que entre molts d'altres inclou la restauració i els allotjaments, pot donar una idea de com ha evolucionat l'activitat. Tarragona és la província que registra un menor augment relatiu i absolut del nombre de viatgers a establiments hotelers el 2019: 20.654 persones més –un +0,7%– fins als 2.943.477 viatgers, segons dades provisionals de l'INE. Del total de visitants que va rebre Catalunya, Tarragona en va concentrar el 14,2%, només per davant de Lleida (4,6%). Segons el perfil

de residència, aquesta és l'única província on els viatgers estrangers van disminuir, un 0,6% fins als quasi 1,3 milions (un 44% del total). En canvi, els visitants residents a l'Estat van créixer en més de 28.200 persones fins a quasi 1,7 milions. Tanmateix, quant a les pernoctacions, el darrer any es va registrar un descens generalitzat –tant en el cas de visitants residents a l'Estat com a l'estranger– del -2,1% fins a situar-se en les 10.378.033 estades i va esdevenir l'única província amb una reducció global. Segons el perfil, en termes relatius les pernoctacions entre els estrangers van disminuir un 3%, mentre que en el cas de residents autòctons ho van fer moderadament (-0,6%). Aquestes tendències oposades entre volum de viatgers i volum de pernoctacions va reduir lleugerament l'estada mitjana, tot i que es manté com la més elevada de les quatre demarcacions (3,5 dies el 2019). Quant als indicadors d'oferta, el nombre d'establiments oberts s'ha reduït un 4,3% i han passat dels 259 el 2018 als 248 el 2019 (21,1% del total de Catalunya). En la mateixa línia, les habitacions i places disponibles també s'han reduït, un 2,9% i 2,4%, respectivament. El grau d'ocupació per places s'ha mantingut estable (+0,9% el 2019), alhora que en el cas de les places de cap de setmana i per habitacions s'han incrementat un 1,3% en cada cas. En comparació amb els altres territoris, Tarragona ha presentat dels graus d'ocupació més elevats només per darrere de Barcelona: 69,8% en places de cap de setmana i 67,9% en habitacions. En darrer lloc, ha augmentat el personal ocupat un 2,2% fins al 4.462 treballadors en establiments hotelers.

Aquesta anàlisi es pot complementar amb les dades que ofereix Idescat per marques turístiques. La província comprèn les marques de la Costa Daurada i Terres de l'Ebre. En

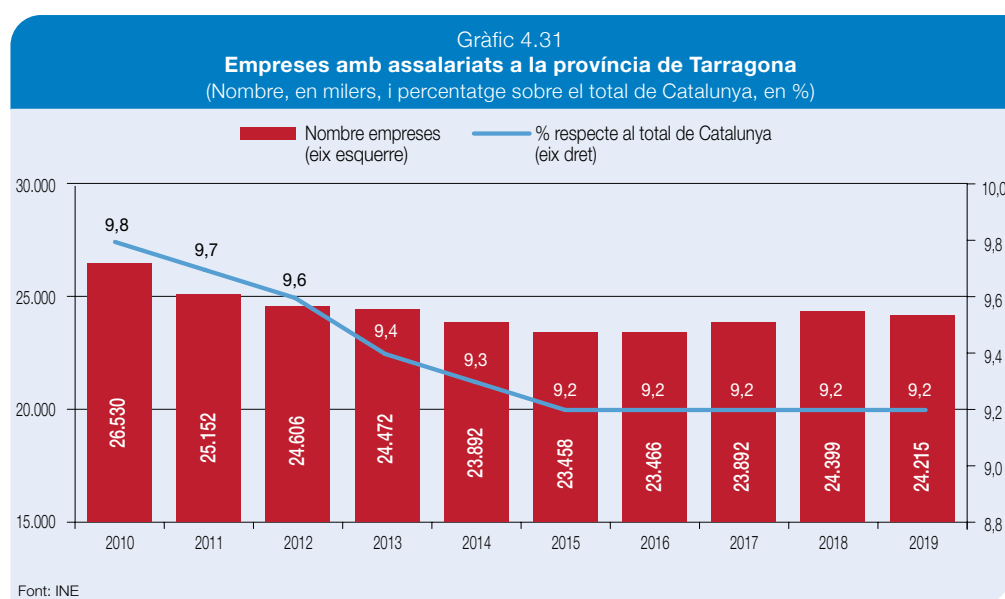

el primer cas, els viatgers allotjats en hotels augmenten un 1,5% (38.900), mentre que en el segon disminueixen un 5,9% (18.400 persones menys). Tanmateix, cal recordar que sobre el total de visitants de Catalunya, la Costa Daurada va concentrar el 13% dels turistes i les Terres de l'Ebre l'1%. Pel que fa al volum de pernoctacions, aquest ha disminuït en ambdós casos, tot registrant poc més de 126 mil estades menys a la Costa Daurada i 95 mil a Terres de l'Ebre (-1,3% i -13,4%, respectivament). En darrer lloc, destacar que la Costa Daurada va tenir l'estada mitjana més elevada de les diferents destinacions turístiques (3,7 dies), i la diferència en els graus d'ocupació de les dues marques: 70,7% a la Costa Daurada i 43,5% a les Terres de l'Ebre el 2019.

El 2019, el teixit empresarial ha seguit una tendència estable a la província. El nombre d'**empreses** s'ha situat en les 53.308 (387 més que el 2019). En comparació amb els darrers anys, la variació ha estat idèntica a la del 2018 (+0,7%) i el creixement s'ha anat desaccelerant progressivament (+1,7% el 2016 i +1,3% el 2016). Tanmateix, segons el tipus d'empresa la tendència ha estat oposada. D'una banda, les empreses sense assalariats, és a dir, autònoms han augmentat un 2% fins a les 29.093 (un 54,6% del total d'empreses a Tarragona el darrer any). Des del 2014, les empreses sense personal a càrrec han augmentat ininterrompudament (un 8,7% acumulat) i el volum ja es troba lleugerament per sota del màxim registrat el 2010 (29.384 empreses). D'altra banda, les empreses amb assalariats –el 45,4% del total– han disminuït un 0,8% fins a les 24.215 empreses. Aquesta variació suposa un canvi de pauta respecte als dos anys anteriors quan es van registrar creixements de l'1,8% el 2017 i el 2,1% el 2018. Per dimensió empresarial, el 2019 van disminuir tots els trams d'empreses, menys les que

tenen entre 200 i 999 treballadors, que passen de 66 a 67, però que només representen un 0,3% del total. Aquesta variació es correspon, alhora, amb la pèrdua d'una empresa en el tram superior (més de 1.000 assalariats), que passen de 10 a 9 empreses. Les que tenen el major pes (98,6%) són les de menys de 50 assalariats, les quals disminueixen d'un 0,8% fins a un total de 23.870 empreses (181 menys que el 2018). En darrer lloc, es registra una disminució del total d'empreses d'entre 50 a 199 assalariats fins a situar-se en les 269 (-1,1%). Quant als **comp-tes de cotització** a la Seguretat Social (amb dades del darrer dia de l'any), l'evolució també s'ha mantingut estable amb una lleugera variació del 0,2% –igual que el 2018– fins a 25.350 (un 7,9% per sota del total del 2008). D'aquestes, un 78,6% es van dedicar a activitats del sector serveis, un 11% a la construcció, un 9% al sector industrial i un 1,4% a la agricultura. A banda, cal destacar la notable reducció en el total d'empreses concursades que passen de 75 el 2018 a 49 el 2019, xifra força inferior al màxim registrat durant la crisi econòmica (117 el 2012).

En relació amb els indicadors de demanda interna disponibles a nivell provincial, el 2019 es van efectuar a Tarragona el 8,2% del total de **matriculacions de vehicles** a Catalunya amb poc mes de 24.000, un 2,3% menys que el 2018. El pes de la província és pràcticament igual al de Girona i el doble del de Lleida. Igual que a la resta de territoris i com s'ha esmentat anteriorment, la crisi del sector de l'automòbil ha estat global i la incertesa sobre quin serà el paradigma energètic que predominarà en el futur i la corresponent regulació ha donat lloc a un descens de la matriculació de vehicles. Tanmateix, aquesta reducció ha estat més moderada en termes relatius que a Girona i Lleida, però per sobre de la mitjana catalana (-1,9%). Per contra, les **compravendes immobiliàries** han augmentat un

9% i s'han registrat 43.211 el 2019 (el 14,2% del total de Catalunya). Des del 2015, i juntament amb la recuperació del sector de la construcció, el ritme de les transaccions immobiliàries s'ha accelerat considerablement. Aquest indicador, tot i que parcial, mostra encara cert manteniment del consum privat i és representatiu de la inversió en construcció de les famílies.

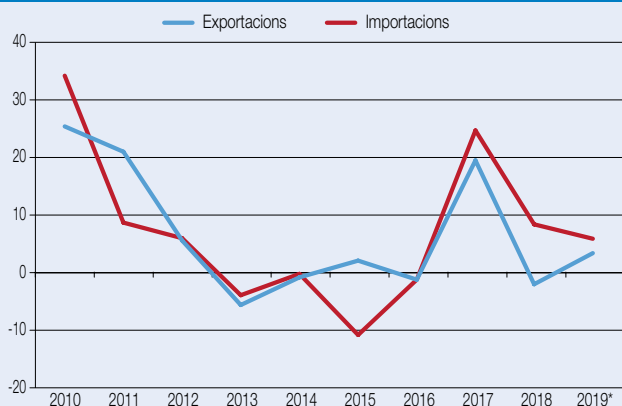
Pel que fa a la demanda externa, el **comerç internacional** de béns ha evolucionat positivament tant en termes d'exportacions com d'importacions amb rècords històrics en ambdós casos, segons xifres provisionals del 2019. En el primer cas, les vendes a l'exterior han augmentat un 3,4% fins als 8.786 milions d'euros (l'11,9% del total de Catalunya). En el cas de les compres, l'increment relatiu ha estat major amb un creixement del 5,9% fins a un total de 14.431 milions d'euros (el 15,6% del total català). Aquests volums comercials situen el saldo en el terreny negatiu amb un dèficit de 5.645 milions d'euros (un 10,2% superior al de 2018). Les províncies de Tarragona i Barcelona són les úniques que tradicionalment han presentat saldos negatius en els últims anys.

Com s'ha avançat, el sector exterior ha experimentat un augment de les **exportacions** i reprèn de nou la tendència creixent que es va iniciar el 2010 i que s'ha interromput només en tres ocasions (el 2013, 2014 i 2018), amb reduccions d'intensitats diferents (gràfic 4.32). Així mateix, el ritme de creixement del 2019 ha estat força en línia amb el de la mitjana del Principat (3,1%). Segons el destí de les vendes a l'estranger, aquestes han incrementat tant a la zona comunitària com a l'extracomunitària amb ritmes pràctica-

ment idèntics (del 3,3% i 3,5%, respectivament). En termes absoluts, les vendes a la Unió Europea s'han incrementat en 217 milions fins a pràcticament 6,7 milions d'euros, el 76,3% del total exportat per la província el darrer any. En el cas de les vendes fora del mercat únic, aquestes han sumat 71M€ fins a un total de 2.078 milions. Tanmateix, cal tenir present que aquest mercat ha perdut pes gradualment en els darrers anys. El 2010, en plena crisi econòmica i financera (especialment profunda a Europa), el mercat extracomunitari va suposar el 35% del total exportat, percentatge que s'ha reduït 11,3p.p. fins al 23,7% de l'últim any.

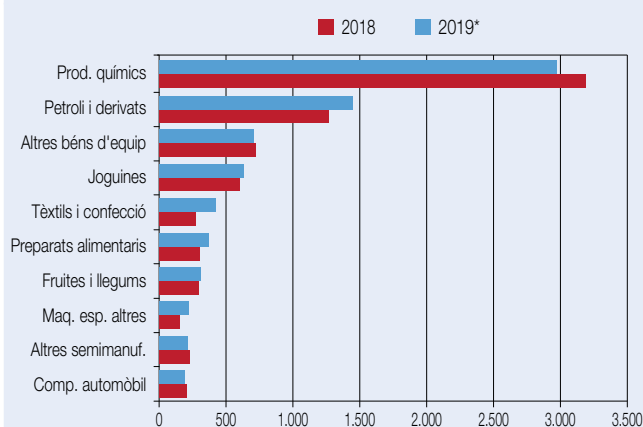
El total d'exportacions a la demarcació de Tarragona està determinat per l'elevat pes del sector químic i el del petroli i derivats sobre el volum global –en termes monetaris suposen el 50,3%. Així doncs, és important tenir present que el volum monetari de les vendes d'aquests productes està altament influenciat pel preu de l'energia. El 2019, del gener al maig va augmentar progressivament el preu del barril de Brent passant dels 52,04 euros fins als 63,76 euros, per caure de nou al juny i mantenir-se estable la resta de mesos excepte al desembre on va superar de nou els 60 euros. En comparació amb el 2018, els preus han estat significativament inferiors a la majoria de mesos en termes interanuals. Això ha comportat variacions menys intenses que l'any anterior. Per tal de no incorporar els efectes dels preus, les evolucions dels sectors més influïts per aquests, s'analitzaran també en tones. Així doncs, la indústria química registra una reducció de les exportacions de 206 milions d'euros, un 6,5% menys respecte el 2018 fins a quasi 3.000M€. En tones, igualment el sector registra una disminució, però de

Gràfic 4.32
Evolució de les exportacions i importacions de béns a la província de Tarragona
(Taxa de variació interanual, a preus corrents, en %)

* Les dades del darrer any són provisionals i les seves taxes de variació estan calculades a partir de les dades provisionals de l'any anterior.
Font: Duanes

Gràfic 4.33
Principals sectors exportadors a la província de Tarragona
(Milions d'euros)

* Les dades del darrer any són provisionals.
Font: Duanes

menys intensitat (-3,3%). En el cas de la venda de petroli i derivats, en termes monetaris s'ha registrat un augment de 186M€ (+14,7%), variació d'intensitat similar en termes reals amb un increment de les tones exportades del 13,1% el 2019. Quant a la resta d'activitats, en termes nominals, els tèxtils i la confecció experimenten el major increment en valor absolut: 147M€, un 53,8% més que el 2018. A continuació, se situarien la maquinària específica per a altres indústries (64 milions més) i els preparats alimentaris (62 milions addicionals). Els tres sectors que registren reduccions, a banda del químic, són els altres béns d'equipament, les altres semimanufactures i els components per a automòbils –atès, especialment, el context de crisi que afecta el sector– (les reduccions han estat en mitjana de 15M€ a cada activitat) (gràfic 4.33).

Respecte al **teixit empresarial exportador**, l'augment de les exportacions no ha estat acompanyat d'un increment del nombre d'empreses exportadores. El 2019, aquestes s'han reduït un 1,5% fins a les pràcticament 3.000 empreses (47 menys que el 2018). Aquesta evolució oposada a la que s'ha registrat al conjunt de Catalunya (+1,1%), ha fet que el pes de les empreses exportadores tarragonines sobre el total del Principat es reduís lleugerament del 6,4% el 2018 al 6,2% al 2019. Tanmateix, si se centra l'atenció en aquella proporció d'empreses que ha exportat continuadament en els darrers quatre anys (una de cada tres el darrer any), la quantitat d'empreses exportadores regulars han augmentat un 2,3% i ha afegit 23 empreses més. Des del 2012, aquestes empreses han crescut de manera regular: un 43,8% en termes acumulats (315 empreses més). Segons el tram de volum exportador, tots registren increments excepte les que exporten de 50.000€ a 500.000€ que s'han mantingut estables en les 264 empreses del 2018. El major augment relatiu i absolut s'ha observat en el cas de les que exporten menys de 50.000€ amb 17 empreses més fins a les 401 (el 39% del total regular). També cal destacar que el volum d'empreses que exporten més de 5M€ ha passat de les 132 a les 136 el 2019. Per tant, el darrer any s'han incorporat noves empreses regulars i les que ja estaven consolidades han augmentat la seva dimensió.

Pel que fa a les **importacions**, els resultats també han estat favorables el 2019, amb un increment assolit superior a la mitjana catalana (2,5%). Del 2008 al 2016 només s'han registrat increments en tres anys (del 2010 al 2012), de manera que el manteniment de variacions positives els últims tres anys, reforça la idea de certa recuperació de la demanda interna. No obstant això, també és cert que en el cas de les importacions, el petroli i derivats i els productes químics

també tenen un pes molt rellevant. Si s'analitza l'evolució en tones de producte importat, aquesta també presenta variacions majoritàriament negatives des del 2007 (excepte en quatre anys durant el període de recuperació econòmica). Quant a l'origen de les compres, aquestes han augmentat a la UE i fora de la UE, però amb més intensitat en termes relatius en aquest segon cas. A diferència de les exportacions, el mercat extracomunitari ha representat el 64,4% de les importacions totals, patró que s'ha observat tradicionalment a la demarcació i que fins i tot va assolir una quota superior al 73% del 2006 al 2010. Així doncs, les compres a fora de la UE han crescut en 608 milions d'euros (+7%) fins a més de 9,2M€ (xifra més elevada de la sèries històrica). En el cas de les importacions comunitàries, l'increment ha estat del 4,1%, 201M€ fins a superar els 5,1 milions el 2019. Els principals productes importats van ser petroli i derivats i els productes químics amb un pes conjunt del 51% en termes monetaris i del 62% en tones. En el primer cas, les compres han augmentat un 3,7% en volum monetari, alhora que han augmentat amb major intensitat si es comptabilitzen en tones (7,6% el 2019). En el segon cas, igualment la indústria química registra un increment positiu en termes monetaris (del 2,1%), però que ascendeix notablement si s'agafen les dades en tones (+15,3%). A banda dels resultats en aquests sectors principals, els majors creixements de les importacions en termes monetaris i absoluts s'han registrat als cereals (214,8 milions d'euros més), al sector tèxtil i de la confecció (+193,8M€) i a l'automoció (+95,6M€) –aquesta última ha estat la tercera activitat més rellevant en volum monetari a la província amb un pes del 7,5% sobre el total el 2019. Quant a les reduccions, la major en termes monetaris absoluts i relatius s'ha registrat en el gas (139M€ i -17,4%), però mesurades en tones les compres van augmentar un 2,7% el darrer any.

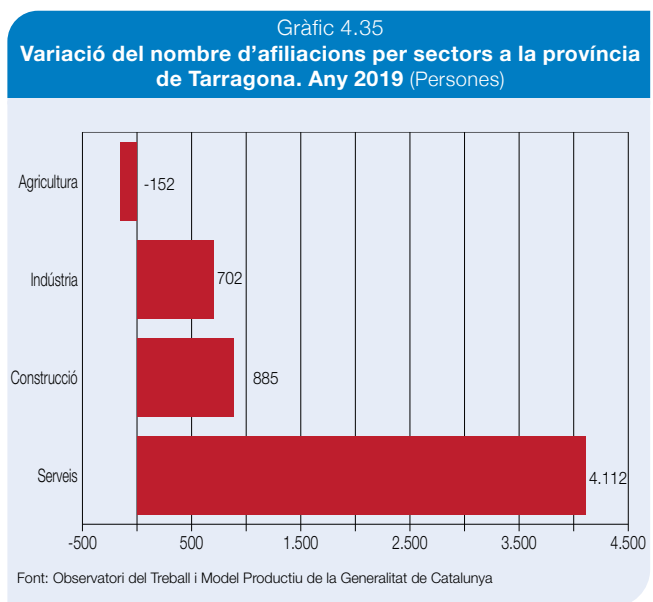
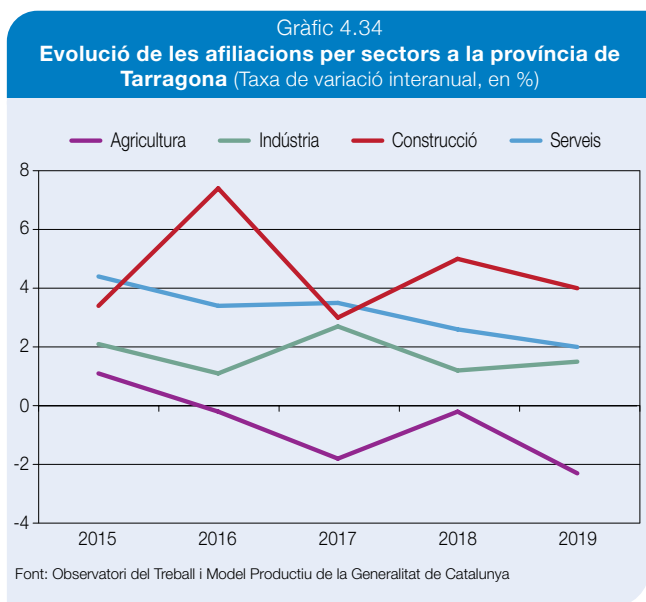
Paral·lelament a aquests resultats d'activitat econòmica globalment favorables, el mercat de treball presenta unes xifres positives a la província de Tarragona en termes d'**afiliacions** a la Seguretat Social i en l'ocupació estimada a través de l'Enquesta de població activa de l'INE, però més moderades que les d'anys immediatament previs. En el primer cas, les afiliacions han augmentat un 1,9% fins als quasi 291.000 llocs de treball el 2019, el segon creixement més elevat de les quatre demarcacions i moderadament per sobre del de la mitjana catalana (1,8%). Segons el règim de cotització, els assalariats (afiliats al règim general) han mantingut un creixement per sobre del 2% amb 236.885 afiliacions, el 81,5% del total. En canvi, el volum d'autònoms, tot i que superior al del 2018 (+297 afiliacions fins a les 53.850), ha augmentat amb força menys intensitat que el règim an-

terior (+0,6%). Aquest creixement més feble s'ha observat pràcticament des de l'inici de la recuperació econòmica, atès que en tots els anys ha predominat una tendència de variacions positives molt moderades (no superiors al 0,7%), excepte el 2014. En el cas de l'estimació de l'EPA, el creixement d'ocupats ha estat menys intens respecte a les afiliacions amb un creixement del 2,7% (fins a un total de 334.196 ocupats el 2019), i respecte als augments del 2018 (2,7%) i del 2017 (3,9%).

Segons el sector econòmic, el 2019 totes les activitats econòmiques han registrat un augment relatiu del nombre d'afiliacions –amb intensitats diferents–, menys a l'**agricultura**, que registra una disminució dels llocs de treball del 2,3% fins als 6.483 afiliats (-152 en termes absoluts). Quant a la resta de sectors, els **serveis** són els que més han contribuït a l'augment de l'afiliació el 2019, atès que han generat el 74,1% de les noves afiliacions de la província de Tarragona. Aquest percentatge ha estat força similar al pes del sector sobre el total (del 73,5% i força estable els darrers quatre anys). En termes relatius, els llocs de treball han augmentat un 2% fins a les gairebé 214.000 afiliacions (4.112 més respecte al 2018). Aquest creixement ha estat sis dècimes inferior al de 2018 i 1,5p.p. per sota del 2017. Dins dels serveis, el subsector de l'administració pública ha estat el que ha generat amb diferència el major volum d'afiliacions: un 27,9% del total net amb 1.149 llocs de treball addicionals. En segon lloc, se situa l'hostaleria (serveis de menjar i begudes) amb un 16,4% del total (676 afiliacions més), seguida de les activitats sanitàries (el 10,9% amb quasi 450 afiliats més) i l'educació (10,2% amb 421 afiliats addicionals). Quan al comerç, les dades d'afiliacions se situen en línia

amb els resultats sectorials desfavorables per a la marxa dels negocis amb una disminució dels llocs del treball al comerç al detall de 260 afiliacions (segona en valor absolut només per darrere de les activitats relacionades amb l'ocupació –amb 456 afiliats menys) i un repunt moderat de l'afiliació al comerç a l'engròs (+1,1%).

Per darrere dels serveis, la **construcció** ha fet la major aportació als nous llocs de treball creats el 2019: un 16% del total, el doble del seu pes estructural. En termes absoluts, el sector registra 885 afiliats més fins a un total de 23.266 (un 4% en termes relatius, percentatge similar als registrats als últims dos anys). En darrer lloc, la **indústria** fa la menor aportació al creixement global amb un 12,7% del total (3,6p.p. per sota del seu pes estructural el 2019). Els increments absoluts i relatius han estat de 702 afiliacions i d'un 1,5% fins a més de 47.300 afiliacions (un 34% per sota del màxim registrat el 2008). D'entre les 34 branques del sector industrial, la indústria de productes alimentaris registra un augment net de 223 afiliacions (un 31,8% del total net), seguida de la reparació i instal·lació de maquinària (el 29,1% amb poc més de 200 llocs de treball), la fabricació de begudes (19,4% del total), la fabricació de mobles (15%) i la indústria química (13%). D'entre les activitats amb majors disminucions en termes d'afiliats, els vehicles a motor registren 133 afiliacions menys (fet que reforça, juntament amb el resultat observat en la disminució de la matriculació de vehicles i la reducció d'exportacions, la crisi en la que es troba el sector de l'automoció), seguides de l'energia elèctrica i el gas (-74 afiliacions menys), la metal·lúrgia (-72 llocs de treball) i la maquinària (-53 llocs) (gràfics 4.34 i 4.35).

Igual que amb els indicadors anteriors, els **contractes de treball** han augmentat amb una intensitat similar: un 1,2% fins als 334.196 contractes signats el 2019, el 10% del total de català i força per sobre del creixement registrat al conjunt del Principat (+0,5%). En aquest cas, la desacceleració del ritme de creixement també ha estat força gradual: des del 14,5% el 2015 fins a un creixement proper a l'1% aquest darrer any. Cal tenir en compte que un flux de contractació elevat no sempre pot ser desitjable, si el nombre de persones contractades es manté relativament constant, atès que seria indicador d'una elevada rotació en el mercat laboral. Per tipus de contracte, la contractació temporal ha augmentat un 1,5% fins als pràcticament 300.000 contractes (el 89,8% del total), mentre que la contractació indefinida ha disminuït lleugerament un 0,9% fins al poc més de 34.200 contractes. Aquesta variació contrasta amb l'evolució observada des del 2014 amb increments relatius de dos dígits en tots els anys menys el 2015 i 2017 (però tot i així superiors al 9,4%).

Al seu torn, el **nombre d'aturats** a les oficines del SOC ha disminuït un 2,1% i se situa així en 47.631 persones atura-

des a 31 de desembre de 2019, el 12,3% del total de Catalunya (percentatge més elevat de les quatre províncies catalanes només per darrere de Barcelona). Aquesta variació ha situat el volum d'aturats gairebé al nivell del 2008 (47.437 persones), però encara un 64% per sobre dels registrats el 2007 (29.091 aturats). Aquesta reducció de l'atur registral, de major magnitud que el decreixement estimat de la població activa a Tarragona el 2019 (-0,6%), ha permès una disminució de la **taxa d'atur registral** de quatre dècimes fins al 13,4%. Aquesta lleugera variació suposa una forta desacceleració del ritme de reducció de l'atur en comparació amb el període 2014-2018 (amb descensos superiors a 1,1p.p). Tarragona encara manté un diferencial considerable amb la taxa del conjunt del Principat (10,6%).

En darrer lloc, els **preus del consum** han augmentat significativament menys que el 2018 (1,8%) i 2017 (2,2%). Així doncs, el 2019 la inflació ha crescut un 0,4% a la província de Tarragona (cinc dècimes per sota de la mitjana catalana). És la província que ha registrat el menor increment dels preus aquest darrer any.

Quadre 4.10
Dades bàsiques de la província de Tarragona

	2016	2017	2018	2019	Variació 2019-2018 (% , pp)		Pes Prov./Catalunya (%)	
					Província	Catalunya	2018	2019
DEMOGRAFIA								
Població Total	792.299	791.693	795.902	804.664	1,1	1,0	10,5	10,5
Densitat (hab/km²)	125,6	125,5	126,2	127,6	1,1	1,0	-	-
Població de menys de 15 anys	128.946	127.950	127.636	127.293	-0,3	-0,4	10,8	10,9
Població de 15 a 64 anys	520.218	518.067	519.538	525.437	1,1	1,2	10,4	10,4
Població de 65 anys i més	143.135	145.676	148.728	151.934	2,2	1,5	10,5	10,5
Índex de dependència global	52,3	52,8	53,2	53,1	-0,1	-0,3	-	-
Índex d'envelliment	111,0	113,9	116,5	119,4	2,8	2,3	-	-
Nacionalitat espanyola	672.561	674.014	674.958	676.896	0,3	0,0	10,4	10,4
Nacionalitat estrangera	119.738	117.679	120.944	127.768	5,6	7,1	11,2	11,0
Taxa d'estrangeria total	15,1	14,9	15,2	15,9	0,7	0,9	-	-
Taxa d'estrangeria extracomunitària	10,1	10,0	10,4	11,0	0,6	0,8	-	-
ACTIVITAT ECONÒMICA								
Comptes de cotització¹	25.081	25.244	25.304	25.350	0,2	0,1	9,8	9,8
Nombre d'empreses²	51.887	52.544	52.921	53.308	0,7	0,3	8,6	8,6
Sense assalariats	28.421	28.652	28.522	29.093	2,0	1,5	8,1	8,1
Amb assalariats	23.466	23.892	24.399	24.215	-0,8	-1,4	9,2	9,2
1 a 49 assalariats	23.155	23.546	24.051	23.870	-0,8	-1,3	9,2	9,3
50 a 199 assalariats	243	274	272	269	-1,1	-5,9	6,3	6,6
200 a 999 assalariats	59	62	66	67	1,5	0,8	6,1	6,2
1.000 o més assalariats	9	10	10	9	-10,0	13,2	5,7	4,6
Empreses concursades	53	56	75	49	-34,7	0,6	7,2	4,7
Compravendes immobiliàries	34.364	35.158	39.561	43.116	9,0	8,5	14,1	14,2
Matriculació de vehicles ³	20.802	22.256	24.568	24.014	-2,3	-1,9	8,2	8,2
Viatgers allotjats en hotels³	2.851.903	3.108.613	2.922.832	2.943.477	0,7	3,4	14,6	14,2
Residents a Espanya	1.670.333	1.737.119	1.633.193	1.661.329	1,7	0,0	22,3	22,7
Residents a l'estranger	1.181.570	1.371.494	1.289.640	1.282.148	-0,6	5,3	10,1	9,6
SECTOR EXTERIOR⁴								
Exportacions de béns (milions €)	7.269	8.686	8.508	8.786	3,4	3,1	11,9	11,9
<i>10 principals sectors</i>								
Prod. químics	2.665	2.764	3.188	2.976	-6,5	6,3	17,0	14,9
Petrol i derivats	882	1.764	1.265	1.445	14,7	15,2	39,7	39,7
Altres béns d'equip	808	694	725	710	-2,0	-4,0	11,5	11,8
Joguines	180	530	602	634	5,4	9,8	56,5	53,9
Tèxtils i confecció	228	240	273	420	53,8	8,9	5,3	7,6
Preparats alimentaris	281	292	305	367	20,3	9,5	26,1	28,7
Fruïtes i llegums	349	322	295	314	6,9	6,1	22,5	22,5
Maq. esp. altres Indústries	330	318	152	217	41,9	3,9	3,5	4,8
Altres semimanuf.	173	195	228	214	-6,4	-2,1	8,5	8,1
Comp. automòbil	204	223	206	190	-7,8	-19,2	6,7	7,6
Exportacions UE	5.682	6.392	6.486	6.699	3,3	3,8	14,3	14,1
Exportacions fora UE	1.588	2.294	2.022	2.087	3,5	1,9	7,8	7,9
Importacions de béns (milions €)	10.134	12.633	13.692	14.431	5,9	2,5	15,2	15,6
<i>10 principals sectors</i>								
Petrol i derivats	2.587	4.201	4.743	4.884	3,7	5,1	70,2	69,2
Prod. químics	2.038	2.262	2.433	2.479	2,1	7,0	12,3	11,7
Automob. i motos	615	857	994	1.089	9,6	3,6	10,1	10,6
Altres béns d'equip	1.024	1.207	1.019	999	-1,7	-2,1	12,9	13,1
Gas	351	457	795	656	-17,4	-8,6	40,8	36,4
Tèxtils i confecció	264	304	448	642	43,3	2,0	5,7	8,0
Cereals	373	279	302	509	72,9	-7,5	24,3	44,7
Equip oficina i telecom.	356	425	424	458	7,8	5,8	20,7	21,2
Mobles	309	327	396	430	10,6	-2,8	37,0	41,6
Pinsos animals	263	281	207	290	40,1	18,4	35,0	41,7
Importacions UE	4.680	4.885	4.977	5.144	4,1	0,0	9,9	10,2
Importacions fora UE	5.454	7.748	8.716	9.287	7,0	5,6	21,8	22,0
Nombre d'empreses exportadores	2.941	3.112	3.048	3.001	-1,5	1,1	6,4	6,2
<i>Nombre d'empreses exportadores regulars⁵</i>								
Exporten menys de 50.000 €	933	979	1.012	1.035	2,3	0,5	5,9	6,0
Exporten de 50.000 a 500.000 €	349	364	384	401	4,4	1,2	4,9	5,1
Exporten de 500.000 a 5 milions €	236	232	264	264	0,0	1,3	6,6	6,5
Exporten més de 5 milions €	234	253	232	234	0,9	-1,9	6,0	6,2
	114	106	132	136	3,0	0,5	8,3	8,5
MERCAT DE TREBALL								
Afiliacions total règims¹	269.579	278.173	285.188	290.735	1,9	1,8	8,7	8,7
Agricultura	6.766	6.646	6.635	6.483	-2,3	-0,7	20,5	20,2
Indústria	44.824	46.040	46.606	47.308	1,5	-0,1	9,6	9,8
Construcció	20.693	21.313	22.381	23.266	4,0	2,0	11,2	11,4
Serveis	197.296	204.174	209.566	213.678	2,0	2,2	8,2	8,2
Assalariats	215.560	224.679	231.635	236.885	2,3	2,3	8,5	8,5
Autònoms	54.019	53.494	53.553	53.850	0,6	0,7	9,8	9,8
Ocupats (EPA)	315.025	327.350	336.125	340.225	1,2	2,3	10,0	9,9
Contractes¹	304.071	323.384	330.061	334.196	1,3	0,5	9,9	10,0
Temporals	275.923	292.456	295.504	299.966	1,5	1,1	10,3	10,3
Indefinits	28.148	30.928	34.557	34.230	-0,9	-3,4	7,5	7,7
Atur registrat¹	55.130	51.797	48.651	47.631	-2,1	-1,2	12,4	12,3
Taxa d'atur registrat ¹	16,1%	14,9%	13,8%	13,4%	-0,4	-0,3	-	-

¹ Dades de final d'any.

² Les dades són a 1 de gener de cada any (Directori Central d'Empreses de l'INE).

³ Les dades del darrer any són provisionals.

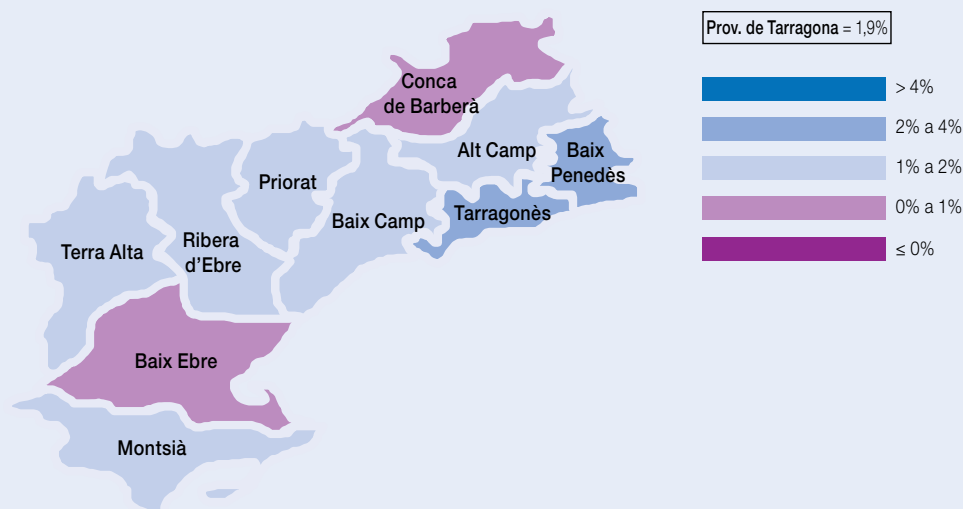
⁴ Les dades del darrer any són provisionals i les seves taxes de variació estan calculades a partir de les dades provisionals de l'any anterior.

⁵ En alguns anys la suma dels valors dels trams no coincideix amb el valor total perquè s'aplica la llei de confidencialitat estadística (12/1989) i no es pot revelar la informació amb tant detall.

Fonts: INE, Idescat, Observatori d'Empresa i Ocupació, Direcció General de Trànsit (DGT), DataComex i ICEX

Mapa 4.14
Afiliacions a la Seguretat Social¹. Any 2019
 (Taxes de variació interanual, en percentatge)

¹Dades a 31 de desembre
 Font: Observatori del Treball i Model Productiu de la Generalitat de Catalunya

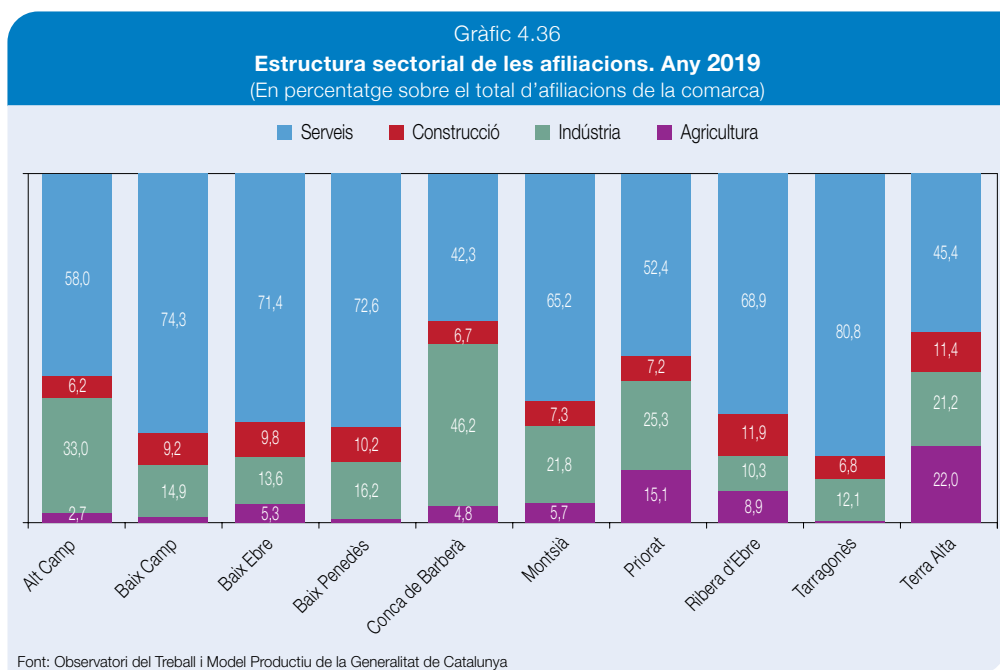
El Tarragonès té la major proporció d'empreses dedicades als serveis (84,1% del total), alhora que el menor volum dedicat a la indústria i l'agricultura –en aquest cas juntament amb el Baix Penedès–, de totes les comarques. La Terra Alta és la comarca amb més percentatge d'empreses dedicades a la construcció (14,1%) i l'agricultura (4,3%). En el cas de la indústria, destaca el Priorat amb quasi un 30% de les empreses dedicades al sector i que, alhora, presenta la menor proporció d'empreses als serveis (59,9%).

L'afiliació segons seu social de l'empresa a la Seguretat Social ha augmentat a totes les comarques, menys a l'Alt Camp on el nombre d'afiliacions es redueix en 143 fins a les 18.150 (el 6,2% del total) a 31 de desembre del 2019. A la resta de comarques, els increments han seguit ritmes diferents. En relació amb la mitjana de la província (1,9%), només tres territoris han registrat una evolució superior: el Baix Penedès, la Conca del Barberà i el Tarragonès amb increments del 4,5%, 3,2% i 2,7%, respectivament. Al Priorat i la Ribera

Quadre 4.11
Afiliacions a la seguretat social per grans sectors econòmics i comarques¹. Any 2019

	Agricultura		Indústria		Construcció		Serveis		Total Afiliacions	
	Nombre	(%) Var 19/18	Nombre	(%) Var 19/18	Nombre	(%) Var 19/18	Nombre	(%) Var 19/18	Nombre	(%) Var 19/18
Alt Camp	499	-4,4	5.998	-1,7	1.122	5,6	10.531	-0,7	18.150	-0,8
Baix Camp	1.004	0,2	9.343	1,2	5.775	2,9	46.665	0,2	62.787	0,6
Baix Ebre	1.337	-2,1	3.461	-0,6	2.492	0,1	18.161	1,9	25.451	1,2
Baix Penedès	257	-6,5	4.105	1,2	2.592	8,4	18.422	4,9	25.376	4,5
Conca de Barberà	378	-3,1	3.609	4,0	520	4,4	3.301	2,8	7.808	3,2
Montsià	1.121	-1,8	4.319	2,6	1.443	5,6	12.904	1,4	19.787	1,7
Priorat	373	1,1	625	3,3	179	-8,2	1.296	3,0	2.473	1,9
Ribera d'Ebre	460	-5,3	534	1,5	617	10,0	3.566	1,7	5.177	1,9
Tarragonès	320	-3,0	14.608	2,6	8.147	3,9	97.304	2,6	120.379	2,7
Terra Alta	734	-2,7	706	3,4	379	4,7	1.510	2,7	3.329	1,8
Província de Tarragona	6.483	-2,3	47.308	1,5	23.266	4,0	213.678	2,0	290.735	1,9
Catalunya	32.170	-0,7	483.024	-0,1	204.239	2,0	2.619.790	2,2	3.339.223	1,8

¹ Dades a 31 de desembre
 Font: Observatori del Treball i Model Productiu de la Generalitat de Catalunya

d'Ebre els creixements han estat en línia amb la mitjana i a la resta les variacions han oscil·lat des del 0,6% del Baix Camp fins a l'1,8% de la Terra Alta (mapa 4.14). Si es té en compte el pes de cada comarca, el Tarragonès ha fet la major aportació al creixement total de les afiliacions a la província (un 56,4% amb un pes del 41,4%), seguida del Baix Penedès que amb un pes del 8,7% i una aportació del 19,7% de la nova afiliació el 2019. A destacar també l'aportació de la Conca del Barberà que ha estat superior al seu pes en afiliació el 2019 (4,3% i 2,7%, respectivament). La resta de comarques –sense excepció– ha fet una aportació inferior al seu pes, especialment el Baix Camp que ha generat el 7% del total (amb un pes del 21,6%) i el Baix Ebre que amb una concentració pràcticament igual a la del Baix Penedès contribueix amb el 5,4% de les noves afiliacions provincials el darrer any.

Si es desagreguen les dades d'afiliació per grans sectors econòmics, els llocs de treball han crescut pràcticament de manera generalitzada a totes les comarques, excepte a l'agricultura on aquestes disminueixen a totes les comarques excepte al Priorat (+1,1%) i al Baix Camp (+0,2%) el 2019 (quadre 4.11). En el cas de la província de Tarragona, com ja s'ha vist amb les dades referents a l'estructura dels comptes de cotització, les comarques no presenten una terciarització de l'economia tan elevada com a altres demarcacions. De fet, en termes d'afiliacions, el pes dels serveis sobre el total de cada comarca, respectivament, ha fluctuat entre el 42,3% de la Conca del Barberà i el 80,8% del Tarragonès aquest darrer any. Això s'explica perquè en general totes les comarques tenen un pes rellevant del sector industrial (força per sobre de la

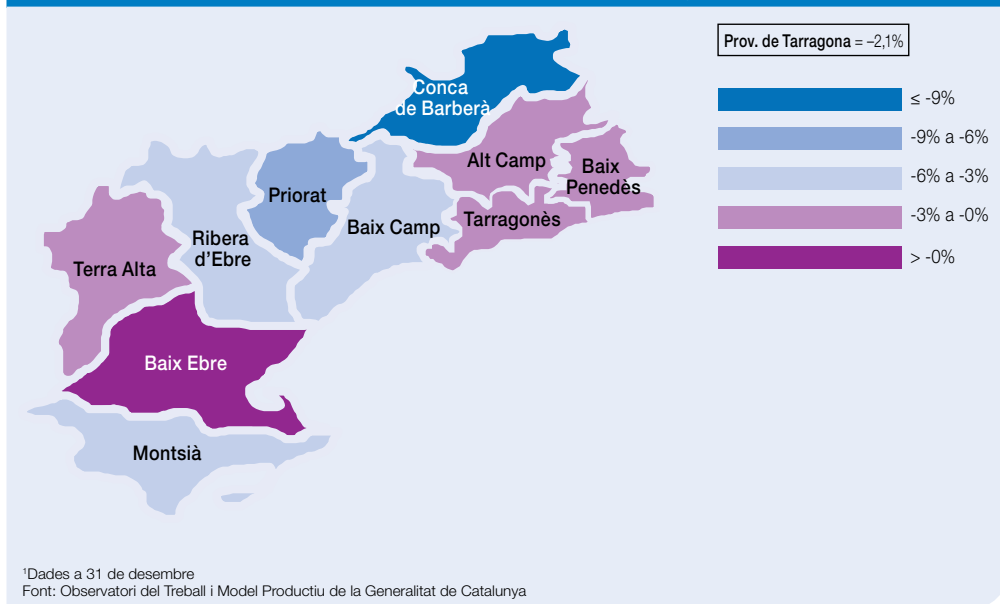
mitjana catalana –14,5% el 2019–) amb percentatges que varien entre el 10,3% de la Ribera d'Ebre i el 46,2% de la Conca del Barberà (gràfic 4.36).

Als serveis i la construcció, l'afiliació ha augmentat a nou de les deu comarques amb intensitats diferents. Tendència que s'ha observat a la indústria també, però amb increments a vuit dels deu territoris. En el primer cas, els llocs de treball al **serveis** han fluctuat entre el 0,2% del Baix Camp i el 4,9% del Baix Penedès. Per contra, l'Alt Camp és l'única comarca on es redueixen els llocs de treball al sector terciari (79 persones menys). En valor absolut, el Tarragonès –que concentra el 45,5% de tots els afiliats als serveis de la província– ha sumat més de 2.400 afiliacions addicionals (el 60% del total net), seguida del Baix Penedès que afegeix 860 llocs de treball (amb un 8,6% del total d'afiliacions del sector) i del Baix Ebre que, amb un pes molt similar a l'anterior comarca, ha afegit 345 afiliacions.

En segon lloc, a la **construcció** els increments han variat entre el modest 0,1% del Baix Ebre (amb dues persones més, es pot afirmar que l'evolució ha estat estable) i el 10% de la Ribera d'Ebre. El Priorat és l'única comarca on els afiliats al sector disminueixen i amb força intensitat en termes relatius: -8,2% (16 persones menys en termes absoluts). Igualment en valors absoluts, el Tarragonès, el Baix Penedès i el Baix Camp són les comarques on es registren els majors creixements (de 304, 200 i 163 afiliats més a cadascuna el 2019). A la Ribera d'Ebre i la Terra Alta, comarques amb més de l'11% de les afiliacions a la construcció, els augments han estat de 56 i 17 persones més, respectivament.

Mapa 4.15
Atur registrat¹. Any 2019
 (Taxes de variació interanual, en percentatge)

En tercer lloc, a la **indústria** l'afiliació només s'ha reduït a l'Alt Camp (-101 llocs de treball) i al Baix Ebre (amb 20 persones menys). A la resta de casos, els increments relatius han variat força amb solament dos territoris per sota de la mitjana de la província (1,5%): el Baix Camp i el Baix Penedès amb increments de l'1,2% en ambdós casos (108 i 49 afiliats més, respectivament). Entre les comarques amb variacions iguals o superiors a aquest llindar, els increments relatius han fluctuat entre l'1,5% de la Ribera d'Ebre i el 4% de la Conca del Barberà. En termes absoluts, al Tarragonès s'han registrat 365 afiliacions més, 140 addicionals a la Conca del Barberà (comarca amb més afiliats al sector de tota Catalunya només per darrere del Segrià) i s'han sumat 110 llocs de treball al sector al Montsià.

Per últim, com ja s'ha avançat, l'afiliació a l'**agricultura** es redueix a quasi totes les comarques amb descensos que han oscil·lat entre el -1,8% del Montsià i el -6,5% del Baix Penedès. En termes absoluts, els majors descensos s'han donat al Baix Ebre (29 afiliacions menys) i a la Ribera d'Ebre (-26 llocs de treball). La Terra Alta i el Priorat són les comarques amb major proporció de llocs de treball agrícoles, en aquests casos, les afiliacions varien un -2,7% i un +1,1%, respectivament.

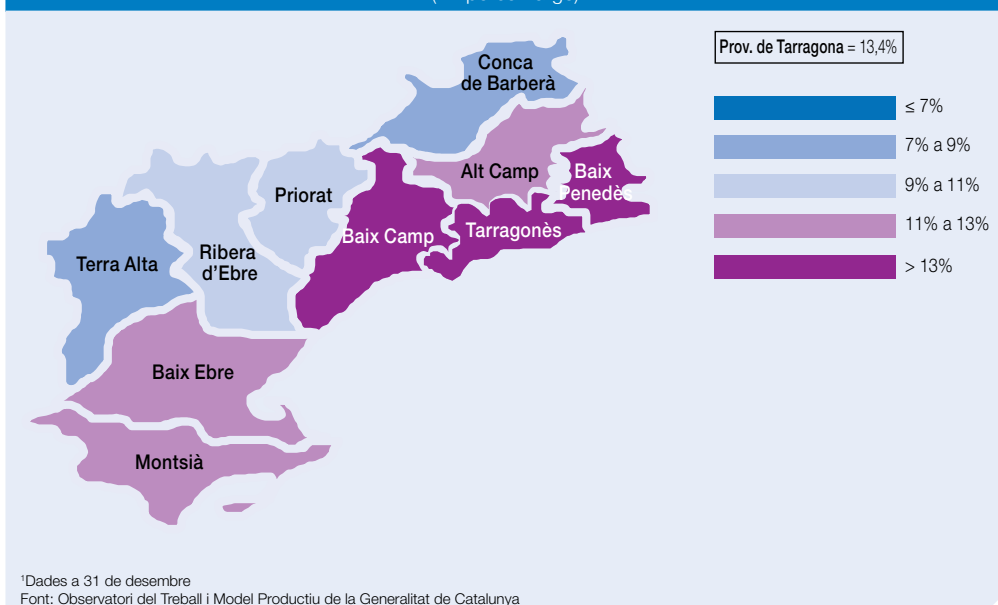
Si s'atén a la **residència padronal dels afiliats** en lloc del domicili de la seu social de l'empresa, el creixement del nombre d'afiliats ha estat positiu a totes les comarques sense excepció amb augments que han oscil·lat entre el 0,3% del Baix Ebre i el 4% del Baix Penedès. De totes les comarques, no-

més dues han registrat variacions per sobre de la mitjana de la província (1,9%): el Baix Penedès i el Tarragonès (2,3%). En general a totes les comarques de Tarragona hi ha un major nombre d'afiliacions segons residència que d'afiliacions segons el domicili del compte de cotització. De mitjana, les afiliacions segons la seu de l'empresa representen entre el 64% (a la Ribera d'Ebre) i el 93% (a la Conca de Barberà) dels afiliats segons residència, excepte al Tarragonès on representen el 124% –això vol dir que hi ha un 24% de treballadors que resideix fora d'aquesta comarca– i a l'Alt Camp on suposen el 101,3% dels afiliats per residència padronal.

Quant a l'**atur registrat** a les oficines del SOC a 31 de desembre, aquest s'ha reduït a totes les comarques –excepte al Baix Ebre on ha augmentat un 2,8%–, però amb intensitats diferents segons el cas. Les caigudes han oscil·lat entre el -0,3% de l'Alt Camp (comarca que concentra el 5,6% de l'atur registrat total provincial) i el -9,6% de la Conca del Barberà (amb l'1,6% del total). En termes absoluts destaca la reducció de les persones aturades al Baix Camp (-432 persones amb el 25,1% del total), el Tarragonès (-268 i comarca amb major percentatge d'aturats amb un 31,6% del total), el Montsià (-150 persones) i el Baix Penedès (-121 persones i un 16,2% del total) ([mapa 4.15](#)).

Finalment, el 2019 la **taxa d'atur registrat** ha variat entre la mínima registrada a la Terra Alta (7,5%) i la màxima registrada al Baix Penedès (17,2%). L'única comarca amb un augment en la taxa d'atur ha estat el Baix Ebre (tres dècimes

Mapa 4.16
Taxa d'atur registral¹. Any 2019
(En percentatge)

fins al 12,4%). Quant a les reduccions, les que més han disminuït la taxa d'atur són la Conca del Barberà i el Priorat en -0,8p.p. ambdues fins al 8,2% i 9,2%, respectivament (dues de les tres comarques amb la taxa d'atur més baixa de la província). A banda, també cal tenir present que de les deu comarques catalanes amb la taxa d'atur més elevada

el 2019, cinc estan situades a Tarragona i són: el Baix Penedès, el Baix Camp, el Tarragonès, l'Alt Camp i el Baix Ebre (en substitució del Montsià, que hi era present el 2018) (mapa 4.16).

Quadre 4.12
Dades econòmiques bàsiques de les comarques. Any 2019

	Població		Població nascuda a l'estranger		Empreses (comptes de cotització)		Afilacions segons seu de l'empresa		Afilats segons residència		Atur registrat		Taxa d'atur registral
	Nombre	(%) Var 18/17	Nombre	(%) Var 19/18	Nombre ¹	(%) Var 19/18	Nombre ¹	(%) Var 19/18	Nombre ¹	(%) Var 19/18	Nombre ¹	(%) Var 19/18	(%) 2019 ¹
Alt Camp	44.296	0,5	6.012	5,5	1.388	-1,9	18.150	-0,8	17.918	1,2	2.647	-0,3	12,5%
Baix Camp	190.973	1,1	33.963	5,3	6.053	0,6	62.787	0,6	73.672	1,7	11.948	-3,5	13,7%
Baix Ebre	77.596	-0,3	13.871	0,9	2.619	0,0	25.451	1,2	28.852	0,3	4.211	2,8	12,4%
Baix Penedès	104.991	2,5	18.798	9,2	2.584	1,8	25.376	4,5	38.935	4,0	7.723	-1,5	17,2%
Conca de Barberà	20.042	-0,3	2.381	2,9	672	-0,6	7.808	3,2	8.432	0,9	756	-9,6	8,2%
Montsià	67.436	0,5	11.810	4,1	2.163	0,0	19.787	1,7	24.214	1,1	3.513	-4,1	12,6%
Priorat	9.245	-0,5	1.144	1,3	382	1,3	2.473	1,9	3.694	1,7	380	-7,8	9,2%
Ribera d'Ebre	21.865	-0,5	3.451	5,5	595	-0,3	5.177	1,9	8.101	1,4	1.036	-3,6	10,9%
Tarragonès	256.730	1,6	51.936	7,1	8.511	-0,3	120.379	2,7	96.992	2,3	15.048	-1,7	13,3%
Terra Alta	11.490	0,1	1.408	9,1	375	4,5	3.329	1,8	4.318	1,4	369	-1,1	7,5%
Província de Tarragona	804.664	1,1	144.774	5,9	25.350	0,2	290.735	1,9	305.128	1,9	47.631	-2,1	13,4%
Catalunya	7.675.217	1,0	1.468.433	6,4	258.030	0,1	3.339.223	1,8	3.277.565	1,7	388.124	-1,2	10,6%

¹Dades a 31 de desembre
Font: Idescat, INE, MTAS i Observatori del Treball i Model Productiu de la Generalitat de Catalunya

MONOGRÀFIC

**EL FUTUR DE LES INFRAESTRUCTURES A CATALUNYA.
UNA VISIÓ POSTCOVID-19**

ARTICLES D'EXPERTS:

COM SERÀ EL MAPA DE LES INFRAESTRUCTURES DE TRANSPORT A CATALUNYA EL 2030?

Cristian Bardají i Rubén López Gabinet d'Estudis Econòmics i Infraestructures de la Cambra de Comerç de Barcelona

ALTA VELOCITAT FERROVIÀRIA I ACTIVITAT ECONÒMICA: HI HA ALGUNA RELACIÓ?

Anna Matas Universitat Autònoma de Barcelona i Institut d'Economia de Barcelona (IEB)

Josep Lluís Raymond Universitat Autònoma de Barcelona i Institut d'Economia de Barcelona (IEB)

Josep Lluís Roig Universitat Autònoma de Barcelona

LES INFRAESTRUCTURES A CATALUNYA EN UN FUTUR INCERT

Germà Bel Catedràtic d'Economia i Política Pública a la UB

SOBRE ELS AEROPORTS: UNA PAUSA PER A LA REFLEXIÓ

César Trapote-Barreira Consultor d'estratègia, innovació i recerca en transport aeri i UPC

MERCAT D'OFICINES A CATALUNYA AL 2019: UN ANY DE XIFRES RÈCORD

Anna Gener CEO Savills Aguirre Newman

EL FUTUR DE LES INFRAESTRUCTURES DE RECERCA I INNOVACIÓ EN EL MARC DEL PACTE NACIONAL PER A LA SOCIETAT DEL CONEIXEMENT

Francesc Xavier Grau Secretari d'Universitats i Recerca de la Generalitat de Catalunya

5G: OPORTUNITATS DE LA NOVA CONNECTIVITAT

Eduard Martín Director 5G MWCcapital i CEO 5G Barcelona

COM SERÀ EL MAPA DE LES INFRAESTRUCTURES DE TRANSPORT A CATALUNYA EL 2030?

Cristian Bardají i Rubén López

Gabinet d'Estudis Econòmics i Infraestructures de la Cambra de Comerç de Barcelona

La Cambra de Barcelona, en col·laboració amb la resta de cambres de comerç catalanes, s'ha dotat d'un pla d'acció per als propers anys que té com a objectiu bastir un nou model econòmic amb perspectiva 2030-40, centrat en desenvolupar el màxim potencial de l'economia de Catalunya.

Aquest projecte consta de quinze eixos d'acció¹ que es fonamenten sobre quatre pilars: una economia de més valor afegit, més internacionalitzada, mediambientalment més sostenible i socialment més responsable. I disposar d'una xarxa d'infraestructures de transport descentralitzada és un dels quinze eixos considerats.

La vertebració de Catalunya és la clau per assolir un grau de desenvolupament i benestar equilibrat. Una distribució de la població i de l'activitat econòmica sobre el territori que compagini sostenibilitat i competitivitat amb un horitzó de llarg termini requereix la dosi justa d'infraestructures i serveis de transport. Una dosi prou alta (i eficient) perquè les distàncies es calculin en minuts i no en quilòmetres i prou afinada en extensió i ritme de provisió per evitar comprometre la seva viabilitat socioeconòmica i ambiental.

El repte és que el mapa que acabin configurant les xarxes d'infraestructures de transport s'assemblí al país que volem i en els terminis que ens agradaria.

El punt de partida

El desenvolupament econòmic i social de Catalunya es veu condicionat per la capacitat de crear les condicions de competitivitat apropiades tant per generar nova activitat econòmica com per incrementar la productivitat de les empreses ja existents. Això requereix, entre altres factors, disposar d'una dotació adequada d'infraestructures i de serveis de transport².

El futur proper es continuarà caracteritzant per un elevat cost d'oportunitat dels fons públics, així que les inversions en infraes-

tructures resultaran limitades (encara que augmenti la disponibilitat de fons europeus). Per tal d'assolir una major previsibilitat en els terminis de posada en servei de les actuacions en curs, caldria esperar criteris clars i transparents de rendibilitat social, econòmica i ambiental per a la seva prioritització, a més de compromisos fermes en l'execució dels pressupostos aprovats.

La xarxa d'infraestructures catalana necessita solucions urgents per garantir la competitivitat del teixit empresarial. Amb una dotació eficient d'infraestructures portuàries i les aeroportuàries en ple procés de revisió de la seva planificació, el repte de futur passa per resoldre amb eficiència els desequilibris actuals de la xarxa viària i de la xarxa ferroviària de passatgers, a més de la xarxa ferroviària de mercaderies i les noves necessitats logístiques del territori.

Més enllà de fer una llista, que seria llarga, amb les obres que es necessiten, el que convé a l'economia catalana és garantir que es podran pagar aquelles que es decideixin impulsar, mobilitzant el finançament necessari per fer realitat els objectius i evitant que els plans acabin al fons d'un calaix. El Corredor del Mediterrani; la xarxa ferroviària de rodalies i regionals; la modernització de la xarxa viària d'alta capacitat i de les carreteres convencionals. Considerant també les actuacions i trams de nova construcció pendents d'execució en tots els modes i en tots els nodes (ports, aeroports, estacions i terminals).

En definitiva, la provisió d'infraestructures al nostre país necessita del compromís de les administracions públiques implicades en aquesta matèria per mantenir una visió a llarg termini adaptada a la realitat i compromesa amb l'interès general de l'economia i de les persones.

En primer terme, això passa perquè l'administració de l'Estat executi les inversions de la seva competència sense dilacions: les que estan començades, les que van endarrerides, les que estan aturades i les que estan encara en algun estadi de tramitació administrativa prèvia a la seva efectiva execució.

Encara més, si es dona el cas que el sector públic estatal no pot sostenir el ritme d'execució compromès, hauria de transferir directament a la Generalitat de Catalunya els corresponents recursos econòmics o els actius equivalents. Cal evitar per tots

¹ <https://www.cambrabcn.org/cat3040l>

² Impacte econòmic del dèficit d'inversió en infraestructures de l'Estat a Catalunya. Estudis Monogràfics Cambra. Núm. 2. Cambra de Comerç de Barcelona. Desembre de 2019.

els mitjans possibles generar una espiral de promeses pressupostàries incomplertes i que el dèficit en la dotació de capital en infraestructures de Catalunya s'ampliï enlloc de reduir-se.

Tot això, sense oblidar que el context de limitació dels recursos públics farà necessari replantejar al conjunt de les administracions les polítiques d'inversió per tal d'explorar vies complementàries al finançament estrictament pressupostari.

Les capes del nou mapa

A continuació, s'enuncien els cinc elements que es consideren de referència per a la política d'inversions en infraestructures de mobilitat a Catalunya de la propera dècada³ i que condicionaran l'aspecte final del mapa de l'any 2030 com a evolució de l'actual:

1. En un període en què la capacitat del sector públic per continuar impulsant el creixement econòmic per la via de la inversió serà més limitada que en dècades anteriors, i davant de la necessitat d'aprofundir la renovació de les bases de competitivitat de l'economia catalana, cal replantejar decididament la política d'inversions, prioritzant el criteri d'eficiència i de rendibilitat social, ambiental i econòmica de la inversió per sobre d'altre tipus de criteris.
2. La limitació dels recursos públics tindrà conseqüències importants perquè serà encara més necessari tant l'avaluació de les inversions, l'anàlisi cost-benefici, la racionalització de les despeses, la millora de l'agilitat i la transparència dels procediments administratius, com l'obtenció de finançament no només per a la construcció de noves inversions, sinó sobretot per al manteniment de les ja construïdes.

En aquest sentit, s'albira una etapa d'increment dels mecanismes de col·laboració públic-privada, de pagament per disponibilitat i de pagament per ús com a complement a l'execució d'inversions en infraestructures de mobilitat per la via pressupostària ordinària.

3. De cara als propers anys, la nova política d'inversió en infraestructures haurà de prioritzar la solució als principals problemes de congestió i de connectivitat que afecten la mobilitat quotidiana de persones i mercaderies. Com ja s'ha

esmentat, a Catalunya el repte de futur passa per resoldre amb eficiència els desequilibris actuals de la xarxa viària i de la xarxa ferroviària, tant de passatgers de curta distància (especialment d'àmbit metropolità) com de mercaderies.

D'aquesta manera, entre les qüestions que caldrà afrontar sense dilacions per revertir els efectes palesos de la manca d'execució d'inversions i de desenvolupament de projectes que s'ha patit els darrers anys, destaquen la inversió en rodalies (per mitigar la congestió als accessos metropolitans de Barcelona i per combatre la creixent preocupació per la qualitat de l'aire i els seus efectes sobre la salut de les persones), així com la inversió en la xarxa viària convencional (tant per millorar les connexions entre les vies d'alta capacitat i la xarxa local urbana, com per superar l'actual esquema radial).

4. La maduresa de l'oferta de la xarxa de transport existent a Catalunya (malgrat les mancances descrites), apunta que les necessitats de futur per a un creixement econòmic sostenible requeriran dedicar una major atenció a la gestió de la demanda que a l'increment de l'oferta.

En aquesta línia, caldrà incorporar a la presa de decisions sobre inversions indicadors de seguiment que vagin més enllà de la quantificació de l'estoc de capital en infraestructures, del percentatge d'inversió en infraestructures de mobilitat respecte del PIB o del grau d'execució de les inversions pressupostades. Serà necessari incorporar progressivament conceptes vinculats al nivell de servei, la intensitat d'ús i la qualitat percebuda pels usuaris dels diferents tipus de transport com a factors de selecció clau per a l'aplicació dels recursos econòmics disponibles i la priorització de les actuacions planificades.

Totes les dades generades (i publicades en format obert) durant el confinament provocat per la pandèmia de la Covid-19 apunten decididament en aquesta direcció, superant reticències i vells prejudicis sobre la conveniència de destinar recursos a la seva obtenció i explotació.

5. Tant la dotació de noves infraestructures com la gestió de l'oferta existent en un context de creixent digitalització i automatització de les solucions de transport (tant de transport públic com de transport privat, tant de transport de passatgers com de transport de mercaderies) requeriran, per tal de ser efectives, d'una major coordinació a nivell estratègic, executiu i operatiu entre els diferents nivells d'administració que actualment són titulars d'infraestructures de mobilitat a Catalunya en general i a l'àrea metropolitana de Barcelona en particular. Si arriben nous consorcis o agències i funcionen bé, serà un bon senyal per al progrés de l'economia catalana.

³ Bardají, C. i Poveda, C (2018) "30 anys d'inversions en infraestructures de mobilitat a Catalunya: balanç i perspectives de futur". Ponència presentada al 3r Congrés d'Economia i Empresa de Catalunya organitzat pel Col·legi d'Economistes de Catalunya.

L'enfocament de projectes

El mapa de les infraestructures de transport a Catalunya de l'any 2030 serà el reflex de les respostes que com a societat siguem capaços de bastir davant dels reptes globals del canvi climàtic, la transició energètica i la digitalització de l'economia. I la millor manera d'afrontar un problema tan complex com aquest és descompondre'l en unitats més petites, el que en el nostre cas s'ha traduït en l'adopció d'un enfocament de projectes.

Des d'una perspectiva de desenvolupament econòmic i de mobilitat sostenible, tot seguit s'enumeren els principals projectes d'infraestructures de transport que ha d'afrontar inexcusablement l'economia catalana els propers anys. Es tracta d'una aproximació sintètica a cadascun dels àmbits considerats, però que en conjunt dibuixa un horitzó multimodal, menys dependent del carboni i més eficient en l'ús del territori.

El Corredor del Mediterrani

Tal com recull l'Agenda catalana del corredor mediterrani⁴, impulsada pel Departament de Territori i Sostenibilitat de la Generalitat de Catalunya, aquest corredor constitueix un sistema de transport estratègic per a Catalunya, atès que permet connectar les principals àrees d'activitat econòmica amb la resta de la península Ibèrica i amb Europa.

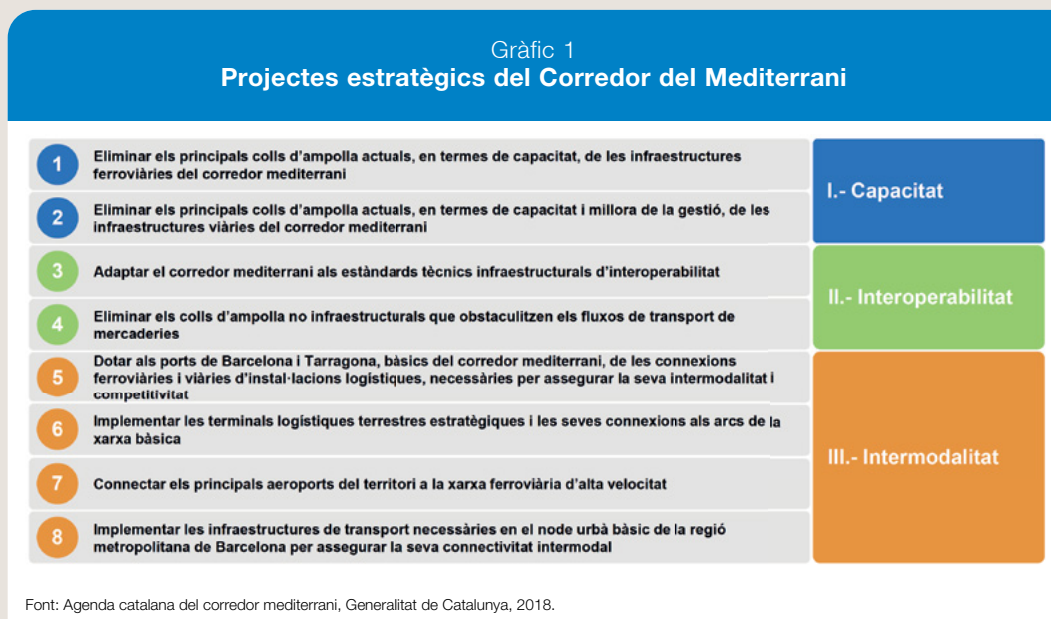
⁴ http://territori.gencat.cat/ca/03_infraestructures_i_mobilitat/corredor_mediterrani/

És un eix prioritari tant per vertebrar el país i donar resposta a les necessitats de mobilitat, com per garantir la competitivitat de l'economia. S'ha d'entendre com un projecte multimodal i global, conformat pel conjunt de les infraestructures ferroviàries, viàries, portuàries, aeroportuàries i logístiques, junt amb els serveis de viatgers i mercaderies que circulen per aquestes infraestructures.

En clau ferroviària, el Corredor del Mediterrani és una eina d'impuls de la sostenibilitat del transport i de la lluita contra el canvi climàtic, amb un potencial encara per explotar sobretot a l'hora de moure mercaderies a escala peninsular i europea amb seguretat, eficiència i rapidesa.

Tres són els objectius específics de desenvolupament del Corredor del Mediterrani, que es despleguen en vuit projectes estratègics (tal com mostra el Gràfic 1):

1. Capacitat: dotar de la capacitat necessària a la xarxa d'infraestructures, mitjançant l'eliminació de colls d'ampolla existents i la creació dels enllaços d'infraestructures que falten.
2. Interoperabilitat: garantir que qualsevol operador ferroviari tingui accés a la xarxa ferroviària catalana igual que ho té la resta d'Europa amb uns estàndards homogenis.
3. Intermodalitat: garantir l'articulació entre els diferents modes de transport del corredor i una connexió fluida entre els nodes i els arcs que el conformen.

La xarxa ferroviària de rodalies i regionals

El servei de Rodalies de Catalunya engloba els serveis ferroviaris interurbans titularitat de la Generalitat de Catalunya prestats per l'operadora RENFE sobre la xarxa gestionada per l'ADIF als nuclis de Barcelona, Camp de Tarragona, Girona i Lleida, a més dels Regionals (antics serveis de mitjana distància de la xarxa convencional).

Les principals problemàtiques del servei des del punt de vista de l'usuari són:

1. Baixa fiabilitat: incompliment dels horaris comercials.
2. Oferta no servida o inferior a la demanda: àmbits amb demanda no servida (T1 aeroport) o inadequada a les necessitats de freqüències o capacitat (R1 i R3).
3. Baixa intermodalitat: baixa interconnexió amb altres modes de transport.
4. Accessibilitat incompleta: servei no accessible o amb traves a la mobilitat.

En aquest cas, les necessitats d'actuació inclouen una part d'infraestructura i una part de prestació del servei. En relació amb la infraestructura, les actuacions passen per la millora de la fiabilitat, l'increment d'oferta, la modernització de les estacions, els nous intercanviadors i la modernització de les instal·lacions de seguretat. Pel que fa a la prestació dels serveis, el futur passa per un nou pla de serveis (inclosa la migració del llarg recorregut i dels regionals d'altres prestacions a la línia d'alta velocitat), la renovació del material mòbil i un pla integral de comunicació al client.

Per fer-ne front, la Generalitat de Catalunya reclama a l'administració de l'Estat el compliment del traspàs en tot el seu abast, el que inclou la transferència dels recursos econòmics per cobrir el dèficit d'exploació i la segregació de la unitat de negoci Rodalies Catalunya.

Per al seu desplegament efectiu, s'ha arribat a la conclusió que el que es necessita és més un conveni amb contingut econòmic que no un nou Pla de Rodalies, que obligui a l'administració de l'Estat a l'execució de les inversions en infraestructures, i amb un programa d'actuacions planificades que prevegi la transferència dels recursos econòmics a la Generalitat en cas d'incompliment.

La xarxa viària d'alta capacitat i les carreteres convencionals

El primer que cal tenir present és que a Catalunya hi ha 12.000 quilòmetres de carreteres i que la seva titularitat està repartida: el 15% de l'Estat, el 50% de la Generalitat i el 35% de les Diputacions.

El segon element de reflexió és que d'aquests 12.000 quilòmetres, el 13% són vies d'alta capacitat. És a dir, que tenim gairebé 1.600 quilòmetres d'autopistes, autopistes i carreteres desdoblades.

Si ampliem el concepte de vies d'alta capacitat fins a vies d'altres prestacions, aleshores tenim una xarxa de 1.648 quilòmetres. D'aquest total, el 52% és de l'Estat (860 quilòmetres) i el 46% és de la Generalitat (762 quilòmetres). A més, d'aquests una mica més de 1.600 quilòmetres, 588 són de peatge explícit, 343 són de peatge a l'ombra i 717 són de vies no concessionades.

Això vol dir que, per als conductors, hi ha un 36% de xarxa d'altres prestacions que és de pagament explícit. El 64% restant és de lliure circulació (que no vol dir que sigui gratuïta).

Ampliant el focus, la xarxa de carreteres a Espanya té una longitud aproximada de 166.000 quilòmetres, dels quals el Ministeri de Foment en gestiona aproximadament el 16% (26.393 quilòmetres). D'aquest total, 2.207 són autopistes de peatge, 9.281 són autopistes lliures de peatge i autopistes, 486 són carreteres multicarril i 14.419 són carreteres convencionals.

Així, del conjunt d'11.488 quilòmetres de vies d'altres prestacions (la suma d'autopistes i autopistes) gestionats pel Ministeri, 2.207 són autopistes de peatge a l'usuari, 1.042 són concessions de peatge a l'ombra i la resta són gestionats directament mitjançant contractes de serveis de conservació integral.

Sintetitzant, les autopistes objecte de concessió amb peatge a l'usuari al conjunt d'Espanya sumen 2.755 quilòmetres, dels quals 2.207 són titularitat de l'Estat i 548 són gestionats per altres administracions públiques (de Catalunya, País Basc, Navarra, Galícia i Balears). Per tant, ara mateix, els 588 quilòmetres de vies amb peatge directe de Catalunya representen el 21,3% dels 2.755 quilòmetres que hi ha a Espanya.

En definitiva, la situació actual es tradueix en una absència de model de finançament i gestió de la xarxa viària de Catalunya i, per extensió, d'Espanya. Aquest fet provoca desequilibris territorials i entre usuaris junt a ineficiències funcionals i financeres. El propi Ministeri de Foment assumeix que el manteniment de la xarxa actual de carreteres disposa de recursos insuficients des de fa anys.

Per tant, es tracta d'una oportunitat singular per definir un model de gestió de la xarxa viària sostenible econòmicament al llarg del temps. És més, el venciment de les principals concessions d'autopistes de Catalunya entre 2019 i 2021 també sustenta aquest nou escenari per al finançament i la gestió del conjunt de la xarxa viària.

En aquest context, la proposta de futur de la Generalitat és la vinyeta catalana: una tarifa plana que pagarien tots els usuaris, amb una tarifa anual per a residents i una segona modalitat de tarifes temporals per al trànsit de pas que aportaria fins a un 30% dels ingressos del sistema. És a dir, la Generalitat proposa el pagament per ús per un determinat període de temps, a tota la xarxa viària (independentment de la seva titularitat), i afectant tant als turismes com als vehicles pesants.

En conjunt, la vinyeta permetria assumir totes les necessitats del model, incloses les despeses transitòries i els saldos de compensació pendents a favor de les actuals empreses concessionàries.

Qualsevol nou sistema de finançament hauria de facilitar la gestió de la mobilitat en el seu conjunt, motiu pel qual seria més eficient tendir cap a un model de pagament per ús per distància recorreguda i tarifa variable en funció de la congestió. A més, resulta imprescindible un marc de col·laboració entre les diferents administracions i entre el sector públic i el sector privat per a la racionalitat global del model i per a la gestió de la transitorietat.

Dit d'una altra manera, es requereix una visió compartida entre

Estat i Generalitat perquè la solució que s'adopti a la xarxa viària espanyola sigui coherent amb la que s'adopti a la xarxa viària catalana. Igualment, cal una visió compartida entre el sector públic i el sector privat per facilitar la transició entre la situació actual i el futur model, donat que a Catalunya seguiran quedant 472 quilòmetres de vies en concessió més enllà del 2021.

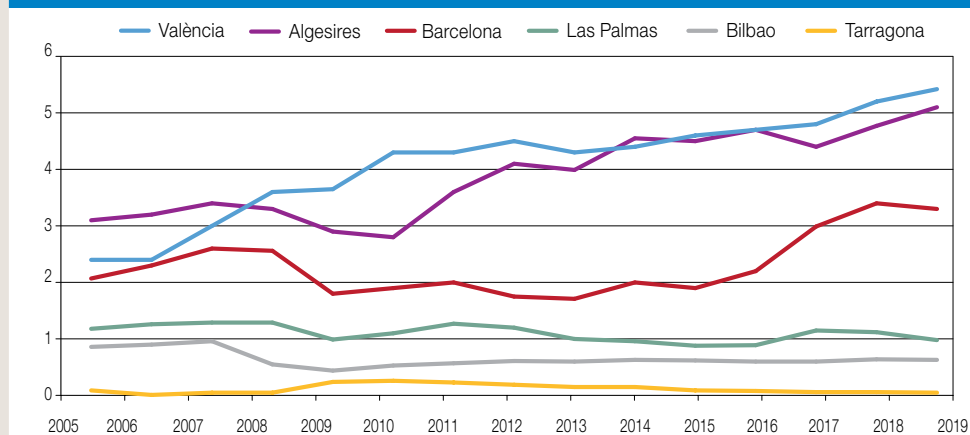
I una opció possible és el traspàs de totes les carreteres titularitat de l'administració de l'Estat a Catalunya a la Generalitat (seguint l'exemple del que ja succeeix al País Basc), que facilitaria una gestió integral de la xarxa des de tots els punts de vista.

Els ports

Dins del sistema gestionat per l'organisme públic Puertos del Estado, en només sis ports principals (els dos catalans més València, Algesires, Las Palmas de Gran Canària i Bilbao) es concentra més del 95% del tràfic de contenidors. El Gràfic 2 mostra l'evolució del nombre total de contenidors des de l'any 2005, i es constata que el tràfic ha anat creixent (més del 50% en termes acumulats) al mateix temps que s'ha anat concentrant als tres ports més grans (València, Algesires i Barcelona).

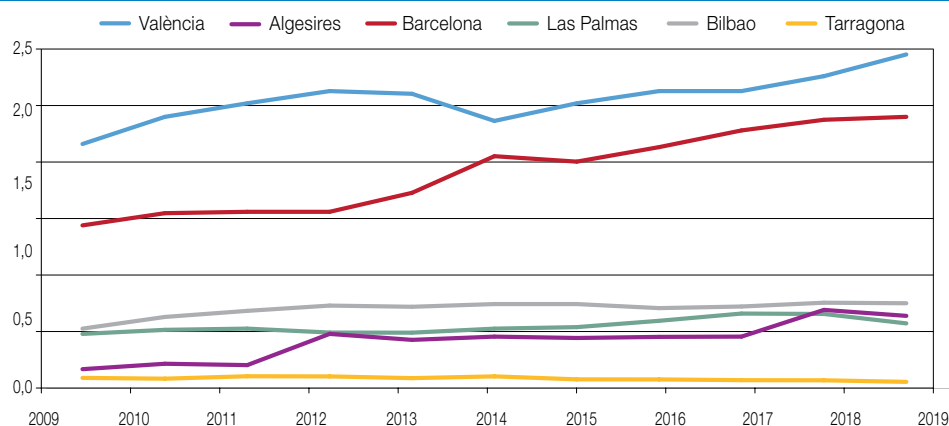
Barcelona ocupa el tercer lloc en nombre total de contenidors, havent registrat els darrers tres anys un procés d'expansió notable i després d'haver viscut un període d'aparent estancament entre 2009 i 2016. Perquè, com mostra el Gràfic 3, el que ha passat a Barcelona és que el tràfic directe O/D

Gràfic 2
Evolució del tràfic total de contenidors. Milions de TEU*

*Twenty-foot Equivalent Unit (unitat estàndard de mesura de la capacitat d'un contenidor).
Font: Elaboració pròpia amb dades de les Autoritats Portuàries i Eurostat.

Gràfic 3
Evolució del tràfic de contenidors O/D. Milions de TEU*

*Twenty-foot Equivalent Unit (unitat estàndard de mesura de la capacitat d'un contenidor).
Font: Elaboració pròpia amb dades de les Autoritats Portuàries i Eurostat.

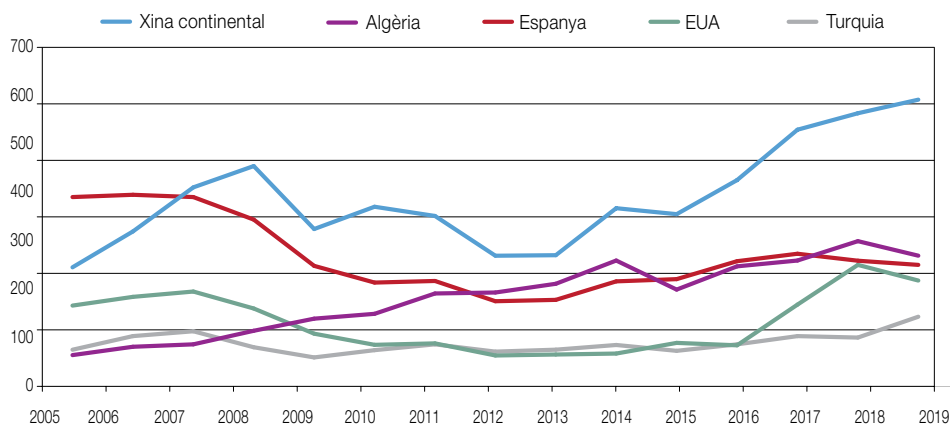
(origen – destinació) ha anat creixent de forma sostinguda, fins i tot reduint la distància que la separa del port de València.

Per contra, on l'evolució ha estat menys favorable és amb el tràfic de contenidors de transbordament, on València i Algesires han eixamplat el seu avantatge respecte de Barcelona, fruit de l'especialització competitiva al mercat de les seves terminals.

Per complementar aquesta anàlisi, s'han caracteritzat els principals països d'origen o destinació de les mercaderies que passen per Barcelona en contenidor (veure Gràfic 4), i es constata la creixent internacionalització del tràfic marítim així com l'elevat grau de diversificació d'aquests intercanvis comercials. Més concretament, es referma la posició de la Xina com a primer mercat i es consoliden els tràfics mediterranis (Algèria i Turquia).

En aquest context, el principal repte infraestructural de futur per als ports catalans és la seva accessibilitat terrestre, tant viària com ferroviària. A més de la seva contribució efectiva a la descarbonització de les cadenes logístiques globals de les quals formen part. D'aquí la importància de la connexió ferroviària al Corredor del Mediterrani dels ports de Barcelona i Tarragona, de la gradual instal·lació de l'ample estàndard als trams peninsulars dels corredors transeuropeus de mercaderies i de la necessitat de proveir serveis multimodals de transport (tipus autopista ferroviària) entre els ports i els principals àmbits de producció i de consum per estendre l'abast del seu hinterland.

Gràfic 4
Evolució dels cinc principals mercats de contenidors del port de Barcelona. Milers de TEU*

*Twenty-foot Equivalent Unit (unitat estàndard de mesura de la capacitat d'un contenidor).
Font: Elaboració pròpia amb dades d'Eurostat.

Els aeroports

Els darrers estudis prospectius⁵ de la Cambra de Comerç de Barcelona sobre l'activitat aeroportuària a Catalunya conclouen que l'aeroport de Barcelona podria arribar a acollir 90 milions de passatgers l'any 2030 amb una estratègia de creixement sostenible del tràfic aeri i un enfocament equilibrat per a la gestió del seu impacte acústic.

Assolir un volum de tràfic tant elevat exigiria afrontar abans diferents reptes de futur. En clau estratègica, el primer requisit seria consensuar quins són els tràfics estratègics per a l'economia de Barcelona i de Catalunya, atès que el mix d'aeronaus condiciona la capacitat en termes d'operacions horàries de les diferents configuracions de pistes.

Un altre repte majúscul és la capacitat de gestió dels efectes generats per l'impacte acústic de l'activitat aeroportuària, perquè la població exposada varia notablement en funció de l'operativa de pistes considerada, tot i que el seu ordre de magnitud a Barcelona – el Prat és inferior al d'altres aeroports europeus de referència.

El camí per fer compatible un horitzó 2030 amb 90 milions de passatgers anuals i la preservació de l'equilibri territorial inclou com a mínim cinc recomanacions:

1. Foment de la desestacionalització del tràfic de passatgers, tant diària (hora punta / hora vall) com anual (hivern / estiu).

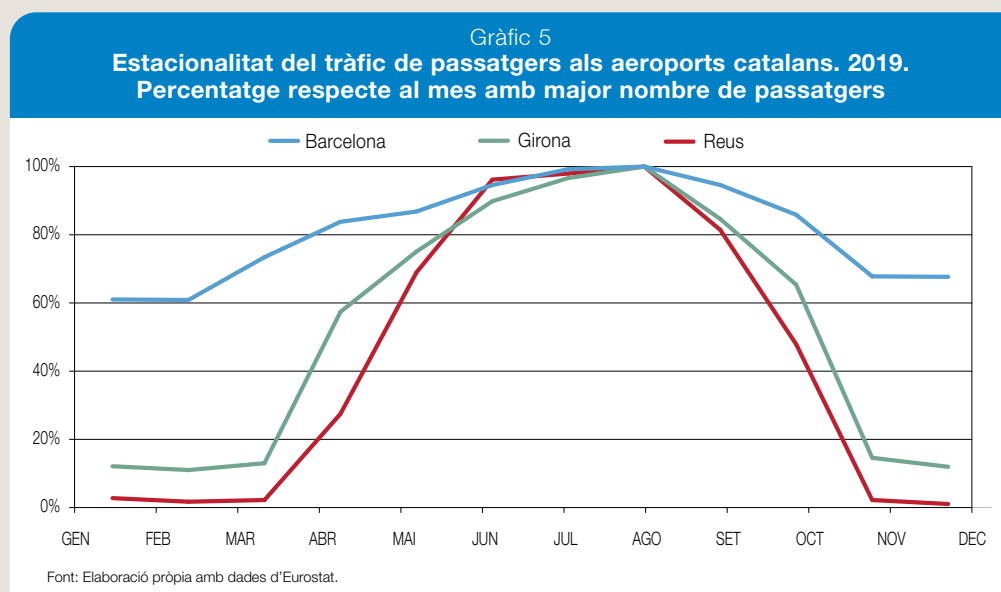
⁵ Josep Tarradellas Barcelona – el Prat. Un aeroport amb capacitat per acollir 90 milions de passatgers l'any 2030? Cambra de Comerç de Barcelona. Juny de 2019.

Aquest és el principal desequilibri del mercat de transport aeri a Catalunya, en termes d'infrautilització de la capacitat existent o de prestació de serveis ineficients o de baixa qualitat, que condiciona la configuració del conjunt de l'oferta aeroportuària, tal com mostra el Gràfic 5.

2. Millora contínua dels procediments operatius, per tal d'anar optimitzant l'operativa de les pistes amb els nous procediments que redueixen la distància segura entre avions consecutius
3. Repartiment equilibrat dels beneficis econòmics generats per l'activitat aeroportuària entre els municipis del seu entorn, donat que també en suporten les càrregues.
4. Adaptació de l'operativa de pistes (segregades, independents, mixtes...) a l'evolució del tràfic, per donar resposta al creixement esperable.
5. Gestió dels usos del sòl a l'entorn de l'aeroport de Barcelona, per tal d'establir restriccions al creixement urbanístic a la seva zona d'influència directa.

Per últim, val la pena destacar la previsió de desenvolupar la ciutat aeroportuària, que passa per la comercialització de 328 ha. a l'entorn de l'aeroport de Barcelona. Es tracta d'una gran oportunitat per al desenvolupament de sòl per a activitats econòmiques d'alt valor afegit en clau de Barcelona metropolitana, inclosa la logística.

Es tracta d'una actuació tan rellevant que justificaria la creació d'un instrument de gestió compartida al delta del Llobregat entre

AENA, l'Autoritat Portuària de Barcelona i el Consorci de la Zona Franca, com a grans tenedors de sòl públic de clara vocació econòmica i productiva, al servei de la competitivitat territorial.

L'enfocament de demanda: el cas particular de la mobilitat metropolitana

Com ja ha estat esmentat amb anterioritat, les necessitats de futur de l'economia catalana requereixen que, en matèria d'infraestructures de transport, es dediqui una major atenció a la gestió de la demanda i que no es concebin només des de l'òptica de l'increment de l'oferta. Es tracta d'acreditar amb fets que la seva provisió i explotació ja no s'afronten només com un problema de construcció.

De fet, la pandèmia causada per la Covid-19 ha alterat els patrons de mobilitat de l'economia catalana, i encara més de l'economia metropolitana. La situació actual amplifica el repte per encaixar el que ens agradaria, el que les recomanacions de seguretat aniran permetent i el que els recursos econòmics al nostre abast ens deixaran fer.

Com a societat, afrontem una ocasió única de fer evolucionar en positiu els patrons establerts fins ara tant de gestió de l'oferta com, sobretot, de gestió de la demanda de mobilitat.

Pel cantó de l'oferta –que vol dir de quines infraestructures, de quins serveis de transport i de quin nivell de qualitat ens dotem per al desenvolupament de la nostra vida quotidiana i de tota l'activitat econòmica associada–, caldrà imaginació i valentia per encarar el futur amb menys fons públics.

En canvi, pel cantó de la demanda, la pandèmia ens ha fet recordar, per si ho havíem oblidat, que el nostre benestar es ressent sense mobilitat. Però també ens ha fet conscients que generàvem molts desplaçaments prescindibles. Els més obvis, les anades i tornades a molts llocs de treball i a moltes reunions presencials.

Amb l'impuls del teletreball i de les reunions telemàtiques de feina, la reducció de la demanda pot ser una realitat. Si a més es pot combinar amb una pauta horària més distribuïda al llarg del dia, la reducció de la pressió sobre l'oferta encara podria ser d'un ordre de magnitud superior. Tot això sense un cost econòmic significatiu, però sí havent de modificar hàbits socials i culturals

Per tant, els propers mesos i segurament anys tenim al davant una clara oportunitat de laminar les hores punta de la

mobilitat metropolitana, les que determinen el dimensionament de les infraestructures i dels serveis de transport (i els nivells de congestió i contaminació), només amb canvis organitzatius a les llars i a les empreses.

En aquest sentit, la mobilitat a la ciutat de Barcelona continua requerint actuacions estructurals d'un elevat volum d'inversió, especialment en transport públic, per mitigar la congestió als seus accessos i per combatre els problemes de qualitat ambiental.

Més concretament, la solució eficient a les necessitats reals de mobilitat de les persones requerirà més metro (tram central L9) i millors serveis de mobilitat compartida. Per la seva banda, la solució eficient a les necessitats reals de mobilitat vinculada a l'activitat econòmica requerirà la gestió de la capacitat als accessos viaris i la regulació efectiva de l'ocupació de l'espai públic a l'interior de la ciutat pels nous models de distribució urbana de mercaderies.

Abans de la pandèmia, cada dia entraven i sortien de la ciutat de Barcelona de l'ordre de 900.000 persones (en el conjunt de modes) i 460.000 vehicles. Per reduir aquesta quota del vehicle privat des del cantó de l'oferta caldria augmentar els serveis interurbans de transport públic (bus i tren).

Per exemple, si fruit de l'aplicació de mesures com la zona de baixes emissions (ZBE), que limita la circulació de vehicles contaminants en determinats dies i franges horàries, es fixés l'objectiu amb horitzó 2030 de reduir un 25% el volum de vehicles privats que realitzen desplaçaments metropolitans de connexió, caldria incrementar de l'ordre de 300.000 places la capacitat diària del sistema de transport públic. Això equivaldria, a grans trets, a incrementar un 40% l'actual oferta de Rodalies (400.000 places diàries) i FGC (350.000 places diàries).

Entre les actuacions ferroviàries ja planificades destaquen el tram central de la L9 del metro, la nova L8 per connectar les línies del Vallès i el Baix Llobregat dels FGC, les noves estacions intermodals de la Sagrera i del Prat o la posada en servei de la nova línia en construcció fins a la T1 de l'aeroport. Sense descartar a la trama urbana de Barcelona un tercer túnel passant de Rodalies o una nova línia de penetració dels FGC des del Vallès. Totes obres costoses i complexes.

A la vista d'aquest plantejament, l'enfocament de demanda es mereix indubtablement una oportunitat per contribuir a millorar els requeriments econòmics, socials i ambientals de la mobilitat metropolitana.

ALTA VELOCITAT FERROVIÀRIA I ACTIVITAT ECONÒMICA: HI HA ALGUNA RELACIÓ?

Anna Matas

Universitat Autònoma de Barcelona i Institut d'Economia de Barcelona (IEB)

Josep Lluís Raymond

Universitat Autònoma de Barcelona i Institut d'Economia de Barcelona (IEB)

Josep Lluís Roig

Universitat Autònoma de Barcelona

1. Introducció

Des de la segona meitat de la dècada dels 90's, l'alta velocitat ferroviària ha estat una de les prioritats de la política d'inversió en infraestructures de transport a Espanya. Així, després de la primera línia entre Madrid i Sevilla inaugurada l'any 1992, i una vegada superada l'etapa d'ajust econòmic per entrar a l'àrea euro, comença una forta i continuada inversió en la xarxa d'alta velocitat que no es veurà frenada fins a l'any 2009. En un país on la inversió pública té un marcat caràcter pro-cíclic, la intensitat de la crisi econòmica i financera iniciada l'any 2007 redueix de manera molt notable la inversió en infraestructures. Això no obstant, l'alta velocitat ha continuat essent una prioritat, i en els darrers anys, ha absorbit una part rellevant dels recursos destinats a infraestructures. Segons dades fetes públiques per Adif, la inversió en alta velocitat s'eleva a 51.775 milions d'euros fins al 2019, un 22% dels quals s'ha finançat amb fons de la Unió Europea.

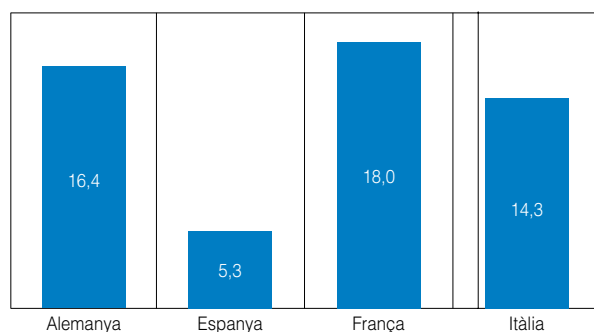
Com a resultat d'aquesta inversió, l'any 2020 Espanya compta amb 2.852 kilòmetres de xarxa d'alta velocitat i 904 km en construcció, xifres que la situen capdavantera a Europa. Catalunya s'ha beneficiat de la xarxa d'AVE a través de la línia Madrid-Saragossa-Barcelona-Frontera Francesa. L'any 2003 es va obrir el tram Madrid-Lleida, el 2006 s'hi va connectar l'estació de Camp de Tarragona, el febrer de 2008 la línia va connectar Barcelona amb Madrid i, finalment, el 2013 la finalització del tram Barcelona-Perpinyà, amb estacions a Girona i Figueres, va permetre la connexió amb França. Donada la situació geogràfica de Catalunya, aquesta connexió suposa l'enllaç ferroviari del país amb la resta d'Europa. Això no obstant, l'absència d'una veritable xarxa europea limita, almenys de moment, el seu potencial. A més, el fet de compartir la infraestructura amb el transport de mercaderies redueix la velocitat real respecte a la màxima (European Court of Auditors, 2018).

La inversió en alta velocitat ha estat qüestionada en repetides ocasions per la manca d'una anàlisi de rendibilitat social sufi-

cientment rigorosa. D'una banda, s'ha posat de manifest les ineficiències d'un disseny fortament radial amb centre a Madrid i connectat amb les capitals de província (Bel, 2010 i Albaladejo, 2012). De l'altra, les anàlisis cost-benefici realitzades ex-post conclouen que la demanda és insuficient per garantir la rendibilitat socioeconòmica de la inversió (De Rus i Roman, 2006; De Rus i Nombela, 2007; Betancor i Llobet, 2015). El fet que el desenvolupament dels corredors d'alta velocitat hagi ignorat la demanda potencial queda reflectit en el baix índex d'utilització de la xarxa. El **gràfic 1** compara el nivell d'utilització de la xarxa pels països de la UE amb més inversió en alta velocitat.

En qualsevol cas, però, l'entrada de l'alta velocitat ha tingut un impacte molt significatiu en els viatges de mitja i llarga distància. El nombre de passatgers transportats pels trens AVE ha passat de 8,1 milions l'any 2006 a 31,3 el 2018. Els avantatges de l'AVE en temps, fiabilitat i confort expliquen que l'avió hagi perdut bona part de la seva quota de mercat en aquells trajectes servits per l'AVE. A tall d'exemple, el **gràfic 2** mostra la quota de mercat del ferrocarril en quatre dels principals corredors abans de l'entrada en vigor de l'AVE i a l'any 2018.

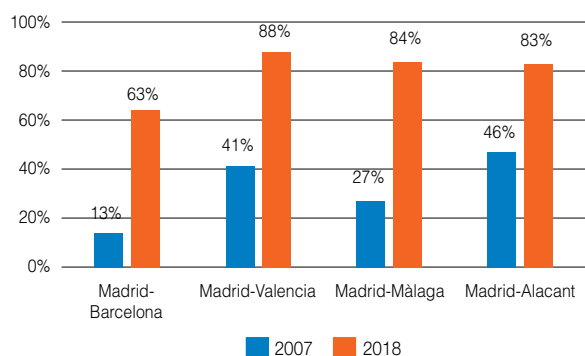
Gràfic 1
Passatgers-kilòmetre per kilòmetre de xarxa d'alta velocitat (milions)

Font: Transport in Figures, Statistical Pocketbook, 2019

Gràfic 2
Quota de mercat del ferrocarril respecte a l'avió (percentatge)

Font: Observatorio del Ferrocarril en España, Informe 2018, Ministeri de Transport, Mobilitat i Agenda Urbana i Aena.

2. Impacte de l'AVE en la creació d'empreses

A diferència d'altres països on l'alta velocitat busca resoldre problemes de congestió, a Espanya l'objectiu ha estat la modernització de la xarxa de ferrocarril per aconseguir millores en accessibilitat. A la vegada, s'hi han afegit elements d'equilibri i desenvolupament territorial. Per exemple, el Pla Estratègic d'Infraestructures i Transport (PEIT) 2005-2020 establia com objectiu que un 90% de la població residís a menys de 50 kilòmetres d'una estació de l'AVE. Un criteri similar encara es pot llegir a la pàgina web d'Adif. La idea d'equitat territorial s'ha plasmat en la voluntat de que l'AVE arribi a la majoria de capitals de província amb la finalitat última de contribuir a reduir les disparitats territorials impulsant el creixement econòmic de les àrees menys desenvolupades. Donats els elevats costos de construcció d'aquesta xarxa i els kilòmetres encara pendents de construcció, és rellevant preguntar-se si la connexió d'una àrea geogràfica a la xarxa d'alta velocitat té algun impacte sobre l'activitat econòmica. L'evidència disponible sobre aquesta qüestió no és conclouent. Això no obstant, predomina la visió de que els efectes, quan existeixen, són de petita magnitud.

En aquesta línia, un treball recent dels autors d'aquesta nota (Matas, Raymond i Roig, 2020) examina quin és l'impacte d'estar connectat a la xarxa d'alta velocitat en la creació de noves empreses. L'estudi utilitza dades anuals del Directori Central de Empreses (DIRCE) a escala provincial i comprèn el període 1995-2017¹. L'AVE ofereix una connexió ràpida i de qualitat essencialment per a passatgers. Per tant, la magni-

¹ El fet que 1995 sigui el primer any pel qual es disposa d'informació sobre creació d'empreses obliga a eliminar de la mostra les quatre províncies a les que l'AVE ja arribava abans d'aquesta data (Madrid, Ciudad Real, Còrdova i Sevilla).

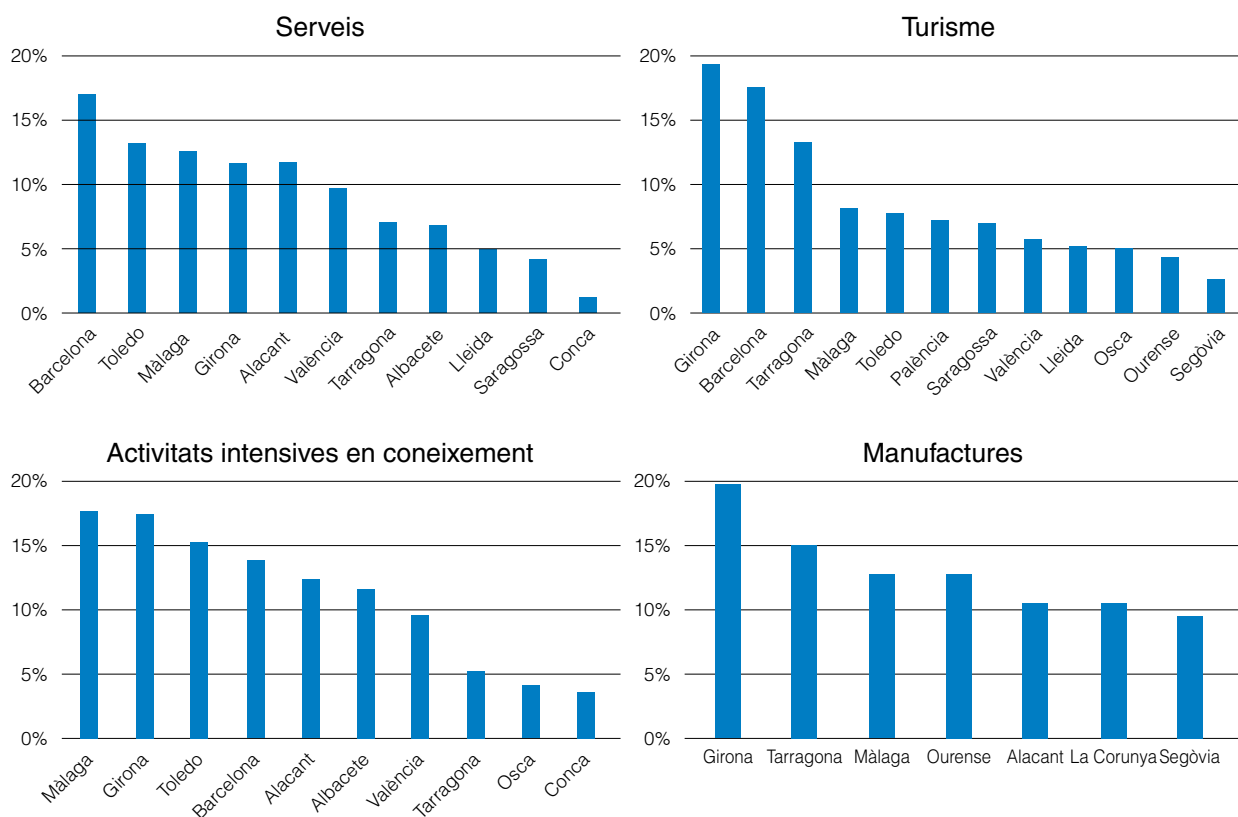
Taula 1
Estacions d'alta velocitat incloses a la mostra

Estació	Província	Any obertura
Línia Madrid-Barcelona-Perpinyà		
Guadalajara	Guadalajara	2003
Calatayud	Saragossa	2003
Saragossa	Saragossa	2003
Lleida	Lleida	2003
Osca	Osca	2005
Tarragona	Tarragona	2006
Barcelona	Barcelona	2008
Girona	Girona	2013
Figueres	Girona	2013
Línia Còrdoba-Màlaga		
Antequera	Màlaga	2006
Màlaga	Màlaga	2006
Línia Madrid-Valladolid-Lleó		
Segòvia	Segòvia	2007
Valladolid	Valladolid	2007
Lleó	Lleó	2015
Palència	Palència	2015
Línia Madrid-Toledo		
Toledo	Toledo	2005
Línia Madrid-València-Murcia		
Conca	Conca	2010
Requena	València	2010
València	València	2010
Albacete	Albacete	2010
Villena	Alacant	2013
Alacant	Alacant	2013
Línia Madrid-Ourense		
Ourense	Ourense	2011
Santiago	La Corunya	2011
La Corunya	La Corunya	2011
Línia Madrid-Zamora		
Zamora	Zamora	2015

tud de l'efecte dependrà de la rellevància que la comunicació entre persones tingui per una determinada activitat econòmica. Per aproximar aquest fet, l'estimació de l'impacte distingeix entre quatre sectors d'activitat: activitats de serveis, activitats intensives en coneixement², activitats relacionades amb el turisme i indústria manufacturera. A priori, s'espera

² D'acord amb Eurostat, una activitat es classifica com intensiva en coneixement quan el percentatge d'ocupats amb estudis superiors supera el 33% de l'ocupació total.

Gràfic 3
Impacte de l'AVE en la creació d'empreses (variació percentual) per sectors

Font: Matas, Raymond i Roig (2020)

que l'impacte sigui més alt en el sector serveis que en la indústria manufacturera on la dependència del transport de mercaderies és molt superior. A més, s'espera que l'AVE tingui un impacte positiu en l'atracció d'empreses intensives en coneixement gràcies a la reducció del temps de viatge que, en un sector amb un elevat grau de capital humà, facilita les connexions personals. Finalment, la millora de l'accessibilitat ferroviària pot incrementar l'atractiu turístic d'una àrea, amb el conseqüent efecte positiu per a les empreses del sector.

Addicionalment, l'efecte també dependrà de les característiques de l'àrea geogràfica que es connecta a la xarxa. Per això, s'estimen impactes diferents per a cada província amb estació de tren d'alta velocitat.

L'estratègia seguida per avaluar l'impacte de l'AVE ha consistit en estimar un model que relaciona el nombre d'empreses creades cada any en una província i sector d'activitat amb un conjunt de variables explicatives entre les que s'hi troba la

connexió a l'alta velocitat. Per captar el seu efecte, s'ha introduït una variable binària que pren el valor 1 quan hi ha estació d'AVE i 0 en la resta de casos. La mostra està formada per 20 províncies amb estació d'AVE (Taula 1) i 23 províncies sense connexió. En cada cas es té en compte l'any que l'AVE entra en funcionament.

3. Resultats

El gràfic 3 resumeix els resultats. En concret, per a cada sector d'activitat, mostra el percentatge d'increment en la creació d'empreses atribuïble a la introducció de l'AVE per aquelles províncies on l'efecte es pot considerar no negligible. Sobre un total de 19 províncies³, el tren d'alta velocitat hauria

² Per Guadalajara és difícil deslligar l'impacte de l'AVE del creixement derivat del procés de suburbanització de Madrid. Per aquest motiu, els seus resultats no es presenten en el gràfic.

tingut un impacte positiu en la creació d'empreses en 11 províncies per al sector serveis, 12 per a les activitats turístiques, 10 per a les activitats intensives en coneixement i 7 per a la indústria manufacturera. Pel que fa a la magnitud de l'efecte, cal interpretar els resultats amb una certa cautela atès que alguns coeficients s'han estimat amb un grau d'incertesa elevat. L'anàlisi indica percentatges diferents segons les províncies i sectors que oscil·len entre l'1,1% per a Conca en el sector serveis i el 19,7% per a Girona en les activitats turístiques.

L'estudi també permet analitzar si s'observen comportaments diferenciats des del punt de vista territorial. Pel que fa al sector serveis i a les activitats intensives en coneixement, les províncies que experimenten un augment més alt en el nombre d'empreses com a conseqüència de l'AVE són aquelles que se situen en les línies que connecten Madrid amb el Mediterrani. D'una banda, l'AVE hauria reforçat la concentració de les activitats cap a les grans ciutats, en particular, Barcelona, Màlaga, València i Alacant. De l'altra, en relació amb les dues grans àrees metropolitanes de Barcelona i Madrid, l'AVE hauria impulsat una certa descentralització i integració metropolitana. Aquest seria el cas de Girona i, en menor mesura, Tarragona, respecte a Barcelona i també el cas de Toledo, respecte Madrid. La forta reducció del temps de viatge entre aquestes ciutats i el nucli central les fa més atractives i reforça la integració metropolitana. En aquest sentit, la política de descomptes aplicada per Renfe als usuaris freqüents hauria ajudat en aquest procés. Pel que fa a les activitats turístiques, l'impacte més intens s'observa en les ciutats de l'arc mediterrani, des de Girona fins a València. Altrament, l'AVE ha contribuït a la creació d'empreses en algunes ciutats amb capacitat d'atraure viatgers per motiu negocí, com el cas de Saragossa, o properes a centres metropolitanos, com Toledo. Respecte el sector manufacturer, el nombre d'impactes positius és més baix i s'han estimat amb major grau d'incertesa. No obstant això, contràriament al sector serveis, s'observa un patró de descentralització amb un efecte més intens en ciutats de dimensió petita i mitjana, a excepció de Màlaga.

Per últim, l'estudi va contrastar si existia una relació entre l'impacte de l'AVE en la creació d'empreses i el grau de dinamisme econòmic de la província. Aquesta anàlisi posa de manifest que per al sector serveis i les activitats intensives en coneixement, la xarxa d'alta velocitat ha tendit a beneficiar les àrees més dinàmiques, mentre que per al turisme i les manufactures no s'observa cap relació significativa. Per tant, **d'acord amb aquests resultats, l'AVE no només no seria**

un instrument vàlid per impulsar l'equilibri territorial, sinó que contribuiria a augmentar la concentració.

4. Conclusions

Les decisions d'inversió en ferrocarril d'alta velocitat s'han guiat més per criteris polítics i d'equilibri territorial que per criteris d'eficiència econòmica. L'estudi que hem presentat indaga si l'AVE, un mode de transport fonamentalment de passatgers, té capacitat per impulsar la creació de noves empreses. Els resultats apunten que, malgrat hi ha evidència d'efectes positius, aquest no és necessàriament el cas. La connexió a la xarxa d'alta velocitat afavoreix la creació d'empreses en aquells sectors on les relacions personals són més importants. Des del punt de vista territorial, l'AVE tendeix a consolidar l'activitat en les ciutats més grans. En particular, aquest és el cas pel sector serveis i les activitats intensives en coneixement. Addicionalment, a partir de la millora de les connexions de curta distància, l'AVE pot reforçar els beneficis d'aglomeració a partir de l'ampliació de les àrees metropolitanes. Finalment, l'estudi aporta evidència de que l'AVE tendiria a augmentar la concentració territorial i no a fomentar-ne la cohesió. Així, els resultats presentats recomanen repensar l'estratègia de basar les decisions d'inversió en alta velocitat en criteris d'equilibri territorial.

Referències

- Albalade, D. & Bel, G. (2011). Cuando la economía no importa: Auge y esplendor de la alta velocidad en España. *Revista de Economía Aplicada*, 55, 171-190.
- Bel, G. (2010), *España, capital París*, Destino, Barcelona.
- Betancor, O. & Llobet, G. (2015). Contabilidad financiera y social de la alta velocidad en España. Estudios sobre la Economía Española, 2015/08. Fedea.
- De Rus, G. & Nombela, G. (2007). Is investment in high speed rail socially profitable? *Journal of Transport Economics and Policy*, 41, 3-23.
- De Rus, G. & Román, C. (2006). Análisis económico de la línea de alta velocidad Madrid-Barcelona. *Revista de Economía Aplicada*, 42, 35-79.
- European Court of Auditors (2018), A European high-speed rail network: not a reality but an ineffective patchwork, Special Report nº 19.
- Matas, Raymond i Roig (2020), Evaluating the impacts of HSR stations on the creation of firms.

LES INFRAESTRUCTURES A CATALUNYA EN UN FUTUR INCERT

Germà Bel

Catedràtic d'Economia i Política Pública a la Universitat de Barcelona

El debat públic sobre les infraestructures porta més de dues dècades sòlidament instal·lat a Catalunya, tant en les institucions com en la societat. Ha arribat a superar en intensitat al del finançament autonòmic. Per una part, perquè la percepció sobre els mecanismes polítics i institucionals de la política d'infraestructures són més immediats i fàcils d'entendre que els d'altres polítiques públiques que ens afecten igual o més. Per altra, perquè ja s'ha entès que el finançament autonòmic no té solució, i encara no s'ha arribat a aquesta conclusió pel que fa a les infraestructures.

La preocupació per les infraestructures no és debades. Fa molts segles que es coneix que una dotació apropiada és convenient per satisfer les necessitats personals de mobilitat quotidiana, i també les necessitats del sistema productiu. I des del segle XIX, si no abans, és molt estesa (amb motius sòlids) la visió que la provisió privada pura no és capaç de satisfer les necessitats socials i productives, raó per la qual els governs han assolit un paper central en la determinació de la dotació d'infraestructures. Tan pel que fa a la seua planificació, com pel que fa a la seua execució i finançament.

A aquesta evolució s'hi afegí, en el context de la Gran Depressió iniciada a 1929, la visió que la construcció d'obra pública era un dels elements més operatius per aplicar programes de despesa pública per superar crisis de demanda, en el marc del que s'ha conegut com keynesianisme econòmic. L'expansió de l'obra pública en èpoques de crisi, finançada amb deute públic, seria una palanca per reactivar l'economia, promovent l'ocupació d'aturats i ajudant a recuperar els nivells d'activitat de l'economia. Així augmentaria la producció, el que generaria un seguit de beneficis addicionals.

És per aquests motius, i pel rècord històric de la Gran Depressió i les polítiques llavors aplicades, que sempre que es produeix una situació de recessió intensa, com va ser la Gran Recessió iniciada el 2009, sorgeix la demanda d'inversió en infraestructures per dinamitzar l'activitat econòmica. Per part de grups d'interès privat que se'n veien beneficiats, con els de construcció i operació de serveis de transport. També per una part probablement majoritària de les institucions i la societat. Per tant, podem donar per segur que aquesta mateixa demanda es renovi quan la discussió públi-

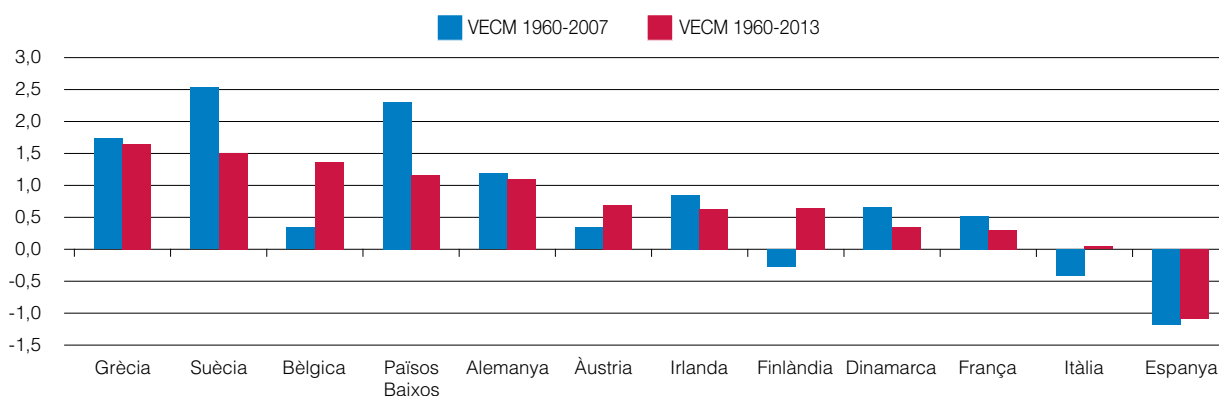
ca se centri en les polítiques de recuperació econòmica després del sotrac provocat per la crisi sanitària, social i econòmica de la pandèmia de la COVID-19. Quan s'acabi de discutir 'quant hi haurà', llavors vindrà la discussió sobre 'en què es gasta'.

Com es relacionen les infraestructures i l'activitat econòmica

Abans de prendre decisions polítiques sobre gastar fons públics en infraestructures per dinamitzar l'economia, cal reflexionar una mica sobre els efectes reals de les infraestructures a llarg termini. Aquests efectes depenen de l'impacte sobre la productivitat i sobre la forma com es finança la política. Per conveniència, podem suposar durant unes línies que el finançament de polítiques de recuperació es produirà amb endeutament a llarg termini i a tipus d'interès molt baix. Això ens permet -de forma no del tot realista- oblidar per una estona la vessant del finançament (després hi tornarem) i centrar-nos en l'efecte directe sobre la productivitat de l'economia.

Aquest efecte es fonamenta en la capacitat de les noves o renovades infraestructures per reduir els costos de distribució en l'economia, que són una part integrant i molt rellevant del conjunt de costos de producció. Qualsevol producte ha de situar-se en el mercat; tant els productes intermedis usats per produir-ne altres (cautxú per pneumàtics de vehicle), com els productes destinats al consum final (vehicles, que poden ser usats per a consum personal o per a activitats econòmiques). I aquí resideix el punt clau del raonament: els costos temporals (sovint també econòmics, si no és per pagament d'usuari) de la distribució disminuiran si la infraestructura nova o renovada serveix per resoldre o prevenir un coll d'ampolla, una situació de demanda present o futura no atesa. Un exemple serà suficient: un aeroport en un àrea de gran dinamisme i creixement econòmic i residencial amb cap aeroport proper pot tenir un efecte important sobre l'activitat (per afinar del tot, hauríem de mirar si hi ha alternatives en altres modes diferents a l'aeri); un aeroport al mig d'un desert no en tindrà cap (altra cosa són potencials funcions de protecció civil, que exigeixen dimensions d'inversió i manteniment molt menors).

Gràfic 1
Resposta del PIB en el llarg termini a canvis en el capital públic

Font: de Jong, Ferdinandusse, Funda i Vetlov (2017, p. 22).

És precisament per això que la idea de que la creació d'infraestructures fa créixer l'activitat econòmica (més enllà de la pròpia activitat constructiva a curt termini), tan arrelada en la visió institucional i social a Catalunya i Espanya, s'hagi de posar sempre en condicional: pot fer créixer... si quan entra en servei és suficientment usada per compensar el cost de crear-la, i el de mantenir-la en situació operativa apropiada. Altrament, la inversió pot no tenir efectes beneficiosos sobre l'economia, i de fet pot arribar a tenir efectes perjudicials.

Que la inversió pública pugui afectar negativament al creixement econòmic és una idea que xoca contra un dogma ben instal·lat: si tens un problema econòmic, posa una infraestructura. Però s'entén ben prompte si ens deslliurem d'atavismes i de dogmes: si l'ús d'una cosa no reporta una combinació de benefici privat i benefici social (en termes mediambientals, de sinistralitat, etc.) i retorns fiscals superior al que costa fer-la i mantenir-la, destrueix recursos públics que es podrien haver dedicat a altres polítiques públiques o altres inversions privades. És el cost d'oportunitat.

La inversió en infraestructures no sempre fa créixer l'economia: evidència empírica

La desmitificació de l'impacte de les infraestructures sobre l'activitat econòmica ha assolit ja certa tradició en la darrera dècada a Catalunya, en el marc de la impugnació de les prioritats seculares de la política d'infraestructures a Espanya. El llibre *Espanya, capital París* n'és un exemple conegut. Treballs posteriors han mostrat amb anàlisis empíriques més sofisticades que l'objectiu dominant de la política d'infraestruc-

tures espanyoles ha estat la centralització del poder polític molt més que la contribució a l'activitat econòmica (Albalade, Bel i Fageda, 2013; Bertoméu-Sánchez i Estache, 2017), i el seu resultat ha estat un excés d'oferta respecte a la demanda en tots els modes interurbans, sense igual a tota la Unió Europea (Albalade, Bel i Fageda, 2015). Aquests treballs, tanmateix, no havien avaluat l'impacte de la política sobre el creixement econòmic.

Recentment va aparèixer un estudi en la col·lecció de documents de treball del Banc Central Europeu on s'analitzen els efectes sobre el creixement econòmic a llarg termini de la inversió en capital públic a 12 estats de la UE (Jong, Ferdinandusse, Funda i Vetlov, 2017). Els autors avaluen l'impacte de la inversió pública des de 1960 fins a 2007 i fins a 2013. Com s'esperaria, els seus resultats indiquen que a la majoria de països la inversió pública ha contribuït positivament al creixement econòmic a llarg termini, com es pot veure en el gràfic de sota. De forma més destacada a Grècia (país amb un retard secular espectacular respecte a la resta) i al centre-nord d'Europa.

Els països del sud presenten un panorama diferent. França registra encara una modesta contribució positiva de la inversió pública. En el cas d'Itàlia, tanmateix, l'aportació és negativa en el període 1960-2007, i neutra si s'allarga l'anàlisi fins al 2013. El resultat més espectacular és el d'Espanya, on la contribució de la inversió al creixement econòmic a llarg termini és negativa tan si s'analitza fins al 2007 com fins al 2013.

En clar i català. Això vol dir que amb menys inversió pública l'economia hagués crescut més a llarg termini (seleccionant bé en què s'invertia, és clar). Paradoxalment, quan l'horitzó de l'anàlisi és 2013 la contribució negativa es redueix una mica; però això té sentit si recordem la reducció de la inversió causada pels ajustaments pressupostaris post-Gran Recessió. Altra vegada, perquè no és immediat: gràcies a que la crisi pressupostària va portar a retallar inversió pública, van disminuir els danys de la inversió pública sobre el creixement econòmic a llarg termini. No hauria d'estranyar a ningú que la no-política sigui millor que la mala-política, si no és algú que pensa que la política per definició es bona amb tota seguretat, i que més val qualsevol cosa que la no-política.

Per què la inversió ha arribat a perjudicar el creixement econòmic a llarg termini? Si les inversions en infraestructures negligeixen o posposen sistemàticament, com s'ha fet a Espanya, les necessitats del sistema productiu, això es tradueix en un ús molt per sota de la capacitat construïda. Els recursos empleats en la inversió i en el manteniment s'han de finançar amb impostos sobre el contribuents, i poden restringir les disponibilitats d'inversió en el sector privat de l'economia. O restringir les alternatives en el propi sector públic: inversions en els sistemes educatius, de recerca o de promoció del desenvolupament tecnològic.

El paper de la inversió en infraestructures en la recuperació econòmica a Catalunya

Les polítiques que es discuteixin i s'apliquin per a la recuperació econòmica a Catalunya després de la crisi Covid-19 no poden obviar el que hem après en les darreres dècades. Si no es vol pensar massa, sempre trobarem unes quantes obres per fer, i això ens permetrà gastar els recursos de finançament tou en coses visibles. El mateix de sempre, vaja. I el resultat també ho serà. Recordem: la fe incondicional en les infraestructures de transport pot tenir conseqüències negatives per al creixement econòmic a llarg, que a partir d'ara ja no hauríem de veure com inesperades.

Sembla haver-hi bastant consens que la dotació d'infraestructures a Catalunya té dos grans àmbits de deficiència: el sistema Metropolità de rodalies ferroviàries, i el sistema de transport de mercaderies per ferrocarril (amb les seues connexions inter-modals) -que és a l'origen de la reivindicació del corredor mediterrani. Més enllà d'això, en general, els modes de transport interurbà tenen ja una capacitat apreciable. Fins i tot l'aeroport de Barcelona, amb problemes evidents de

gestió de pistes, que va començar a suscitar demandes d'ampliació de terminals com si el trànsit, ara sí, pogués créixer de forma infinita. Cosa que no passarà.

Si agafem el mapa del país i ens posem a mirar punts concrets trobarem colls d'ampolla singulars que requereixen intervenció. No en faré un llistat concret, perquè no conec els detalls de cadascun. I no estic segur que les anàlisis institucionals que s'han fet en els darrers anys siguin prou adequades. La forma com s'han planificat infraestructures a Catalunya és molt millorable (veure Albalate et al, 2018): ho il·lustren casos com el de l'aeroport de Lleida-Alguaire o la proposta d'abaiador d'AVE a l'aeroport de Girona.

N'hi ha més: la decisió, sembla que inevitable -perquè s'ha d'acabar allò que es comença, es veu- de completar la línia 9 de metro, sense tenir la prudència de re-avaluar el retorn social de la despesa encara per realitzar, sobre tot quan tots i cadascun dels trams ja en servei tenen una demanda molt inferior a l'esperada, i això no ho arreglarà la culminació de la línia. Al cap i a la fi, som a un país on l'avaluació d'infraestructures es fa com es fa i amb ímpetu ben optimista.

Les institucions i la societat catalana hauran d'abocar moltes energies i els recursos que disposin, que no seran molts -com de costum- en l'esforç de reactivació econòmica. En l'àmbit de les infraestructures de transport, i en general, caldrà pensar no tant en fer més coses, sinó en fer les coses millor del que s'han fet fins ara. Perquè els recursos seran limitats i les necessitats seran moltes i molt importants en altres sectors que poden tenir majors mancances i més potencial de contribució a la productivitat i al benestar dels catalans, com l'educació, la recerca, la sanitat, i en general tot allò que s'inscriu dins de l'economia del coneixement i la capacitació de les persones. Amb l'objectiu de promoure la productivitat i cuidar la fàbrica social de l'economia.

Referències

- Albalate, Daniel, Germà Bel i Xavier Fageda. 2015. "When supply travels far beyond demand: Causes of oversupply in Spain's transport infrastructure." *Transport Policy*, 41: 80-89.
- Albalate, Daniel, Germà Bel i Xavier Fageda. 2012. "Beyond the efficiency-equity dilemma: Centralization as a determinant of government investment in infrastructure." *Papers in Regional Science*, 91(3): 599-615.

Albalate, Daniel, Germà Bel, Albert Gragera i Xavier Fageda. 2018. "La millora institucional en el procés de selecció i avaluació de projectes d'infraestructures a Catalunya", a VV.AA: *Infraestructures: Nivell de dotació, reptes i oportunitats*. Barcelona: Col·legi d'Economistes de Catalunya, pp- 71-107. (accessible https://www.scipedia.com/public/Albalate_et_al_2018a)

Bel, Germà. 2010. *España, capital París*. (Barcelona: Destino; en català, La Campana, 2011).

Bertoméu-Sánchez i Antonio Estache. 2017. Unbundling political and economic rationality: A non-parametric approach tested on transport infrastructure in Spain. *Transport Policy*, 59: 181-195.

de Jong, Jasper, Marien Ferdinandusse, Josip Funda i Igor Vetlov. 2017. *The effect of public investment in Europe: a model-based assessment*. Working Paper Series #2021 – European Central Bank (accessible <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0967070X17306194>)

SOBRE ELS AEROPORTS: UNA PAUSA PER A LA REFLEXIÓ

César Trapote-Barreira

Consultor d'estratègia, innovació i recerca en transport aeri. Professor associat a la UPC

Els aeroports han esdevingut infraestructures estratègiques en un món hiperconnectat i globalitzat pels processos econòmics i tecnològics. Reflexionar sobre el present i el futur d'aquests nodes és important i rellevant, però exigeix prudència perquè la crisi sanitària, econòmica i social en la que el món s'ha instal·lat durarà mesos, segons avancen els experts, i tindrà un impacte sense precedents en la història recent. Per tant, una anàlisi com el que es vol desenvolupar en aquest text ha de partir de la pretensió modesta de voler cosir algunes idees en clau de present per pensar el futur.

Una aproximació als reptes globals en clau aeroportuària

La pandèmia i les seves conseqüències són un fet que ha d'empènyer la humanitat a prendre consciència del que suposa viure en un món VUCA¹. Definir escenaris i plans cartesiàns pot ser una tasca tan superficial com inútil, sinó s'aborda amb una sincera voluntat de comprendre una realitat que és complexa². Malgrat això, calen principis i criteris per navegar la incertesa del moment i perquè les decisions que es prenguin ara determinaran en bona mesura el món de demà.

En particular, McKinsey^{3,4} ha elaborat uns escenaris que van des d'un impacte sever i una recuperació ràpida fins un impacte prolongat en el temps que dependrà de l'arribada d'una vacuna (escenaris V, U, W, L-shape). En línia amb això, algunes associacions de la indústria del transport aeri ja han avançat una reducció de l'activitat del 50,4% en el 2020⁵ i un impacte que durarà fins el 2023 o més⁶. Fins i tot, Warren

Buffett ha fet una desinversió important en aerolínies estatunidenques al·legant que era un sector interessant però avocant a mesos de dificultats i sotmès a un shock exogen fora del control dels gestors.

En realitat, era un risc que sí s'havia predit. El World Economic Forum va identificar el risc de “*spread of infectious diseases*” en l'informe Global Risks Report del 2019⁷ i en el del 2020 ja tenia una posició rellevant. Recentment l'economista Rifkin⁸ i altres experts han vinculat el canvi climàtic amb el creixent risc de pandèmies per l'alteració dels ecosistemes. També Taleb⁹ ha manifestat que aquesta pandèmia no és un cigne negre, ja que hi havia senyals i que cada cop l'exposició a riscos derivats de dinàmiques emergents en un context de complexitat és més alta. Justament, la necessitat de dotar-se d'estructures adequades per identificar i gestionar riscos havia estat una de les ensenyances de la crisi del 2008¹⁰.

Segons Freeman¹¹, hi ha tres eixos de canvi global que són l'econòmic, el climàtic i el tecnològic. Cal reflexionar sobre la necessitat de gestionar-los de forma descentrada, és a dir, posar a les persones en equilibri amb el propi medi. En l'eix persona – medi hi ha una tensió crítica a la que si no li donem resposta conjunta i responsable, hipotecarem les generacions futures. Sobre aquesta ètica de la responsabilitat, Hans Jonas¹² deia “*obra de tal manera que els efectes de la teva acció siguin compatibles amb la permanència d'una vida humana autèntica en la terra*” (es podria treure la paraula “**humana**” per tal que encara fos més descentrat). En definitiva,

¹ Barber, H. F. (1992). Developing Strategic Leadership: The US Army War College Experience. *Journal of Management Development*, 11:6, 4-12.

² Stewart, E. (2008). Why scenario-building exercises fail us (especially now). *Harvard Business Review*.

³ McKinsey (2020). *Covid-19: Briefing materials. Global health and crisis response*. Updated: April 3, 2020.

⁴ Smit, S., M. Hirt, K. Buehler, S. Lund, E. Greenberg and A. Govindarajan (2020). *Safeguarding our lives and our livelihoods: The imperative of our time*. McKinsey and Company.

⁵ ACI (2020). Economic impact assessment of COVID-19 on the airport business. *ACI Advisory Bulletin*, 5th May 2020.

⁶ Curley, A., A. Dichter, V. Krishnan, R. Riedel and S. Saxon (2020). *Coronavirus: Airlines brace for severe turbulence*. McKinsey and Company.

⁷ World Economic Forum (2019). *Global Risks Report 2019*. 14th Edition. Geneva, Switzerland.

⁸ Zafra, J.M. (2020). Entrevista a Jeremy Rifkin: “Estamos ante la amenaza de una extinción y la gente ni siquiera lo sabe”. *The Conversation*, 22.abr.2020.

⁹ Avishai, B. (2020). Entrevista a Nassim Nicholas Taleb: The pandemic isn't a black swan but a portent of a more fragile global system. *The New Yorker*, 21.abr.2020.

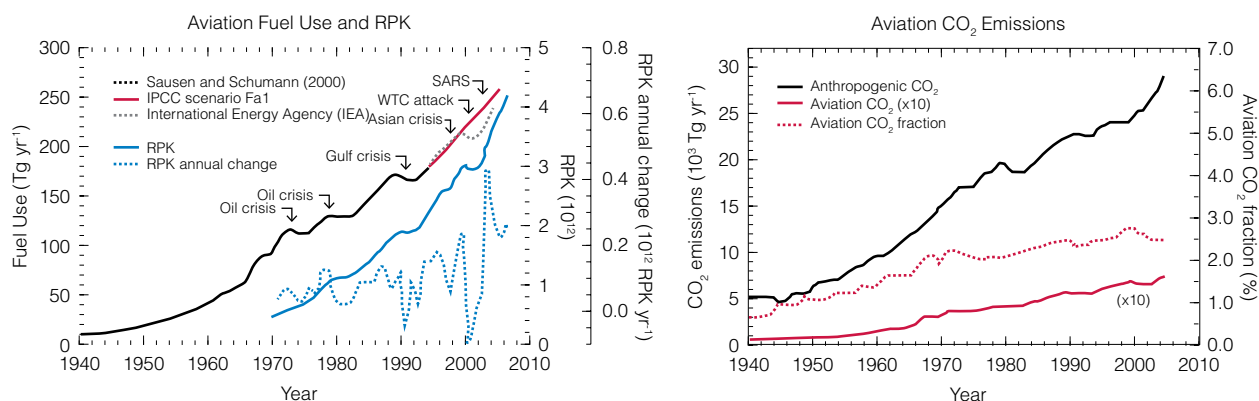
¹⁰ Paine, L. S. i S. Srinivasan (2019). A guide to the big ideas and debates in corporate governance. *Harvard Business Review*.

¹¹ Freeman, T.L. (2016). *Thank You for Being Late: An Optimist's Guide to Thriving in the Age of Accelerations*. Ed. Farrar Strauss & Giroux.

¹² Jonas, H. (1979). *Das Prinzip Verantwortung*. Insel Verlag, Frankfurt and Main (Traducció: Ed. Herder, 2015. El principio de responsabilidad. Ensayo de una ética para la civilización tecnológica).

Gràfic 1
Consum de combustible (esquerra) i emissions de l'aviació (dreta) entre 1940 i 2010

Font: Lee et al., 2019.

la sostenibilitat ha de ser un objectiu prioritari per adequar els aeroports —i l'aviació— als reptes de futur.

Tradicionalment, el transport aeri s'ha correlacionat bé amb el creixement econòmic¹³, fins i tot, es pot considerar un indicador avançat, i ambdós han crescut els últims anys, superant crisis com la derivada dels atacs del 9/11 o la crisi financera del 2008 (gràfic 1). També les projeccions d'Eurocontrol¹⁴ indicaven que el transport aeri continuaria en augment en els propers anys, fent necessari adequar les principals infraestructures i descentralitzar el tràfic. La globalització i l'aviació s'han retroalimentat, però noves tensions geopolítiques poden tenir efectes sobre aquest creixement.

Aquesta evolució del tràfic ha estat suportada per un desenvolupament tecnològic continu que ha permès produir aeronaus cada cop més eficients energèticament, però que no ha resolt la dependència del combustible fòssil i que no ho podrà fer al ritme que requereix l'emergència climàtica. El transport aeri és responsable de més del 2% de les emissions de gasos d'efecte hivernacle segons IATA¹⁵, però l'impacte sobre el canvi climàtic és del 4,9% segons els investigadors Lee et al.¹⁶

El procés de liberalització començat el 1978 als EUA, l'aparició de les aliances globals primer i dels nous models de nego-

ci *low-cost* després, han popularitzat el mode de transport aeri i han incentivat determinats hàbits de consum. La crisi de la COVID-19 és un punt d'inflexió i alguns experts aventuren canvis en el patrons de consum de viatges en avió determinats per la digitalització del treball¹⁷ i unes preferències en turisme que semblen incertes encara¹⁸.

Creixement i capacitat dels aeroports catalans

En el cas del transport aeri a Catalunya, el conjunt dels aeroports van tancar el 2019 amb un tràfic de 55,7 milions de passatgers (dades agregades d'Aena i Aeroports de Catalunya), consolidant un creixement del 4,6% respecte l'any anterior. L'aeroport de Barcelona (BCN) concentrava el 94,5% del tràfic de passatgers i pràcticament tota la càrrega. El mes gener de 2020 enregistra un 3,4% més que el mateix mes de l'any anterior. Tot indicava un bon començament però la pandèmia ha truncat la projecció alcista. La pèrdua acumulada fins el mes de març ja era del 23,2% i continua en caiguda degut a l'aturada de l'aviació comercial.

L'aeroport de Barcelona podria acabar el 2020 amb dades de tràfic semblants a les del 2009, l'any en que es va inaugurar la T1 (27,4 milions de passatgers). Dos anys abans, l'any 2007 van passar prop de 33 milions de passatgers, just abans de la crisi financera del 2008. S'ha crescut un 60% en aquest període i, en part, aquest creixement de l'activitat

¹³ Bourguignon, F. i P.E. Darpeix (2016). Air traffic and economic growth: the case of developing countries. *Working Paper 2016-09*. Paris-Jourdan Sciences Economiques.

¹⁴ Eurocontrol (2018). *European aviation in 2040. Challenges of growth*.

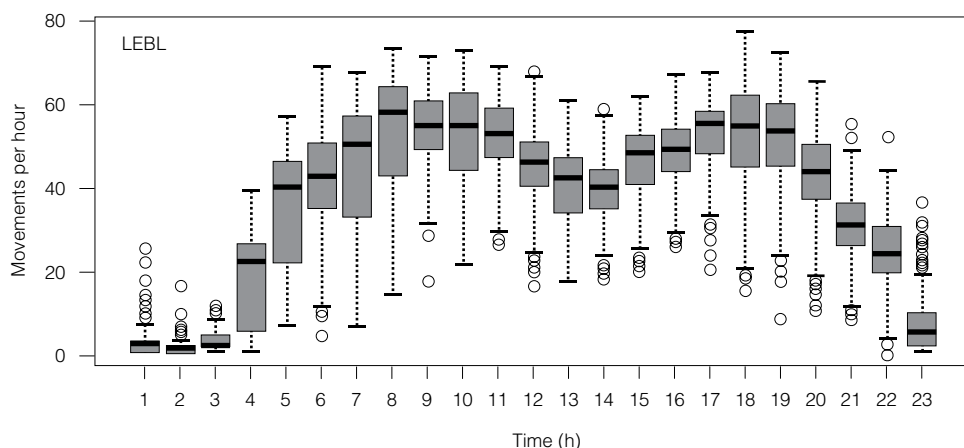
¹⁵ IATA (2018). *Fact Sheet Climate Change and CORSIA*.

¹⁶ Lee, D. et al. (2009). Aviation and Global Climate Change in the 21st Century. *Atmospheric Environment*, 43.

¹⁷ Llarch, E. (2020). Dotze canvis que perduraran. *La Vanguardia*, 30.abr.2020.

¹⁸ Robbins, T. (2020). Light after the lockdown – the future of travel. *Financial Times*, 4.mai.2020

Gràfic 2
Distribució d'operacions per hora del dia a l'aeroport de Barcelona.
 Dades: Eurocontrol, 2016

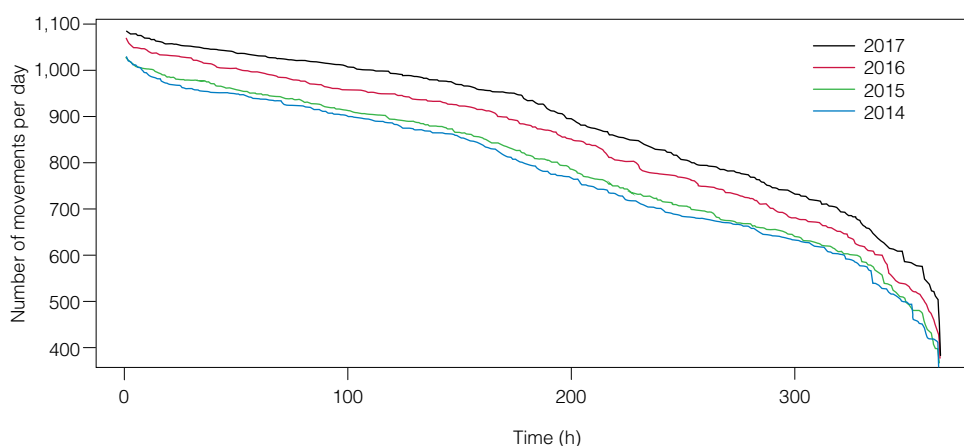

s'explica per la projecció de Barcelona com a ciutat global que atrau turisme i activitat de negocis i serveis. Un dels canvis que s'estava consolidant era el creixement sostingut del tràfic intercontinental, que comporta canvis en la demanda: perfil de passatgers, tipus d'avions i necessitats diferents.

Un dels impactes de la pandèmia en l'aviació és que la qüestió de la capacitat perd caràcter d'urgència per BCN i per altres aeroports en la mateixa situació, però interessaria aprofitar l'impàs de temps per madurar la reflexió sobre el model aeroportuari. La raó és que la planificació aeroportuària comporta uns períodes llargs, on intervenen molts factors i hipòtesis que poden variar per molts motius, i convé fer una monitorització i avaluació continua.

En particular, BCN és un aeroport amb una demanda que varia en el temps, és a dir, presenta fenòmens d'hora punta durant el dia (gràfic 2) i estacionalitat en l'estiu (gràfic 3). Laminar les puntes de demanda no és trivial ja que hi ha factors de mercat implicats com els hàbits de consum i la planificació de les aerolínies. Això comporta que siguin necessàries actuacions a nivell de terminal per afrontar creixements per sobre dels 55MPax, incrementar el percentatge de vols intercontinentals, operar amb més robustesa i donar millor nivell de servei. Ara endavant, les mesures de control de la pandèmia i les mesures de protecció en transport aeri afegiran una nova capa de requeriments, com ho va fer l'increment de seguretat després del 9/11, que farà necessari modificar la terminal i els processos.

Gràfic 3
Distribució d'operacions diàries per diferents anys a l'aeroport de Barcelona.
 Dades: Eurocontrol, 2018

Temporalment han quedat en pausa el projecte de la nova terminal satèl·lit, que donava resposta al creixement del tràfic, i el debat sobre l'ampliació de la pista mar, que volia donar resposta al percentatge creixent d'avions que requerien més longitud de pista. Continuaran sent necessàries actuacions en el costat aire, tant a nivell d'infraestructura com de control de l'espai aeri per millorar l'operativa. A llarg termini les aeronaus tindran una performance que aprofitarà més la infraestructura amb menys impacte ambiental, però a curt termini els impactes són importants i es requereix consens amb les parts afectades. Aquest equilibri és complex com ha posat de manifest tot el procediment per tirar endavant el projecte de tercera pista a l'aeroport de London Heathrow¹⁹.

Els aeroports en perspectiva sistèmica

En clau d'accessibilitat, els aeroports de referència tenen serveis de connexió amb les seves ciutats amb bona freqüència, temps de viatge competitiu, fiables, còmodes i amb un preu ajustat al segment de client. La qualitat dels accessos a l'aeroport són un tema determinant en la mobilitat dels passatgers, que no tenen la infraestructura com a destinació final. Així, els grans aeroports compten amb serveis de ferrocarril directe i alguns secundaris amb una programació de busos coordinada amb la programació de vols.

Un altre tema que ha agafat rellevància en debats públics és la complementarietat/competitivitat entre l'avió i el ferrocarril d'alta velocitat, a col·lació de la major sostenibilitat del segon (l'avió és nou cops més intensiu en CO₂ que l'alta velocitat ferroviària²⁰). Aerolínies com KLM o països com França ho consideren tan seriosament que han començat a proposar mesures efectives. Existeixen estudis consistents^{21,22} que indiquen que per sota de 800 km el tren d'alta velocitat pot substituir a l'avió per comoditat i temps de viatge.

L'elecció modal té molt més a veure amb la disponibilitat de serveis funcionals i adequats a les necessitats específiques de cada usuari. Connectar les principals ciutats europees, i els

hubs principals, amb un bon servei de ferrocarril d'alta velocitat hauria de permetre un canvi en els patrons de mobilitat, alliberant capacitat aeroportuària per a nous serveis intercontinentals o contribuint al repte de descarbonitzar el transport. Calen, però, polítiques europees efectives per afavorir-los ja que comporten un canvi substancial en la distribució específica d'interessos de les parts.

Cadascun dels aeroports que estan ubicats en el territori català té un model de negoci diferenciat, però constitueixen un sistema amb un àmbit d'influència que s'estén més enllà dels seus límits geogràfics. La concepció com a sistema complex i dinàmic és clau per donar resposta als reptes del país. En particular, Barcelona, Girona i Reus podrien constituir un sistema multiaeroportuari, que es fonamenta en les complementarietats i aprofita les sinèrgies.

La capacitat excedent de Girona i Reus podria permetre acollir algunes operacions que no són tan dependents d'un accés quasi-instantani a la ciutat de Barcelona, sempre que es millorin els serveis de connexió, la qualitat no estigui penalitzada i hi hagi una estratègia de conjunt. La viabilitat d'aquesta configuració ha estat evidenciada per Ryanair que durant molt de temps havia operat en els aeroports principals i els secundaris de moltes ciutats europees²³.

Entre la davallada de la demanda per l'efecte de la pandèmia, la variació en costos operacionals, l'impuls del ferrocarril i les possibles taxes mediambientals, hi haurà una revisió del disseny de xarxes de les aerolínies²⁴ i, fins i tot, de la cadena de valor del transport aeri. Però el moment segueix sent adequat per redibuixar l'estratègia del conjunt aeroportuari i preparar-lo per a la reactivació, incorporant una anàlisi cost-benefici a escala sistèmica, que consideri les característiques de l'oferta, la demanda i que acompanyi l'estratègia del tot pensant en la connectivitat i sostenibilitat del sistema.

En un altre plànol de necessitats, però igual d'important, hi ha la qüestió dels processos interns de funcionament als aeroports, que estan en constant revisió i millora. L'impacte de la crisi sanitària accelerarà canvis que ja s'estaven iniciant, com la digitalització del servei, l'operativa i la gestió. La innovació permanent en l'àmbit de la tecnologia és una palanca d'efi-

¹⁹ Butcher, L., E. Ares, H. Midgley i L. Smith (2018). Heathrow expansion. *Briefing paper, CBP1136*. House of Commons Library. United Kingdom.

²⁰ Prussi, M. i L. Lonza (2018). Passenger aviation and high speed rail: a comparison of emissions profiles on selected European routes. *Journal of Advanced Transportation*. Volume 2018, article ID 6205714.

²¹ Adler, N., E. Pels, C. Nash (2010). High-speed rail and air transport competition: game engineering as tool for cost-benefit analysis. *Transp. Res. Part B* 44 (7), 812–833.

²² Chen, Z. (2017). Impacts of high-speed rail on domestic air transportation in China. *J. Transport Geogr.* 62, 184–196.

²³ Bonnefoy, P., R. de Neufville i J. Hansman (2010). Evolution and Development of Multi-Airport Systems: A Worldwide Perspective. *Journal of Transportation Engineering*, 136:11.

²⁴ Trapote-Barreira, C. (2015). *Methodology for optimal design of efficient air transport networks in a competitive environment*. PhD Dissertation. ETSEC-CPB-UPC. Barcelona.

ciència i competitivitat estructural que crea beneficis a llarg termini, impulsant l'excel·lència operacional i l'experiència d'usuari (passatgers, treballadors, veïns...).

La creació de valor del projecte aeroportuari

Els aeroports i gestors aeroportuaris més importants a nivell europeu van tancar el 2019 amb bons resultats. En el cas particular d'Aena²⁵, els ingressos van ascendir a 4.503 milions d'euros, amb una part important i creixent d'ingressos comercials. L'EBITDA es va situar en 2.766 milions d'euros, un 4,1% més que l'exercici 2018, i un deute de 8.509 milions d'euros (57% del passiu). La primera proposta va ser repartir un dividend de 7,58 euros per acció, el que suposava un 80% del benefici net; però finalment la decisió ha quedat aturada per la crisi sanitària i econòmica. Aquesta és una situació que evidencia la tensió clàssica entre *shareholders* i *stakeholders*²⁶ que un bon model de governança aeroportuària ha de poder ponderar.

En l'àmbit aeroportuari, l'impacte socioeconòmic és un dels factors d'integració aeroport i territori més importants i és clau considerar-lo en la planificació i la gestió²⁷. Estudis recents estimen que l'aeroport de Barcelona contribueix amb el 8,7% del PIB de la província²⁸. Segons ACI-Intervistas²⁹, un increment de 1.000 unitats de tràfic generen un increment de 0,85 llocs de feina directes i sumen altres impactes indirectes i catalítics. L'aeroport crea valor³⁰ compartit amb el territori, promovent la creació i el desenvolupament de serveis i productes de valor afegit que milloren el benestar de la comunitat.

En conclusió, invertir esforç en adequar el model aeroportuari català als reptes del futur és interessant des d'un punt de vista econòmic i social, i fer-ho en clau de sostenibilitat hauria de ser una prioritat. L'estratègia ha de posar al centre les persones. Cal fomentar el diàleg entre els grups d'interès i crear una visió compartida, caminar plegats i desenvolupar un concepte d'aeroport que enforteixi relacions.

²⁵ Aena (2019). Consolidated management report 2019.

²⁶ Smith, J.H. (2003). The Shareholders vs. Stakeholders Debate. MIT Sloan Management Review, Vol. 44, No. 4.

²⁷ Robusté, F. i J. Clavera (1997). *Impacto económico del aeropuerto de Barcelona*. Editorial Civitas.

²⁸ Lucena, M. (2020). *El hub internacional de Barcelona, herramienta para el desarrollo sostenible de Cataluña*. Ponencia en el Cercle d'Economia de Barcelona, 27.feb.2020.

²⁹ ACI-Intervistas (2015). *Economic Impact of European Airports. A Critical Catalyst to Economic Growth*.

³⁰ Mark H. Moore (2013). *Recognizing Public Value*. Harvard University Press.

MERCAT D'OFICINES A CATALUNYA AL 2019: UN ANY DE XIFRES RÈCORD

Anna Gener

CEO Savills Aguirre Newman

El comportament del mercat d'oficines és un reflex fidel de la vida econòmica; quan un territori té una economia vigorosa, es produeix una forta ocupació de metres quadrats d'oficines, i això fa que els grans inversors internacionals se sentin atrets per a invertir-hi els seus diners.

El mercat d'oficines cal analitzar-lo des de dos punts de vista, des del cantó dels **usuaris**, és a dir, de les empreses que lloguen espais immobiliaris per a desenvolupar la seva activitat, i des del cantó dels **propietaris** dels immobles, que inverteixen en actius immobiliaris per a obtenir el flux de renda que paguen les empreses ocupants dels immobles.

A continuació, analitzarem el comportament d'ambós actors —els usuaris i els propietaris— del mercat immobiliari d'oficines a Catalunya durant 2019.

Mercat d'usuaris

Demanda

El volum de contractació d'oficines a Catalunya va fregar els 400.000 m², fet que suposa un increment interanual del 4,4%. Es tracta del segon millor exercici de tota la sèrie històrica, precedit només per l'any 2015, quan es van contractar 420.000 m², un any anòmal perquè la Generalitat de Catalunya va contractar 45.000 m² a la Zona Franca.

Tot i el bon resultat d'absorció de metres quadrats d'oficines, les perspectives per a 2019 eren lleugerament més positives, però l'escassetat de producte disponible a les zones més demandades ha endarrerit el tancament de diverses operacions, que s'acabaran computant el 2020.

L'escassetat d'oficines disponibles ha fet disminuir el nombre d'operacions, concretament un 17% en relació amb l'any anterior. Aquesta tensió entre oferta i demanda obliga algunes empreses a prorrogar el contracte d'arrendament vigent mentre continuen la recerca de nova seu. Altres empreses opten per solucions alternatives durant un període de transició abans de la presa de decisió definitiva per a un canvi d'oficina,

com la contractació de llocs de treball en oficines flexibles (coworkings).

Un altre aspecte a destacar del comportament del mercat d'oficines durant 2019 és l'increment de la superfície mitjana contractada, que, en el còmput anual, se situa en 925 m², un 24% superior als prop de 750 m² de l'any 2018, fet que indica un increment de la dimensió mitjana de les empreses del nostre territori.

Tot i que el rang de superfície fins a 500 m² continua concentrant la major part de l'activitat del mercat (un 63% del total), les operacions de més de 1.000 m² guanyen cada vegada més pes: el 2019 van representar el 21%, enfront del 17% de 2018. Així mateix, el nombre d'operacions entre 1.000 i 3.000 m² va coincidir en ambdós exercicis en 59 operacions, mentre que les operacions de més de 3.000 m² s'han incrementat, sent de 27 enfront de les 23 enregistrades al 2018.

Activitat per zones

Pel que fa a les zones on es concentra la demanda, cal tenir present que l'escassetat de superfície disponible a les zones més centrals de Barcelona desvia des de fa anys la recerca d'oficines cap a altres àrees més perifèriques, tant dins com fora de Barcelona. Aquest desplaçament és tot sovint inevitable per a la demanda creixent d'oficines de gran dimensió, impossibilitada de trobar opcions al centre.

Cal destacar la brillantor del districte 22@, inicialment concebut com un projecte de renovació urbana, i plenament consolidat com a districte de negocis a dia d'avui. Constitueix un exemple de com l'urbanisme pot afavorir la configuració d'un espai econòmic i social que enforteix el teixit empresarial i genera llocs de treball de qualitat. Aquesta àrea ha concentrat el 60% de l'absorció d'oficines, consolidant-se definitivament, com un cas d'èxit pel que fa a la seva capacitat d'atracció d'empreses.

Estoc i disponibilitat actual

Ens trobem en una clara situació de desequilibri entre l'oferta d'oficines i la demanda d'empreses que es volen establir a Catalunya. A tancament d'any, el mercat d'oficines a Catalunya amb prou feines comptava amb 265.000 m² lliures amb possibilitat de ser ocupats de manera immediata, cosa que representa un excàs 4,3% sobre l'estoc total, conformat per un total de 6,15 milions de metres quadrats.

La taxa de disponibilitat, és a dir, el percentatge d'oficines disponible en relació a l'estoc, en la zona *prime* de Barcelona ni tan sols arriba a l'1,5% (12.000 m²), però la situació al centre de la ciutat no és molt millor, ja que tan sols el 2,4% de l'espai d'oficines està disponible (64.000 m²).

Les noves àrees de negoci milloren lleugerament la marca, amb un 3,3% (46.000 m²), si bé la situació al districte 22@ és similar a la de la zona *prime*, amb només un 1,7% de la superfície d'oficines disponible. Les oficines fora de Barcelona concentren el major volum de superfície buida (143.000 m²) i compten amb la taxa de disponibilitat més elevada de mercat, fregant l'11%.

Aquesta situació d'escassetat d'oficines té dues conseqüències. La primera, un increment notable dels pre-lloguers, és a dir, de les operacions de lloguer d'edificis que encara estan en fase de construcció, i la segona, un increment de l'activitat promotora per tal de proveir del parc d'oficines que l'economia catalana necessita per a seguir creixent.

Pel que fa als pre-lloguers, el 2019 ja han suposat el 4% del total de les operacions, així com el 25% del volum contractat total, quan tan sols fa dos anys la seva incidència era inapreciable. El districte 22@ ha estat on més s'ha concentrat la demanda, suposant el 83% del tots els pre-lloguers. Un altre aspecte destacable és la dimensió de les empreses que utilitzen aquesta figura, sent el rang de superfície que concentra més activitat el d'entre 6.000 i 10.000 m², quan el gruix de les empreses a Catalunya no acostumen a contractar més de 500 m². Això s'explica perquè les grans empreses acostumen a planificar amb més temps la recerca de nova seu, i així poden quadrar el canvi de seu amb l'entrega de l'immoble que han pre-llogat.

Pel que fa a les noves promocions que s'han engegat per tal de solucionar aquest decalatge entre oferta i demanda, durant els propers 24 mesos s'espera la incorporació al mercat de gairebé 320.000 m² procedents tant de projectes d'obra

nova (60%), com de rehabilitacions (40%). Un cop més, el districte 22@ destaca pel seu vigor, fet que constitueix una bona notícia, doncs encara hi ha illes per a desenvolupar, representant el 56% dels projectes d'obra nova i el 44% de les rehabilitacions.

Cal tenir present que el 30% del total de nova superfície està ja pre-llogada, sent poc més de 95.000 m², dels quals 58.000 es localitzen al districte 22@.

Rendes

El desequilibri entre oferta i demanda que hem vingut explicant impulsa les rendes d'oficines a l'alça. El valor mitjà ponderat del mercat de Catalunya va fregar els 16,80 €/m²/mes, el que representa un increment interanual del 13,6%, que és un increment anormalment alt.

Els valors teòrics continuen igualment en fase expansiva. Les àrees *prime* es van situar en 28,5 €/m²/mes, el que representa un increment interanual del 7,55% i supera ja el nivell màxim assolit en l'últim pic de mercat, això és els 28 €/m²/mes de l'any 2008.

Per cinquè trimestre consecutiu les noves àrees de negocis es van mantenir per sobre del nivell del Centre de la Ciutat, amb 24 €/m²/mes i 23 €/m²/mes respectivament, que es justificaria per la menor taxa de disponibilitat en les noves àrees de negoci.

La perifèria, finalment, continua en el mateix nivell registrat a finals de l'any 2018 (13,5 €/m²/mes).

Mercat d'inversió

Els resultats del mercat d'inversió a Catalunya el 2019 han sobrepasat totes les expectatives. L'any va tancar amb 1.790 milions d'euros transaccionats, que suposa gairebé el triple de la xifra registrada el 2018 i més del doble de la mitjana dels darrers cinc anys, marcant el nou pic de la història, registrat fins ara el 2007 amb 1.300 milions. El 2019 ha estat un any rècord pel mercat d'inversió a Catalunya.

De fet, els immobles d'oficines que han sortit a la venda el 2019 no han estat capaços de donar resposta a la creixent demanda, de manera que el volum d'inversió hagués estat molt superior si hi hagués hagut més producte en venda.

La ferma voluntat d'invertir per part dels inversors se sustenta en l'excel·lent comportament del mercat d'usuaris, que és el que marca la pauta per tal que un mercat d'inversió resulti atractiu.

Els 400.000 m² contractats d'oficines, així com la baixa taxa de disponibilitat d'oficines, descriu un mercat fort i profund, que dona plena confiança a l'inversor amb un perfil de risc més baix.

La personalitat moderna de Barcelona s'ha projectat en la indústria digital i tecnològica, que ha trobat en la nostra ciutat un lloc idoni per implantar-s'hi. La capacitat de Barcelona per a atreure perfils internacionals, que ja conformen el 26% del total del cens de la ciutat, juntament amb el nostre ecosistema digital local, cada vegada més ben organitzat, estan resultant crucials per a posicionar-nos com un dels principals hubs tecnològics a nivell europeu.

Pel que fa al perfil dels inversors que estan apostant pel nostre mercat, el capital internacional lidera l'activitat, representant el 74% del volum invertit total. I el districte 22@, un cop més, atreu un gran interès, aglutinant el 55% del volum transaccionat.

Per regions, els fons europeus van suposar el 2019 el 59% sobre el total del capital internacional, amb una inversió d'uns 780 milions d'euros. Alemanya va destacar gràcies a l'adquisició d'una cartera de vuit seus de la Generalitat de Catalunya, adquirides per KanAm Grund Group, i a la compra un projecte a 22@ per part de Commerz Real. Ambdues operacions van superar els 100 milions d'euros. Amèrica concentra el 25% del volum cross-border, amb 325 milions d'euros, destacant la frenètica activitat inversora de Blackstone, grup que d'altra banda, compatibilitza les adquisicions amb la desinversió d'actius adquirits fa anys. Finalment, el capital asiàtic va estar present a través de l'adquisició de l'edifici Diagonal 00, seu de Telefónica a Barcelona, per part de Grup Emperador i de diversos actius adquirits per Ireit Global, procedent de Singapur, en joint venture amb Tickeau Capital.

Durant 2019 les rendibilitats inicials exigides (yields) pel mercat inversor s'han mantingut estables, malgrat que el producte en venda no ha estat capaç de donar resposta a la creixent demanda.

Previsions

Finalitzo aquest article amb les previsions del mercat d'oficines, amb grans incerteses, encara, pel que fa a l'impacte que tindrà la pandèmia del coronavirus contra la que encara estem lluitant.

- Les crisis sanitària i econòmica que afrontem tindrà un impacte sobre la demanda d'oficines, retraient-la temporalment de manera significativa.
- Els edificis d'oficines actualment en construcció alleujaran en part la insuficient oferta actual, si bé un cop superada la fase d'atonía de mercat provocada per la Covid-19, s'espera que la dinàmica dels pre-lloguers es repregui, quedant així compromesa part de la superfície d'oficines que s'entregarà durant 2021 i 2022.
- El desencaix entre oferta i demanda s'anirà equilibrant, per una banda, per la menor puixança de la demanda i, per l'altra, per les entregues d'edificis previstes, fet que impactarà estabilitzant els valors de renda.
- Pel que fa a les yields, caldrà veure com evolucionen amb l'efecte Covid-19, però tot indica que no es produiran descomptes rellevants en el preu dels actius.
- El mercat d'oficines continuarà centrat en producte de baix risc i el districte tecnològic de 22@ seguirà captant el principal interès dels fons internacionals.

EL FUTUR DE LES INFRAESTRUCTURES DE RECERCA I INNOVACIÓ EN EL MARC DEL PACTE NACIONAL PER A LA SOCIETAT DEL CONEIXEMENT

Francesc Xavier Grau i Vidal

Secretari d'Universitats i Recerca de la Generalitat de Catalunya

Introducció

L'any 2020, lamentablement, no passarà a la història com la culminació de l'estratègia europea que es definia en la primera dècada d'aquest segle per potenciar el coneixement i l'R+D+I per mitjà d'un creixement intel·ligent, sostenible i integrador, i que havia d'acabar amb una ocupació del 75% de les persones de 20 a 64 anys, una inversió del 3% del PIB de la UE en R+D, un 40% de les persones d'entre 30 i 34 anys amb estudis complets de nivell terciari, una reducció en 20 milions del nombre de persones en situació o risc de pobresa i exclusió social, una disminució en un 20% de les emissions de gasos amb efecte d'hivernacle respecte als nivells de 1990 i un augment del 2% de les energies renovables i l'eficiència energètica. La COVID-19 no tan sols ha marcat el segon trimestre de l'any 2020, sinó que, a més, deixarà uns efectes econòmics i unes seqüeles socials dels quals ni Catalunya ni la resta del món es recuperaran ràpidament. La crisi sanitària també ha posat de manifest la importància i el paper central que té el coneixement en l'efectivitat i la solidesa de la resposta contra aquests perills invisibles que emergeixen sobtadament. I, per generar i aplicar aquest coneixement i difondre'l a tota la societat, es requereixen infraestructures sòlides.

Aquestes infraestructures, en el cas català, abasten molt més que les seves 12 universitats i els prop de 60 centres competius de recerca; també comprenen els grans hospitals o els departaments de recerca de les empreses. En total, més de l'1,5% de la població ocupada a Catalunya es dedica a l'R+D. Això s'ha fet visible en els treballs del Pacte Nacional per a la Societat del Coneixement, que des de principis de l'any 2019 han tingut lloc per consensuar diagnòstic i mesures per revertir el desequilibri que hi ha al nostre país entre la capacitat de generació de coneixement i la capacitat d'aplicació a través de la innovació. Entre aquests consensos hi ha hagut l'anàlisi i les propostes de millora de les nostres infraestructures de recerca i innovació, tant des d'un punt de vista particular de les instal·lacions, els recursos i els serveis relacionats amb la recerca com des d'una visió global com a sistema i societat del coneixement.

El Pacte Nacional per a la Societat del Coneixement

El Pacte Nacional per a la Societat del Coneixement (PN@SC) es defineix com un acord de país entre tots els estaments econòmics, socials i polítics de l'educació superior, la recerca, la innovació, l'economia productiva i les polítiques públiques per consensuar les condicions i les necessitats de l'educació superior a tots els nivells, de la recerca pública i privada, i de la transferència de coneixement a l'activitat econòmica i la seva difusió. Aquest acord va quedar aprovat per unanimitat pel Plenari del PN@SC el 13 de maig d'enguany en forma de proposta de document final.

1. L'atenció especial d'un teixit productiu amb un 99% de pimes, d'entre les quals un 60% són microempreses.
2. El fet que l'ordenació de l'educació superior genera discontinuïtats (entre formació superior universitària i no universitària) i tensió en la formació universitària, perquè no diferencia entre perfils professionalitzadors i acadèmics, com fan la majoria de països occidentals.
3. L'emergència d'una política de desenvolupament que derivi de les necessitats i les demandes d'especialització d'un territori gran i, sobretot, divers.
4. La necessitat d'una llei de la ciència de Catalunya, que desenvolupi per primera vegada la competència recollida a l'article 158 de l'Estatut d'autonomia de Catalunya i atorgui solidesa, eficiència i estabilitat legal i pressupostària al sistema de coneixement.

El Pacte té com a antecedents altres pactes i iniciatives en aquest àmbit i tota una sèrie de plans i polítiques públiques dels diferents departaments de la Generalitat de Catalunya que assenyalen el coneixement com un factor clau de millora. La posició internacional de Catalunya en coneixement, talent i recerca científica es fonamenta en gran manera en un sistema principalment d'entitats públiques que durant les darreres tres dècades ha desplegat una estratègia sostinguda per fomentar i consolidar la seva competitivitat internacional i l'atracció de talent. Com escriu el president Torra, en el pròleg

del llibre dirigit per J. M. Vilalta, *Construint la Catalunya del coneixement (1985-2015). Tres dècades que han transformat el país des de les universitats i la recerca científica* (2019), el posicionament del sistema universitari, dels centres de recerca de diferent naturalesa i d'altres estructures similars, en els darrers anys a Catalunya, «ens ha de permetre ser un dels països protagonistes de la revolució del coneixement» i està en el rerefons del PN@SC.

Catalunya es distingeix per un alt pes del seu sector industrial, per sobre del 20% del seu valor afegir brut; pel fet de tenir les millors universitats de l'Estat i, en alguns casos, del sud d'Europa, segons els rànquings internacionals, i per una alta concentració de centres de recerca competitiu internacionalment (CERCA i delegació CSIC), de centres tecnològics de referència una bona xarxa de parcs científics i tecnològics i un dinamisme en la generació d'empreses derivades (*spin-off*) i empreses emergents (*start-up*), que han fet que els últims anys *The Financial Times* hagi situat Catalunya entre les millors regions europees per invertir. Aquest ecosistema científic conjunt atreu prop dels 3% dels fons europeus de recerca, malgrat que el seu pes poblacional i econòmic és gairebé la meitat, i situa unes quantes dotzenes de científics entre l'1% dels més citats del món.

Des d'aquesta base i des del propòsit del PN@SC de fer convergir Catalunya amb els estàndards dels països europeus més desenvolupats, d'acord amb la mitjana europea de referència per la seva dimensió poblacional i riquesa, el Pacte no parteix de zero i aspira a posicionar Catalunya, el 2030, en el mapa dels top de referència mundial en el camp de l'educació superior, la recerca i la innovació. Així, el PN@SC conclou que Catalunya ha d'enfortir el seu sistema de coneixement, el conjunt dels sistemes d'educació superior, de recerca i d'innovació, a fi de configurar-se com un país amb cohesió social i territorial, que aprofiti al màxim la riquesa de les persones dels seus diferents àmbits geogràfics i aconsegueixi benestar social i el distribueixi.

El fil conductor principal del PN@SC ha estat situar Catalunya entre els països considerats societats del coneixement. I això passa indistriablement per estar també entre les regions europees líders en innovació i per damunt de la mitjana europea en tots els indicadors relacionats. Així, sent líder en recerca i innovació, en coneixement i en justícia social, el PN@SC s'erigeix com l'eina per fer possible que el progrés, la prosperitat i el benestar estiguin a l'abast del nostre país com a societat que aposta decididament pel coneixement. Només així avançarem cap a una societat encara més justa, més culta, més cívica, més oberta, més competitiva i més democràtica.

Les infraestructures de recerca i innovació

Malgrat que tot el PN@SC traspuja la necessitat de millorar en recerca i innovació, començant pels recursos dedicats a R+D, fins a superar el 2% d'aquí a quatre anys i el 3% el 2030, es van establir grups de treball específics en aquest àmbit, i el document final del Pacte hi dedica dos capítols: un sobre el sistema de recerca i les seves infraestructures, i un altre sobre el sistema d'innovació i la seva capacitat de transformar el coneixement en prosperitat i benestar.

La recerca és una activitat que, per si mateixa, impulsa la innovació en la mesura que implica solucions noves, més eficients o trencadores a problemes i demandes socials o empresarials. Per tant, afavorir una comunicació i una relació correctes entre els agents del sistema és essencial per ajudar, després, a convertir el coneixement propi generat en activitat productiva mitjançant la innovació. Aquesta conjunció dependrà de si la governança és adequada, és a dir, si permet identificar tots els agents del sistema i diferenciar els seus papers i, alhora, definir-ne els criteris per a la creació, el reconeixement o la renovació, així com establir els objectius d'impacte científic, econòmic i social. Aquests criteris i objectius d'impacte han d'estar d'acord tant amb estàndards internacionals com amb referències a les quals com a país hem d'aspirar a convergir, i que, aplicats a la diferent tipologia d'agents del sistema de recerca i innovació, mostren el seu abast: universitats, centres de recerca, hospitals, agents facilitadors de la recerca i la innovació com ara parcs científics i centres tecnològics, grans empreses, pimes i empreses innovadores.

Les infraestructures són instal·lacions que proporcionen recursos i serveis al personal investigador (recerca) o a l'empresa (innovació) a una escala inassolible per a grups individuals. Es poden i s'han d'utilitzar també més enllà del seu àmbit, per oferir formació especialitzada i per donar un servei públic o especialitzat al teixit productiu, i es localitzen en un sol lloc o bé poden estar distribuïdes.

A Catalunya hi ha una completa xarxa d'infraestructures de recerca, començant per les més singulars, que només tenen els territoris líders, com ara un sincrotró o un superordinador. Però també hi ha altres grans infraestructures científicotècniques úniques en el seu gènere i de desenvolupament tecnològic d'avantguarda, que, a banda de generar i aplicar el coneixement, tenen la voluntat d'intercanviar-lo i transferir-lo per donar suport a la innovació. Així, a Catalunya tenim equipaments que formen part d'infraestructures de recerca ESFRI (Fòrum Estratègic Europeu sobre Infraestructures de Recer-

ca) distribuïdes (2), infraestructures científiques i tècniques singulars (11), infraestructures cooperatives (projectes entre diferents institucions de recerca com ara el pla estratègic de 40 estabularis o la xarxa de 13 biobancs) i infraestructures singulars (pròpies de cada institució científica que concentra prou equipament i talent per generar recerca d'excel·lència).

A aquestes infraestructures hi caldria afegir les de transferència i innovació, com ara centres tecnològics, parcs científics i tecnològics, *hubs* d'innovació i tecnologia on conviuen *start-ups*, empreses consolidades, inversors, incubadores, acceleradores i altres agents, per tenir un mapa relativament complet i visualitzar les prioritats de les polítiques públiques a Catalunya en aquest àmbit. Des de finals dels anys noranta del segle passat, aquestes polítiques han potenciat tant la creació de grans i singulars infraestructures pròpies de territoris líders en ciència que atreuen i fomenten l'aglomeració del coneixement com la conformació d'un teixit dispers pel territori, i cada vegada més cooperatiu, per impulsar el coneixement des dels serveis de proximitat.

D'altra banda, les grans, les petites i les mitjanes empreses innovadores, els clústers, les associacions i les aliances empresarials, que formen el sistema d'innovació, són els que impulsen el creixement i la competitivitat del teixit econòmic. El creixement de noves tecnologies en els darrers anys ha fet que apareguin nous models de negoci que fins ara no eren imaginables ni possibles. Els *Digital Innovation Hubs* com elements clau per a la incorporació accelerada en el teixit productiu de les tecnologies transformadores, en especial les associades a la digitalització de tota la cadena de valor de les empreses, també forma part de la infraestructura bàsica d'innovació d'un país competitiu.

El foment de tot aquest mapa d'infraestructures a fi que esdevingui una eina útil i eficient de la competitivitat, el creixement i el benestar catalans depèn dels mecanismes públics que s'activin per incentivar les inversions i ajudar en les fases de més risc (vall de la mort de la innovació, fragilitat financera del creixement de les institucions científiques, etc.), i requerirà, segons proposa el PN@SC, entre altres actuacions:

- Reconèixer els agents clau de l'ecosistema de transferència i innovació de Catalunya (empreses innovadores, agents tecnològics, ecosistemes, professionals, i les organitzacions empresarials més representatives de Catalunya, entre d'altres) i promoure'n la col·laboració transversal i transdisciplinària de manera sistèmica per mitjà de nous mecanismes de col·laboració (aliances, partenariats, corredors d'innovació, *hubs*, etc.) tant a escala intraregional com interregional.
- Vetllar per l'ús eficient i efectiu de les infraestructures existents i promoure'n la cooperació.
- Desenvolupar instruments i mecanismes per atreure fons públics i privats, amb la finalitat d'augmentar i accelerar la transferència i la valorització de la recerca bàsica a l'empresa.
- Crear instruments financers àgils basats en noves fórmules mixtes per accelerar el creixement de les empreses innovadores amb un alt potencial de creixement del registre d'empreses innovadores i *scale-ups* de la Generalitat.
- Potenciar un programa de suport a la creació i el creixement d'empreses basades en el coneixement i les *deep tech* en col·laboració amb els agents locals, els parcs, les incubadores, les acceleradores i altres agents, tots en connexió amb els ecosistemes internacionals per donar suport a l'escalabilitat de les empreses.
- Establir acords de col·laboració publicoprivada per impulsar la creació de hubs d'innovació que facilitin el contacte entre l'oferta tecnològica i la demanda, incloent-hi les infraestructures tecnològiques de testatge.

En definitiva, les infraestructures de recerca i innovació, i la seva efectivitat, són una peça fonamental de les polítiques d'innovació per poder donar resposta als grans reptes globals de la societat i del teixit empresarial, i per fer que Catalunya avanci cap a una societat del coneixement que tingui una economia competitiva basada en la innovació i que sigui eficient en l'ús dels recursos.

5G: OPORTUNITATS DE LA NOVA CONNECTIVITAT

Eduard Martín

Director 5G MWCcapital i CEO 5G Barcelona

El camí de la desitjada recuperació econòmica després del sotrac del 2008, que ens ha acompanyat durant més d'una dècada, s'ha vist esguerrat per un altre tipus de crisi, la sanitària, que no entrava en els nostres plans.

Les previsions optimistes de l'OCDE i en general de molts analistes, no podran complir-se. El món navega cap a una nova realitat. En els darrers comunicats del govern espanyol es parla d'una caiguda del 9% del PIB al 2020 i d'una taxa d'atur que s'enfilirà per sobre del 19% de la població activa. Aquestes dades, certament pessimistes, venen acompanyades d'altres no menys preocupants. El dèficit públic pot anar des del 2,8% del PIB el 2019 fins al 10,3% estimat degut bàsicament a la pèrdua d'ingressos públics (per sobre dels 25.000 milions d'euros). A més, la despesa pública s'ampliarà fins a un 51% del PIB i provocarà que el deute públic passi del 96% registrat l'any 2019 al 115,7% el 2020 en les previsions més optimistes¹. Elements com els cost dels ERTO (xifrats en més de 20.000 milions d'euros) o el cost de la prescripció per cessament de l'activitat a nombrosos autònoms, que superaran els 4.000 milions d'euros, tampoc conviden a l'esperança².

Aquestes dades anunciades pel govern espanyol són pitjors a les previsions del Fons Monetari Internacional, que va anunciar un 3% de contracció de l'economia mundial i d'un 8% en el cas d'Espanya³. L'aturada de l'economia mundial mostra indicadors inquietants com, per exemple, la caiguda en el nombre de vols. A data de 15 de març, aquesta xifra era de 155.000, el doble dels 74.000 registrats durant el mes d'abril. Aquest és un reflex evident de la desacceleració econòmica que es traduirà en importants pèrdues en sectors com el turisme, la logística i el transport i el *retail*.

Tots els sectors econòmics patiran la crisi. És obvi que els sectors que basen la seva activitat en la "presència física o

l'experiència in place" són els més perjudicats, siguin o no membres del grup d'activitats "essencials". Començant pel turisme (es preveu que la caiguda de l'activitat turística a Catalunya sigui d'entre un 40 i un 50% respecte al 2019) i passant per sectors com el de la venda de vehicles o el de la cultura i entreteniment. Però també es veuran afectats sectors primaris com el de la pesca o la producció agrària. Cap sector podrà sortejar les conseqüències de "l'aturada" del nostre món.

Però si l'anàlisi del que ha passat o del que està passant és realment preocupant, l'anomenada "nova normalitat" no ho és menys. Si més no, si no som capaços d'imaginar-nos un món nou de veritat.

Si que és cert que, juntament amb les previsions dramàtiques per al 2020, s'augura una recuperació menys accelerada de la que voldríem per al 2021. Segurament no es podrà recuperar tot el camí perdut, i és aquí on la nova realitat ha de ser capaç d'aportar noves maneres de fer per a introduir oportunitats que fins ara només ens les imaginàvem en el camp de la innovació disruptiva: difícil d'aplicar en un món habituat a una determinada manera de fer i sentir.

Infraestructures de telecomunicacions: bàsiques per la nova era

Les infraestructures de telecomunicacions han estat durant els darrers setanta anys el pal de paller de la que s'ha batejat com la quarta revolució industrial, però en realitat han estat el centre de la nova societat digital. Poc a poc durant aquests anys hem anat construint un món que ha canviat les nostres vides. L'aparició de serveis –en forma de noves maneres de comunicació, relació i comerç– al voltant d'aquestes infraestructures ha estat decisiva. L'aparició d'Internet com la Xarxa, en majúscules, que va néixer per modificar el paradigma de la comunicació humana, però que al final ha estat la clau de volta d'una nova manera d'entendre el món.

L'extensió i la universalització de l'accés a la Xarxa encara és una assignatura pendent a bona part del món, però és un camí sense retorn. De fet, el nou escenari que sorgeix des-

¹ El País - <https://elpais.com/economia/2020-05-01/el-gobierno-cree-que-la-economia-espanola-se-desplomara-un-92-este-ano.html>

² El País - <https://elderecho.com/banco-espana-estima-46-millones-afectados-erte-cese-actividad-coste-6-000-millones>

³ FMI - <https://www.imf.org/es/Publications/WEO/Issues/2020/04/14/weo-april-2020>

prés de la pandèmia i el perill de noves experiències similars, fan que els serveis digitals apareguin com una de les vies de solució per a continuar el camí de la construcció de la societat.

Catalunya ha treballat molt i bé durant els darrers anys en la construcció de veritables autopistes de la informació. És un camí que malgrat les dificultats pressupostàries, la crisi financera del 2008 i les diferents adversitats, s'ha anat consolidant. L'extensió de l'arribada de la fibra òptica —que és sens dubte el pilar de la construcció de les telecomunicacions d'ara i del futur— a totes les capitals de comarca és un pas que s'ha de fer de forma decisiva i com a part ineludible de la més que probable recuperació en un entorn que combinarà la virtualitat amb la presència física. Aquests 17 milions d'euros anunciats pel govern català per a 382 nous quilòmetres de fibra són cabdals en el camí de la construcció d'aquesta nova normalitat.

En aquest sentit, l'anunci durant la situació de confinament de l'acceleració dels plans per a la seva extensió, és una molt bona notícia. Si abans aquesta connectivitat s'entenia com a bàsica per al desenvolupament dels processos de transformació digital, ara és obligatòria per a la consolidació del nou panorama laboral i productiu. En aquesta línia, l'experiència de Barcelona, amb més de 500 quilòmetres de fibra òptica pública, més el desplegament de la fibra privada de diferents operadors, ens situen en un lloc destacat d'aquesta graella de sortida de la nova economia postCovid-19.

Però si aquesta bona notícia ens posiciona, cal treballar per a que la capilarització d'aquesta xarxa sigui efectiva arreu del territori català. Un dels problemes més evidents és l'extensió de la connectivitat excel·lent des d'aquestes capitals de comarca fins a cadascuna de les poblacions, polígons i indrets. Fins ara, aquesta tasca ha estat complexa. Sobre el paper, amb l'arribada de la fibra a totes les capitals de comarca, el 84% de la població catalana tindrà teòric accés a connectivitat de primera categoria. La repercussió final d'aquesta connectivitat no depèn únicament de la voluntat pública, sinó que en l'actual esquema de gestió de les xarxes els operadors tenen molt a dir, i serà necessari treballar amb ells per a que l'arribada de la fibra a les capitals es concreti en l'arribada d'equips i serveis digitals a cadascuna de les poblacions.

En aquest horitzó apareixen el conjunt de noves tecnologies de les xarxes intel·ligents. La xarxa 5G, el Wifi 6 i les xarxes satel·litals seran els companys de viatge dels propers 20 anys. Tant el 5G com el Wifi 6 han de ser les xarxes que incorporin tecnologia computacional per a que les nostres infraes-

tructures de telecomunicacions passin de la consideració d'autovies a veritables autopistes.

El 5G, gràcies a la seva configuració acadèmica de “darrera milla”, pot aportar al territori la capilarització que la fibra òptica no és capaç d'aportar d'una manera fàcil i econòmica. Fins i tot pot permetre alleugerir els treballs d'obra civil necessaris i donar opcions de connectivitat excel·lent per a les persones i els negocis que després de la crisi sanitària ho tindran més difícil per aportar els seus productes a través dels mitjans tradicionals. La solució pot ser arribar a cada comarca amb fibra òptica, i després utilitzar el 5G per expandir-se a tots aquests territoris. Així s'ajudaria a que aquests llocs, que poden patir molt econòmicament, tinguin les eines tecnològiques per trobar noves oportunitats.

Malgrat les notícies sobre l'alentiment del desplegament de la xarxa 5G a causa de la crisi sanitària, el cert és que la seva implantació hagués contribuït decisivament en un millor tractament de la mateixa en relació amb els sistemes sanitaris, d'emergències i sistemes per a la securització d'esdeveniments. Les capacitats de la xarxa 5G són evidents (baixa latència, connectivitat massiva i gran ample de banda) i la seva utilització durant la crisi hagués millorat qualitativament des dels serveis d'emergències i control fins al teletreball, passant per l'entreteniment i la logística. Què passarà amb la implantació de 5G? És cert que s'ha alentit el procés de desplegament de la nova xarxa però bàsicament ha estat un procés necessari per la lògica inversió en la millora i consolidació de la xarxa 4G o en el reforç de les infraestructures tradicionals per fer front a la crisi. Però en clau de recuperació econòmica l'aposta ha de ser, sense cap mena de dubte, en una tecnologia com la 5G que, a través de les seves capacitats com l'*slicing* o l'*edge computing*, pot afavorir una societat on tindrem més teletreball, més processos no assistits, més formació online de qualitat, i més necessitat “d'ample de banda”.

I això serà així a tot el món. Els darrers informes sobre la salut del gegant xinès China Mobile revelen que malgrat haver perdut gairebé quatre milions de clients durant la crisi de la covid-19 (en el context del seus 950 milions de clients), el seu servei de 5G està incrementant les subscripcions de manera espectacular. Els seus usuaris han augmentat des dels 2,6 milions a finals del 2019 fins als 32 milions registrats a finals de març de 2020. També des de l'àmbit polític, el govern xinès, malgrat les dificultats del moment, està apostant per accelerar els desplegaments 5G⁴. I és que durant la crisi, la xarxa 5G a la Xina ha estat decisiva (no com a Europa) en l'ajuda de la resolució de problemes greus com la capacitat de control de les obres dels hospitals de Huoshenshan i Leis

henshan, supervisant-les durant les 24 hores, per no parlar de l'assistència mèdica o formativa⁵.

La xarxa 5G, malgrat totes les teories sense fonament abocades sobre la seva relació amb la crisi, o el seu improvat vincle amb problemes de salut, serà decisiva per a la nova societat digital. Pot ser que en el cas europeu es produeixi un alentiment inicial degut a la necessitat de sufragar la factura sanitària (la qual cosa també es produirà en altres tipus d'inversions infraestructurals o urbanístiques), però segur que a mitjà termini es veurà com un dels components indispensables de la nova societat digital. La transformació digital s'ha convertit en necessitat digital.

Les infraestructures de telecomunicacions, per tant, apareixen com a eixos centrals del nou món, o com es diu ara, la nova normalitat. Hem parlat de 5G, però no podem oblidar la Wifi 6, que segurament substituirà l'obsolet i insegur wifi de les nostres llars i petites empreses, per a coexistir amb el 5G. Ambdues xarxes, com les xarxes de fibra, compartiran el nucli computacional intel·ligent que ens ofereixen els serveis cloud i que conformen la nova intel·ligència global: xarxes adaptatives, que ofereixen serveis personalitzats i permeten prioritzar estats d'emergència.

Una altra de les infraestructures que apareixeran amb força a curt termini seran les xarxes satel·litals. Polèmiques com qualsevol solució disruptiva, poden ajudar a connectar aquells indrets del món de difícil accés però que necessàriament s'han d'incorporar a la connectivitat global per tal de no crear esquerdes digitals de difícil superació. La interconnexió d'aquestes xarxes de nano satèl·lits amb les xarxes terrestres utilitzant els mateixos estàndards (per exemple 5G) obriran noves possibilitats encara sense avaluar.

En aquest nou entorn, un àmbit apareix amb una força descomunal: la seguretat. Ja no parlo de ciberseguretat, perquè el terme potser queda curt. Les noves infraestructures ofereixen nous punts febles, però alhora proporcionen noves possibilitats de millora. Una nova concepció de la seguretat apareix com a centre de la nostra nova privacitat. No és el moment de parlar de sobirania, però caldrà una reflexió profunda sobre temes com la sobirania digital, més enllà de la privacitat o la protecció de dades, que actualment semblen temes de petit abast.

Serveis: la nova visió

Aquesta digitalització a força d'experiència obligada ens condueix a deixar de parlar d'infraestructures per parlar de serveis integrals. Hem vist com les xarxes intel·ligents sobre la base d'una excel·lent xarxa de fibra òptica s'imposaran simplement per necessitat, però el que és realment transcendent de tot això és el nou món que arribava poc a poc i que ara es precipita en forma de nous serveis.

Uns serveis que es basaran en el *cloud* distribuït que ens ofereix l'*edge computing* i que constitueix una enorme oportunitat de creixement i de noves necessitats de professionals especialitzats. Aquesta nova configuració permetrà adaptar els productes software a les necessitats específiques de les empreses i, per tant, procediran a adaptar la seva oferta al conjunt de la demanda per vies digitals.

Aquesta configuració distribuïda precisarà de garanties suficients per a la seva constatació d'entorn vàlid. L'evolució del que avui en dia coneixem com a blockchain serà també ineludible. Noves maneres de fer i d'operar que es veuran reflectides a mitjà termini en la revisió d'agents bàsics de la nostra societat com és la moneda física. No corren bons temps per als agents que poden transmetre malalties (monedes, bitllets), enfront a agents que es poden desinfectar fàcilment (telèfons, targetes). Augurar la fi dels diners físics em sona pretensions, però caldrà veure com evoluciona tot plegat.

El *Big Data* i la Intel·ligència Artificial són i seran imprescindibles per a aquest món. I no només per als serveis finalistes, sinó també per a l'operació, gestió i govern de les noves infraestructures de telecomunicacions. En aquest sentit, les estratègies governamentals orientades a la investigació i desenvolupament d'aquests camps de coneixement (com l'estratègia del govern català signada el passat mes de gener i plasmada en el CIDAI) semblen ben orientades per a que aquestes tecnologies esdevinguin les pedres angulars del nou desenvolupament industrial i més encara després de la crisi sanitària. Pot ser que durant un temps el focus recaigui en sistemes de traçabilitat i el debat conseqüent sobre les restriccions de llibertat que això suposa, però a mitjà i llarg termini l'aplicació de models matemàtics per a la previsió i modelització de tot tipus de tasques ens ajudarà a comprendre un món molt més complex.

No oblidem que en el conjunt d'infraestructures del futur més immediat haurem de tenir en compte el món de la supercomputació, necessari per a la gestió del big data i l'aplicació dels complicats models matemàtics que ens permeten treure conclusions operatives, i de la ja quasi present computació quàntica.

⁵ World Economic Forum - <https://www.weforum.org/agenda/2020/04/how-next-generation-information-technologies-tackled-covid-19-in-china/>

Oportunitats

El panorama econòmic és desil·lusionant, però la nova realitat sorgida de l'immens sotrac provocat per la covid-19 no ha de ser necessàriament pitjor que en la que vivíem. La tecnologia també ens pot ajudar a dibuixar un escenari més sostenible en tots els nivells i les inversions necessàries poden redundar en una millor gestió del temps, una menor necessitat de desplaçaments i una vida més sostenible.

Els canvis que veiem i veurem ens condueixen a la teoritzada societat digital per la drecera de l'experimentació. Per tant, cal reforçar amb intel·ligència els sectors que poden aparèixer com a oportunitats i reconvertir les nostres capacitats. Serà decisiu.

ANY 2019

GENER

- ▶ 15/01 El Parlament del Regne Unit rebutja l'acord de sortida pactat entre el govern britànic i la Unió Europea.
- ▶ 29/01 La Generalitat de Catalunya aprova el decret llei que regula els vehicles amb llicència VTC, després de la vaga del sector del taxi el mateix mes.

FEBRER

- ▶ 12/02 Comença el judici als líders independentistes del procés al Tribunal Suprem.
- ▶ 15/02 El president de l'Estat, Pedro Sánchez, convoca eleccions després de no poder treure endavant els pressupostos al Congrés dels Diputats.

MARÇ

- ▶ 07/03 EL BCE anuncia un nou paquet de mesures de liquiditat a llarg termini (LTRO) a partir del setembre de 2019.
- ▶ 08/03 S'aprova el Real Decret llei 8/2019 que estableix un registre diari de la jornada laboral dels treballadors.
- ▶ 21/03 El govern britànic i la Unió Europea acorden la primera prorroga pel Brexit fins al 12 d'abril de 2019.

ABRIL

- ▶ 15/04 El Consell Europeu aprova mesures més estrictes sobre les emissions de CO2 dels turismes i furgonetes.
- ▶ 28/04 Se celebren les Eleccions Generals al Congrés dels Diputats. Guanya el PSOE amb 123 escons (es queda a 53 diputats de la majoria absoluta).

MAIG

- ▶ 10/05 La guerra comercial entre Estats Units i la Xina s'intensifica. Estats Units eleva un 25% els aranzels sobre 200.000 M\$ d'importacions xineses. El govern de Xi Jinping respon amb una pujada d'aranzels sobre un valor de 60.000 M\$ d'importacions provinents d'EUA. S'efectuaran altres pujades recíproques d'aranzels a l'agost i al setembre.
- ▶ 24/05 Theresa May dimiteix com a primera ministra del Regne Unit, i al juliol és reemplaçada per Boris Johnson.

JUNY

- ▶ 14/06 El Consell Europeu anuncia que Espanya surt del Procediment de Dèficit Excessiu al constatar que el dèficit del 2018 es va situar per sota del 3% per primer cop després de la crisi econòmica del 2008.
- ▶ 17/06 Després de les eleccions municipals del 26 de maig, Ada Colau és investida alcaldessa gràcies a un acord de govern amb el PSC i als vots de la meitat dels regidors de la candidatura de Manuel Valls.
- ▶ 28/06 Reunió dels líders mundials pel G-20 a Osaka per tractar els desafiaments econòmics globals i els compromisos mediambientals.

- ▶ 28/06 La Unió Europea i Mercosur arriben a un acord comercial històric. S'estima un estalvi de 4.000 M€ anuals en aranzels a unes 60.500 empreses europees.
- ▶ 17/06 Joan Canadell és escollit President de la Cambra de Comerç de Barcelona després que la candidatura Eines de País guanyés amb majoria absoluta les eleccions a la Cambra de Comerç de Barcelona celebrades al maig.

JULIOL

- ▶ 08/07 La Generalitat aprova per Decret llei una pujada de l'1,5% al 2% de l'Impost sobre els Actes Jurídics Documentats.
- ▶ 16/07 Ursula von der Leyen és escollida presidenta de la Comissió Europea.
- ▶ 25/07 La Comissió Europea denuncia a Espanya davant el Tribunal de Justícia de la Unió Europea per l'excessiva contaminació a determinades localitats, com ara Barcelona, Madrid i la zona del Vallès-Baix Llobregat.
- ▶ 31/07 La Reserva Federal d'EUA reverteix la tendència dels últims anys de creixement progressiu dels tipus d'interès i els baixa en 25 p.b., situant-lo en l'interval 2,0-2,25%, a causa de la desacceleració econòmica d'EUA i les tensions geopolítiques. Posteriorment efectuarà dues baixades més situant-los en un rang de l'1,50-1,75% a final d'any.

AGOST

- ▶ 06/08 El Departament de la Vicepresidència d'Economia i Hisenda aprova una retallada de la despesa de les conselleries i d'empreses públiques per complir amb l'objectiu de dèficit del -0,1% per a l'any 2019.

SETEMBRE

- ▶ 12/09 El BCE fa públiques les noves polítiques expansives amb una retallada de 10 p.b. sobre el tipus d'interès de la facilitat de dipòsits i la reactivació de la compra neta d'actius en 20.000 M€ mensuals.
- ▶ 20/09 Standard & Poor's eleva la qualitat del deute espanyol de A- a A.
- ▶ 22/09 Mor Miquel Valls i Maseda, expresident de la Cambra de Comerç de Barcelona.
- ▶ 24/09 Thomas Cook, la segona operadora de viatges més important del món, fa fallida.

OCTUBRE

- ▶ 4/10 Els EUA anuncien una pujada d'aranzels a productes espanyols, entre els quals es troben l'oli, el vi, els embotits i la carn de porc i altres productes alimentaris.
- ▶ 11/10 EUA i la Xina acorden suavitzar el conflicte comercial i comencen a treballar conjuntament en un nou acord comercial.
- ▶ 14/10 El Tribunal Suprem fa pública la sentència dels líders del procés independentista, amb condemnes de fins a 13 anys de presó per malversació i sedició.
- ▶ 15/10 Àmplia mobilització social en contra de la sentència del procés, amb manifestacions, talls de carrers i carreteres i el bloqueig de l'Aeroport de Prat.
- ▶ 28/10 El govern britànic i la Unió Europea acorden la segona prorroga del Brexit fins al 31 de gener del 2019.
- ▶ 31/10 Finalitza el mandat de Mario Draghi al capdavant de la presidència del BCE. El substitueix Christine Lagarde, antiga presidenta de l'FMI.

NOVEMBRE

- ▶ 10/11 Se celebren, novament, Eleccions Generals a Espanya per la impossibilitat de formar govern. Guanya el PSOE amb 120 diputats.

DESEMBRE

- ▶ 02/12 Se celebra la Cimera del Clima (COP25) a Madrid.
- ▶ 05/12 Els països de l'OPEP acorden retallar la producció fins a 1,7 milions de barrils diaris fins al mes de març de 2020.
- ▶ 20/12 El Parlament del Regne Unit finalment arriba a un acord per sortir de les institucions europees el 31 de gener de 2020.
- ▶ 31/12 La Xina informa a l'Organització Mundial de la Salut sobre l'existència d'un nou virus (SARS-CoV-2) a la ciutat de Wuhan.

ANY 2020

GENER

- ▶ 01/01 Entra en funcionament la Zona de Baixes Emissions en determinats municipis de l'AMB, amb l'objectiu de restringir la circulació dels vehicles més contaminants en les franges horàries de més circulació.
- ▶ 07/01 El Congrés dels Diputats investeix Pedro Sánchez, candidat del PSOE, com a president del Govern espanyol.
- ▶ 20/01 El temporal "Gloria" colpeja amb força Catalunya i el litoral mediterrani, causant danys materials i econòmics molt considerables.
- ▶ 23/01 El govern xinès imposa les primeres mesures de quarantena a la ciutat de Wuhan i altres ciutats de la província de Hubei sobre la població –un total de 20 milions de persones– amb l'objectiu d'evitar la propagació del coronavirus.
- ▶ 28/01 Les borses mundials, inclòs l'IBEX 35, registren la primera caiguda significativa, del 2%, pel temor dels inversors a un descens de l'activitat econòmica durant el 2020 a causa de la COVID-19.
- ▶ 30/01 L'OMS declara l'alerta global per l'aparició del nou coronavirus.

FEBRER

- ▶ 01/02 El Regne Unit deixa oficialment de formar part de la Unió Europea. S'obre el període de negociació entre ambdós interlocutors per assolir un nou acord bilateral amb data prevista de finalització el dia 31 de desembre de 2020.
- ▶ 01/02 El Ministeri de Sanitat confirma el primer cas de COVID-19 a Espanya, a l'illa de La Gomera (Canàries).
- ▶ 04/02 El Govern fa oficial la pujada del salari mínim interprofessional a 950 euros mensuals en 14 pagues, amb efectes retroactius des de l'1 de gener de 2020.
- ▶ 13/02 El GSMA anuncia que cancel·la l'edició del 2020 del Mobile World Congress a causa de la crisi sanitària provocada per la COVID-19.
- ▶ 25/02 El Departament de Salut confirma el primer positiu per COVID-19 a Catalunya.

MARÇ

- ▶ 03/03 El Tribunal de Justícia de la UE resol que els clients amb contractes hipotecaris vinculats a l'Índex IRPH podran reclamar a les entitats bancàries el pagament de més que han realitzat a causa d'aquestes clàusules.
- ▶ 03/03 La Reserva Federal d'Estats Units comença a abaixar els tipus d'interès de referència per calmar els mercats i fer front a la caiguda d'activitat a causa de la crisi sanitària mundial.
- ▶ 11/03 L'OMS qualifica de pandèmia el brot de la COVID-19.
- ▶ 12/03 El Govern espanyol aprova un primer paquet de polítiques econòmiques, entre les que destaquen mesures de liquiditat per a les petites i mitjanes empreses i una despesa addicional per al sistema sanitari. La Generalitat també acorda un seguit de mesures de caràcter assistencial, de liquiditat i pressupostàries per fer front a la COVID-19.
- ▶ 12/03 El BCE anuncia un paquet addicional de crèdits a llarg termini a tipus d'interès molt reduïts per a la banca i amplia el programa de compra de deute en 120.000 M€ fins a finals de 2020.
- ▶ 12/03 Malgrat les polítiques expansives del BCE, les borses mundials es desplomen. L'IBEX 35 retrocedeix més d'un 14% en un sol dia, la pitjor caiguda de la seva història.
- ▶ 14/03 El president Pedro Sánchez declara l'estat d'alarma a Espanya davant del ràpid augment de casos confirmats per COVID-19.
- ▶ 17/03 El Govern espanyol aprova un segon paquet de polítiques econòmiques, amb mesures addicionals de liquiditat, despesa pública, d'àmbit laboral i de restricció a la inversió estrangera. La Generalitat anuncia un paquet addicional de mesures, com ara l'ajut des fins a 2.000 euros a autònoms i la moratòria de tributs propis i cedits fins que duri l'estat d'alarma.
- ▶ 18/03 El BCE anuncia un nou paquet de compra de deute públic i corporatiu de 750.000 M€ amb l'objectiu de calmar els mercats financers i evitar l'augment de la prima de risc dels països perifèrics.
- ▶ 19/03 La Generalitat fa pública una reducció del 50% del cànon de l'aigua per a autònoms, PIMES i usuaris domèstics.
- ▶ 31/03 El Govern espanyol aprova un nou paquet de mesures econòmiques, entre les que destaquen la moratòria de cotitzacions dels autònoms i del lloguer en cas de situació de vulnerabilitat, així com els subsidis d'atur als treballadors en el règim de la llar i als treballadors amb contractes temporals.

ABRIL

- ▶ 12/02 L'OPEP i els estats membres aliats subscriuen un nou acord per reduir l'oferta de petroli en gairebé 10 milions de barrils diaris.
- ▶ 14/04 L'Estat espanyol fa públiques noves mesures econòmiques, que permet l'extensió del termini voluntari per presentar i pagar les declaracions i autoliquidacions tributàries en el cas de pimes i autònoms amb una facturació inferior als 600.000€ el 2019.
- ▶ 22/04 El Govern central aprova un paquet addicional de mesures, entre les que destaquen la moratòria d'arrendaments d'oficines i locals per a PIMES i autònoms, la reducció de l'IVA d'alguns productes i les modificacions del sistema de tributació de l'impost de societats, IRPF i IVA.
- ▶ 23/04 Els líders europeus acorden amb l'Eurogrup un paquet de 540.000 milions per promoure la recuperació econòmica a la Unió Europea després de la pandèmia.
- ▶ 30/04 El BCE relaxa les condicions sobre les operacions específiques a llarg termini (TLTRO III) i aprova un nou paquet de finançament d'emergència (PELTRO) per donar més liquiditat al sistema financer.

	2018	2019	Variació (%)	Espanya 2019	Cat/Esp 2019 (%)
POBLACIÓ TOTAL	7.600.065	7.675.217	1,0	47.026.208	16,3
Població estrangera	1.082.099	1.159.427	7,1	5.036.878	23,0
POBLACIÓ OCUPADA	3.362.200	3.440.700	2,3	19.779.300	17,4
POBLACIÓ ATURADA	436.400	426.400	-2,3	3.247.800	13,1
ASSALARIATS SECTOR PRIVAT	2.400.600	2.468.700	2,8	13.448.000	18,4
Indefinitos	1.885.350	1.946.600	3,2	9.962.500	19,5
Temporals	515.275	522.000	1,3	3.485.500	15,0
Taxa d'atur (aturats/actius, en %)*	11,5	11,0	-0,5	14,1	-
Taxa d'ocupació (ocupats/població +16 anys, en %)*	54,2	54,8	0,5	50,4	-
Taxa d'activitat (actius/població +16 anys, en %)*	61,3	61,6	0,3	58,6	-
PIB PER CÀPITA (€)¹	30.769	31.046	0,9	26.138	118,8
PIB PREUS CORRENTS (MILIONS €)¹	241.687	250.597	3,7	1.245.331	20,1
INFLACIÓ MITJANA ANUAL (%)²	1,8	0,9	-0,9	0,7	-
COST SALARIAL PER TREBALLADOR I MES (€)	2.051	2.098	2,3	1.955	107,3
SECTOR EXTERIOR					
Exportació de béns (milions €)²	71.200	73.853	3,7	290.089	25,5
UE-28	45.364	47.597	4,9	187.852	25,3
Resta del món	25.837	26.256	1,6	102.237	25,7
Importació de béns (milions €)²	90.310	92.419	2,3	322.069	28,7
UE-28	50.244	50.191	-0,1	169.623	29,6
Resta del món	39.984	42.228	5,6	152.446	27,7
Saldo comercial (Exp-Imp) (milions €)²	-19.110	-18.566	-2,8	-31.980	58,1
Nombre d'empreses exportadores totals	47.882	48.428	1,1	209.223	23,1
Nombre d'empreses exportadores regulars³	17.231	17.309	0,5	52.949	32,7
Nombre d'empreses exporten >50.000 €	12.310	12.288	-0,2	38.828	31,6
Nombre d'empreses exporten >50.000 € regulars³	9.421	9.408	-0,1	30.479	30,9
Inversió estrangera directa (milions €)	3.233	3.222	-0,4	22.377	14,4
Inversió directa a l'estranger (milions €)	5.368	995	-81,5	15.126	6,6
NOMBRE D'EMPRESSES (amb seu social al territori)	618.366	620.031	0,3	3.363.197	18,4
1-9 assalariats	235.722	232.967	-1,2	1.330.812	17,5
10-49 assalariats	24.605	23.903	-2,9	124.475	19,2
50-199 assalariats	4.327	4.072	-5,9	19.283	21,1
200 o més assalariats	1.254	1.286	2,6	5.882	21,9
Sense assalariats	352.458	357.803	1,5	1.882.745	19,0
INDÚSTRIA					
Nombre d'empreses	38.613	36.126	-6,4	199.076	18,1
Nombre d'ocupats	626.600	621.300	-0,8	2.763.100	22,5
CONSTRUCCIÓ					
Nombre d'empreses	75.418	76.072	0,9	422.350	18,0
Nombre d'ocupats	212.500	194.700	-8,4	1.277.900	15,2
Habitatges en construcció	18.778	21.974	17,0	137.376	16,0
Estoc d'habitatges nous sense vendre⁴	75.780	73.048	-3,6	459.876	15,9
Licitació pública (milions €)	806	1.044	29,5	9.848	10,6
Preus de l'habitatge lliure (€/m²)	1.955	2.022	3,5	1.641	123,2
Preus de l'habitatge protegit (€/m²)	1.212	1.206	-0,5	1.126	107,1
COMERÇ					
Nombre d'ocupats	493.075	523.575	6,2	3.073.375	17,0

* Variació s'expressa en punts percentuals.

(1) La dada de PIB per a Catalunya és la publicada per l'Idescat. En canvi, la dada d'Espanya prové de l'INE.

(2) Les taxes de variació estan calculades a partir de les dades provisionals de l'any anterior.

(3) Regulars: empreses que han exportat en els 4 últims anys consecutius.

(4) Dades referides als anys 2017 i 2018, per comptes de 2018 i 2019. Les dades relatives a la "Despesa en innovació tecnològica de les empreses" i "Empreses amb activitats innovadores tecnològiques" fan referència al 2016 i 2017. La inversió pública de l'Estat a Catalunya correspon a la dada del 2018, atès que el 2019 es van prorrogar els pressupostos.

Font: Idescat, INE, Banc d'Espanya, Ministeri de Foment, DataComex, ICEX i Generalitat de Catalunya.

	2018	2019	Variació (%)	Espanya 2019	Cat/Esp 2019 (%)
TURISME					
Establiments hotelers	2.259	2.296	1,6	14.818	15,5
Càmpings	195	191	-2,1	769	24,8
Turisme rural	1.959	1.980	1,1	17.149	11,5
Viatgers allotjats en hotels (milers)	20.088	20.724	3,2	108.596	19,1
Pernoctacions en establiments hotelers (milers)	56.845	58.238	2,5	343.118	17,0
De turisme domèstic	15.831	15.690	-0,9	119.485	13,1
De turisme estranger	41.014	42.548	3,7	223.633	19,0
Despesa dels turistes estrangers (milions €)	20.478	21.325	4,1	92.278	23,1
Despesa per persona-dia-viatge (euros)	185	197	6,4	154	127,9
SECTOR FINANCER					
Ocupats en activitats financeres i assegurances	63.875	62.950	-1,4	429.200	14,7
Crèdit bancari total (milions €)	208.105	205.784	-1,1	1.197.245	17,2
A les administracions públiques	9.726	8.859	-8,9	63.650	13,9
Al sector privat	198.379	196.924	-0,7	1.133.595	17,4
SECTOR PÚBLIC					
Assalariats al sector públic	433.400	450.100	3,9	3.222.500	14,0
Consum de les administracions públiques (milions €) ⁵	38.746	40.496	4,5	245.973	16,5
Deute públic autonòmic (milions €) ⁶	78.732	79.060	0,4	295.077	26,8
Recaptació dels tributs estatals (milions €) ⁷	43.040	43.062	0,1	212.808	20,2
Recaptació per tributs autonòmics (milions €) ⁸	3.386	3.566	5,3	-	-
RECERCA I INNOVACIÓ					
Despesa en R+D (milions €) ⁴	3.276	3.513	7,2	14.946	23,5
Pública (universitats i Administració Pública) ⁴	1.343	1.351	0,6	6.461	20,9
Ocupats en R+D ⁴	48.551	51.830	6,8	225.696	23,0
Despesa en innovació tecnològica de les empreses (milions €) ⁴	3.210	3.587	11,8	14.821	24,2
Empreses amb activitats innovadores ⁴	3.408	3.406	-0,1	16.513	20,6
Sol·licitud de patents nacionals	235	202	-14,0	1.358	14,9
FORMACIÓ					
Població activa total (milers)	3.799	3.867	1,8	23.027	16,8
Analfabets i educació primària	257	237	-7,7	1.459	16,3
Educació secundària 1a. etapa	1.015	1.035	2,0	6.560	15,8
Educació secundària 2a. etapa	872	873	0,2	5.529	15,8
Educació superior	1.655	1.721	4,0	9.479	18,2
Taxa d'abandonament prematur escolar ⁹ (%) [*]	17,0	19,0	2,0	17,3	-
INFRAESTRUCTURES DE TRANSPORT					
Aeroports - Passatgers totals (milers)	53.230	55.665	4,6	275.363	20,2
Vols interiors	13.472	14.037	4,2	85.935	16,3
Vols internacionals	39.758	41.628	4,7	189.428	22,0
Aeroports - Mercaderies (tones)	173.073	177.350	2,5	1.068.395	16,6
Ports - Mercaderies (milers de tones)	97.896	98.648	0,8	552.148	17,9
Ports - Vaixells mercants (nombre)	11.592	11.452	-1,2	170.467	6,7
Ports - Creuers (nombre)	886	863	-2,6	4.250	20,3
Ports - Vaixells (milers passatgers)	4.592	4.757	3,6	37.391	12,7
Ports - Creuers (milers passatgers)	3.148	3.271	3,9	10.662	30,7
Inversió pública de l'Estat (milions €) ^{10,4}	1.150	1.328	15,5	10.174	13,1

* Variació s'expressa en punts percentuals.

(5) Inclou la despesa en consum de les institucions sense finalitat de lucre al servei de les llars.

(6) Dades referides a desembre.

(7) Inclou: IRPF, IRNR, IVA, Impost de societats, Imposts especials, tràfic exterior i taxes.

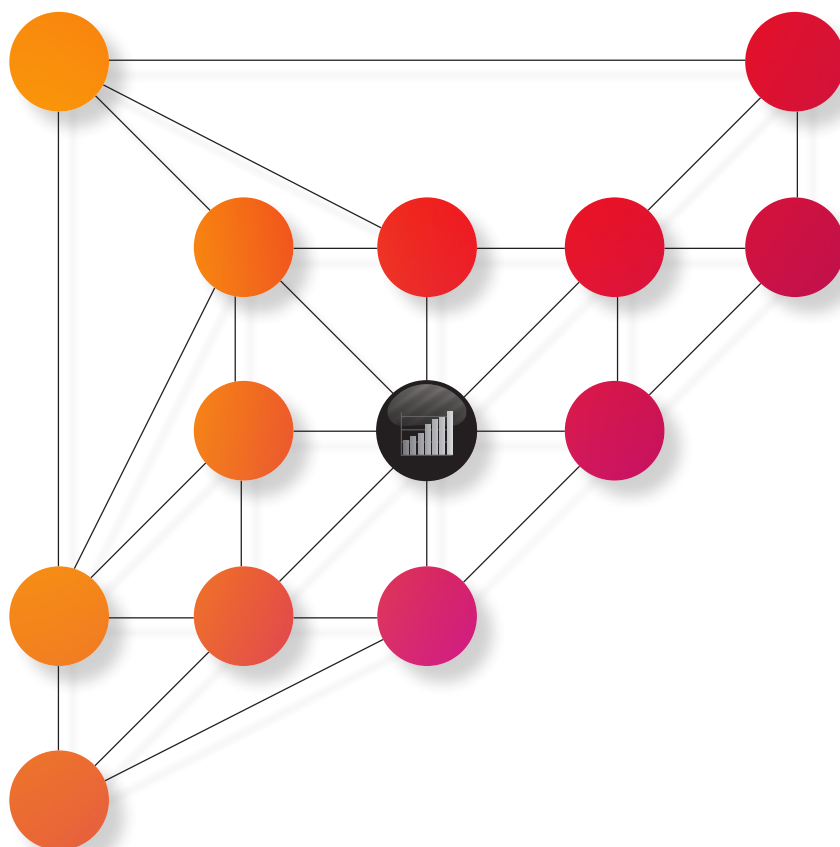
(8) Inclou tributs cedits i propis: Imposts de successions i donacions, patrimoni, grans superfícies, transmissions patrimonials AJD, taxes sobre el joc.

(9) Percentatge de joves de 18 a 24 anys que no han acabat l'educació secundària.

(10) Dades pressupostades d'inversió de l'Estat a Catalunya i al conjunt de l'Estat regionalitzat.

Font: Idescat, INE, Banc d'Espanya, Ministeri de Foment, DataComex, ICEX i Generalitat de Catalunya.

**CONSELL GENERAL DE CAMBRES
DE CATALUNYA**

Av. Diagonal, 452 - 08006 Barcelona
Telèfon 902 448 448 (ext. 5457)
consell@cambrescat.org

Col·labora:

Consell General de Cambres de Catalunya

www.cambrescat.org